

જીવનપ્રેરક ચિંતન રત્નો

સંપાદન

મૂકેશ એમ. પટેલ
કૃતિ એસ. શાહ

જો સ્વપ્ન તમે સેવી શકો...
તો સાહાર એને કરી શકો!

જીવનપ્રેરક ચિંતન રત્નો

INSPIRATIONAL GEMS TO EMPOWER YOUR LIFEનો ગુજરાતી ભાવાનુવાદ
© મૂકેશ એમ પટેલ

વ્યક્તિ ઘડતર માટે સંચય

‘ઇન્સ્પિરેશન્સ અનલિમિટેડ’

ટેક્ષ પ્લાનિંગ હાઉસ, ઉસ્માનપુરા અંડરબ્રીજ ઉપર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૩, ભારત.

ફોન: (૦૭૯) ૨૭૫૫ ૧૫૬૪, ફેક્સ: ૨૭૫૫ ૨૧૧૦

E-mail: inspirations.unlimited.in@gmail.com

દ્વિતિય ગુજરાતી આવૃત્તિ

જાન્યુઆરી, ૨૦૧૪

કિંમત

ભારતમાં: રૂા. ૨૦૦/-

વિદેશમાં: US \$ 10, UK £ 5

સાભાર સ્વીકૃતિ

સંપાદકો એ તમામ નામી તેમજ અનામી લેખકો તેમજ કવિઓનો ઊંડો આભાર માને છે, જેમના કાર્ય અને કૃતિઓનું આ વ્યક્તિ ઘડતર સંચયમાં સંકલન કરાયું છે. નામોલ્લેખ કરવામાં રહી ગયેલી કોઈ પણ ક્ષતિ પ્રતિ ધ્યાન ખેંચવામાં આવશે તો તે સંબંધી યોગ્ય સુધારો આગામી આવૃત્તિઓમાં કરવામાં આવશે.

ફોટોગ્રાફ્સ

મૂકેશ એમ. પટેલ અને સૌમિલ યુ. શાહ

ડિઝાઈન અને લે-આઉટ

નીલેશ દવે, સ્ટેટસ ઈન્ક.

મુદ્રણ

સાહિત્ય મુદ્રણાલય પ્રા. લિ., કાંકરીયા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૨૨.

જીવનપ્રેરક ચિંતન રત્નો

પ્રેરક કાવ્યો, બોધ કથાઓ
તેમજ મનનીય ચિંતનકથિકાઓનું
સુંદર અને કલાત્મક સંકલન
જે તમારા મન
તેમજ આત્માના પુષ્ટિકરણ સાથે
કલ્પનાતીત ક્ષિતિજો ખોલી
તમારા જીવનને સદાખહાર બનાવશે!

સંપાદન

મૂકેશ એમ. પટેલ
કૃતિ એસ. શાહ

ગુજરાતી ભાવાનુવાદ સહકાર
મીરા ભટ્ટ

લોહો
તેમની પરિસ્થિતિ માટે
સંજોગોને
દોષ આપ્યા હરે છે!

હું સંજોગોમાં
માનતો નથી!

હું માનું છું કે
આ દુનિયામાં
એવા જ લોહો
આગળ વધી શકે છે...

જે લોહો ઉભા થઈ
તેમના ઈચ્છિત સંજોગોની
શોધ કરે છે...

અને જો તે મળે નહીં
તો તેવા સંજોગોનું
સ્વયં નિર્માણ કરે છે!

જ્યોર્જ બર્નાડ શૉ

મૂકેશ એમ. પટેલ

જાણીતા આંતરરાષ્ટ્રીય કર-નિષ્ણાત, પ્રખર પ્રેરણાત્મક વક્તા, નિષ્ઠાવાન પ્રાધ્યાપક, લોકપ્રિય કટાર લેખક, અનોખા પુસ્તકોના સર્જક, કુશળ ટી.વી. એન્કર, વ્યાપક વિશ્વ પ્રવાસી, સિદ્ધહસ્ત ફોટોગ્રાફર, શતક રક્તદાતા તેમજ અનેક હેતુલક્ષી પ્રવૃત્તિઓના સમર્થ પુરસ્કર્તા... એ મૂકેશ પટેલની બહુમુખી પ્રતિભાનો પરિચય કરાવે છે. વક્તૃત્વ કલા ક્ષેત્રે તેમની ઉલ્લેખનીય સિદ્ધિઓના સન્માન સ્વરૂપ તેમને અમેરીકાના 'હૉલ ઑફ ફેમ એકલેમ ઑફ ધ વર્લ્ડ એકેડમી ઑફ સ્પીકર્સ'નું બહુમાન તેમજ ઇંગલેન્ડના 'આઉટસ્ટેન્ડિંગ સ્પીકર ઑફ ધ ટ્રવેન્ટિઅથ સેન્ચ્યુરી એવોર્ડ' એનાયત કરવામાં આવ્યા. અમદાવાદ મેનેજમેન્ટ એસોસિએશન ખાતે તેમણે 'મૂકેશ એમ. પટેલ - એ.એમ.એ. એકેડેમી ફૉર પબ્લિક સ્પીકીંગ એન્ડ પર્સનાલિટી ડેવલપમેન્ટ'ની સ્થાપનામાં મૂલ્યવાન સહયોગ આપ્યો છે. આ ઉપરાંત વ્યાવસાયિક તેમજ ઇતર પ્રવૃત્તિ ક્ષેત્રે રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે અનેક પ્રતિષ્ઠાવંત એવોર્ડ અને સન્માન એનાયત થવાનું તેઓ અનેરું ગૌરવ અને સિદ્ધિ ધરાવે છે.

તેમની આગવી દ્રષ્ટિ અને નેતૃત્વ શક્તિ દ્વારા તેમણે અનેક અગ્રણી સંસ્થાઓનું સંવર્ધન કર્યું છે. પ્રેરણાત્મક વાંચન અને સર્જનાત્મક ફોટોગ્રાફી તેમના પ્રિય શોખ રહ્યા છે અને વિશ્વના તમામ છ ખંડોના ૮૦થી પણ વધુ દેશોમાં પ્રવાસ કરી તેમણે હજારો તસ્વીરો ખેંચવાનો આનંદ મેળવ્યો છે. 'ઇન્સ્પિરેશન્સ અનલિમિટેડ'ના સંસ્થાપક તરીકે તેમણે અનેક પ્રેરણાત્મક અને ચિંતનાત્મક પુસ્તકો તેમજ ફોટો કેલન્ડરો પ્રકાશિત કર્યા છે તેમજ વ્યાખ્યાનો રજૂ કર્યા છે. 'અરાઉન્ડ ધ વર્લ્ડ થ્રુ અ લેન્સ આઇ' તેમજ 'કલરફુલ જાપાન'ના તેમના ફોટોગ્રાફ્સના પ્રદર્શનોને પણ અદ્ભુત સરાહના મળી છે.

કૃતિ એસ. શાહ

માર્કેટિંગ અને કોમ્યુનિકેશન્સ ક્ષેત્રે પ્રતિભાવંત વ્યાવસાયિક એવા કૃતિ શાહ તેમના કન્સલટન્સી આઉટફિટ 'થિંકિંગ ઇન્ક'ના સ્થાપક પ્રણેતા હોવા ઉપરાંત અગ્રણી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ સાથે વિઝિટિંગ ફેકલ્ટી તરીકે સંકળાયેલા છે. ટાટા મેકગ્રો હિલ દ્વારા પ્રકાશિત 'એડ્વર્ટાઇઝિંગ એન્ડ ઇન્ટિગ્રેટેડ માર્કેટિંગ કોમ્યુનિકેશન્સ'ના તેઓ લેખિકા પણ છે. માર્કેટ રીસર્ચ પ્રોડક્ટ લોન્ચ, બ્રાન્ડ મેનેજમેન્ટ તેમજ વેબસાઇટ કોમ્યુનિકેશન્સના વિશિષ્ટ ક્ષેત્રોમાં અમેરિકા તેમજ ભારતમાં કામ કરવાનો તેઓ બહોળો અનુભવ ધરાવે છે. તબીબી ક્ષેત્રે કોર્પોરેટ થ્રીલર એવી નવલકથા 'અકીલા ટ્રાયલ્સ'ના લેખિકા તરીકે પણ તેમણે સરાહનીય પ્રતિભાવ સંપાદન કર્યો છે.

નિરમા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઑફ મેનેજમેન્ટમાંથી ગોલ્ડ મેડલ સાથે એમ.બી.એ.ની ડિગ્રી મેળવીને, કૃતિએ શિકાગોની પ્રતિષ્ઠિત સ્ટુઅર્ટ બિઝનેસ સ્કૂલમાંથી માર્કેટિંગ કોમ્યુનિકેશન્સના વિષયમાં માસ્ટર્સની સિદ્ધિ હાંસલ કરી. નાનપણથી કૃતિના પ્રિય શોખ ભરતનાટ્યમ તેમજ કુચીપુડી નૃત્યકલા તથા પેઇન્ટિંગની તેમની કલાએ સર્જનાત્મકતાને અનોખી વાચા આપી છે. સર્જનાત્મક શોખને હેતુલક્ષી પ્રોત્સાહન મળે તે ઉદ્દેશ્યથી કૃતિએ 'ધ હાઇવ-વૉર હોબીઝ ગ્રાઇવ'નું સંસ્થાપન કર્યું છે.

સર્જન પાછળનું દર્શન

રત્નસંગ્રહમાં સમાયેલાં પ્રેરણાબિંદુ!

રચનાત્મક મનોવલણ અને દૃઢ શ્રદ્ધાને
દિશા મળે જો
હેતુલક્ષી જીવન ધ્યેય અને સમર્થ પ્રેરણાની
તથા મળે સમર્થન
અથાગ ઉદ્યમ અને સ્નેહાળ કરુણાના
તો નિશ્ચિત સિદ્ધ થાય
અદ્ભુત સફળતા અને સુખ અપાર
તેમજ
શાશ્વત સમય કાળ માટે જીવન યાત્રામાં
ધન્યતા મળે
સંસ્કારી ડહાપણ અને અસીમ કૃપા પરમાત્માની!

સંપાદકોના હસ્તાક્ષરે...

તમારા જીવનમાં શક્તિ સીંચવા...
આ કૃતિ-સંચયમાં સંગ્રહિત જીવન પ્રેરક ચિંતન રત્નો
અમારું સર્જન નથી...
અમે તો એને માત્ર સંપાદિત કર્યા છે
વિશ્વની નામાંકિત અને તેજસ્વી હસ્તીઓના
અદ્ભુત વિચારો અને ઉદ્દગારોના વાંચન-મનન થી!
આ મહામાનવોના અમૂલ્ય પ્રદાનનું
આપણે આનંદસભર રસપાન ન કરી શકીએ...
તો અન્ય કોના ઉપર આધાર રાખીશું?

Kruti

કૃતિ

Shankar B. Patel

મુકેશ એમ. પટેલ

ખજાનાની રત્નાવલી

મનોવલણની અજાયબીઓ

મનોવલણ	૨
ચોકડાની બહાર નીકળો!	૩
શુભ ઈચ્છો... શુભ પામો!	૫
જેવા તમે વિચાર કરશો	૬
ચાહો તેવા બનો!	૮
મહત્વની છે જીવનદૃષ્ટિ!	૧૦
પ્રત્યક્ષની પેલે પારનું દર્શન!	૧૧
બધો દોર વલણના હાથમાં!	૧૩
સમર્થ વલણ અને સ્વપ્નનું સામર્થ્ય	૧૪

શ્રદ્ધાના ચમત્કાર

તમે સમર્થ છો... જો તમે માનો તો!	૧૮
શ્રદ્ધા વિચરે છે ગિરીશૃંગોમાં!	૧૯
સર્જનાત્મક ચિંતન	૨૦
ભમરી	૨૦
‘અસંભવ’ને તડીપાર કરો!	૨૧
આત્મ-ધારણાની ચુંબક-શક્તિ!	૨૩
‘અશક્ય’ને ‘શક્ય’ કરી જાણ્યું!	૨૫
શ્રદ્ધાનું પ્રેરકબળ!	૨૬
અજ્ઞાત મનની શક્તિ!	૨૭
ભીતરના આઈન્સ્ટાઈનને શોધો!	૨૮
છીપલી	૨૯
તમારી સંકલ્પશક્તિનો સ્વીકાર કરો!	૩૦

ધ્યેયનું ગતિશાસ્ત્ર

મારા જીવનને પલટાવનારા પાંચ પ્રશ્નો!	૩૪
ધ્યેય નક્કી કરવા માટે એક સુંદર દૃષ્ટાંત!	૩૫
સામે ઉભેલી ટેકરીઓ	૩૬
સાચી દિશાનું પ્રયાણ!	૩૭
આટાપાટાની રમત	૩૮
દોરી ખેંચો!	૩૮
લક્ષ્યાંકો વગર ખેલ કેવો?	૩૯
તમારું જીવન ધ્યેય	૪૦
તમારા જીવનના કોલંબસ બનો	૪૨
સરઘસની ઈયળો	૪૩
જેમણે સેતુ બાંધ્યા	૪૪
છટકબારીઓનો નાશ કરો!	૪૫
લક્ષ્ય એ ઈંધણ છે!	૪૬
સર્વાંગી સ્વાસ્થ્યનું દર્શન!	૪૭

પ્રેરણાનો જાદુ

પ્રેરણાની અદ્ભુત શક્તિ!	૫૦
આશાવાદીનો જીવનમંત્ર!	૫૧
જેકાંઈ છો, તેમાં સર્વોત્તમ બનો!	૫૨
મન તેમજ આત્મા માટેનું પોષણ!	૫૩
અંદરનો તાર રણજણાવો!	૫૪
મોટામાં મોટી કરુણતા!	૫૫
જોખમ	૫૬
પ્રેરણાદાયી વિચારો!	૫૮
ઉત્સાહ હલાવી શકે... માનવી તેમજ પર્વતને	૫૯
જાત સાથે ઉત્સાહપૂર્ણ વાત!	૬૦
સાધનસંપન્નતા	૬૧
અનુકૂલન અને આદતો	૬૨
સફળ થવાની તીવ્ર ઝંખના!	૬૩

ઉદ્યમની શક્તિ

સંઘર્ષ વિના સફળતા નહીં!.....	૬૬
કુહાડીને ધારદાર રાખો!.....	૬૭
તરતા રહો!.....	૬૮
એક-એક ડગલે મંજિલ પહોંચાય!.....	૬૯
ધીરજ અને ખંત	૭૦
એકાગ્રતા	૭૧
છોડશો ન મેદાન કદી!.....	૭૨
ખંખેરી નાંખો અને ઉપર ચઢો!.....	૭૪
તમારું ભાવિ તમારા જ હાથમાં!.....	૭૫
ખંત	૭૬
સદાસર્વદા સર્વોત્તમની ઝંખના!.....	૭૬
સમસ્ત વસુંધરા તમારી જ છે!.....	૭૭
ભયનો સામનો કરો!.....	૭૮

કરુણાની ઉષ્મા

ઘર એ, જ્યાં પ્રેમનો પોકાર!.....	૮૨
કોઈક માટે કશુંક તો કરો!	૮૩
કોઈનું સર્વાધિક ભલું.....	૮૪
આપીને હું પામું છું!.....	૮૫
બીજાને મદદ કરો.....	૮૬
ક્ષમા શું કામ?.....	૮૭
પરસ્પર હૂંફ અને ભાગીદારી	૮૮
બીજામાં પ્રમાણિક રસ લેવો!.....	૯૦
બીજાની નજરે જોતાં શીખો!.....	૯૧
કટુ વચન મત બોલ રે!	૯૨
નાની શી વાત!.....	૯૨
અર્પણ અને ક્ષમાપન	૯૩
હૃદય તૂટતું બચાવો!	૯૩
માનવીય સંબંધોના પારંગત બનો!.....	૯૪
ટીમમાં આત્મ-વિશ્વાસનું નિર્માણ	૯૫

સફળતાનું રહસ્ય

વિજયી વિરુદ્ધ પરાજયી	૯૮
સીંચી દો સર્વોત્તમ... અને જીત છે તમારી!	૯૯
આ જ છે સાચી સફળતા	૯૯
આ સફળતા-નિષ્ફળતા શું છે?	૧૦૦
સફળતાનું રહસ્ય	૧૦૧
હાર માને તે બીજા!.....	૧૦૨
નિષ્ફળતાના માર્ગની બહાર નીકળો!	૧૦૩
સફળતા	૧૦૪
કરચલાથી દૂર રહો!	૧૦૬
જન્મ્યા જીતવા માટે, જીવ્યા ગુમાવવા માટે!	૧૦૭
સ્વ-સંચાલન માટે રચનાત્મક તનાવ!	૧૦૮
આગળ વધવા માટેની નિષ્ફળતા!.....	૧૦૯
સફળતા અનુભવતાં	૧૧૦

સુખનું ઝરાણું

સુખ યાત્રામાં છે... મંઝિલમાં નહીં!.....	૧૧૪
સુખી ભવ!.....	૧૧૫
સ્મિત જાય સર્વત્ર!.....	૧૧૬
આપણે કેટલા ગરીબ છીએ!.....	૧૧૭
લોભ ન જાણે થોભ!.....	૧૧૮
મનની શાંતિ કાજે	૧૧૯
સુખમાં શ્રદ્ધા	૧૨૦
તમારો મિજાજ	૧૨૨
પ્રસન્નચિત માનવ	૧૨૩
આફતોને ટીંગાડો ઝાડ પર!	૧૨૪
છે બધું તમારા હાથમાં!	૧૨૪
સુખ છે એક મનોવલણ!	૧૨૫
આપણી નજરવિહોણી આંખો!.....	૧૨૬

સમયનો ખજાનો

એક સાથે એક દિવસ!	૧૩૦
કરો અત્યારે જ!.....	૧૩૧
સમયનું મૂલ્ય સમજો!.....	૧૩૨
જીવનનું ઘડિયાળ	૧૩૨
રોજના રૂપિયા ૮૬,૪૦૦!	૧૩૩
મૂલ્ય-નિષ્ઠ જીવનશૈલી... સમય કૌશલ્યની કળા!	૧૩૪
સમય કાઢો	૧૩૬
તમામ સંપત્તિમાં સૌથી મૂલ્યવાન!.....	૧૩૮
આજ છે ગઈકાલની આવતીકાલ!.....	૧૩૯
સમય સર્વોત્તમ સદાકાળનો!.....	૧૪૦
મનથી સદા યુવા!	૧૪૧
સદ્ભાગ્ય કે દુર્ભાગ્ય	૧૪૨
આવેગોને શમાવ... હે નાથ!	૧૪૩

જીવનની દૃષ્ટિ

જીવન એક દર્પણ	૧૪૬
માનપાત્ર માનવ!.....	૧૪૭
સુવર્ણની શોધ	૧૪૮
મકાન અને તેનો ઘડવૈયો	૧૪૯
માંગો તેટલું જીવન આપે!.....	૧૫૦
યથાર્થ જીવનનું વ્યાકરણ.....	૧૫૦
સારા માર્ગદર્શકના સાથમાં	૧૫૧
જીવન તો જેવું બનાવીએ તે!	૧૫૨
દુનિયા બદલવા જતાં	૧૫૪
બહેતર 'તું' થી આરંભ કર!.....	૧૫૪
પ્રભુ, આપ આવા માનવ!.....	૧૫૫
માનવ નિર્માણ	૧૫૫
તમે ફરક પાડી શકો!	૧૫૬
તડવાળો ઘડો	૧૫૭
પાડ માનો!.....	૧૫૮
મિત્રોની સોગાદ!	૧૫૮
તમે ટોચ ઉપર, જ્યારે	૧૫૯

ડહાપણનો ભંડાર

સંઘ-ભાવના	૧૬૨
ગુણવત્તાની ચાવી	૧૬૩
બાળક શીખે આ રીતે!.....	૧૬૪
જવાબદાર કોણ?.....	૧૬૪
નાનકડી આંખો જૂએ છે તમને!.....	૧૬૫
પુસ્તકોની દુનિયા	૧૬૬
સદ્ગ્રંથોનો સ્વાધ્યાય કરો!.....	૧૬૬
વસાવો ઘરનું પુસ્તકાલય!.....	૧૬૭
અહંકાર	૧૬૮
નિંદ્રા તો સુવર્ણમુદ્રા!	૧૭૦
માનસપટનો નકશો	૧૭૧
શબ્દોની અદ્ભુત શક્તિ!.....	૧૭૨
સ્વાધ્યાયની કળા	૧૭૩
શાળાના આચાર્યને અબ્રાહમ લિંકનનો પત્ર.....	૧૭૪
અમર આત્માની તપ્તી પર	૧૭૫

રૂપા પરમાત્માની

વાત છે તમારી અને પરમાત્મા વચ્ચે!.....	૧૭૮
પ્રેરણામૂર્તિ ગણેશ	૧૭૯
જગાડ મારા દેશને, હે તાત!	૧૮૦
વૈશ્વિક પ્રાર્થના	૧૮૦
ભીતરમાં ડોકિયું	૧૮૧
અનંત શક્તિ... અનંત સાથે એકતાર થકી!	૧૮૨
પાદચિહ્ન!.....	૧૮૪
ફેર પાડ્યો મારી પ્રાર્થનાએ!.....	૧૮૬
પ્રાર્થનાના ચમત્કાર!.....	૧૮૭
પરમ સૌભાગ્યની અનુભૂતિ!.....	૧૮૮
સહન કરનાર માટે જીવન-સંદેશ!	૧૮૯
નિષ્ફળતાનો ભાસ થાય ત્યારે.....	૧૯૦
પારંભ	૧૯૧

મનોવલણની સજાયબીઓ

જેવું
તમે યાદશો
તેવા જ
તમે થવાના!

તમારું મનોવલણ
હંડારશો
તમારા જીવનની
ઉન્નતિના શિખરો!

મનોવલણની અજાયબીઓ

સારા સમાચાર
એ છે કે...

માઠા ખબર
પણ
સારામાં પલટાઈ શકે...

જો
તમે
બદલો તમારું
મનોવલણ!

મનોવલણ

જેમ જેમ, વધુને વધુ મોટો થતો જાઉં છું
વધુને વધુ અનુભવતો રહું છું...
પ્રભાવ વલણોનો જિંદગી પર.

ભણતર, પૈસા કે સંજોગો કરતાં પણ,
વળી સફળતા-નિષ્ફળતા કે બીજાં કશાંય કરતાં...
વૃત્તિ-વલણ જ
વધુ અગત્યનાં થઈ પડે છે.

દેખાવ, પ્રતિભા કે બુદ્ધિ કૌશલ્ય કરતાં પણ
વૃત્તિ-વલણ ચઢિયાતાં છે.

સોબત, ઘર કે સંબંધોને પણ
એ જોડી શકે અને તોડી પણ શકે.

ખૂબીની વાત આટલી જ કે
આજે જેવું મનોવલણ જોઈએ
તેવું કેળવવાની પસંદગી
આપણી પાસે જ હોય છે.

ભૂતકાળ તો આપણે બદલી ન શકીએ,
લોકોના રીતરસમ પણ ન બદલી શકીએ...
ન બદલી શકીએ નિયતિને.

બદલી શકીએ તેવી એક જ ચીજ છે આપણી પાસે,
જેના પર આપણે કાબૂ ધરાવી શકીએ...
તે છે આપણાં મનોવલણ!

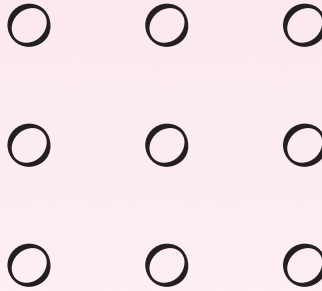
મારા અંતરમાં ગાંઠ વળી ગઈ છે કે, જીવનમાં આપણી
સાથે જે ઘટે છે, તે તો છે માત્ર ૧૦ ટકા. બાકીના ૯૦ ટકાનું
જીવન તો, ઘટના પ્રત્યેની માત્ર આપણી પ્રતિક્રિયા જ છે.

- ચાર્લ્સ સ્વી-ડૉલ

જગતભરનાં
તમામ લાવ-લશ્કર કરતાં
પ્રબળ છે... વિચાર...
જેનો સમય પાકી ગયો છે!
- વિક્ટર હ્યુગો

ચોકઠાની ખહાર નીકળો!

તાજેતરમાં જ મારા એક ગ્રાહકનું નિમંત્રણ આવ્યું કે એમની પચાસ લાખ ડોલરની એક યોજના અંગે વિચારવાની બેઠકમાં મારે હાજર રહેવું. ઈન્ફીનકોમ નામની આ કંપનીના પ્રમુખ બૉબ કોએથર હતા. સભાના પ્રારંભે જ એમણે પોતાના સંભાવ્ય ગ્રાહકો પાસે કાગળનો એક ટુકડો પહોંચાડ્યો, જેમાં નવ મીંડાં દોર્યાં હતાં. કદાચ આ કોયડો તમને ખબર હશે. ત્રણ ત્રણ મીંડાંની હાર આ રીતે દોરી હતી.

આ કોયડો ઉકેલવા કોએથરે ગ્રાહકોને એક કે બે મિનિટ આપી. કાગળ પરથી કલમ ઊઠાવ્યા વગર બધાં મીંડાંને જોડતી ચાર સીધી લીટી દોરવાનું તેમણે કહ્યું. ગ્રાહકોએ આડાઅવળા આમ તેમ ખૂબ લીટા કરી અંતે હાર સ્વીકારી લીધી.

શુભ ઈચ્છો... શુભ પામો!

થોડાં વર્ષો પહેલાં, સાન ફ્રાંસિસ્કોના અખાત વિસ્તારમાંની એક નિશાળમાં એક પ્રયોગ થયો હતો. આચાર્યશ્રીએ પોતાના ત્રણ શિક્ષકોને બોલાવીને કહ્યું, “આપણી શાળાના તમે સર્વોત્તમ શિક્ષકો છો અને ભણાવવાનો તમારી પાસે બહોળો અનુભવ છે એટલે અમે તમને ઊંચી ગુણવત્તા ધરાવનારા નેવું તેજસ્વી યુનંદા વિદ્યાર્થીઓ સોંપવાના છીએ. તમારે આખું વર્ષ આ વિદ્યાર્થીઓને ભણાવી તેઓ કેટલું હીર દાખવી શકે તેમ છે તે જોવાનું છે.”

ત્રણેય શિક્ષકો, વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થીઓના વાલીઓને પણ આ વિચાર ઉત્તમ લાગ્યો. અને આ સૌએ આખું વર્ષ વિશેષ આનંદ અનુભવ્યો. શાળાંત પરિણામોમાં, સમગ્ર વિસ્તારના તમામ વિદ્યાર્થીઓ કરતાં આ વિદ્યાર્થીઓએ વીસથી ત્રીસ ટકા વધારે ગુણ મેળવ્યા હતા.

વર્ષાન્તે, આચાર્ય ત્રણેય શિક્ષકોને બોલાવીને કહ્યું, “મારે તમારી પાસે એક કબૂલાત કરવાની છે. તમને સોંપેલા વિદ્યાર્થીઓ સર્વશ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીઓમાંના નેવું વિદ્યાર્થીઓ નહોતા, તેઓ સર્વસાધારણ, સરેરાશ કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓ જ હતા. અમે તો કુલ વિદ્યાર્થીઓમાંથી આડેઘડ ગમે તે નેવું જણાને પસંદ કરીને તમને સોંપ્યા હતા.”

શિક્ષકોએ સ્વાભાવિક રીતે તારવી લીધેલું કે વિદ્યાર્થીઓની આવી ઝળહળતી પ્રગતિ માટે એમની પોતાની શૈક્ષણિક યોગ્યતા જ આભારી છે. ત્યાં તો આચાર્ય આગળ બોલ્યા, “મારે એક બીજી કબૂલાત પણ કરવાની છે. તમે સર્વોત્તમ શિક્ષકો પણ નથી. તમારાં ત્રણેયનાં નામ તો ટોપીમાંની ચબરખીઓમાંથી વીણાયેલાં નામ હતાં.”

તો પછી વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોએ આખું વર્ષ, આવી સુંદર રીતે, અપવાદ જ ગણવો પડે એ રીતે, શિક્ષણકાર્ય કેવી રીતે કર્યું?

આનો જવાબ એ કે આ સફળતા માટે સૌએ દાખવેલું મનોવલણ કારણભૂત છે. સૌએ રચનાત્મક અપેક્ષા સેવી. શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓએ પોતાની જાતમાં અને પરસ્પર એકમેકમાં પણ, આ વાત સ્વીકારી લીધી હતી અને તેમની આ રચનાત્મક અપેક્ષાઓ જ આવાં રચનાત્મક પરિણામો લાવી શકી!

જેવા તમે વિચાર કરશો...

માણસ જેવું વિચારે તેવો એ થાય છે. માણસનાં આંતરિક વલણો મુજબ જ એના બાહ્ય ચારિત્ર્યનું કલેવર ઘડાય છે.. આ પ્રાચીન વિચારસરણીથી જેમ્સ અલન ભારે પ્રભાવિત હતા. આ વિચારધારાનું પગેરું શોધતાં શોધતાં એ ઠેઠ ઉપનિષદો સુધી પહોંચી ગયા હતા, જે કહે છે કે 'મન એવ મનુષ્યાણાં જન્મમોક્ષસ્ય કારણમ્ ।' માણસની બંધન-મુક્તિ માટે એનું પોતાનું મન જ મુખ્ય કારણભૂત છે. ભગવાન બુદ્ધના ઉપદેશમાં, માર્ક્સ આંરીલિયસની ધ્યાનપોથીમાં, કન્ફ્યુશિયસ, મહમ્મદ સાહેબ, એરિસ્ટોટલ, સાંકેટીસ અને બીજા અનેકોનાં કથનોમાં પણ એમને આ મૂળભૂત વિચાર સાંપડ્યો હતો. બાઇબલની પણ જગજાણીતી વાત - "માણસ અંતરમાં જે વિચારે છે તેવો જ એ પ્રગટરૂપે બહાર હોય છે." આ બધા પ્રભાવને કારણે જ એમનું અત્યંત વિખ્યાત પુસ્તક એ સર્જ શક્યા, જેનું નામ છે, "As a Man Thinketh." એ જ પુસ્તકમાંથી નીચેના આ અત્યંત પ્રભાવક અને પ્રેરણાદાયી ફકરા ઉતાર્યા છે.

બીજ વગર કોઈ અંકુર ફૂટી ન શકે એ જ રીતે માણસનું પ્રત્યેક કૃત્ય એના વિચારના ગુપ્ત દટાયેલા બીજમાંથી ફૂટે છે. જો એ વિચારો ન હોય તો એનાં આ કાર્યો સંભવી જ ન શકે. કૃતિ એ વિચારનો અંકુર છે, અને આનંદ તથા પીડા બંને એનાં ફળ છે. માણસ પોતાના જ ખેતરમાં ઊગાડેલાં મીઠાં કે કડવાં ફળ પોતાના કોઠારમાં ભરે છે.

માણસનું મન એક બગીચા જેવું છે. જેને મહેનત કરીને ફળદ્રૂપ પણ બનાવી શકાય અને વેરાન જંગલ જેવું પણ રાખી શકાય. પરંતુ એને ખેડો કે ના ખેડો, એ અંદર જે કાંઈ છે તેને બહાર લાવશે જ. એમાં જો ઉપયોગી બીની વાવણી નહીં થઈ હોય અને નકામા ઘાસનાં બી અંદર વેરાયેલાં પડ્યાં હશે, તો તેમાંથી એવું જ ઘાસ પાછું ઊગી નીકળશે.

માળી જે રીતે પોતાના આંગણાને ખેડે છે, જમીનમાંથી નકામાં બી દૂર કરે છે અને પોતાને જોઈતાં ફળ-ફૂલ ઉગાડે છે, એ જ રીતે માણસ પોતાના મનની માવજત કરતો રહે, મનમાંથી ખોટા, નકામા, અશુદ્ધ વિચારો ખેંચી કાઢે અને સાચા, ઉપયોગી, શુદ્ધ વિચારોનાં ફળ-ફૂલ ઊગાડવા પ્રયત્નશીલ રહે, એવું થઈ શકે છે. આ જ પ્રક્રિયાને વારંવાર કરતાં રહેવાથી માણસને સમજાય છે કે એ પોતે જ પોતાનો સર્વોત્તમ વનમાળી છે, એના જીવનનું સૂકાન એના પોતાના જ હાથમાં છે.

બાહ્ય પરિસ્થિતિનો એ શિકાર છે, એવું જ્યાં સુધી માણસ માનતો રહેશે ત્યાં સુધી સંજોગોનો માર એ વેઠતો રહેશે. પરંતુ જ્યારે એ સમજશે કે એ પોતે જ પોતાનો સર્જક છે અને પોતાની ભીતરની ભોંયમાં રહેલાં બીયારણ પર એ વર્ચસ્વ ધરાવી શકે તેમ છે, ત્યારે એ પોતે જ પોતાનો સાચો માલિક, કર્તાદર્તા બની શકશે.

સદ્વિચારો સારાં ફળ પેદા કરે, દુર્વિચારો ખરાબ ફળ ઉગાડે છે. કોઈ પણ બાબત કે વ્યક્તિ પરત્વેના આપણા વિચારો બદલાય તો સામેથી એ બાબતો કે વ્યક્તિઓ પણ આપણા પ્રત્યેનું વલણ બદલશે. પોતાના વિચારોને ઉન્નત બનાવીને જ માણસ ઉત્થાન, વિજય અને સિદ્ધિ હાંસલ કરી શકે. પોતાના વિચારોને કેળવવા એ તત્પર ન રહે તો એ હારેલો-થાકેલો અને સદા દુઃખી જ રહેવાનો.

માણસે પોતાના અંતરમાં કોઈ સદ્દેહતુને વાવીને પછી એનું જતન કરવું જોઈએ. આ સદ્દેહતુને પોતાના તમામ વિચારોનું મધ્યવર્તી કેન્દ્ર બનાવવું જોઈએ. પોતાના વિચારો આમતેમ, ગમે તે દિશામાં ફંગોળાતા ન રહે, ખોટા ભ્રામક શેખરવલીના તરંગોમાં અથડાતા-ફૂટાતા ન રહે એ અંગે એણે સાવધાની રાખવી પડશે. જાત પરનો કાબૂ મેળવવા માટે અને વિચારોની સાચી એકાગ્રતા કેળવવા માટે આ જ એક રાજમાર્ગ છે. પોતાના આ ધ્યેયને સિદ્ધ કરવા માટે ભલેને એ વારંવાર હાર ખાતો રહે (જ્યાં સુધી નબળાઈને જીતી ન લેવાય ત્યાં સુધી આવું તો થતું રહેવાનું) પણ અંતે એની સાચી સફળતારૂપે એના વ્યક્તિત્વનું સામર્થ્ય પ્રગટ થશે અને એના ભવિષ્યના વિજય તથા સામર્થ્યને પામવાનું એક નવું ઉગમબિન્દુ નિર્માણ થઈ જશે.

તમારા હાથોમાં તમારા પોતાના જ વિચારોનો પરિપાક આવી મળશે. તમારી જ કમાણી તમે મેળવી શકશો. જરા પણ વધુ કે ઓછી નહીં. તમારી વર્તમાન પરિસ્થિતિ ગમે તેવી હોય, તમારા વિચારો, આદર્શો અને જીવનદૃષ્ટિ અનુસાર જ તમે પડશો, આખડશો કે ઊંચે ચઢશો. તમારી સીમિત ઇચ્છા તમને વામણા રાખશે, તમારી ઉન્નત અભીપ્સા તમને મહાન બનાવશે!

તમારા અંતરતરમાં જે દર્શનને તમે પ્રગટાવશો, તમારા હૃદયમાં જે આદર્શોને ધારણ કરશો એ જ તમારા જીવનનું ઘડતર કરશે... એ જ તમારું વ્યક્તિત્વ બનાવશે. માણસ જેવું વિચારે તેવો જ એ થવાનો. માનવીનું ચારિત્ર્ય એ એના પોતાના વિચારપુંજનો સમગ્ર સરવાળો છે!

— જેમ્સ ઍલન

ચાહો તેવા બનો!

ચાહો તેવા તમે થઈ શકશો;
પછી ભલે ને,
નિષ્ફળતા પેલા ગરીબડા શબ્દ ‘સંજોગો’ પર...
પોતાનો સઘળો દોષ ઢોળી જૂઠો સંતોષ મેળવે!
પરંતુ માંદ્યલો આત્મા
આ સંતોષને વખોડી તેમાંથી મુક્ત થાય છે.

પછી તો, એ સમયને નાથે છે, અવકાશને જીતે છે;
‘તક’ નામની મદોન્મત્ત યુક્તિબાજને...
ગરીબડી રાંક બનાવી મૂકે છે!
જૂલ્મી સંજોગોને પણ એ પડકારી જાણે છે.
ભલે તાજવિહોણો
તો ય એક સેવક બનીને નિજપદ ગ્રહે છે.

મનુષ્યનો સંકલ્પ અદીઠને પણ ઝૂકાવી શકે,
અજર-અમર આત્માનું ફરજંદ બનીને...
એ ગમે તે નિશાનને તાકી શકે,
પછી ભલેને આડી સુરંગોની દિવાલો કેમ ન હોય!

મોડું થયું તેથી અધીરા ન બનો...
સમજુ-શાણા થઈ રાહ જોતાં શીખો.
જ્યારે અંતરાત્મા જાગીને દોર હાથમાં લે છે,
ત્યારે દેવાધિદેવો પણ...
પડ્યો બોલ ઝીલવા તત્પર થઈ ઊઠે છે!

- જેમ્સ ઇલિયટ

આવું કેમ બની શકે?

કે

નયન જેવાં નવલખાં રત્ન
પામીને...

કે

કર્ણ જેવાં સુમધુર, સંગીતમય
ઉપાદાન મેળવી...

વળી

કલ્પનાઓનાં ફૂલ ખીલવવા
મસ્તિષ્ક સમી
જ્ઞાનતંતુઓની ભૂમિ
સાંપડી હોય ત્યારે...

પોતાને

પરમ પ્રભુથી લગીરે ઉણાં
કેવી રીતે
અનુભવી શકાય?

- ઍલન વોટ્સ

મહત્વની છે જીવનદૃષ્ટિ!

તમે જીવનને કઈ દૃષ્ટિથી જુઓ છો, જગતને કેમ સમજો છો અને તેને શી પ્રતિક્રિયા આપો છો, એ અત્યંત અગત્યનું છે. આપણે જે રીતે જગતને મૂલવીએ એ જ જગતના રૂપરંગની વ્યાખ્યા કરશે. આપણી આશાઓ અને આપણા ભયને પણ એ જ રેખાંકિત કરશે, અને જીવનમાં આપણી આકાંક્ષાઓની સરહદો પણ એ જ બાંધી દેશે. માણસને જીવનબોધ, જીવન અંગેની સમજ જ ચોમેરથી ઘેરી વળે છે અને એ જ સર્વશક્તિમાન પૂરવાર થાય છે. આપણે સૌ માનસિક પ્રદેશમાં જીવનારાં પ્રાણી છીએ. આપણી સ્થૂળ ઈન્દ્રિયોમાં નહીં, બલકે આપણા માનસમાં જ સમજ ઉત્પન્ન થાય છે. એટલે સામે જે કાંઈ પ્રસ્તુત થાય, તેનું જે કાંઈ અર્થઘટન આપણા મનમાં થાય, એ જ આપણને દોરતું રહે છે.

ઘણીવાર દૃષ્ટિભ્રમને કારણે જ તમે કોઈ વિચારને અવગણ્યો છો, એનો એક દાખલો છે. નીચેની બે આકૃતિઓ સરખાવો અને એ બે લીટીમાંથી કઈ લીટી મોટી છે તે નક્કી કરો.

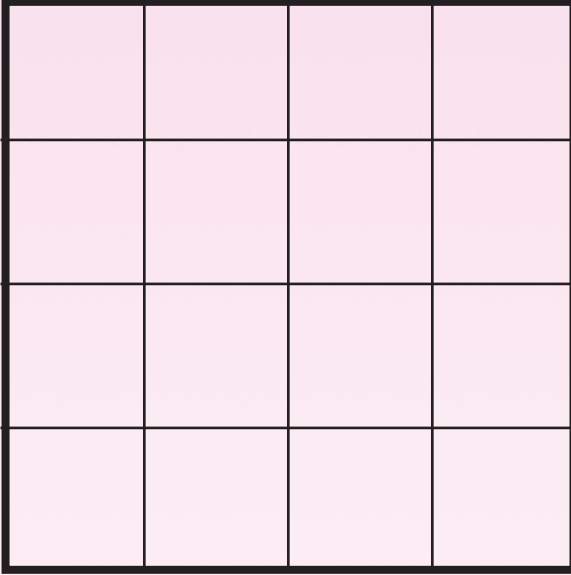
સુવિખ્યાત મ્યૂલર-લાયરની આ ભ્રમણા-જાળ છે અને એણે વર્ષો સુધી સંશોધકોને ભટકાવ્યા છે. આકૃતિ Bમાં જે લીટી છે તે આકૃતિ A કરતાં લાંબી દેખાય છે. પરંતુ વાસ્તવમાં બંને એકસરખી જ છે. ચિત્રો એ રીતે દોરાયાં છે કે દૃષ્ટિભ્રમ થાય. આ આકૃતિઓમાં લીટીના છેડાના સૂચકોની દિશા જ માત્ર જુદી જુદી છે. એક અંદર તરફ જાય છે તો બીજામાં એ બહાર ભણી જાય છે.

આ જ રીતે તમે તમારી પોતાની અસ્મિતાને પણ ખોટી રીતે મૂલવતા હો, તેવું ન બને? વાસ્તવમાં હોય જ નહીં તેવાં મિથ્યા આરોપણો કરી તમારા પોતાના વિષેની ખોટી સમજ મેળવતા હો તેવું બની શકે. તમારાં માતાપિતા, શિક્ષકો કે તમારા ઉપરી અધિકારીઓએ તમારા વિષે, તમારી શક્તિ વિષે જે કાંઈ કહ્યું હોય તે જ શું અંતિમ સત્ય હોઈ શકે? નહીં, જરીકે નહીં! એમાંનું મોટા ભાગનું નર્યું અપ્રસ્તુત છે અને ટોપલીમાં ફેંકી દેવા જેવું છે. તમારા ભૂતકાળમાંથી આવાં બિનઉપયોગી ભ્રામક દિશાસૂચનોને તમે જ્યારે ફંગોળી દેશો ત્યાર પછી જ જે કાંઈ શોષ રહેશે, તે તમારું સાચું સ્વરૂપ હશે!

નવા વિચાર પર્યંત પહોંચેલું માનવ-મન...
કઠીય પોતાના મૂળ પરિમાણમાં પાછું ફરી ન શકે!
- ઑલિવર વેન્ડલ હોમ્સ

પ્રત્યક્ષની પેલે પારનું દર્શન!

નીચે તમને કેટલા ચોરસ દેખાય છે?

જો તમે ૧૬ ચોરસ કહ્યા તો તમે અનેકોમાંના એક ગણાશો. જો તમે ૧૭ કહ્યા તો તમે વિશિષ્ટોમાંના એક ગણાશો. તેમ છતાંય તમે હજુ પણ ખોટા જ છો. આ આકૃતિમાં ચિત્રકારે કેવી લીલા કરી છે તે તપાસવા તમે આ પાનું ફેરવો તે પહેલાં, તમે જ જરા ધ્યાનથી જોઈ લોને કે કુલ કેટલા ચોરસ છે! હવે, પાનું ફેરવો.

૧	૨	૩	૪
૫	૬	૭	૮
૯	૧૦	૧૧	૧૨
૧૩	૧૪	૧૫	૧૬

૧૭	૧૮		

	૧૯		
૨૨			૨૦
	૨૧		

૨૩			૨૪
૨૫			૨૬

૨૭			
			૨૮

			૨૯
૩૦			

તમે પોતે જ હવે જોઈ શકો છો કે અહીં કુલ ૩૦ ચોરસ છે. ચોપડી તો તમારા જ હાથમાં છે એટલે કોઈએ વધારાના ચોરસ ઉમેરી દીધા હોય, તેવું તો બને જ નહીં. અહીં તો એ ક્યાં હતા એ જ દેખાડ્યું છે.

આ ઉપરથી બે મહત્વના સિદ્ધાંત ફલિત થાય છે. પહેલો એ, કે ઊડતી નજર કરતાં ઝીણી નજરે જોવાયેલું દૃશ્ય કાંઈક વધુ સ્પષ્ટ દર્શાવે છે. બરાબરને? જેટલું આ ચોરસની બાબતમાં આ સાચું તથ્ય છે તેટલું જ તમારા પોતાની બાબતમાં તથા તમારી ક્ષમતા અને ભવિષ્યની બાબતમાં પણ સાચું છે. બીજી વાત એ, કે આપણામાંના ઘણાને સાવ સીધીસટ બાબત પણ ચીંધી બતાવનાર કોઈ જોઈએ છીએ... વળી ઘણીવાર તો એ એટલું સીધું-સરળ હોતું પણ નથી.

એટલે યાદ રાખો કે નરી નજરે દેખાતા દૃશ્યને પેલે પાર જોવું તે એક કૌશલ્ય છે, જે તમને તમારા જીવનની પ્રગતિ અને સિદ્ધિના પંથે ઘણો દૂર સુધી પહોંચાડી શકે!

બધો દોર વલણના હાથમાં!

બેઉ જણ સળિયાની ભીતર હતા...
એકની નજર હતી ભોંય ઉપરના કાદવ પર...
તો બીજાની ઊંચે તારલા ભણી!

તમને અદેખાઈ આવી જાય એવું જેરીનું વ્યક્તિત્વ હતું. હંમેશાં એ મસ્ત રહે અને કાંઈક સારી સારી વાતો જ કર્યા કરે. કોઈ એને પૂછે કે આજકાલ શા હાલ છે? તો એ તરત બોલી ઊઠે, “દરિયા-શી મોજમાં છું રે!”

એની આ મનમોજી મસ્તીથી આકર્ષાઈ એક દિવસ એની પાસે પહોંચીને મેં પૂછ્યું, “મને કાંઈ સમજાતું નથી, જેરી! માણસ ચોવીસે કલાક પ્રસન્ન કેવી રીતે રહી શકે? તને હંમેશાં બધું સમુંસૂતરું જ કેવી રીતે દેખાય છે?”

જેરી બોલ્યો, “જૂઓ, રોજ સવારે ઊઠું છું ત્યારે હું મારી જાતને કહું છું, ‘જેરી, આજે તારી પાસે બે વિકલ્પ છે. કાં તો તું પ્રસન્ન રહે, કાં શોક-સંતાપમાં.’ હું હંમેશાં મસ્તીમાં રહેવાનું પસંદ કરું છું. જ્યારે જ્યારે કશુંક અણઘટતું બને ત્યારે કાં તો હું નાસીપાસ થઈ જાઉં, કાં તો એમાંથી કશોક બોધપાઠ શીખું! હું શીખવા પર કળશ ઢોળું છું. મારી પાસે જ્યારે જ્યારે કોઈ દાદ-ફરિયાદ લઈને આવે છે, ત્યારે કાં તો હું એમની ફરિયાદ નીચે સંમતિની લીટી દોરી શકું, કાં તો જીવનનું કોઈ વિધાયક પાસું પણ બતાવી શકું. હું જીવનનું વિધાયક પાસું પસંદ કરું છું!”

“વાત તો તારી સાચી છે, પરંતુ એમ કાંઈ સાવ સહેલું નથી,” મેં વિરોધી સૂર ઉઠાવ્યો. તો કહે, “હા, આ સહેલું છે. જીવન પસંદગીઓ પર નિર્ભર છે. તમે બધા વાંધા-વચકા હટાવી લો તો ગમે તે પરિસ્થિતિ સ્વીકારી શકાય. પરિસ્થિતિને કેવી રીતે પડકારવી એની પસંદગી તમારી પાસે છે. લોકો તમને સુખી કરશે કે દુઃખી... એની પસંદગી તમારે હસ્તક છે! પ્રસન્ન રહેવું કે દુઃખી એ વિકલ્પ આપણા પોતાના હાથમાં છે. મુખ્ય વાત આ જ છે કે જીવન કેવી રીતે જીવવું. એની પસંદગી... તમારા પોતાના જ હાથમાં છે!”

જેરીએ જે કાંઈ કહ્યું તે પર હું વિચારતો રહ્યો. એની પાસેથી હું શીખ્યો કે – જીંદગીને ભરપૂરપણે જીવવાની તક રોજરોજ આપણને મળે છે. આખરે તો, આપણો અભિગમ, આપણું વલણ જ સર્વકાંઈ છે!

- બ્રાયન કેવનાહ

સમર્થ બલાણ અને સ્વપ્નનું સામર્થ્ય...

તમે કોઈ એવા માણસને જાણો છો જેને પોતાના જીવનમાં શું જોઈએ છે તેની ખબર નથી અને છતાંય એને મોટી સફળતાઓ વરી હોય? મને તો એવું કોઈ જડ્યું નથી. અને શરત પર કહેવા હું તૈયાર છું કે તમને પણ આવા કોઈ માણસનો ભેટો થયો નહીં હોય. દરેકના જીવનમાં કાંઈક ને કાંઈક મનોવાંછિત ધ્યેય હોય જ! આપણાં સપનાં આપણામાં આવાં લક્ષ્ય સૂચવી શકે. સપનું પેલા હોકાયંત્ર જેવું છે, જે આપણી યાત્રાની દિશા ચીંધી શકે. જ્યાં સુધી આપણને ધ્યેય તરફની સાચી દિશા મળતી નથી ત્યાં સુધી આપણી ગતિવિધિની યોગ્યતા આપણે નક્કી નથી કરી શકતા.

જીવનમાં કોઈક સ્વપ્ન હોય તો આપણી સમક્ષ જાણે કશોક નવો ઉઘાડ થાય છે. કશોક શક્તિસંચાર થતાં, સ્વપ્નને સિદ્ધ કરવા તરફ આપણે આગળ વધતા હોઈએ તેવો અનુભવ થાય છે. પછી તો આપણી સન્મુખ તકો જ તકો ઊભી થાય છે, કાંઈ કેટલાય ઉપાયો આપણને જડી જાય છે અને આપણામાં નવું કાર્યકૌશલ્ય જાણે પ્રગટે છે. આપણું ધ્યેય જેટલું વિશાળ હશે, તેટલી વિશાળ થશે આપણી ક્ષમતા. કોઈ અંધ મનુષ્ય પોતાના સ્પર્શના આધારે જ પોતાની દુનિયાની ભૂગોળ રચશે, કોઈ અજ્ઞાની માણસ પોતાના જ્ઞાનની સીમાઓમાંજ અંધ રહેશે; જ્યારે કોઈ મહાન વ્યક્તિનું વિશ્વ એના પોતાના વ્યાપક દર્શનથી સીમાબદ્ધ થશે. **તમારું જીવનદર્શન, તમારું સ્વપ્ન... જો મહાન હશે, તો તેને સફળ કરવા માટેની તમારી ક્ષમતા પણ... એટલી જ તાકતવર હશે.**

સ્વપ્ન આપણને ભવિષ્ય માટેની આશા અને વર્તમાન માટે શક્તિ પણ પૂરી પાડે છે. જીવનમાં કઈ ચીજને અગ્રીમતા આપવી એની આપણને સમજ પડે છે. સ્વપ્નશીલ મનુષ્ય સ્વપ્ન સિદ્ધ કરવા માટે શું છોડી દેવું તે સારી રીતે જાણે છે. એની પાસે મૂલવવાના તમામ માપદંડ આવી જાય છે. પોતાની સ્વપ્નસિદ્ધિ માટે કઈ વાત પર કેટલા કેન્દ્રિત થવું કે નહીં, તે સમજી શકે છે.

નજર સમક્ષ જો ધ્યેય હોય તો આપણે જે કાંઈ કરીએ તે બધું એના પરિપ્રેક્ષ્યમાં જ હોય. ક્યારેક તો ઉત્સાહપ્રેરક કામ ન પણ હોય, અથવા તો તાત્કાલિક પરિણામ લાવે તેવાં ન પણ લાગે, છતાંય છેવટે તો લક્ષ્યપ્રાપ્તિ માટે મદદ પહોંચાડનારાં જ એ સાબિત થતાં હોય છે. લાંબી નજરે જોઈએ ત્યારે સમજાય છે કે ઝીણી ઝીણી બાબતોની પણ ભારે મોટી અગત્યતા હોય છે.

તમને હું એક કિસ્સો કહું. છાપાનો એક પ્રતિનિધિ કોઈ ઈમારત બંધાતી હતી ત્યાં કામ કરતા ત્રણ મજૂરોને મળ્યો.

પહેલા માણસને એણે પૂછ્યું, “તમે અહીં શું કરો છો?” તો પેલાએ કહ્યું, “હું મારી રોજીરોટી રળું છું.”

બીજાને પણ એ જ પ્રશ્ન પૂછ્યો તો એ બોલ્યો, “તમને શું દેખાય છે? હું સીમેન્ટ તૈયાર કરું છું એ જોતા નથી?”

પછી એ ત્રીજા માણસ પાસે પહોંચ્યો, જે સીટી વગાડતાં વગાડતાં પ્રસન્ન ચહેરે કામ કરતો હતો. તેણે થોડા વટ સાથે જવાબ આપ્યો, “હું અનાથો માટેનું આશ્રયઘર બાંધી રહ્યો છું?” મસોતાથી પોતાના હાથ લૂછતાં, સામેની દિશા ચીંધીને એ બોલ્યો, “જૂઓ, ત્યાં રસોડું બનશે. એની પાછળ બાળકોનાં નિવાસસ્થાન બનશે. અને અહીં....”

ત્રણેય જણા પાસે કામ એકસરખું હતું. પરંતુ માત્ર ત્રીજા માણસ સમક્ષ વિશાળ દર્શન હોવાને લીધે એ પ્રોત્સાહિત હતો. એનો શ્રમ કોઈ સપનું સિદ્ધ કરતું હતું અને એ બાબત એના પ્રયત્નોમાં મૂલ્યવૃદ્ધિ કરતી હતી.

વિન્સ લોમ્બાર્ડીએ કહ્યું છે, “કોઈ પણ માણસની સર્વોત્તમ ક્ષણ, એની પરમ કૃતકૃત્યતા એ ક્ષણમાં સમાયેલી હોય છે... જ્યારે તે કોઈ ઉમદા ધ્યેય માટે પોતાનું દિલ તેમાં રેડી, સંઘર્ષના ક્ષેત્રમાં પોતાની તમામ શક્તિ ખર્ચી અંતે વિજયી બનીને એ થાક્યોપાક્યો સૂતો હોય છે.” આવો પ્રયાસ શક્ય બનાવવા માટે જરૂરી દૃષ્ટિ કોઈ ધ્યેયલક્ષી સ્વપ્ન દ્વારા જ પૂરી પડાતી હોય છે.

પરંતુ એકલું સ્વપ્ન-સેવન ન ચાલે. એની સાથે સમર્થ વલણ પણ જોઈએ. એક સિવાયનું બીજું હોય, તો સફળતાની દિશામાં ન જવાય. જીવનમાં આગળ વધવા માટે, બંને ચીજનું મહત્વ છે:

- * રચનાત્મક વલણ વગરનું સ્વપ્ન, દિવાસ્વપ્ન બની શકે છે.
- * સ્વપ્ન વગરનું રચનાત્મક વલણ, વ્યક્તિની પ્રગતિ કુંઠિત કરે છે.
- * રચનાત્મક વલણ સાથે સેવાતું સ્વપ્નદર્શન, વ્યક્તિમાં અસીમ સંભાવનાઓ અને ક્ષમતા પ્રેરે છે.

તમારી બુદ્ધિ, કુશળતા, શિક્ષણ, કળા કારીગરી કે તક નહીં, બલ્કે તમારું મનોવલણ જ તમારું સ્વપ્ન પાર પડશે કે નહીં તે નક્કી કરશે. તમારું વૃત્તિ-વલણ, તમારી માનસિકતા જ... તમારા જીવનની ઉર્ધ્વદિશા કંડારશે... આટલું હંમેશાં યાદ રાખજો!

- જહાંન સી. મેંક્સવેલ

શ્રદ્ધાના ચમત્કાર

કશુંક કરવા
તમે સમર્થ છો
એવું તમે માનતા હો...

અથવા

કશુંક કરવા
તમે અસમર્થ છો
એવું તમે માનતા હો...

તો
બન્ને રીતે
તમે સાવ સાચા છો!

શ્રદ્ધાના ચમત્કાર

ગુલાબને કાંટા હોય છે...
એનો તમે વસવસો
પણ કરી શકો...

અથવા
તમે ખુશીથી
ઝૂમી પણ શકો...

કારણ કે...
કાંટા વચ્ચે પણ
ગુલાબ ખીલે છે!

તમે સમર્થ છો...

જો તમે માનો તો!

તમે માર ખાઈ બેઠા છો એવું જો ધારશો
તો સાચે જ, તમે હાર્યા છો!
તમે હામ ભીડી ન શકો એવું માની બેઠા,
તો સાચે જ હિમ્મત હારી બેસશો.
જીતવું તમને ગમે, છતાંય હારશો તેવું લાગે,
તો સાચે જ, પરાજય નિશ્ચિત છે.
ખોટ ખાધાનું વિચારશો, તો ખોવાયું જ સમજો
કારણ કે જગતભરમાં તમે જોશો કે,
સફળતા એને જ વરે છે, જે એને ઝંખે છે.
સફળતા છૂપાયેલી છે, માણસના ચિત્તમાં!

હજુ ડગલું માંડ્યું ન માંડ્યું ત્યાં,
ઘણીખરી દોડો હારી જવાય છે,
હજુ કામ આરંભાયું, ન આરંભાયું,
ત્યાં ઘણા કાયરો હાથ ઊંચા કરી મૂકે છે.
વિશાળ ચિંતન રાખો, એથી તમારાં કાર્યો પણ વિકસશે,
વામણું ચિંતન તમને પાછા જ પાડશે
તમે સર્વસમર્થ છો... બસ, આટલું વિચારો
અને તમારું બધું પાર પડશે,
કારણ કે સફળતા છૂપાયેલી છે, માણસના ચિત્તમાં!

તમે ફેંકાઈ ગયાનું ધારી બેસો, તો તેવું જ થશે,
ઊંચે ચઢવા ચિંતન પણ ઊંચું જોઈએ;
કોઈ પણ પુરસ્કાર પામતાં પહેલાં,
તમારા પોતાનામાં અખૂટ વિશ્વાસ જોઈએ!

જીવનસંગ્રામમાં જીત હંમેશાં
શક્તિશાળી કે વેગમાનની નથી થતી.
પરંતુ વહેલા કે મોડા, એ માણસ જરૂર જીતી જાય છે,
જે માને છે કે પોતે જરૂર જીતવાનો જ છે!

- એડવિન માર્કહેમ

શ્રદ્ધા વિચરે છે ગિરીશૃંગોમાં!

પુરુષાર્થી માણસે પોતાનામાં અખૂટ શક્તિનો ભંડાર ભરેલો છે તેવી શ્રદ્ધા સાથે બહાર પડવું જોઈએ. પોતાની ધ્યેયસિદ્ધિ માટે પોતાનું સઘળું કૌવત જે-તે કામમાં ખર્ચી નાંખવું જોઈએ... સામે આવીને ઊભેલાં વિઘ્નોને સતત પડકારતા રહી, પોતાની એકધારી પ્રગતિ સાધતા રહેવું જોઈએ.

બીજા લોકોને જે અશક્ય કે અતિમુશ્કેલ લાગતું હોય, તેવું કામ કરી શકવાની જે માણસમાં શ્રદ્ધા હોય, એ હકીકત જ સૂચવે છે કે એ માણસની અંદર એવું કશુંક ભર્યું પડ્યું છે, જે એણે ઉપાડેલા ભગીરથ કાર્યની બરોબરીનું હોય!

શ્રદ્ધા કહો કે વિશ્વાસ... માણસને એ અનંત સાથે જોડે છે. અનંત સાથે એકતાર થયા વગર દુનિયામાં કોઈ મહાન સિદ્ધિ પાર પાડી શકાઈ નથી. માણસ જ્યારે પરમસત્તાની સમીપે જીવતો થઈ જાય છે ત્યારે એ દિવ્યતાની સદૈવ ઉપસ્થિતિ અનુભવે છે અને ત્યારે જ એ પોતાની આંતરિક શક્તિ પ્રગટ કરી શકે છે.

માણસનું સામર્થ્ય વધારવા આત્મવિશ્વાસ સમું બીજું કોઈ સાધન નથી. એકાવધાની માણસ આત્મવિશ્વાસપૂર્વક સફળ બની શકે, જ્યારે આત્મશ્રદ્ધા વગર દશાવધાની મનુષ્ય પણ હાર ખાઈ શકે.

આત્મવિશ્વાસ ગિરીશિખરો પર વિચરે છે, એટલે એનું દર્શન સર્વોચ્ચ છે. શ્રદ્ધાને અનુસરનારા લોકોના અદૃશ્ય જગતને પણ એ જોઈ શકે છે. બસ, માણસમાં કદીય પીછેહઠ કરીને પાછું ફરીને ન જોવાનો, કદી ય હાર ન ખાવાનો આત્મવિશ્વાસ જોઈએ. આવો આત્મનિર્ધાર જ પોતાની પાછળના તમામ સેતુઓ સળગાવી મૂકે છે અને પુરુષાર્થ આદરવા પોતાનું સર્વસ્વ હોમી દેવા તત્પર બનાવે છે!

માણસ જ્યારે પોતાની આત્મશ્રદ્ધા ગુમાવી બેસે છે અને હિંમત હારી જઈ મેદાન છોડી દે છે, ત્યારે તેવા માણસને આ ખોવાયેલો ભરોસો પાછો મેળવી આપવા સિવાય બીજી કોઈ મોટી મદદ નથી. પોતે જીતશે કે હારશે એનો આધાર રહસ્યમયી વિધાતા પર છે આવા વિચારથી એને મુક્ત કરવો જોઈએ. પોતે કોઈ પણ નસીબ કે વિધાત્રીથી ચઢિયાતો છે આવી શ્રદ્ધા એનામાં ન સ્થપાય, ત્યાં સુધી એના માટે ઝાઝું તમે કશું ન કરી શકો. એનામાં શ્રદ્ધા જગાવવી જ પડે કે બહારના કોઈ પણ પરિબળ કરતાં વિશેષ શક્તિસભર સામર્થ્ય... તેની પોતાની અંદર જ ભર્યું પડ્યું છે!

- ઑરિસન સ્વેટ માર્ડન

સર્જનાત્મક ચિંતન

કોઈ પણ બાબત અંગે સર્જનાત્મક રીતે વિચારવું હોય તો તમારે પહેલાં તો પરંપરાગત, ઘસાઈ ગયેલી ઘરેડમાંથી બહાર નીકળી આવવું પડે.

#પ્રશ્ન : FIVEને FOURમાં બદલવા શું કરવું જોઈએ, તે એક ક્ષણમાં કહો.

તમને આ કોયડો કદાચ મૂઝવી મારે!

#જવાબ : FIVEમાંથી F અને E કાઢી નાંખો તો બાકી રહેશે IV, મતલબ કે ચાર માટેનો રોમન આંકડો. આ પ્રશ્નમાં, સૂચન તો લખેલા શબ્દો અંગે વિચારવાનું હતું, નહીં કે રોમન આંકડા વિષે.

જે લોકો જડ માળખામાં રહીને જ વિચાર કરવાનું જાણે છે, ચીલા ચાલુ અને સલામત રીતો જ અનુસરતા રહે છે તેવા લોકોને આવો વિસ્મયકારક જવાબ કદી પ્રાપ્ત ન થઈ શકે.

જે કાંઈ અવનવું કલ્પતા રહો, તેને ઉત્કટતાપૂર્વક ઝંખો,
નિષ્ઠાપૂર્વક એને માનો અને ઘગશપૂર્વક એના પર કામ કરો,
તો અંતે એ કલ્પના સાકાર થઈને જ રહેવાની!

- પૉલ જે. માયર

ભમરી

કુદરત પાસેથી આપણે શીખવાની જરૂર છે. વૈજ્ઞાનિકોના કહેવા મુજબ ભમરી માખીનું શરીર ખૂબ ભારે હોય છે અને એની પાંખો ખૂબ નાની હોય છે. ઉડ્ડયનવિજ્ઞાન મુજબ તો આ ભમરી ઊડી જ ન શકે. પરંતુ આ વાત એ માખીઓ જાણતી નથી અને એ નિરંતર ઊડતી જ રહે છે.

તમે જ્યારે તમારી મર્યાદા જાણતા નથી, ત્યારે તેમાંથી બહાર નીકળી આવાં અવનવાં આશ્ચર્યો અનુભવી શકો! બદલામાં તમને નવાઈ લાગશે કે તમારામાં કશી મર્યાદા હતી જ નહીં! માણસની તમામ મર્યાદાઓ એણે પોતે જ લાઠેલી, સ્વયંનિર્મિત હોય છે!

‘અસંભવ’ને તડીપાર કરો!

જ્યારે જ્યારે ‘અશક્ય’ કે ‘અસંભવ’ શબ્દ મોટેથી ઉચ્ચારાય છે ત્યારે અંતર્મન પર એની વિઘાતક અસર પડે છે. પછી તો માણસનું વિચારવાનું જ બંધ પડી જાય છે. પ્રગતિ રુંધાય છે. બારણાં જ બંધ. પછી શું કરો? સંશોધન-પ્રક્રિયા જ અટકી પડે છે. નવા પ્રયોગો અભરાઈ પર; યોજનાઓ કચરા ટોપલીમાં; સપનાં બધાં ફંગોળાઈ જાય છે. સર્જનાત્મક જ્ઞાનતંતુઓમાંના સર્વોત્તમ અને તેજસ્વી કોશો પણ રુંધાઈને ગુંગળામણ અનુભવવા માંડે છે.

પરંતુ ચાલો હવે આ જાદૂઈ શબ્દો ઉચ્ચારીએ - “કદાચ શક્ય બને પણ ખરું! કેવી રીતે તેની કશી ખબર નથી, પરંતુ આ સંભવ તો છે!”

આવા હૃદયદ્રાવક શબ્દો આગેકૂચ કરતા સરઘસના બ્યૂગલની ઘોષણા સમા ઉત્સાહવર્ધક બનીને અંતર્મનના અજ્ઞાત પ્રદેશને ભેદે છે અને ભીતરની પેલી મહાન શક્તિઓને બહાર પ્રગટ થવા પડકારે અને પોકારે છે. પછી તો ડટાયલાં સ્વપ્નો પણ સળવળી ઊઠે છે. નવા ઉત્સાહના તણખા ઝરવા લાગે છે અને જોતજોતામાં નવી જ્વાળાઓ સળગવા માંડે છે. ફાઈલો પરની ધૂળ ખંખેરાય છે. લાંબી અંધારી પ્રયોગશાળાની બત્તીઓ પાછી સળગવા લાગે છે. ફોન રણકવા માંડે છે. કોમ્પ્યુટર ચાલતાં થાય છે. નવાં બજારો ખૂલે છે. હવે મંદીનું નામ નહીં. સાહસ, પ્રયોગો, વિસ્તરીકરણ અને સમૃદ્ધિનો જાણે કોઈ નવો મહાન યુગ આરંભાયો છે!

તમે કહેશો, “પરંતુ ડૉ. શુલર, તમે તો માત્ર વાણીવિલાસ કરો છો. આમાં શબ્દો સિવાય બીજું શું છે?” તો હું ભારપૂર્વક કહેવા માંગું છું કે, “બિલકુલ નહીં! મારો આ વાણીવિલાસ કે શબ્દજાળ નથી. હું તો એ ભયાનક, બિનજવાબદાર, વિનાશક પરિબળો સામે યુદ્ધની હાકલ કરું છું, જે ઉપર-ઉપરથી નિર્દોષ અને બુદ્ધિસંગત દલીલોપૂર્વક રજૂ થતાં હોય છે.”

સાચો મુદ્દો છે મનોવલણ. બસ, પ્રગતિ આડેના આ નકારાત્મક વલણ ‘કે આ અશક્ય છે,’ પર જો વિજય મેળવીએ તો, જીવનમાં આપણે પ્રગતિ સાધી શકીશું અને પરિસ્થિતિઓને આરપાર ભેદતી સુરંગો ચંપાશે. ચાલો આપણે આપણા શબ્દકોશમાંથી ‘અશક્ય’ શબ્દને કાઢી નાંખીએ!

- ડૉ. રૉબર્ટ શુલર

આત્મ-ધારણાની ચુંબક-શક્તિ!

તમારી પોતાની નજરે તમે જે કાંઈ છો તે પરથી તમારા જીવનની સિદ્ધિ નક્કી થશે. આત્મ-ધારણા એ તમારા વિષેની તમારી સ્વયં-કલ્પના છે. તમે કોણ છો, કેવા છો અને તમે શેનું પ્રતિનિધિત્વ કરો છો તે વિષે તમારા પોતાના ચિત્રમાં જે માનસિક અને ભાવનાત્મક છબી ઊઠતી હોય, તે છે તમારું પોતાનું પ્રતિબિંબ! આ સ્વ-પ્રતિબિંબ મહત્વનું છે, કારણ કે તમારા સ્વાનુભવોનું એ પ્રારંભિક બિન્દુ છે. તમારું સ્વ-પ્રતિબિંબ એક મહાપાત્ર જેવું છે, જેમાં તમારા તમામ અનુભવો રેડાય છે અને ઘોળાય છે.

જો તમારું સ્વ-પ્રતિબિંબ તમારા વિષેની, અજ્ઞાનતા-ભય-શંકા અને અસલામતીના પાયા પર ઊભું થયેલું અલ્પ અને મર્યાદાઓથી ભરેલું હશે તો તમારા તમામ અનુભવો આ નકારાત્મક વલણોમાંથી ગળાઈને પ્રગટ થશે.

બીજી બાજુ, જો તમારું સ્વ-પ્રતિબિંબ જ્ઞાન, પ્રેમ, હિંમત, આદર, શ્રદ્ધા અને આત્મવિશ્વાસના પાયા પર ઊભું થયેલું હશે તો તમારા અનુભવો આ વિધાયક વલણોમાંથી ગળાઈને બહાર આવશે.

સ્વ-પ્રતિબિંબ તમારી આપ-લેની શક્તિ ઘડે છે, જીવન સાથેના અને વિવિધ અનુભવો તથા સંભાવનાઓ સાથેના વ્યવહારમાં તમે કેવી રીતે વર્તશો તે નક્કી કરે છે. તમારી આત્મ-ધારણા એ ચુંબકની જેમ તમારા જીવનના અનુભવમાં આકર્ષણ-વિકર્ષણ, ગમા-અણગમા ઊભા કરશે.

તમારા પોતાના વિષે તમે જે માનો કે ધારો, તેને અનુરૂપ વિચારો, લોકો અને અનુભવોને તમે આકર્ષશો. જો તમારે તંદુરસ્તી, સમૃદ્ધિ અને સુખને આકર્ષવાં હોય, તો તમારે એવું સ્વ-પ્રતિબિંબ સાકારવું પડે જે તંદુરસ્તી, સમૃદ્ધિ અને સુખની કલ્પનાને અનુરૂપ હોય!

તમારા પોતાના વિષેની કલ્પના કે ધારણા સાથે અનુરૂપ ન હોય તેવી પ્રતિકૂળતામાં તમે સાતત્યપૂર્વક કશું કરી ન શકો.

તમારી આત્મ-ધારણા તમને સીડીની ટોચ પર પહોંચાડી દેશે અથવા તો ભોંયતળિયે પહોંચાડતી યાંત્રિક સીડી પર ધકેલી દેશે. મિલ્ડ્રેડ ન્યૂમેન અને ડૉ. બર્નાર્ડ બર્કોવિત્ઝ એમના ‘તમારા પોતાના શ્રેષ્ઠ મિત્ર કેવી રીતે બનશો?’ પુસ્તકમાં આ માર્મિક પ્રશ્ન પૂછે છે કે – “જો આપણે આપણી જ જાતને ચાહી શકતા ન હોઈએ તો બીજા માટેનો પ્રેમ આપણે ક્યાંથી લાવીશું?” તમારી પોતાની પાસે જે ન હોય, તે તમે બીજાને કેવી રીતે આપી શકો?

ભલે ભૂતકાળમાં તમે તમારા વિષે ગમે તે ધારી લીધું હોય. કોઈ ચિંતા નહીં. સદ્ભાગ્યે હવે તમારી પાસે પરિવર્તન કરવા માટેની ધગશ, પદ્ધતિ અને યોગ્યતા છે અને આ પરિવર્તન બહેતર માટેનું છે! આપણા સર્જનહારે આપણને જે વરદાન આપ્યાં છે, તેમાં આપણી ઈચ્છા મુજબની આપણી પસંદગી એ મહાન બક્ષિસ છે.

આપણી પોતાની પ્રતિકૃતિ સર્જીએ ત્યારે આપણે આ વાત યાદ રાખીએ કે આપણા મનમાં આપણે જે ચિત્ર ધારીએ તે પૂર્ણપણે ઉપસે છે. દાખલા તરીકે, જમીન પર પડેલા બાર ઇંચ પહોળા એક પાટિયા ઉપર તો સહેલાઈથી ચાલી શકાય. પરંતુ એ જ પાટિયાને બે દશમાળી મકાનો વચ્ચે ગોઠવો અને પછી એના પર ચાલવું... તે કંઈક જુદી જ બાબત બને છે. જમીન પર તમે તમારી જાતને સહેલાઈથી અને સહીસલામત ચાલતા જુઓ છો. જ્યારે પેલી ઈમારતો વચ્ચેના પાટિયા પરથી તો તમારી જાતને તમે નીચે પડતા જ જુઓ છો. મન એ ધારણ કરેલા ચિત્રને પૂરું કરે છે, એટલે તમારો ભય સાચો ઠરે છે.

સારો ખેલાડી બેઝ-બૉલમાં દડાને ફટકારે તે પહેલાં, દડાને બેઝ-હિટમાં જતો નિહાળી શકે છે. એ જ રીતે, સફળ વેપારી પ્રસ્તાવ મુક્તા પહેલાં, ગ્રાહકને ખરીદી કરતો જોઈ શકે છે. માઇકલ એન્જલોએ પોતાનું પહેલું ટાંકણું માર્થુ તે પહેલાં, આરસના એ પથ્થરમાં તેણે ‘વિરાટ મોઝીઝ’નાં દર્શન કર્યાં હતાં!

- ઝિગ ઝિગલર

‘અશક્ય’ને ‘શક્ય’ કરી જાણ્યું!

કોઈકે કહ્યું કે એવું થઈ જ ન શકે,
પરંતુ એણે મલકાઈને જવાબ વાળ્યો,

‘એવું ભલે થયું ન હોય’, પરંતુ એ પોતે

પ્રયત્ન ન કરી લે ત્યાં સુધી
કદીય એવું નહીં કહે કે તે અશક્ય છે!

પછી ચહેરા પર કાંઈક મંદ સ્મિત સાથે
એણે કમર કસી. ચિંતાને ધૂપાવી.

ખંતપૂર્વક કામ કરતાં... ગીત ગાતાં,
‘અશક્ય’ કહેવાયેલું, પણ એણે શક્ય કરી જાણ્યું!

કોઈએ મશ્કરી કરી, “અરે, તું શું કરવાનો?
આજ લગી કોઈ આવું કરી જ નથી શક્યો.”

પરંતુ એણે તો પોતાનાં ડગલા-ટોપી ઉતાર્યાં, અને
હડપચી ઊંચી કરી... વળી દબાતું સ્મિત,
ન કશી શંકા, ન કોઈ સંશય.

ખંતપૂર્વક કામ કરતાં... ગીત ગાતાં,
‘અશક્ય’ કહેવાયેલું, પણ એણે શક્ય કરી જાણ્યું!

આવું તો થઈ જ ન શકે તેવું કહેનારા હજારો મળશે,
નિષ્ફળતાને ભાખનારા પણ હજારો ભટકાશે.

હજારો લોકો... એકેક ગણી-ગણીને,
સામે ત્રાટકનારા ભયોને ચીંધતા રહેશે.

પરંતુ મલકાટભર્યા સ્મિત સાથે બસ, કમર કસો,
ડગલો ઉતારો અને કામ શરૂ કરો.

ખંતપૂર્વક કામ કરતાં... ગીત ગાતાં,
અશક્ય કહેવાયેલું, પણ તમે શક્ય કરી જાણશો!

- એડગર એ. ગેસ્ટ

આપણા પોતાના વિષેની
આપણી સમજ જ
આપણું ઘડતર કરે છે!

આપણી ઈચ્છા મુજબ
આપણી જાતના
આપણે ઘાર્યા ઘાટ ઊતારી શકીએ,
કારણ કે
જગત વિશ્વાસના આધાર પર ખડું છે!

મનુષ્ય અંગે
કશું જ પૂર્વનિયોજિત કે સીમાબદ્ધ
નથી જ નથી.
વિશ્વની તમામ સત્તા
આપણી ભીતર જ સમાયલી છે!

આપણે
આપણા વિષે જે કાંઈ ઘારીએ
તે, અને તે જ
આપણે બનવાના
અને આમ,
આપણી પાસે શક્તિ છે
ગમે તે ક્ષણે બદલાવાની!

- વોલ્ટર સ્ટેપ્લસ

શ્રદ્ધાનું પ્રેરકબળ!

તમામ તથ્યો અને બાબતોનું મૂળ છે - શ્રદ્ધા. આપણે જેને અટલ નિષ્ઠા સાથે સ્વીકારીએ છીએ, તેને ઘણીવાર બૌદ્ધિક સમજણનો કોઈ પાયો, કે કોઈ પ્રમાણ પણ નથી હોતું. આપણે ધારી લીધું છે કે ગ્રહ હંમેશાં ફરતાં રહેશે, સૂરજ સદા તપતો રહેશે, ફૂલો હંમેશાં ખીલતાં રહેશે. આપણે જીવતાં છીએ એ પણ આપણી માન્યતા જ છે. પરંતુ અગાઉ આપણે કદી જીવ્યા કે મર્યા ન હોઈએ તો એ અંગે પાકું કેવી રીતે કહી શકીએ? પરંતુ આપણે એવું ધારી લઈએ છીએ કારણ કે બીજા લોકો કહે છે કે આપણે જીવતાં છીએ. પરંતુ મૂળ બાબત અંગે તેઓ પણ આપણા જેટલા જ બેખબર છે.

માન્યતા આંધળી છે. આશા જેવા તત્ત્વથી એ ટકે છે અને કશું જ પ્રમાણ ન હોય તેમ છતાંય મહાન સ્ત્રીપુરુષો પોતાનાં સ્વપ્નોને અનુસરતાં અજાણ સફરે ઉપડી જાય છે. સંશોધકો શોધે છે, સાહસિકો ખેડતા રહે છે, ઈમારતો બાંધનારા મકાનો બાંધ્યા કરે છે, લેખકો લખે છે, ગાયકો ગાય છે, નૃત્યકાર નાચે છે. જેમનામાં શ્રદ્ધા છે... તે સૌ સિદ્ધો છે. તેઓ પોતાના ધ્યેયને શ્રદ્ધા અને કેવળ શ્રદ્ધાના આધારે વળગી રહે છે.

આપણા તમામ વિચારો સાકાર નથી થતા, કારણ કે આપણા અંતરાત્માએ એને નિષ્ઠારૂપે સ્વીકાર્યા નથી. જો તે નિષ્ઠારૂપ હોત તો મૂર્તિમંત થવા માટે તે જરૂર અંતર્મન પાસે પહોંચ્યા હોત. આમ, આપણી તમામ નિષ્ઠા કે દૃઢ માન્યતાઓ સાકાર થાય છે. આપણે પોતે એમાં કશું ન કરી શકીએ. એ આપોઆપ થાય છે. આપણું અંતર્મન હંમેશાં સર્જતું રહે છે. એનો એ સ્વભાવ છે. હંમેશાં રૂપાંતરના મોરચે જ એ હોય છે. આપણા વિચારોને કે આપણી માન્યતાઓને... રાખવી કે નહીં, માત્ર તે અંગે જ આપણા જાગૃત મનનો કાબૂ હોઈ શકે છે.

હવે સમજાશે કે જીવનમાં શ્રદ્ધા આટલી બધી મહત્વની કેમ છે. શ્રદ્ધા... વિચારને નિષ્ઠામાં ફેરવવાની પ્રેરણા આપે છે અને પછી અજ્ઞાત મન પાસે એ નિષ્ઠાને પહોંચાડી એને સાકારવા મથે છે. એટલે જે વિષે આપણે પૂરેપૂરા શ્રદ્ધાવાન હોઈએ, તે બાબતો કાળાનુક્રમે આપણા જીવનમાં હકીકત બનીને રહેવાની!

- ડૉ. વોલ્ટર સ્ટેપલ્સ

અજ્ઞાત મનની શક્તિ!

તમારી આસપાસ અપાર સમૃદ્ધિનો ભંડાર ભર્યો પડ્યો છે. જો તમે તમારાં માનસિક ચક્ષુ ખોલી નાંખો, તો તમારી ભીતર અનંતનો મોટો ભંડાર તમને જોવા મળશે. તમારી અંદર સોનાની એક ખાણ છે... જેમાંથી જીવનને આનંદપૂર્વક, પ્રેમપૂર્વક અને પ્રતિષ્ઠાપૂર્વક જીવવા જે કાંઈ જોઈએ તે બધું, તમે તેમાંથી મેળવી શકો તેમ છો!

ઘણા લોકો ઘોર નિદ્રામાં છે, કારણ કે આ અસીમ જ્ઞાનની અને અનંત પ્રેમની સુવર્ણખાણ તેમની જ અંદર છે, તે જાણતા નથી. એમાંથી તમારે જે જોઈએ, તે તમે બહાર ખેંચી કાઢી શકો. લોહચુંબકનો એક નાનકડો ટુકડો એના વજન કરતાં બાર ગણી વધારે વજનદાર ચીજને ઊઠાવી શકશે. પરંતુ એ જ લોખંડના ટુકડામાંથી ચુંબક શક્તિ કાઢી લો તો એક પીંછું પણ એ ઊંચકી નહીં શકે.

આ જ રીતે, માણસો પણ બે પ્રકારના હોય છે. ચુંબકીય શક્તિથી સમૃદ્ધ એવો માણસ, જે આત્મવિશ્વાસ અને શ્રદ્ધાથી છલકાતો હોય છે. વિજય અને સફળતાને વરવા જ પોતે નિર્માયો છે, એવું એ જાણે છે. બીજો એવો માણસ, જે ચુંબકશક્તિ-વિહીન છે. એ ભયભીત અને શંકાશીલ છે. તકો સામે આવીને ઊભી રહે ત્યારે એ કહે છે, “હું હારી જઈશ. મારા પૈસા ખોવાઈ જશે. લોકો મારી સામું હસશે.” આવા માણસો જિંદગીમાં કાંઈ કરી શકતા નથી, કારણ કે એ આગળ ધપતાં જ ડરે છે. એ તો જ્યાં છે ત્યાંના ત્યાં જ રહેશે. એટલે તમારી ચુંબક-શક્તિ જાગૃત કરો અને યુગોપુરાણા જીવન-રહસ્યને પામો!

તમારા પોતાના જ અજ્ઞાત મનમાં આ અદ્ભુત, ચમત્કારિક શક્તિ છૂપાયેલી છે! ભાગ્યે જ કોઈ માણસ શોધી શકે તેવું સ્થાન!

તમારા જીવનમાં તમે વધુ શક્તિ, વધુ સમૃદ્ધિ, વધુ આરોગ્ય, વધુ સુખ અને વધુ આનંદ પામી શકો, જો તમે તમારા આંતરમન સાથે સંપર્ક સાધી એની અપ્રગટ શક્તિને પ્રગટ કરો તો! તમારે મનની આ આંતરિક શક્તિ મેળવવાની મહેનત કરવાની નથી, તમારી પાસે એ છે જ!

- ડૉ. જોસેફ મર્ફી

ભીતરના આઈન્સ્ટાઈનને શોધો!

ફરી વાર જ્યારે આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈનનું ચિત્ર જૂઓ,
અનુભવો કે એ સાક્ષાત તમે જ છો!

દરેકેદરેક મનુષ્યમાં પોતાની પ્રતિભા પ્રગટાવવાની તાકાત હોય છે. તમારા ચિંતનની પ્રતિભા કક્ષાએ પહોંચવા માટે તમારે ગણિતશાસ્ત્ર કે ભૌતિકશાસ્ત્ર સાથે ગૂંચાવાની કશી જરૂર નથી. આઈન્સ્ટાઈનની ચિંતનકક્ષાનો અનુભવ લેવા માટે તમારે માત્ર તમારી રચનાત્મક કલ્પનાશક્તિને અજમાવવાની છે.

જે લોકોને માત્ર ચિંતા કરવામાં જ પોતાની કલ્પનાશક્તિને વાપરવાની ટેવ પડી ગઈ છે, તેમના માટે મારી આ ભલામણને અનુસરવું મુશ્કેલ છે. આવા લોકો દિવસભર ખરાબમાં ખરાબ દ્રશ્યો જ જોયા કરે છે. પોતાની સાથે કેવું કેવું ખરાબ ઘટી શકે તેની જાતજાતની ખોટી કલ્પનાઓ કરતા રહેવામાં જ તેમની બધી શક્તિ ખર્ચાઈ જાય છે. આવી ચિંતા એ કલ્પના-શક્તિનો દુરુપયોગ છે એટલું પણ તેઓ સમજી શકતા નથી. માણસને કશુંક વધારે ઉદાત્ત મેળવવા માટે આ કલ્પનાશક્તિ મળેલી છે.

આપણા સૌમાં આ પ્રતિભા-શક્તિ પડેલી જ છે એની સભાનતાને કારણે તો નેપોલિયન બોલી ઊઠવા પ્રેરાયેલો કે, “કલ્પના જ જગત પર શાસન કરે છે!”

આપણી કલ્પનાનો સક્રિય ઉપયોગ કરતાં આપણે શીખવાની જરૂર છે. એકવાર આટલું આવડી જાય પછી પહેલું કામ આપણે શું બનવા માંગીએ છીએ તેના પર સ્થિર વિચાર કરવાનું છે. ફેડ નાઈપ નામના ગીતકારે નવજવાનો માટે તૈયાર કરાયેલી એક વિડીયોના સંગીત માટે એક ગીત લખેલું, જેમાં પોતે ભવિષ્યમાં શું બનવા માંગે છે તે સમજવા કલ્પનાશક્તિનો આધાર કેવી રીતે લેવો તે સમજાવ્યું છે:

**તમારાં અદમ્ય સ્વપ્નોમાં, અદ્ભુત કાર્યો સિદ્ધ કરતાં...
તમે પોતે જ છો! સ્વયં તમે!**

**જો તમે ચાહતા રહો અને પછી સેવતા રહો
એ જ ઉન્મત્ત સ્વપ્નો... તો તમે પ્રજ્વલિત કરશો...
તમારા ભીતરના સાચા સામર્થ્યને!**

- સ્ટીવ શૅન્ડલર

છીપલી

કહાણી કહું છું તમને એક છીપલી જેવી માછલીની
જેને થયું કે એની અંદર રેતીનું કણ ભરાઈ ગયું છે.
હતું તો એ ઝીણુંક કણ, પણ ભારે પીડા પહોંચાડતું હતું.
છીપલાંને પણ સુખદુઃખ હોય છે, ભલેને બહારથી એ નિર્જીવ લાગે.

તો શું હવે એ નસીબને દોષ દેવા બેઠી,
જેના વાંકે એને આવી પીડા વેઠવાનું આવ્યું?
કે પછી સરકારની કરી નિંદા અથવા ચૂંટણીની માંગણી,
કે નારો પોકાર્યો કે સાગરને સંરક્ષણ મળવું જોઈએ?

“નહીં!” પોતાની જાતને કહી, એ એક ખડક પર સૂતી.
“રજકણ નહીં હટાવી શકું, તો એને પલટાવીને જ જંપીશ.”

વર્ષોનાં વહાણાં વીતી ગયાં, કાળે કાળનું કામ કર્યું.
અને હવે એના અંતિમ ભાવિના આરે આવી ઊભી,
અગ્નિપરીક્ષા જ સમજી લો!

પેલું રેતીનું નાનકડું રજકણ, જેણે પીડા જ પીડા પહોંચાડી હતી,
તે હવે એક સુંદર મોતી બનીને ઝળહળ ઝળહળ ચમકતું હતું!

કહાણીમાં કશોક સંદેશ છે.
એક નાનકડી છીપલી રેતીના કણમાંથી શું નીપજાવે છે...
તે ભવ્યાતિભવ્ય નથી?

બસ, જો હું માત્ર આરંભ કરું!
તો મારી ત્વચા હેઠળ ખૂંચતી તમામ ચીજોનું...
ન કરી શકું હું મોતીસમું રૂપાંતર?

- એલિઝાબેથ બ્રાઉનિંગ

સહારાના રણની તૃષાસહ... જેને માટે પણ તમે ઝંખો...
તેવી કોઈ પણ ચીજ તમે જરૂર પ્રાપ્ત કરી શકો!
બસ! તમારા દેહની આરપાર નીકળી આવે
એવી પ્રચૂર ઝંખના એ હોવી જોઈએ...
જે જગતને સર્જનારી મહાશક્તિ સાથે એકરૂપ થઈ જાય!

- શીલા ગ્રૅંડમ

તમારી સંકલ્પશક્તિનો સ્વીકાર કરો!

હું જ છું મારો ભાગ્યવિધાતા!
હું જ છું મારા આત્માનો કર્તાહર્તા!

- હેન્લી

તમારામાં સંકલ્પશક્તિ નથી એવું જો તમે ધારી બેસો, તો તમારી પોતાની સફળતાનું તમે અવમૂલ્યન કરો છો!

દરેકમાં સંકલ્પશક્તિ હોય જ છે. તમારી સંકલ્પશક્તિને વધારવાનો આ જ ઉપાય છે કે એના અસ્તિત્વનો સ્વીકાર કરો. જે રીતે તમને જીવન મળ્યું છે, એ જ રીતે તમને સંકલ્પશક્તિ પણ સ્વયંપ્રાપ્ત જ છે.

કોઈ તમારી સામે ભારે વજનદાર વસ્તુ મૂકી એને ઊંચકવાનું કહે અને જો તમને લાગે કે તમે એ નહીં ઊઠાવી શકો તો તમે એમ નહીં કહો કે “મારામાં તો શક્તિ જ નથી.” તમે કહેશો કે “હું એટલો શક્તિશાળી નથી.” આ વધારે સાચી ભાષા છે, કારણ કે તમે સ્વીકારો છો કે તમારામાં શક્તિ તો છે અને જો તમે શક્તિ મેળવવા પ્રયત્નશીલ રહ્યા હોત, તો સંભવ છે કે તમે એટલા શક્તિશાળી બની શક્યા હોત.

સંકલ્પશક્તિ નિર્માણ કરવાનું પ્રથમ પગલું એ છે કે તમારી પાસે આ શક્તિ છે તેની ખુશી માણવી. જે રીતે તમને હાથ-પગ છે, એ જ રીતે સંકલ્પશક્તિ પણ મળેલી જ છે. ભલેને આપણા હાથ એટલા મજબૂત ન હોય, પણ સાવ હાથ વિનાના તો આપણે નથી જ ને?

બીજા પગલે એ જાણવાનું છે કે તમને જે સંકલ્પશક્તિ મળેલી છે, એને મજબૂત પણ કરી શકાય અથવા તો એને ઢીલી પણ પાડી દેવાય. માત્ર છૂટાછવાયા બાહ્ય સંજોગોને ભરોસે એને એટલી મજબૂત ન કરી શકાય. સંકલ્પશક્તિ તો આંતરિક કીડા છે.

કોઈ તમને સંકલ્પશક્તિ અને સ્વયંશિસ્ત ઉધાર ન આપી શકે. કાંઈક કરવાની પ્રેરણા તમને બીજા કોઈ પાસેથી મળી શકે, પરંતુ જ્યાં સુધી તમારો સ્વયં આત્મનિર્ણય ન હોય, ત્યાં સુધી કોઈ તમારી પાસે કશું કરાવી શકે નહીં.

જ્યાં સુધી કશુંક કરવાની સંકલ્પશક્તિ ન જાગે ત્યાં સુધી કાંઈ પણ થઈ શકે નહીં!

શા માટે આપણે કહી બેસીએ છીએ કે મારામાં સંકલ્પશક્તિ નથી? પોતાની જાતનો બચાવ કરવા માટેની એ ખોટી વૃત્તિ છે. મારામાં સંકલ્પશક્તિ નથી એવું કહેવામાં છાની છટકબારી છે. કારણ કે જો સંકલ્પશક્તિ છે જ નહીં, એવું સ્થાપિત કરી દઈએ તો પછી એને વધારવાની જંજાળમાં પડવું ન પડે. મારા જીવન માટે એ અપ્રસ્તુત છે, એવું કહી દીધું! બસ, થઈ ગયો છૂટકારો!

ઘણા લોકોને સ્વયંશિસ્ત સ્વયંસજા જેવી લાગે છે. એને આમ નકારાત્મક રીતે લઈ લેવાથી, એને વિકસાવવા માટે જરીકે ઉત્સાહ કે ધગશ રહેતાં નથી. પરંતુ વિલિયમ બેનેટ નામના લેખક આપણને જુદી રીતે વિચારવા કહે છે. ‘ધ બુક ઓફ વર્ચ્યુઝ’માં તેઓ કહે છે કે ‘સ્વયંશિસ્ત’ અર્થાત્ ‘Self- Discipline’ શબ્દ, ‘Disciple’ અર્થાત્ ‘શિષ્ય’ પરથી ઊતરી આવ્યો છે. તમે જ્યારે સ્વયંશિસ્ત સ્વીકારો છો ત્યારે, સંકલ્પશક્તિના વિષયમાં તમે પોતે જ તમારા ‘શિષ્ય’ બનો છો! એકવાર આ નિર્ણય થઈ જાય પછી જીવનનું સાહસ એક રસપ્રદ ચીજ બની જાય છે. તમે તમારી જાતને વધુ મજબૂત માણસ તરીકે જોતાં થઈ જાઓ છો! તમે આત્મ-ગૌરવ અનુભવો છો. માનસશાસ્ત્રી અબ્રાહમ હર્શલે કહ્યું છે કે “આત્મગૌરવ એ સ્વયંશિસ્તનું ફળ છે. પોતાની જાતને ના કહેવાની શક્તિ સાથે આત્મગૌરવની સભાનતા પણ વધતી જાય છે.”

અમેરિકાના તત્ત્વજ્ઞાની રાલ્ફ વાલ્ડો ઇમર્સને સેન્ડવીચ ટાપુના યોદ્ધાઓ વિષે વાત કરતાં કહ્યું છે કે આ યોદ્ધાઓ માનતા કે તેઓ જ્યારે દુશ્મન આદિવાસીને મારી નાંખે ત્યારે એ મૃત દુશ્મનની શક્તિ એને મારનારના શરીરમાં પ્રવેશે છે. જ્યારે આપણે કોઈ પ્રલોભનનો અસ્વીકાર કરીએ છીએ, ત્યારે આવી જ કાંઈક પ્રક્રિયા થતી અનુભવાય છે. તે પ્રલોભનની શક્તિ આપણી સંકલ્પશક્તિમાં પ્રવેશે છે. નાનકડી ચીજનો લોભ છોડીએ, તો થોડીક શક્તિ મળે! મોટા પ્રલોભનને ઇન્કારીએ, તો વિશાળ શક્તિ સાંપડે!

વિલિયમ જેમ્સ સૂચવે છે કે આપણે દરરોજ એવી બે વસ્તુ કરવી જોઈએ, જે આપણે કરવી જરૂરી છે પરંતુ નથી કરતા. આમ કરીશું તો આપણે આપણી સંકલ્પશક્તિને સતેજ રાખી શકીશું!

- સ્ટીવ શૅન્ડલર

ધ્યેયનું ગતિશાસ્ત્ર

તમે કેટલી ઊંચાઈઓ
સર કરી શકો
એ કોઈ ભાષી ન શકે...

તમે પોતે પણ
એ
અનુભવી નહીં શકો...

...જ્યાં સુધી
તમારી પાંખોને
તમે ફેલાવો નહીં!

ध्येयनुं गतिशास्त्र

लक्ष्य राप्पो...
तो सितारा पर पढोंयवानुं!

ऊरए
तमारुं निशान यूऊशो
तो पए...

...तमे
यंद्र ऊपर तो
जइर पढोंयशो ज!

મારા જીવનને પલટાવનારા પાંચ પ્રશ્નો!

૧૯૮૮માં ખ્યાતનામ પ્રશિક્ષક ટોમ હોપ્કીન્સના એક પરિસંવાદમાં મારે જવાનું થયેલું, જ્યાં હું જીવનનો એક અણમોલ પાઠ શીખ્યો -- ‘આ જીવનનું મૂલ્ય.’ પરિસંવાદમાં લગભગ બે હજાર સહભાગીઓ હતા. ટોમે અમને સૌને, આપણે જો સામી કિંમત ચૂકવવા તૈયાર હોઈએ, તો આપણું આ જીવન આપણને શું શું આપવા સક્ષમ છે તે અંગે વિચારવા પ્રેર્યા. એક વહેલી સવારની બેઠકમાં એણે કહ્યું, “જીવનમાં સફળતા મેળવવા માટે આ વર્ગમાં બેઠેલા તમે સૌ સક્ષમ છો. પરંતુ એ માટે સૌથી આવશ્યક બાબત યોગ્ય આયોજન છે.”

ત્યાર પછી એમણે અમારી સમક્ષ મુકેલી પ્રશ્નાવલીના મારા ઉત્તર નીચે મુજબ હતા :

૧. તમારા માટે તમારું જીવન કેટલું કીંમતી છે? **અત્યંત.**
૨. તમારા જીવનના સમયનું મહત્વ કેટલું છે? **ખૂબ જ.**
૩. કોનું મૂલ્ય વધારે, તમે બેઠાં છો એ મકાનનું કે તમારા જીવનનું? **મારા જીવનનું.**
૪. આ મકાન બાંધવાનો નકશો બનાવતાં કેટલો સમય લાગ્યો હશે? **અઢાર મહિના.**
૫. તો પછી શું છે તમારો નિષ્કર્ષ? **બસ, આ જ કે આ મકાન કરતાં મારા જીવનનું મૂલ્ય વધારે છે, તો પછી એનું આયોજન કરવા મેં અઢાર મહિના પણ કેમ ગાળ્યા નથી? અરે, અઢાર મહિના શું, અઢાર દિવસ પણ મેં ક્યાં આપ્યા છે? અથવા તો અઢાર કલાક પણ...**

મારાં તારણો સ્વયંસ્પષ્ટ હતાં. જો હું મારા જીવનમાં પ્રગતિ ઈચ્છતો હોઉં અને એ માટે મારી સાચી તત્પરતા હોય, તો તે માટેના આયોજનની મારે જરૂર હતી. હું કાંઈક સફળ તો થયો, પરંતુ મારી પૂર્ણ ક્ષમતાને હાંસલ કરવામાં હું હજુ ઘણો દૂર હતો. ટોમને સાંભળ્યા બાદ મારા જીવનનું આયોજન કરવા કેટલાંક નક્કર પગલાં ભરવાનો મેં નિર્ધાર કર્યો.

- ટોડ ડંકન

ધ્યેય નક્કી કરવા માટે એક સુંદર દૃષ્ટાંત!

જીવનનું ધ્યેય કેવી રીતે નક્કી કરવું અને લક્ષ્યપ્રાપ્તિ માટે એ કેટલું ઉપયોગી છે તે વિષેની એક સરસ વાત ૧૯૭૨ના ‘લાઈફ’ સામયિકમાં જહોન ગોડાર્ડ દ્વારા કહેવાઈ છે. એ જ્યારે પંદર વર્ષની વયનો હતો ત્યારે એની દાદીમાને આવું કહેતાં એ સાંભળી ગયો કે “મારી યુવાનીમાં આ બધું હું ઘણી વધારે સારી રીતે કરી શકી હોત!” ત્યારે જ ગોડાર્ડ નક્કી કર્યું કે પોતાના જીવનમાં આવા ‘જો’ અને ‘તો’ના પસ્તાવા કરવા પડે એવું એ નહીં થવા દે.

એટલે પોતે શું શું સિદ્ધ કરવા માંગે છે તેની યાદી કરવા એ બેસી ગયો. એણે ૧૨૭ વિશિષ્ટ ધ્યેય વિગતે લખી નાખ્યાં. જે દસ નદીઓ એને ખેડવી હતી અને જે સત્તર પર્વત એને ખૂંદવા હતા, તેની યાદી બનાવી દીધી. દુનિયાના તમામ દેશોનો પ્રવાસ એને કરવો હતો, વિમાન ઊડાડતાં શીખવું હતું, માર્કો પોલોના પ્રવાસના પગલે પગલે ચાલવું હતું, પસાડીના રોઝ બાઉલ પરેડમાં ઘોડેસ્વારી કરવી હતી અને તબીબી શાખામાં અભ્યાસ પણ કરવો હતો. ગોડાર્ડને બાઇબલ ઉપરાંત પ્લેટો, એરિસ્ટોટલ, ડિકન્સ, શેક્સપીઅર, ચર્ચિલ, જેવા અનેક સર્જકોના મહાગ્રંથો વાંચવા હતા.

એને સબમરીનમાં ડૂબકી મારવી હતી, વાંસળી અને વાયોલિન વગાડવાં હતાં, ઇગલ સ્કાઉટ બનવું હતું, ચર્ચનાં સેવાકાર્યો પણ કરવાં હતાં, પરણીને છૈયાં-છોકરાં પણ પેદા કરવાં હતાં અને આખું એનસાઇક્લોપીડિયા બ્રિટાનિકા વાંચી જવું હતું. એણે પોતાની આ લાંબી યાદી મોઢે કરી લીધી હતી અને વિનંતી કરીએ તો એ કહી પણ બતાવતો.

આપણામાંના થોડાક જ લોકોને ૧૨૭ ધ્યેય યાદ રહી શકે કે જેની પ્રાપ્તિના પ્રયાસો આપણે કર્યા હોય. ખેર, એની વાત જવા દો. પણ તમારા જીવનમાં કેટલાં ધ્યેય છે અને તમને પૂછીએ તો તમે મોઢે કેટલાં કહી શકો?

કમ સે કમ, તમારા જીવનનું અગ્રીમ લક્ષ્ય તો તમારી જાહેર હોવું જોઈએ! રોજ સવારે આ જ લક્ષ્યને યાદ કરતાં તમે જાગો, તેવું ન થઈ શકે? જો એવું ન હોય, તો આ જ તમારા જીવનનું સૌથી પ્રથમ લક્ષ્ય હોવું જોઈએ!

સામે ઉભેલી ટેકરીઓ

સામે ઉભેલી ટેકરીઓ...

ચઢવામાં આકરી, સીધી અને વળી ઊંચી પણ લાગે છે.
ત્યારે એમની સામું જોઈને, અનાયાસ નિસાસો મૂકાઈ જાય છે.

પરંતુ જેમ જેમ એની નજીક સરતાં જઈએ,
દરેક ઢાળે એનાં ચઢાણ ઊંચા થતાં જાય છે.
પણ ચઢાણ એટલું સીધું નથી અને શિખર પણ એટલું દૂર નથી,
ડુંગરા દૂરથી ચઢવા આકરા લાગે, હકીકતે તેટલા હોતા નથી.

આવું જ મુશ્કેલીઓ વિષે છે, દૂરથી એ એટલી આકરી લાગે,
કે માણસો ફરિયાદ કરતા, ડરતા અને સતત ડગમગતા રહે.

ધાર્યા કરતાં સફર ઘણી ઓછી કપરી હોય છે,
અગાઉ લાગતી તેટલી કપરી, તો એ હોતી જ નથી.
કોઈ પણ કામ, ચઢાણ કે દિવસ ધાર્યા તેટલાં કપરાં હોતાં નથી,
જેમ જેમ નજીક સરીએ, રસ્તો સરળ લાગતો જાય છે.

- ડગ્લાસ મલૉક

માણસને રસ્તા પરના સફાઈકારનું કામ સોંપવામાં આવે,
તો એણે રસ્તા એવી રીતે વાળવા જોઈએ...

જેમ માઈકલ એન્જેલોએ ચિત્રો દોર્યા,
કે બીથોવને સંગીતના સૂર વહેવડાવ્યા,
કે શેક્સપિયરે કવિતા રચી.

એણે શેરીઓ વાળીઝૂડીને એવી ચોખ્ખીચટ બનાવવી જોઈએ
કે સ્વર્ગ અને પૃથ્વીના તમામ આગંતુકો ઘડીભર થોભી કહે
કે અહીં એક મહાન સફાઈકાર રહેતો હતો,
જેણે પોતાનું કામ શ્રેષ્ઠપણે બજાવ્યું!

- માર્ટિન લ્યૂથર કિંગ, જૂનિયર

સાચી દિશાનું પ્રયાણ!

આ બન્ને કહાણીઓનો સંદેશ યાદ રાખવા જેવો છે.

એક યુવા-દંપતી ગામડાની વાટ ચૂકી ગયું અને એક વૃદ્ધ ખેડૂત પાસે પહોંચ્યું. પોતાની ગાડી રોકીને એને પૂછ્યું, “ભાઈ, આ રસ્તો કઈ તરફ જશે?”

ઘડીભર પણ થોભ્યા વિના એ વૃદ્ધ ખેડૂતે કહ્યું, “બેટા, જો તમે સાચી દિશા પકડી રાખશો, તો આ રસ્તો દુનિયામાં તમે જ્યાં જવા ઇચ્છશો, ત્યાં તમને પહોંચાડશે.”

તમે સાચી વાટ પકડી હોય, પરંતુ
જ્યાં છો ત્યાં જ ઊભા રહો,
તો કોઈ વાહન નીચે કચડાઈ પણ જઈ શકો!

એક યુવા અધિકારી બીજા દિવસની એક મહત્વની સભા અંગેનું કામ પોતાને ઘેર લઈને ગયો. પરંતુ એનો પાંચ વર્ષનો દીકરો, એને દર પાંચ-પાંચ મિનિટે ડખલ પહોંચાડી એની વિચારશૂંખલાને તોડતો રહ્યો. થોડીવાર આવું ચાલ્યા કર્યું. એ જોઈને અધિકારીએ સાંજનું એક છાપું શોધી કાઢ્યું, જેના પર દુનિયાનો નક્શો હતો. એ નક્શો હાથમાં લઈને, એણે એના ટુકડે ટુકડા કરી નાંખ્યા અને પછી દીકરાને એ ફરી વ્યવસ્થિત ગોઠવી આપવા કહ્યું. એને થયું કે તેનો છોકરો આ કામમાં એવો વ્યસ્ત થઈ જશે કે તે દરમિયાન એ પોતાનું કામ પતાવી શકશે.

પરંતુ, ત્રણેક મિનિટમાં તો છોકરાએ પિતાને ઉત્સાહભરે કહ્યું કે એણે નક્શો ગોઠવી લીધો છે. પિતાને તો ભારે નવાઈ લાગી અને આટલી ઝડપથી એ કેવી રીતે કરી શક્યો તે અંગે પૂછ્યું. પેલા નાનકડા બારકસે જવાબ આપ્યો, “આની પાછળની બાજુએ એક માણસનું ચિત્ર હતું, એટલે મેં કાગળને ઊલટાવીને આખો માણસ બનાવી દીધો. માણસ બરાબર ગોઠવાઈ ગયો, તો દુનિયા પણ આખી બરાબર ગોઠવાઈ ગઈ.”

કહેવાની કશી જરૂર છે કે, તમારી જાતને બરાબર ગોઠવો...
તો તમારી દુનિયા પણ બરાબર ગોઠવાઈ જશે!

આટાપાટાની રમત

તમારે આટાપાટાની રમત રમવી હોય અને કોઈ કહે કે એમાં પાટાના કોઈ લીટા દોરવાના નહીં, તો આટાપાટા રમી શકાય? પાટા વગર આટાપાટા રમવાની વાત કહેનારો મૂરખમાં જ ઠરે.

એ જ રીતે, જિંદગીમાં 'ધ્યેય'નું મહત્વ છે. પાટા દોરાયા હોય તો જ રમનારને આગળ-પાછળ જવાની દિશા મળે છે. જેવી રીતે બાળકને ચિત્ર દોરેલાં ચોકઠાં આપો, પરંતુ એ ચોકઠાંને ગોઠવવાની ડટ્ટાપેટી ન આપો, તો એ ગૂંચવાયા જ કરશે. એટલે રમતમાં પણ સંકેત આપનારાં સાધનોની જરૂર પડે છે.

જીવનધ્યેય ધ્રુવતારક બનીને આપણને દિશા-સંકેત કરતાં રહે છે!

અત્યાર સુધી કશા આયોજન વગર, કોઈ પણ લક્ષ્ય નક્કી કર્યા વગર, આડેઘડ જીવન જીવીને, તમે આજે જે પરિસ્થિતિમાં છો... તેના કરતાં જો તમારી મંજિલ અંગે પૂર્વાયોજન કર્યું હોત તો કલ્પના કરો કે તમે ક્યાં ના ક્યાં પહોંચી શક્યા હોત!

દોરી ખેંચો!

વિમાનમાંથી ફંગોળાતા પેરેશૂટ અંગેનું એક ગીત છે --

**'જો દોરી ન ખેંચો તો...
એનો કશો જ ઉપયોગ નથી.'**

ઘણા યુવાનો પણ આ બંધ પેરેશૂટ જેવા હોય છે. એમનામાં શક્તિઓ ઘણી બધી પડી છે, પરંતુ એને પ્રગટ કરવા માટે એ કદી દોરી ખેંચતા જ નથી.

હંમેશાં ધ્યાનમાં રાખો કે અંગ્રેજી શબ્દ 'talent' (પ્રતિભા), 'latent' (સુષુપ્ત) શબ્દમાં ધૂપાયેલો છે અને તમારે માત્ર 't' અને 'l'ની અદલાબદલી કરવાની છે.

લક્ષ્યાંકો વગર ખેલ કેવો?

બાસ્કેટબૉલની ચેમ્પિયનશિપની રમતનું એક દૃશ્ય નજર સામે ખડું કરીએ. બંને ટુકડીઓએ પોતાપોતાનાં નિશાનો અજમાવી લીધાં છે અને હવે બંને રમત રમવા તૈયાર થઈને ઊભા છે. ખેલાડીઓના ઉત્સાહ અને ઉત્તેજનાનો કોઈ પાર નથી.

તેઓ પોતપોતાની છાવણીમાં દોડી જાય છે, જ્યાં એમના પ્રશિક્ષક એમને છેલ્લો આદેશ આપે છે, “સાથીઓ, આ જ ક્ષણ છે. હમણાં પાર પાડો, નહીંતર કદી તક નહીં મળે. આજે રાત્રે જ આપણે જીતીશું અથવા હારીશું. અત્યારે કોઈ આડાઅવળા વિચારો નહીં, આજની રાત... તમારે તમારા લક્ષ્ય પર જ નજર રાખવાની છે.”

ખેલાડીઓ ખીલી ઊઠ્યા. એમનામાં એવો થનગનાટ થયો કે જોરથી તે બારણાં ઘણઘણાવતાં રમતના મેદાન પર ધસી ગયા. જેવા તેઓ મેદાને પહોંચ્યા અને ત્યાં જઈને જે જોયું, તેનાથી તેમના પગ ત્યાં ને ત્યાં જ થંભી ગયા. નિરાશા અને ક્રોધમાં ફેરવાઈ જાય એવી ગુંગળામણ વચ્ચે તેઓ પોકારી ઊઠ્યા કે “ગોલ જ કાઢી નાંખ્યા છે... દડા નાંખવાની ટોપલીઓ જ ગુલ! તો પછી રમીએ શી રીતે?”

એમણે ગુસ્સાભેર પોકાર કર્યો કે ગોલ વગર રમત કેવી રીતે રમાય? ગોલ ન હોય તો સ્કોર ખબર ન પડે. એમણે ક્યારે ગોલ કર્યો કે ક્યારે ચૂકી ગયા, સ્પર્ધામાં ક્યારે પાછળ પડી ગયા કે ક્યારે લક્ષ્યાંક આંબી ગયા... આ બધું ગોલ વગર કેવી રીતે સમજાય? હકીકતમાં તો ગોલ વગર બાસ્કેટબૉલ રમવાનો પ્રયત્ન કરવાનો પણ કોઈ અર્થ ન હતો!

બાસ્કેટબૉલમાં તો ગોલ (લક્ષ્યાંકો) મહત્વના છે, બરાબરને? તો પછી તમારા જીવનનું શું? તમારા જીવનનો ખેલ તમે લક્ષ્યાંકો વગર જ રમી રહ્યા છો? જો એમ હોય તો, તમારી સિદ્ધિનો આંકડો શું છે?

- જિગ જિગલર

તમારું જીવન ધ્યેય

ભલે તમે ગાંડાતૂર મોજાંની હારોહાર
તમારું વહાણ હંકારી ન શકો,
ભલે ઘોડાપૂરના મદોન્મત મોજાંની ટોચે ઊભી
ઝંઝાવાતો સામે હસી ન શકો.
પરંતુ, લંગર નાંખીને કાંઠે રહેલા
ખલાસીઓની સાથે ઉભા રહીને...
તમે મદદનો એક હાથ તો લાંબો કરી શકો
જેથી તેઓ સાગરમાં પોતાનાં વહાણ હંકારી શકે.

હુકમ કર્યો અને અમલ થાય તે માટે
ભલે, તમારી પાસે સોનું-ચાંદી ન હોય,
જેમના હાથ મદદ માટે લંબાયેલા હોય
તેવા જરૂરતમંદોને ભલે કોઈ ચીજ ન પહોંચાડી શકો.
પીડિત લોકો પાસે પહોંચીને
તેમના દુઃખમાં સમભાગી તો થઈ શકો,
કોઈ તારણહારનાં ચરણોમાં બેસી
એના સાચા શિષ્ય તો બની જ શકો.

યુદ્ધના મોરચે પહોંચેલા
કોઈ શૂર સૈનિક ભલે સિદ્ધ ન થઈ શકો,
જ્યાં આગ કે ગાઢ ધુમ્મસ છવાયેલું હોય
ત્યાં ભલે કશું તમે ન કરી શકો.
પરંતુ જ્યારે રણભૂમિ સૂમસામ હોય
ત્યારે જરૂરી સામાન સાથે પહોંચીને,
ઘાયલોને પીઠ પર ઉપાડી શકો
તમે મૃતો પર માટી તો ઢાંકી શકો.

એટલે કોઈ મહાનકાર્ય કરવા મળશે એ આશામાં
રાહ જોતાં બેકાર ન બેસી રહેશો.
વિધાતા તો એવી પ્રમાદી દેવી છે કે
જાતે ચાલીને ક્યારેય તમારી પાસે નહીં આવે.
ઊઠો અને પહોંચી જાઓ કોઈ પણ આંગણે,
કશુંય કરતાં ડરશો કે અચકાશો નહીં.
પરસેવાનાં બે બુંદ પાડવા ભોંય જોઈએ,
તે તો ગમે ત્યાં તમને મળી જ જશે.

- એલન એમ. હંટિંગ્ટન ગેટ્સ

પોતાનાં સપનાં પાર પાડવાની દિશામાં
જો કોઈ આત્મવિશ્વાસભર્યા ડગ ભરે...

અને

ઘાર્યા મુજબનું જીવન
જીવવાનો એ પ્રયાસ કરે

તો

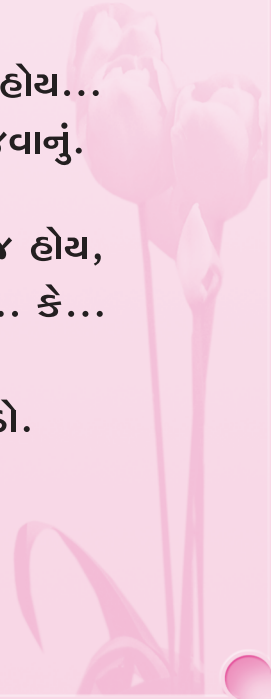
ન ઘારેલી સફળતા
સામેથી આવીને એના પગ ચૂમશે.

ભલે ને,

તમે હવાઈ કિલ્લા બાંધ્યા હોય...
તેથી કશું બેકાર નથી જવાનું.

હવાઈ કિલ્લા તો હવામાં જ હોય,
બસ હવે આટલું જ કરો... કે...
એ કિલ્લા નીચેના
પાયા પણ રચવા માંડો.

- હેનરી ડેવીડ થોરો

તમારા જીવનના કોલંબસ બનો!

આજે નવું વર્ષ!

આજે, તમે નવો પુનર્જન્મ પામી શકો...

જો તમે, તમારા સાચા સ્વરૂપને જાણી શકો!

જગત આખામાં તમે જ સૌથી મહત્ત્વના માણસ છો!

ઘણા લોકોને હજુ પોતાના જીવનનું આ સત્ય સમજાયું નથી. પૃથ્વી પરનો વિશાળ માનવ સમુદાય, પોતાના અસ્તિત્વના સાચા સ્વરૂપની ઓળખ વગર જ દિવસો પસાર કરતો રહે છે.

સર્વજ્ઞ પરમાત્માની માનવી નામની આ કૃતિ, સફળ જીવન જીવવા પૃથ્વી પર પ્રગટ કરાઈ છે. આપણે સફળ થવા માટે પેદા થયા છીએ. કુદરતના બીજા કોઈ સર્જન પાસે નથી, એવી શક્તિઓ આપણને જન્મસિદ્ધ પ્રાપ્ત થઈ છે. આવી પ્રચંડ શક્તિનો આપણે ઉપયોગ ન કરીએ અને આપણને મળેલાં સાધનો વણવાપર્યાં જ પડ્યાં રહે, તો આપણે એ મહાન શિલ્પકારનો દ્રોહ કરીએ છીએ. સફળતા એ આપણો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે. પોતાના જીવનકાળ દરમ્યાન ઘણા જૂજ લોકો પોતાના આ જન્મસિદ્ધ અધિકારનો ઉપયોગ કરે છે.

વૈજ્ઞાનિકો અને માનસશાસ્ત્રીઓ કહે છે કે સરેરાશ માણસ એના મનની શક્તિઓનો સાવ થોડી ટકાવારીમાં ઉપયોગ કરી જાણે છે. આ ટકાવારી લગભગ ત્રણથી દસ ટકા સુધી જ પહોંચે છે.

આપણે આપણી રસરૂચિ કે શોખો અંગે, આપણી રમતો કે આસપાસની અનેક ભૌતિક બાબતો અંગે ઘણું બધું જાણીએ છીએ. પરંતુ આપણી પોતાની જીંદગીના કોલંબસ બનીને પોતાની જાતને શોધવામાં, આપણે હજુ નિષ્ફળ નીવડ્યા છીએ.

માનવ સંસ્કૃતિના પ્રારંભથી, જગતનાં તમામ મહાન સ્ત્રી-પુરૂષોએ પોતપોતાનાં ક્ષેત્રોમાં જે વિશિષ્ટ પ્રતિભાસિદ્ધી હાંસલ કરી, તેમણે સૌપ્રથમ પોતાની જાતની ઓળખ મેળવી હતી!

- નેપોલિયન હિલ

સરઘસની ઈયળો

ધ્યેયવિહોણાં નર કે નારી
સૂકાન વગરનાં વહાણ સમાં છે!
એવું વહાણ, જે ઢસડાયા કરે... હંકારી ન શકાય!
નિરાશા, ઉદાસી અને પરાજયના કિનારા જ
તેમના સમાધિસ્થાન બને!

જહોન હેનરી ફેબર નામના એક મહાન ફ્રેંચ નિસર્ગવાદી થઈ ગયા. પોતાના પ્રયોગોમાં એ સરઘસ આકારે ચાલતી કતારબંધ ઈયળોનો ઉપયોગ કરતા. આવી ઈયળો હંમેશાં તેમની આગળની ઈયળને જ અનુસરે, એ એમની લાક્ષણિકતા.

એક ફૂલદાનીની આસપાસ વર્તુળમાં એમણે આ ઈયળોને ગોઠવી અને એવી રીતે ચાલતી કરી કે પહેલી અને છેલ્લી ઈયળ સાથે-સાથે થઈ જાય અને એક પૂરું વર્તુળ બની જાય. ફૂલદાનીના મધ્યબિંદુમાં એમણે ઈયળો માટેનો ખોરાક ગોઠવ્યો. ફૂલદાનીની ગોળ-ગોળ ઘુમવાનું શરૂ કરીને આ ઈયળો, કલાકો જ નહીં, દિવસોના દિવસો, રાતોની રાતો નિરંતર ઘૂમતી જ રહી. પૂરા સાત દિવસ અને રાત સુધી પેલી ફૂલદાનીની આસપાસ ગોળ-ગોળ ચક્કર કાપીને, અંતે ભૂખ અને થાકની મારી ત્યાં જ અટકીને તે બધી મરણ પામી. એમનો ખોરાક તો એમનાથી માત્ર છ ઇંચ જ દૂર હતો, પરંતુ તે ભૂખે મરી, કારણ કે તેમણે પોતાની રગશિયા પ્રવૃત્તિ સિવાય બીજું કશું જ જોયું નહીં.

ઘણા લોકો આવી જ ભૂલ કરી બેસે છે અને પરિણામે જીવનમાં કાંઈક થોડું-અમથું જ પામે છે. ‘બસ, આગે સે ચલી આતી હૈ’નું રટણ કરતાં કરતાં, તેઓ ચીલાચાલુ રીતરસમોને જ વળગી રહે છે અને એક ઘરેડમાં કેદ થઈ જાય છે.

ન જાણ્યું-સાંભળ્યું હોય તેવું કેટલું ધન આપણી આસપાસ, આપણી પહોંચમાં જ પડેલું હોય છે. પરંતુ એનો કશો જ લાભ આપણે લઈ શકતા નથી, કારણ કે પેલી સરઘસની ઈયળોની જેમ અંધ અનુકરણ કરતાં, ક્યાંય ન પહોંચાય તેવા વર્તુળમાં આપણે ગોળ-ગોળ ફર્યા જ કરીએ છીએ!

જેમણે સેતુ બાંધ્યા

એક વૃદ્ધજન, એકાંત વાટે આગળ વધતાં,
ઠંડી, ધુમ્મસભરી સાંજે, એક ખીણ પાસે આવી પહોંચ્યા.
પહોળી, ઊંડી અને વિશાળ ખીણ
જેમાં ધસમસતાં પૂર ઉછળતાં હતાં.

સમી સાંજના ઝાંખા ઉજાસમાં, વૃદ્ધે પાણીમાં ઝંપલાવ્યું.
ધસમસતા પૂરનો એમને લગીરે ડર નહોતો,
અને સહીસલામત એ પહોંચી ગયા સામા કાંઠે,
પછી ખીણને પાર કરવા સેતુ બાંધવાનું શરૂ કર્યું.

ત્યારે સહયાત્રીએ ટકોર કરી,
“દાદા, શા માટે શક્તિ વેડફો છો?
સાંજ નમતાં તો તમારી યાત્રા પૂરી થશે
અને ફરી કદી તો તમે અહીં આવવાના નથી!
તમે પોતે તો ઊંડી-પહોળી ખીણ પાર કરી ચૂક્યા છો,
તો પછી હવે આ સેતુ બાંધવો શા માટે?”

ત્યારે શ્વેતકેશી દાદાએ માથું ઊંચું કરી કહ્યું,
“દોસ્ત, જે રસ્તો પાર કરીને હું આવ્યો
તે વાટે મારી પાછળ એક યુવાન પણ હતો,
જે હવે અહીં આવી પહોંચવામાં જ છે.
આ ખીણ ઓળંગવી તે મારા માટે તો રમત વાત,
પણ એ શ્યામ-કેશી યુવાન માટે કદાચ કૂવા-સમી બની શકે.
સાંજના આછા અજવાળામાં એ પણ ખીણ સહજ ઓળંગી શકે,
તે માટે મારા મિત્ર, હું આ સેતુ બાંધી રહ્યો છું.”

- વિલ ઍલન ડ્રોમગુલ

છટકબારીઓનો નાશ કરો!

લક્ષ્યને હાંસલ કરવા માટે તમારી સમસ્ત પ્રતિબદ્ધતા જોઈએ!
આ સંદેશને સમજવા માટે સન ત્જુએ લખેલી 'ધ આર્ટ ઓફ વૉર'માંની બે હજાર વર્ષ જૂની ચીની વાર્તા ખૂબ ઉપયોગી નીવડશે.

પોતાના આ પુસ્તકમાં, સન ત્જૂ એક ટાપુ પર ચઢાઈ કરવાની તૈયારી સાથે નીકળેલ યોદ્ધાઓ અને તેમના સરદારની વાત કહે છે. દસ નાની હોડીઓમાં બેસીને તેઓ સૌ ટાપુ પાસે આવી પહોંચે છે. શત્રુ પર વાર કરવા સૌ યોદ્ધા તત્પર અને તૈયાર છે. ટાપુની નગરી સુધી પહોંચવા એમને એક નાનકડી ટેકરી ચઢીને પેલે પાર પહોંચવાનું છે.

ટેકરાની ટોચે પહોંચતાં સૌ આગળ વધે તે પહેલાં જ, એમના સરદારે પાછા ફરીને એમની હોડીઓનું શું થયું છે તે જોવા કહ્યું. પોતાની હોડીઓને સળગતી જોઈ સૌ થયરી ઊઠ્યા. એમના સરદારે જ બધી હોડીઓ સળગાવી દીધી હતી અને નાસી છૂટવાના એમના એક માત્ર સાધનનો ખાત્મો બોલાવી દીધો હતો.

આ લોકો હવે કેવી રીતે હુમલો કરશે એમ તમે માનો છો? લડાઈ વખતે સામેથી થતા પ્રહારોનો તેઓ કેટલી મક્કમતાથી સામનો કરશે?

તમારા કોઈ સંબંધની વાત હોય કે કારકિર્દીની અથવા તો બીજી કોઈ પણ બાબત હોય, જો તમે તમારી નિષ્ઠા અને પ્રતિબદ્ધતા અંગે ગંભીર હો, તો તમારા જીવનમાં ભાગી છૂટવા માટેની છટકબારી સમી હોડીઓ સળગાવવાનો નિર્ણય લેવો જ જોઈએ. કારણ કે જો છટકવાનો રસ્તો રાખ્યો હશે, તો કોઈ પણ આફત આવી પહોંચતાં જ એ છટકબારીમાંથી નાસી છૂટવાનો તમને લોભ જાગશે અને તમારી ધ્યેયસિદ્ધિ તરફની મજલમાંથી તમે પીછેહઠ કરશો.

જેના માટે પ્રાણ આપી શકાય

તેવું પ્રયોજન માણસ શોધી ન લે...

ત્યાં સુધી જીવન જીવવા માટે એ યોગ્ય નથી!

- માર્ટિન લ્યુથર કિંગ

લક્ષ્ય એ ઈંધાણ છે!

ધ્યેય વગરનો માનવી સૂકાન વગરના વહાણ જેવો છે, જે આરેઘડ ઈંગોળાતું રહે છે અને ગમે ત્યારે ખડક સાથે અથડાઈને ભાંગી પડવાના સતત ભયમાં રહે છે. ધ્યેયયુક્ત માનવી સૂકાન સાથેના વહાણ સમો છે, જેમાં કપ્તાનની દોરવણી છે, સાથે નકશો પણ છે અને વળી હોકાયંત્ર પણ છે. આ બધાની મદદ સાથે વહાણને મંજિલ તરફ સીધા સડસડાટ હંકારી લઈ જઈ પોતાના મનપસંદ બંદરે તેને લાંગરી શકાય છે.

થોમસ કાર્લાઈલે લખ્યું છે કે, “અધકચરા નિર્ણયવાળો માણસ સીધાસટ રસ્તે પણ આગળ-પાછળ, આડો-અવળો થતો રહે છે અને જરીકે પ્રગતિ સાધી શકતો નથી. જ્યારે દૃઢ સંકલ્પવાળો મનુષ્ય એકધારી ગતિથી આગળ વધતો રહે છે, પછી રસ્તો ભલેને ગમે તેટલો મુશ્કેલ કેમ ન હોય?”

આપણે સૌ માનવ, ધ્યેયવાળા પ્રાણી છીએ. જીવનમાં પ્રયોજનો હોય, ઇચ્છિત મુકામો હોય, તો જ આપણે કાર્યરત રહીએ છીએ. આપણી માનસિક સંરચના જ એવી છે કે આપણે મન જેનું મહત્વ હોય તેવા લક્ષ્યને સિદ્ધ કરવા તરફ આગળ વધતાં ન રહીએ, ત્યાં સુધી આપણને અંતરનું સુખ અને સંતોષ મળતાં જ નથી.

તમારા મગજમાં ધ્યેય શોધવાની એવી યાંત્રિક રચના છે, જે તમને તમારી ધ્યેયસિદ્ધિ તરફ અચૂક દોરી જાય છે. જેવી રીતે મિસાઈલને માર્ગ ચીંધનારી યંત્રરચના હોય છે, એ જ રીતે માનસિક સંરચનામાં તમારા ધ્યેય પાસેથી તમે સતત દોરવણી મેળવતા રહો છો અને તમારો પંથ પણ આપોઆપ નિર્વિઘ્ન થતો જાય છે. તમારા મનની આવી સંરચનાને કારણે જ, તમે તમારા માટે જો સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ ધ્યેય નક્કી કરો, તો તે જરૂરથી સિદ્ધ કરી શકો. ધ્યેયસિદ્ધિની પ્રક્રિયા તો લગભગ સ્વયંસંચાલિત છે, મોટાભાગના લોકો માટે ધ્યેયની પ્રાથમિકતા કેવી રીતે નક્કી કરવી તે જ મોટામાં મોટી સમસ્યા હોય છે.

આપણે નક્કી કરેલા ધ્યેયને આપણે સિદ્ધ કરીએ જ છીએ, એ વાત સાવ સાચી છે. આજે તમે જે કંઈ છો અને જ્યાં છો, ત્યાં તમે એટલા માટે છો, કારણ કે ત્યાં તેવા રહેવાનો તમારો સંકલ્પ હતો. તમારા વિચારો, તમારાં કાર્યો અને તમારા વ્યવહારોએ જીવનના વર્તમાન મુકામે તમને પહોંચાડ્યા છે અને જો સાચું કહીએ તો આ સિવાય બીજા કોઈ મુકામે તમે પહોંચી પણ ન શક્યા હોત.

- બ્રાયન ટ્રેસી

સર્વાંગી સ્વાસ્થ્યનું દર્શન!

ધ્યેય-નિર્ધાર કરવો અને એની સિદ્ધિ માટેનું આયોજન કરવું, એ સફળતાનું સર્વોત્તમ કળાકૌશલ્ય છે!

આ કૌશલ્યને વિકસાવવાથી બીજા કોઈ પણ ઉપાય કરતાં વધુ ખાત્રીપૂર્વક સફળતા પ્રાપ્ત થઈ શકશે. જીવનમાં મહાન સિદ્ધિઓ હાંસલ કરનાર તમામ સ્ત્રી- પુરુષોએ ધ્યેયને તેમના જીવનની બુનિયાદ બનાવી છે.

તમારી ક્ષમતાની સભાનતા ત્યારે જ કેળવાય જ્યારે તમે ધ્યેયનો સંકલ્પ કરો. સવારના પહોરમાં ઊઠીને દાંત સાફ કરવાની કે માથું ઓળવાની પ્રક્રિયા જેટલી જ સહજ પ્રક્રિયા આ ધ્યેય-નિર્ધારની છે.

એકવાર લક્ષ્ય નક્કી થાય, પછી અસરકારક આયોજન કરવાની ચાવી મળી જાય છે. જેવી રીતે, વિમાન જ્યારે નીચે ઉતરવાનું હોય, ત્યારે એના રનવેની બત્તીઓ એના ઉતરાણ-પથ પર અજવાળું પાથરી દે છે, એ જ રીતે ધ્યેય-નિર્ધાર સફળતાના પથ પર અજવાળું પાથરી દે છે.

ધ્યેય-નિર્ધાર દ્વારા...

- * તમારી શક્તિ, સમય, બુદ્ધિ તેમજ કૌશલ્ય તમે એવી રીતે પ્રયોજી શકો છો, જેથી તાક્યું તીર સડસડાટ નિશાનને જ વીંધે.
- * તમારી આનુષંગિક યોગ્યતાઓનો પણ તમે અસરકારક ઉપયોગ સિદ્ધ કરીને સફળતાને અર્થપૂર્ણ બનાવી શકો.
- * સિદ્ધ કરવાનાં પરિણામો તેમજ તે દિશામાં તમારી પ્રગતિનું માપ કાઢી, ધાર્યા નિશાન પાર પાડવા માટેના જરૂરી સુધારા-વધારાનું આયોજન કરી શકો.
- * સફળતાના પંથે આડે આવતાં વિઘ્નોને ઓળખી એને વધુ અસરકારક રીતે દૂર કરી શકો.

તમારી નજર તમારા જીવનના પ્રત્યેક પાસા પર ફરતી રહેવી જોઈએ, કારણ કે તમારા ભવિષ્યનો આધાર, જીવનનાં તમામ પાસાં પર અવલંબિત છે. એટલા માટે, જીવનનાં વિવિધ ક્ષેત્રનાં અલગ ધ્યેયો તમારે નક્કી કરવાં જોઈએ.

તમારું જીવનદર્શન સર્વાંગી હોવું ઘટે, જેમાં તમારા શારીરિક, માનસિક તેમજ આધ્યાત્મિક સ્વાસ્થ્યનો સમાવેશ થતો હોય.

- નીડો આર. ક્યુબેન

પ્રેરણાનો જાદૂ

તમારી સૌથી મોટી
નબળાઈ કઈ છે...
તે જાણો છો?

એ છે...
પોતાની શક્તિઓ વિષેની
તમારી
અભાનતા!

પ્રેરણાનો જાદૂ

અંધકારને ઘિસ્કારવા કરતાં
દીપ પ્રગટાવવાનું
કામ કરવું જોઈએ...

કારણ કે
ગમે તેટલો અંધકાર પણ...

પ્રજ્વલિત દીપની જ્યોત
ક્યારેય
બૂઝાવી ન શકે!

પ્રેરણાની અદ્ભુત શક્તિ!

એક નાનકડો છોકરો તેની સ્કૂલમાં ફૂટબોલની પ્રેક્ટિસ કરવા નિયમિત આવે. પરંતુ સ્કૂલની ટીમમાં રીઝર્વ ખેલાડીથી આગળ તેનો ક્યારેય સમાવેશ થયેલો નહીં. એ રમતો ત્યારે એના પિતા એની રાહ જોતા મેદાનમાં ખૂણામાં બેસી રહેતા.

આંતર-શાળાકીય મેચો શરૂ થઈ, પરંતુ ચાર દિવસ સુધી એ બિલકુલ ડોકાયો જ નહીં. સેમી-ફાઇનલ પણ પતી ગઈ. ત્યાં અચાનક ફાઇનલ શરૂ થવાના દિવસે એ કોચ પાસે જઈને કહે, “સાહેબ, તમે મને હંમેશાં રીઝર્વમાં જ રાખતા આવ્યા છો. મહેરબાની કરીને આજે મને ટીમમાં રમવા દો.”

કોચ કહે, “બેટા, હું તને કેવી રીતે લઈ શકું? ટીમમાં તારા કરતા ઘણા ચઢિયાતા ખેલાડી છે અને આ તો ફાઇનલ. એવું જોખમ હું ઊઠાવી ન શકું.” છોકરો કરગર્યો, “હું વચન આપું છું કે હું તમારો વટ રાખીશ, પણ કૃપા કરીને મને રમવા દો.”

કોચે એને આ રીતે કરગરતો કદી જોયો નહોતો. એમણે કહ્યું, “ભલે, દીકરા, ત્યારે થઈ જાય! જા રમ, પણ યાદ રાખજે. આજે શાળાની આબરૂનો સવાલ છે, મને નીચો ન પાડીશ.”

રમત શરૂ થઈ અને પેલા છોકરાએ તો જાણે ચમત્કાર જ સર્જ્યો. જેટલી વાર તેની પાસે દડો આવે, તે ગોલ કરતો જ જાય. એની ટીમે જ્વલંત વિજય મેળવ્યો અને તે ‘મેચનો હીરો’ જાહેર થયો.

રમત પૂરી થતાં જ કોચે એને કહ્યું, “બેટા, આજે તે આવી કમાલ શી રીતે કરી? આવું તો આ પહેલાં તું ક્યારેય રમ્યો નથી.”

છોકરાએ જવાબ વાળ્યો, “સાહેબ, આજે મારા પિતા મને જોઈ રહ્યા હતા.” કોચે પાછું વાળીને જોયું. જ્યાં રોજ એના પિતા બેસતા, ત્યાં આજે કોઈ નહોતું. તેમણે કહ્યું, “બેટા, તારા પિતા તો પેલા ખૂણે બેસતા હતા ને? પણ આજે તો ત્યાં કોઈ નથી!”

છોકરાએ કહ્યું, “સાહેબ, મારા પિતા અંધ હતા અને ચાર દિવસ પહેલાં જ તેઓ ગુજરી ગયા. આજે આ પહેલો દિવસ હતો, જ્યારે સ્વર્ગમાંથી તેઓ મને જોઈ રહ્યા હતા! મારે આજે એમને બતાવી આપવું હતું કે હું પણ જીતી શકું છું!”

પ્રેરણાની શક્તિ કેવાં અદ્ભુત પરિણામો લાવી શકે છે, એનું આ એક અનુપમ દૃષ્ટાંત છે! જીવનમાં સફળતા મેળવવા માટે, પ્રેરણા એ એક મહાન પ્રેરક બળ છે!

આશાવાદીનો જીવનમંત્ર!

આશાવાદી સભ્યોની એક ક્લબે 'આશાવાદીનું મનોવલણ,'
એ નામનો જીવનમંત્ર અપનાવ્યો છે.

સીધીસાદી પ્રાર્થના કે આત્મનિર્ધાર સમો આ મંત્ર...
તમારા જીવનમાં કાંતિ લાવી શકે તેવો બળવાન છે!

- * મજબૂત એટલા થવું કે... ડહોળી શકે ના કોઈ...
શાંતિ મારા મનની!
- * જે કોઈની સાથે ભેટો થાય... વાતો કરું...
આરોગ્ય, આનંદ અને ઐશ્વર્ય તણી!
- * મારા તમામ મિત્રોને અહેસાસ કરાવું કે...
એમનામાં કશુંક વિશેષ છે!
- * પ્રત્યેક ચીજની ઉજળી બાજુ જ જોવી...
જેથી કરીને મારો આશાવાદ ફળી શકે!
- * વિચારવું તો સર્વોત્તમ, કરવું પણ ઉત્તમોત્તમ...
અને સ્વીકાર પણ શ્રેષ્ઠતમનો જ!
- * મારી ફતેહ પર જેટલો ઉત્સાહ દાખવું...
તેટલો જ ઉત્સાહ, અન્યના વિજય પર પણ દાખવું!
- * ભૂતકાળની ભૂલો વિસરી જવી...
અને ભવિષ્યની મહાન સિદ્ધિ કાજે મથવું!
- * સદા સર્વદા હસમુખા રહીને...
જે કોઈ મળે તેને પીરસવું... એક સ્મિત!
- * મારી જાતને સુધારવામાં જ એટલો સમય વાપરવો...
કે બીજાની ટીકા માટે ફુરસદ જ ન મળે!
- * ચિંતા-ઉપાધિ વળગી ન શકે તેવું દરિયાવ દિલ...
ગુસ્સો કદી સ્પર્શી ન શકે તેવી ઉમદા પ્રકૃતિ...
ભય હામ ભીડી ન શકે તેવું મજબૂત મન...
અને આફતોનું દબાણ ભીંસી ન શકે
તેવું આનંદી વ્યક્તિત્વ...
કેળવવાની હો મારી જીવનસાધના!

જે કાંઈ છો, તેમાં સર્વોત્તમ બનો!

ટેકરી પરનું ઝાડ ભલે તમે ન બની શકો,
ખીણનું નાનું ઝાંખરું તો બનો, બસ બનો!
ઝરણા સમીપે સુંદર એવી ઝાડી,
ભલે વટવૃક્ષ ન સહી, નાનો છોડ તો બનો જ બનો!
કદાચ છોડ ન બની શકો તો બનો થોડુંક ઘાસ,
અને કોક રાજમાર્ગને હસતો કરો!
ભલે મૃગ-કસ્તૂરી ન બની શકો, બનો માત્ર પોયણી,
પરંતુ બનો સરોવરનું સૌથી જીવંત કમળ!
બધા કપ્તાન તો બની ન શકીએ, સેનામાં પણ જોડાવું રહ્યું,
સૌ માટે અહીં કાંઈકને કાંઈક તો છે જ!
મોટાં કામો પણ અને વળી નાનાં પણ ખરાં જ,
સૌ હાથવગાં કામોને આપણે કરી છૂટીએ!
ભલે તમે રાજપંથ ન બની શકો, બનો માત્ર એક કેડી,
સૂરજ ભલે ન બની શકો, સિતારા હી સહી!
કદ-ઘેરાવથી હાર-જીત અંકાતી નથી,
તમે જે કાંઈ છો, તેમાં તો સર્વોત્તમ બનો!

- ડગ્લાસ મલોંક

અજબ અને મનોહર છે કલ્પનાશક્તિનો આ કસબ!
પોતાનું નાનકડું જગત
સુવ્યવસ્થિત અને આનંદમય બનાવી દેવાનું
અનેરું કૌવત આપે છે અને
માનવના સમસ્ત શક્તિભંડારનો બની જાય છે
એ અતિમૂલ્યવાન અદ્ભુત ખજાનો!

- ફ્રેંક બૅરન

મન તેમજ આત્મા માટેનું પોષણ!

એક પ્રશ્ન પૂછું...

“ગયા મહિને તમે કાંઈ ખાધું?”

ગયા અઠવાડિયે? ગઈ કાલે? ચાલો, આજે?

આ પ્રશ્ન સાંભળીને તમે જરૂર મૂંઝાઈ જવાના. ગયા મહિને, ગયા અઠવાડિયે, ગઈ કાલે અને આજે, તમે ખાધું તે વિષે ભાગ્યેજ કોઈ શંકા હોઈ શકે! તમે આવતી કાલે ખાવાના? જો ખાવાના હો તો એનો અર્થ એ છે કે આજે તમે જે ખાધું તે બરાબર નહોતું? ના સ્તો વળી! એનો અર્થ તો એટલો જ કે આજે જે કાંઈ ખાધું તે આજ માટે હતું.

સરેરાશ મનુષ્ય લગભગ રોજ ખાય છે અને તે પણ લગભગ ચોક્કસ સમયે. જો કોઈ માણસ કશાક કામમાં અટવાઈ જાય અને ભોજનનો એકાદો ટંક ચૂકી જાય, તો એ તરત કહેશે કે, “આજે તો યાર, હું એટલો વ્યસ્ત રહ્યો કે ખાવાનું પણ ચૂકી ગયો!” બે-ત્રણ વાર એના મોઢેથી આ વાત નીકળી જાય છે. એના માટે જમવાનો સમય ચૂકી જવાય, એ જાણે મોટી બાબત છે અને લાગતા-વળગતા સૌને એ જણાવવા ઈચ્છે છે કે તેણે આજે કેટલું મોટું બલિદાન આપ્યું છે!

પરંતુ આ જ માણસને કોઈએ એની માનસિક કે આધ્યાત્મિક ભૂખ અંગે પૂછ્યું હોત કે, “છેલ્લે તમે ક્યારે, અગાઉથી પ્રયોજેલા સમયે, તમારા દિલ-દિમાગ કે અંતરાત્માને ખોરાક પહોંચાડ્યો હતો?”

એનો જવાબ તમે શું ધારો છો? એની વાત મૂકો, તમારો પોતાનો જવાબ શું છે?

તમારા શરીરને પોષણ આપો... એટલું જ મહત્વનું છે...

તમારા મન અને આત્માને પણ પોષવાનું!

જેમ તમારું શરીર માંગે છે આરોગ્યપ્રદ અને પોષણક્ષમ આહાર...

જેથી કરીને એ રહી શકે તંદુરસ્ત અને ચુસ્ત-દુરસ્ત...

એ જ રીતે તમારાં મન તેમજ આત્મા પણ માંગે છે પોષણ!

એમને વાસી કે કચરા સમા ખોરાક પર ન નભાવશો!

એમને માટે તમારે પ્રયોજન કરવા ઘટે...

પ્રેરણાદાયક અને પ્રોત્સાહજનક વાંચન, વાર્તાલાપો,

સંગીત અને અન્ય દૃશ્ય-શ્રાવ્ય ઉપાદાનો...

જે ચિત્તને પ્રસન્ન રાખે અને આત્માને ચૈતન્યમય!

અંદરનો તાર રણઝણાવો!

શિનિચી સુઝુકી જાપાનનો એક એવો વિરલ વૈજ્ઞાનિક છે, જેણે વર્તમાન સંદર્ભમાં એક ચમત્કાર સર્જ્યો છે.

હજુ તો માંડ બે-ચાર અઠવાડિયાંની ઉંમર થઈ હોય તેવાં નાનકડાં ભૂલકાંઓને એ અપનાવે છે અને એમનાં પારણા પાસે રેકોર્ડ કરેલું સુંદર, કર્ણપ્રિય સંગીત સંભળાવે છે. એકનો એક સૂર વારંવાર વગાડ્યા પછી ત્રીસ દિવસ બાદ તે બીજા રેકોર્ડિંગ સાથે આ જ પ્રમાણે કરે છે. બાળક બે વર્ષનું થાય ત્યાં સુધી એ પોતાનો આ ક્રમ ચાલુ રાખે છે. ત્યાર બાદ એ બાળકની માતા માટે સંગીતના ત્રણ મહિનાનું શિક્ષણ ચાલુ કરે છે, જેમાં બાળક શ્રોતા બની રહે છે. ત્યાર પછી એ બાળકના હાથમાં નાનકડું વાયોલિન મૂકે છે, જેનો સ્પર્શ પામીને બાળક તેનો ઉપયોગ કરતાં શીખે છે. પહેલો પાઠ માત્ર બે કે ત્રણ મિનિટનો જ હોય છે. પછી ધીરે ધીરે એ કલાક સુધી પહોંચે છે. જે ઉંમરે બાળકને વાયોલીન વગાડવું ખૂબ અઘરું લાગે, તે વયે પહોંચતા સુધીમાં તો આ બાળકને વાયોલીન વગાડવું સિદ્ધહસ્ત થઈ ચૂક્યું હોય છે. તાજેતરમાં જ તેમણે આવા ૧,૫૦૦ જાપાનીઝ બાળકોનો વાયોલિન કોન્સર્ટ ગોઠવ્યો હતો. આ બાળકોની સરેરાશ ઉંમર સાત વર્ષની હતી અને તેમણે બીથોવન, મોઝાર્ટ અને વિવાલ્ડીની તર્જો ખુબ સુંદર રીતે વગાડી બતાવી.

સુઝુકીનું કહેવું છે કે દરેક બાળકમાં કાંઈક ને કાંઈક વિશિષ્ટ કળાકૌશલ્ય હોય છે, જેને વિકસાવી શકાય છે. બાળકને જે રીતે બોલતાં શીખવીએ, એ જ રીત આમાં પણ અપનાવી શકાય. મોટા લોકોથી ઘેરાયેલું બાળક તેમની વાતચીત સાંભળતું રહે છે. ત્યારબાદ, બાળક અનુકરણ કરીને બોલવા મથે છે. ઘરનાં સૌ સભ્યો બાળક ફરી-ફરીને બોલે તે માટે તેને પ્રોત્સાહિત કરતાં રહે છે. ત્યાર પછી બાળક તેનું શબ્દભંડોળ વધારતું જાય છે અને પછી નાનાં નાનાં વાક્યો બોલતું પણ થઈ જાય છે. ત્રીજા કે ચોથા વર્ષે તો બાળક પાસે ખાસ્સું શબ્દભંડોળ ભેગું થઈ જાય છે, ભલે એને એક અક્ષર વાંચતા પણ આવડતું ન હોય. પ્રોફેસર સુઝુકી કહે છે કે આ જ પદ્ધતિ દ્વારા બાળકને ગમે તે વિષય શીખવાડી શકાય છે.

તમારા જીવનની સિદ્ધિઓનો આધાર તમારી જન્મજાત સ્થિતિ પર નહીં, પરંતુ તમારી સ્વયંસિદ્ધ આવડતો ઉપર નિર્ભર છે, વળી તમે જે કાંઈ સિદ્ધ કરી શકો છો, તેનો આધાર પણ તમે કેળવેલી સોબત તેમજ તમારા મનના વિચારોના પ્રભાવ પર રહેલો છે!

મોટામાં મોટી કુરુણતા!

ઘણાં વર્ષો પહેલાં, ઓકલાહોમા પ્રદેશના એક વૃદ્ધ રેડ-ઇન્ડિયનની જમીનમાંથી તેલ મળી આવ્યું. આ રેડ-ઇન્ડિયન આખી જિન્દગી ગરીબાઈમાં બેહાલ રહેલ, પરંતુ તેલ મળી આવ્યું તેથી રાતોરાત મોટો ધનાઢ્ય બની ગયો. એણે સૌથી પહેલા તો એક મોંઘીદાટ કેડીલેક ગાડી ખરીદી. અબ્રાહન લિંકન જેવી હેટ લઈ, એને પીંછા-રીબનથી શણગારી અને લાંબી કાળી સિગાર હોઠે ધરીને તેણે નવો દેખાવ ધારણ કર્યો.

દરરોજ એ નજીકના ગરમ, ધૂળિયા અને નાનકડા નગરમાં ગાડી હંકારીને જતો. સૌ કોઈ એને જૂએ એવું તે ઈચ્છતો. આમ તો એ મળતાવડો હતો, એટલે નગરમાંથી ગાડી પસાર થાય ત્યારે ડાબે-જમણે સૌ સાથે થોડીક વાતચીત પણ કરી લેતો.

રસપ્રદ બાબત એ હતી, કે તેણે કદી કોઈને તેની ગાડીની અડફેટે લીધા નહીં, કે ન તો કોઈને ઈજા કરી, કે ન કદી કોઈ અકસ્માત કર્યો! પણ તેનું કારણ સાવ સીધુંસટ હતું. તેણે મોટી, સુંદર ગાડીને ખેંચવા બે ઘોડા જોડ્યા હતા!

સ્થાનિક કારીગરોએ ગાડી તપાસીને કહ્યું કે તેના એન્જીનમાં કશો જ ખટકો નહોતો, પણ આ ભલા માણસને ચાવી નાંખી ગાડી શરૂ કરતાં જ આવડતું નહોતું. ગાડીમાં તો સો સો અશ્વશક્તિનું ઇંધણ ભર્યું હતું, સહેજ ચાલુ કરો અને ધસમસવા તત્પર. પરંતુ ઈન્ડિયને તો ગાડી હંકારવા બહાર બે ઘોડા મૂક્યા હતા.

ઘણો લોકો પણ આવી જ ભૂલ કરે છે! બહારથી બે ઘોડાની તાકાત મેળવવા મથે છે, પરંતુ અંદર જ્યાં સેંકડો અશ્વશક્તિ ભરી પડી છે ત્યાં નજર સુદ્ધા નથી કરતા. માનસશાસ્ત્રીઓ કહે છે કે આપણી કુલ શક્તિઓમાંથી આપણે માત્ર બે કે પાંચ ટકાનો જ ઉપયોગ કરીએ છીએ.

સરેરાશ મનુષ્ય પોતાની ભીતર સમાયેલા સંગીતની વણગાયેલી સુંદર ધૂનો સાથે જ સ્મશાને પહોંચે છે!

રાષ્ટ્ર માટે સૌથી મોટી કુરુણાંતિકા એ નથી કે, તે કુદરતી સંસાધનોનો મોટો વ્યય કરે છે. આ પણ કુરુણ તો છે જ, તેમ છતાંય આથી વધુ કુરુણ બાબત તો એ છે કે, આપણે માનવીય ઉર્જા-સ્રોતોને વેડફી રહ્યાં છીએ.

- જિગ જિગલર

જોખમ

હસવામાં મૂરખ દેખાવાનું જોખમ ભર્યું છે.
રડવામાં લાગણીશીલ વર્તાવાનું જોખમ રહ્યું છે.
કોઈની સાથે જોડાવામાં સંડોવાઈ જવાનું પણ જોખમ છે.
લાગણીઓ વ્યક્ત કરવામાં
તમારા સાચા વ્યક્તિત્વને ખુલ્લા પાડવાનું જોખમ છે.
તમારા વિચારો કે સ્વપ્ન, સમુદાય સમક્ષ રજૂ કરવામાં
તે ખોવાઈ જાય તેનું જોખમ રહેલું છે.

કોઈને પ્રેમ કરવામાં, બદલામાં પ્રેમ ન મળે તેનું જોખમ છે.
જીવનમાં મૃત્યુનું, આશામાં નિરાશાનું,
તેમજ પ્રયાસોમાં નિષ્ફળતા મળે તેનું પણ જોખમ રહેલું છે.

પરંતુ જોખમો તો લેવાં જ રહ્યાં...
... કારણ કે જીવનમાં સૌથી મોટું જોખમ છે,
કશું જોખમ ન ઉઠાવવું!
જે માનવી કદી જોખમ ઉઠાવતો નથી...
... તે કશું કરતો નથી, કશું પામતો નથી
અને વાસ્તવમાં કશું જ નથી!

ભલે તેઓ સંકટો અને સંતાપોને પોતાનાથી દૂર રાખી શકે,
પરંતુ કશું શીખવા, અનુભવવા, વિકસવા, ચાહવા કે જીવવા
તેઓ ક્યારેય સક્ષમ નથી!

પોતાના જ વલણોની સાંકળોથી બંધાયેલા આવા ગુલામો
સ્વયં મુક્તિથી જ વંચિત રહી જાય છે!

જે જોખમ ઉઠાવી જાણે છે, તે જ માનવ મુક્ત છે!

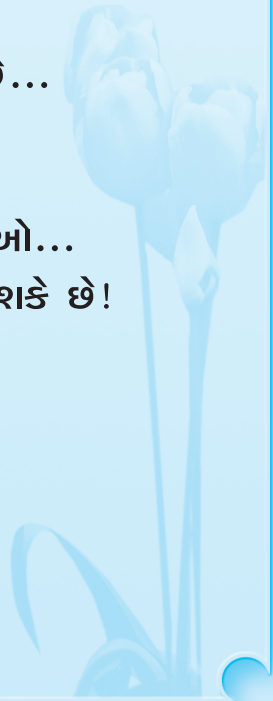
હંમેશા યાદ રાખો કે...

પ્રત્યેક પડકાર કે આફતની સાથે
અવસરનું એક એવું બીજ
સમાયેલું હોય છે...
જેને સમૃદ્ધિમાં પલટી શકાય છે!

જે રીતે
પતંગ સામા પવને
આકાશમાં ઊંચે ચઢે છે...

એ જ રીતે
વિકટમાં વિકટ મુશ્કેલીઓ...
આપણને મજબૂત બનાવી શકે છે!

- વિન્સ્ટન ચર્ચિલ

પ્રેરણાદાયી વિચારો!

જીવનમાં પ્રેરણા મળે છે વિચારમાંથી. આપણું પ્રત્યેક કૃત્ય કોઈ વિચાર દ્વારા પ્રેરિત થતું હોય છે. આપણે વિચારવાનું છોડી દઈએ, તો કર્મ કરવાની પ્રેરણા પણ મરી મીટે છે. આપણે નિરાશાવાદ, નકારાત્મકતા અને નિષ્ક્રિયતાની ઊંડી ખાઈમાં ગરકી જઈએ છીએ.

નીચેનું આ દૃષ્ટાંત દૃઢ વિચારશક્તિનું મહત્વ સમજાવે છે.

માનો કે કોઈ નિરાશાવાદી માણસ દર શનિવારે સવારે પોતાનું ગેરેજ સાફ કરવાનો નિર્ણય કરે છે. સવારે ઊઠીને ગેરેજ સુધી પહોંચીને એ બારણું તો ખોલે છે, પરંતુ અંદરનો કૂડો-કચરો જોઈ ગભરાઈ જાય છે. “બાપ રે! પડતી મૂકો આ વાત. એક દિવસમાં આ સાફસૂફી શક્ય જ ક્યાં છે?” નિરાશાવાદી કંટાળા સાથે આમ કહે છે અને એ જ ક્ષણે ગેરેજનું બારણું ઘાડ દઈને બંધ કરી કાંઈક બીજું કરવા ઘરની અંદર ચાલ્યો જાય છે.

હવે કોઈ આશાવાદી વ્યક્તિ આ જ પરિસ્થિતિમાં શું કરે તે જોઈએ. એ પણ સવારે ઊઠી જ્યારે ગેરેજમાં પહોંચી કચરાના ઢગલાને જુએ છે ત્યારે પોતાની જાતને કહે છે, “અરે! એક દિવસમાં કોઈ આટલી સાફસૂફી કેવી રીતે કરે!”

શબ્દો એના એ જ છે! પરંતુ ફરક ત્યારે પડે છે, જ્યારે ઘરમાં પાછા જવાને બદલે, આશાવાદી ચિંતન ચાલુ રાખે છે. “ભલે આજે આખી સાફસૂફી થઈ ન શકે! પરંતુ હું કાંઈક તો કરી શકુંને!” એ વિચારવા માંડે છે અને એને સૂઝે છે કે ગેરેજના ચાર ભાગ કરી આજે ફક્ત એક ભાગની તો સાફસૂફી કરવી. “આજ થી શરૂ કરીને, દર શનિવારે એક-એક ભાગ ચોખ્ખો કરીશ, તો મહિનો પૂરો થતાં તો આખું ગેરેજ સાફ થઈ જઈ શકશે.”

મહિના બાદ, પેલા નિરાશાવાદીનું ગેરેજ હજુ ગંદગલીય અને આશાવાદીનું ગેરેજ ચોખ્ખુંચટ!

- સ્ટીવ શૅન્ડલર

ઉત્સાહ હલાવી શકે... માનવી તેમજ પર્વતને!

ખંત અને ઉદ્યમનો મૂળ સ્રોત છે ઉત્સાહ,
એ હલાવી શકે માનવ તેમજ પર્વતને!

જીવનમાં ઉત્સાહ ના અભાવે ઘણાં લોકો જરા સરખો વિરોધ કે અવરોધ ઊભો થતાં જ મેદાન છોડીને ભાગી જાય છે, જ્યારે થોડાક દૃઢ-નિશ્ચય સાથે આ જ લોકોને નજીકના વળાંક પર સફળતા સાંપડી હોત.

ઉત્સાહ ચેપીલો પણ છે. ઉત્સાહી માણસ બીજા લોકોમાં સહેલાઈથી ઉત્સાહ જન્માવી શકે છે. એ માત્ર પોતાના માટે શક્તિ નિર્માણ નથી કરતો, બલકે પોતાના સાથીઓ અને કર્મચારીઓમાં પણ ઉત્સાહનું મોજું પ્રસરાવી શકે છે. એ એક જીવતોજાગતો વિદ્યુત ઉત્પન્ન કરનારો ડાયનેમો બની જાય છે, જે પોતાના આખા સંગઠનમાં વીજસંચાર કરે છે. એ માત્ર હૂકમો છોડતો નથી, બલકે પોતાના સંપર્કમાં આવતા તમામ લોકોમાં શક્તિ, સામર્થ્ય, આશા અને વિશ્વાસને સંચારિત કરતો રહે છે. આમ કરીને એ તેમનું નૈતિક બળ ટકાવી રાખે છે અને એમનામાં એવી આંતરિક ઉત્કંઠા જગાવે છે કે તેઓ સૌના સહિયારા કામને પાર પાડવા પોતાનો હોંશીલો સહકાર અને ટેકો સતત આપતા રહે છે.

બીજાને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે પહેલા પોતે ઉત્સાહી હોવું અનિવાર્ય છે. ઉત્સાહ યૌવનનું એક વિશિષ્ટ લક્ષણ છે અને તમે જો એને ટકાવી રાખો, તો તમારું શરીર થાકવા લાગે ત્યારે પણ, તમારી માનસિક શક્તિઓને તે સદાબહાર રાખી શકશે.

આટલું જરૂર યાદ રાખો કે અંગ્રેજી “Enthusiasm” શબ્દ બે ગ્રીક શબ્દોમાંથી ઉદ્ભવ્યો છે. ‘En’ એટલે ‘In’ (અંદર) અને ‘Theos’ એટલે ‘God’ (પરમેશ્વર). આમ ઉત્સાહનો સાચો અર્થ થાય ‘અંતરનો પ્રભુ’. તમારી અંદરની આ અનંત શક્તિને સદા અનુભવતા રહેવાની જરૂર છે!

**પ્રત્યેક વિચારશીલ મનુષ્યે પોતાના જીવન તેમજ કાર્યને
ઉત્સાહ દ્વારા શક્તિશાળી બનાવવું જોઈએ!**

- આંદ્રે મોરોઈસ

જાત સાથે ઉત્સાહપૂર્ણ વાત!

આપણું મન પ્રબળ શક્તિશાળી છે, પરંતુ એ આપણું ગુલામ પણ છે. એને પોતાનો કોઈ પૂર્વગ્રહ હોતો નથી એટલે યોગ્યતા-અયોગ્યતાનો વિવેક કર્યા વગર એ હામાં હા ભરે છે. જો આપણી ભાષા નકારાત્મક હોય તો પૈસા મેળવવા કે વજન ઓછું કરવા, વ્યસનોથી દૂર રહેવા કે સંબંધો જાળવવા, ગમે તેટલી મથામણ કર્યા કરીશું, આપણે સફળ નહીં બનીએ.

આપણી સાચી અસ્મિતા તો આંતર-મનમાં ઘૂપાયેલી છે અને એ તો માને છે કે એને જે માહિતી પહોંચાડાય છે, તે સાચી જ છે, પછી ભલેને તેવું ન પણ હોય. એટલે આપણા મનને આપણે નિશ્ચયાત્મક ચિત્રો જ પહોંચાડવાં જોઈએ, પછી ભલેને તે વર્તમાન સાથે સુસંગત ન હોય! સૌ કોઈ જાણે છે કે માણસની વર્તણૂકનો આરંભ એના મનમાં થાય છે. પહેલાં ધારણા અને પછી તે મુજબ વ્યવહારમાં પ્રત્યક્ષ આચરણ! જેવા વિચાર, તેવા સંજોગો અને પ્રાપ્તિ!

આપણે આપણા વિષે જે કાંઈ ધારતા હોઈએ, તેનું પ્રતિબિંબ આપણા મનમાં જીલાય છે અને એ અસ્મિતાની વ્યાસપીઠ પરથી જ આપણાં તમામ કૃત્યો બહાર પડે છે. આપણા અંતરના આયનામાં જીલાતાં પ્રતિબિંબ ઉપર આપણાં બાહ્ય કર્મો, ભાવના અને વર્તણૂક આધાર રાખે છે.

મનોપટ પર સ્વસ્થ પ્રતિબિંબ જીલાય તે માટે સાચા વર્તન અને કાર્યોને વારંવાર દોહરાવ્યા કરવા પડે, પરંતુ આપણામાં ન તો એવી સાતત્યપૂર્ણ શક્તિ છે, ન એવો વિશ્વાસ! પરંતુ આપણી જાતને આપણે માની લીધી છે, તેના કરતાં એ વધુ શક્તિમાન છે અને તે શક્તિ પ્રગટ કરવા માટે સાચા વાણી-વર્તનને દોહરાવતાં રહેવું ખૂબ જરૂરી છે.

આપણી અંતર-પ્રતિમા ઘડવા તેમજ સુધારવા માટે આપણે આપણી જાત સાથે સંવાદ સ્થાપિત કરવો પડશે... એવાં શબ્દો અને ચિત્રો દ્વારા, જે રચનાત્મક પ્રતિકૃતિઓ સર્જી આપણને સાચી દિશામાં આગળ વધવાની શક્તિ આપી શકે.

સમય જતાં, આ નવી દિશાઓ આપણને આપણામાં પ્રતિષ્ઠિત કરશે, આપણા ચારિત્ર્યને ઊંચું લાવશે અને આપણી ભીતર જે સર્વશ્રેષ્ઠ છે તેને પ્રગટ કરવા આંતર-શક્તિનો સ્રોત પુરો પાડશે.

- ટોડ ડંકન

સાધનસંપન્નતા

તારી સાધનસંપન્નતા તપાસી લે, મારા પુત્ર,
વિભૂતિઓ પાસે જે હતું, તે બધું તારી પાસે છે.

બે બાવડાં, બે હાથ, બે પગ અને બે આંખ,
વળી જો તું સમજૂ હો તો વાપરવા એક દિમાગ!

એ સૌએ આટલાથી જ આરંભ કર્યો હતો ને!

તું પણ શિખરેથી યાત્રા આરંભી કહે કે, “હું પણ કરી શકું!”

એમના ભણી જો, એ શાણા અને મહાન લોકો,
તારા જેવી થાળીમાંથી જ પોતાનો કોળિયો ભરતા હતા.

છરી કાંટા અને ચમચા પણ એ જ,

જૂતાં પરની દોરી પણ તારા જેવી જ!

દુનિયા તેમને માને છે નીડર અને ચપળ,
તેમની પાસે હતું તે તમામ છે તારી પાસે.

તું પણ જીતી શકે, વળી દક્ષતા દાખવી શકે,

તું પણ મહાન બની શકે, જો તું ધારે તો.

ગમે તેવી લડાઈ લડવા તું શસ્ત્રસજ્જ છે,
તારી પાસે હાથ-પગ અને વળી દિમાગ પણ છે જ!

અને જીવનમાં મહાન કાર્યો કરવા જેણે કમર કસી,
તેમની પાસે પણ જીવનારંભે તારા કરતાં વધારે કશું નહોતું.

હવે જો કાંઈ વિઘ્ન આવે તો તે તું જ છું,
તારે જ તારું સ્થાન પસંદ કરવાનું છે!

ક્યાં જવું છે, કેટલું ભણવું છે અને કેટલું જાણવું છે,
તેનો નિર્ણય તારે પોતાને જ કરવાનો છે.

ઈશ્વરે તો તને જીવન જીવવા સાધનો આપ્યાં,
પરંતુ શું થવું તેનો નિર્ણય તેણે તને જ સોંપ્યો છે!

હિંમત તો ભાઈ, અંદરથી આવવી જોઈએ,

જીત હાંસલ કરવાની તમન્ના પોતે જ પ્રગટાવવી રહી.

એટલે હવે તો મારા પુત્ર, તારો જીવનપંથ તું જ કંડાર!

તને જન્મથી જ બધું મળ્યું છે, જે સૌ મહાનુભવો પાસે હતું!

તારાં સંસાધનો વડે જ એમણે આદર્યું,

તું પણ સંભાળ તારી જાતને અને કહે, “હા, હું પણ એવું કરી શકું!”

- એડગર ગેસ્ટ

અનુકૂલન અને આદતો

પેલા હાથીની કલ્પના કરો જે પોતાની સૂંઢ માત્રથી ટનબંધી સામાન ઉપાડી જાણે છે! મહાવત આવા જબરદસ્ત હાથીને એક સામાન્ય દોરડાથી બાંધીને, એક જ સ્થળે રાખવાનું શક્ય કેવી રીતે બનાવે છે? એ હાથી જ્યારે નાનો હોય છે, ત્યારે તેને એક મજબૂત સાંકળ તેમજ તોર્તીંગ વૃક્ષ સાથે બાંધવામાં આવે છે. હાથીનું બચ્ચું તો નબળું હોય, પણ સાંકળ અને ઝાડ મજબૂત. બચ્ચું બંધાવા ટેવાયેલું નથી, એટલે એ સાંકળ ખેંચીને તોડવા મથે છે, પણ બધું વ્યર્થ! એક દિવસ એ સમજી જાય છે કે એની કોઈ મહેનત બર આવવાની નથી. એટલે પછી ધીરે ધીરે એ શાંત પડીને સ્થિર થઈ જાય છે. હવે પરિસ્થિતિને અનુકૂળ થવાની સ્થિતિમાં એ છે.

પછી એ જ બાળ હાથી મોટો થઈને જ્યારે મહાકાય, જબરદસ્ત ગજરાજ બને છે, ત્યારે તેને નબળા દોરડાથી એક નાનકડા થાંભલે બાંધવામાં આવે છે. એક જ ઝાટકે એ હાથી પોતાનું બંધન કાપી, નાસી શકે તેમ છે. પરંતુ, હવે એ ક્યાંય જતો નથી, કારણ કે તેનું માનસ પરિસ્થિતિથી ટેવાઈ ગયું છે.

આપણા મોટા ભાગના વ્યવહારો, આવી જ કોઈ ટેવો કે સ્થિતિબદ્ધતાને આધીન હોય છે. આપણે જો કશું સારું કરવું હોય તો આપોઆપ થતું રહેવું જોઈએ. એનો અર્થ એ છે કે આપણે એને આદતમાં પલટવી જોઈએ. આપણી જાતને વિધાયક રીતે કેળવવા, સારી ટેવો પાડવાની પ્રતિબદ્ધતા જોઈએ.

હમેશાં યાદ રાખો કે સારી આદતો પાડવી મુશ્કેલ છે, પણ એક વાર પડી જાય પછી તેની સાથે જીવવું સહજ છે!

બરાબ ટેવો પાડવી તો ખૂબ સહેલી છે, પણ પછી તેની સાથે જીવન વીતાવવું આકરું છે!

એવા પણ લોકો છે, જે ઘટનાઓ ઘડે છે!

એવા પણ લોકો છે, જે ઘટનાના માત્ર સાક્ષી બની રહે છે.

એવા પણ લોકો છે, જે કાંઈ થયા બદલ આશ્ચર્ય અનુભવે છે.

તમે એવા માણસ બનજો, જે ઘટનાઓના ઘડવૈયા હોય!

સંજોગોના સર્જનહાર બનો, નહીં કે સંજોગોના શિકાર!

સફળ થવાની ત્રીવ્ર ઝંખના!

જીવનમાં જીત મેળવવાની પ્રેરણા પોતાનો હેતુ સિદ્ધ કરવાના તૃષ્ણાગ્નિમાંથી મળે છે. નેપોલિયન હિલના આ સોનેરી વાક્યમાં આ શાશ્વત સત્ય સુંદર રીતે કહેવાયું છે, જે આપણા દિલ-દિમાગમાં અમીટ અંકાઈ જવું જોઈએ. એ છે, ‘માનવીનું મન જે કાંઈ કલ્પના કરી શ્રદ્ધાપૂર્વક ધારણ કરે, તે સિદ્ધ થઈને જ રહે છે!’

એક યુવાને સોક્રેટીસને સફળતાનું રહસ્ય પૂછ્યું. સોક્રેટીસે એ યુવાનને બીજા દિવસે સવારે નદી પાસે મળવાનું કહ્યું. તેઓ મળ્યા. સોક્રેટીસે પેલા યુવાનને પોતાની સાથે નદીમાં ચાલવાનું કહ્યું. પાણી જ્યારે ગરદન સુધી પહોંચ્યું ત્યારે સોક્રેટીસે પેલા યુવાનને પાણીમાં ડૂબાડ્યો.

છોકરો બિચારો બહાર આવવા તરફડવા લાગ્યો, પણ સોક્રેટીસ શક્તિશાળી હતો અને છોકરો ભૂરો પડવા લાગ્યો ત્યાં સુધી એને પાણીમાં ડૂબાડી રાખ્યો. સોક્રેટીસે જેવો એને પાણી બહાર કાઢ્યો કે તેણે સૌથી પહેલા ડચકાં ખાતાં હવાનો ઊંડો શ્વાસ લીધો.

સોક્રેટીસે તેને પૂછ્યું, “જ્યારે તું પાણીની અંદર હતો ત્યારે તારી સૌથી તીવ્ર ઝંખના કઈ હતી?”

છોકરો બોલ્યો, “ચોક્કસ, હવા વળી!”

સોક્રેટીસે કહ્યું, “બસ, આ જ છે સફળતાની ગુરૂ ચાવી. જ્યારે તારું માથું પાણીની અંદર હતું અને તને હવાની જેટલી તીવ્ર ઝંખના હતી, તેટલી જ તીવ્રતાથી તું સફળતા ઝંખીશ ત્યારે તે પ્રાપ્ત થશે!”

નિષ્ફળતા જેવું કશું હોતું નથી,
હોય છે માત્ર પ્રયત્નોનું છોડી દેવું...

હાર જેવું પણ કશું હોતું નથી,
સિવાય કે અંદરની એક લાગણી...

પાર કરવી મુશ્કેલ એવી કોઈ વાડ નથી,
સિવાય કે આપણા જ આશયોની સ્વાભાવિક નિર્બળતા!

ઉદ્યમની શક્તિ

કોઈ પણ કાર્ય,
એના કર્તાની
સ્વયં-તસ્વીર છે.

તમારા પ્રત્યેક કાર્યની સાથે
ઉત્કૃષ્ટતાના
સ્વ-હસ્તાક્ષરની મહોર લગાવો!

ઉદ્યમની શક્તિ

મહારથીઓએ
સિદ્ધ કરીને ટકાવેલી
ઊંચાઈઓ...

કોઈ હનુમાન-કૂદકાથી
સર નહોતી થઈ!

પરંતુ
જ્યારે એમના સાથીદારો
હૂંફાળી સોડ તાણી સૂતા હતા...
ત્યારે આ મહાનુભવો
રાતભર
કઠોર પરિશ્રમમાં લાગ્યા હતા!

સંઘર્ષ વિના સફળતા નહીં!

જીવશાસ્ત્રના એક શિક્ષક પોતાના વિદ્યાર્થીઓને એક ઇયળનું રૂપાંતર પતંગિયામાં કેવી રીતે થાય છે, તે સમજાવતા હતા. તેમણે પોતાના વિદ્યાર્થીઓને કહ્યું કે હવે થોડા જ કલાકોમાં પતંગિયું પોતાના કોશેટામાંથી બહાર આવવા મથશે, પરંતુ કોઈએ એને કશી મદદ કરવાની નથી. આટલું કહીને એ બહાર ગયા.

આ બાજુ વિદ્યાર્થીઓ રાહ જોતા રહ્યા અને છેવટે ન થવાનું જ થયું. પતંગિયું કોશેટામાંથી બહાર આવવા તરફડતું હતું અને એક વિદ્યાર્થીને એની દયા આવી ગઈ અને શિક્ષકની આજ્ઞાને અવગણીને પતંગિયાને મદદ કરવાનું એણે નક્કી કર્યું. એણે પેલા કોશેટાને જ તોડી નાંખ્યું, જેથી પતંગિયાને ઝાઝો સંઘર્ષ ન કરવો પડે. પરંતુ થોડા જ વખતમાં પતંગિયું તો મરી ગયું.

શિક્ષક પાછા આવ્યા ત્યારે એમણે હકીકત જાણી. એમણે પેલા વિદ્યાર્થીને સમજાવ્યું કે પતંગિયાને મદદ કરવા જઈને જ એણે એને મારી નાંખ્યું હતું, કારણ કે કુદરતનો એ નિયમ છે કે કોશેટામાંથી બહાર આવતી વખતે પતંગિયાને જે મથામણ કરવી પડે છે, તેના પરિણામે એની પાંખો મજબૂત થાય છે. એ છોકરાએ પતંગિયાને સંઘર્ષમુક્ત કર્યું અને પતંગિયું મરણશરણ થયું.

આ કિસ્સાનો બોધપાઠ શીખીએ. જીવનમાં કશું જ મૂલ્યવાન સંઘર્ષ વગર મળતું નથી. માબાપ તરીકે આપણે ઘણીવાર બાળકોને અનુભવનું બળ મેળવવા જરૂરી સંઘર્ષ કરવામાંથી વંચિત રાખીએ છીએ, પણ એથી તો તેમનો વિકાસ રૂંધાય છે.

જીવનમાં આવતી કસોટીઓ કુરુણાંતિકા કે વિજયોત્સવ, બન્ને હોઈ શકે, જે આપણે તેની સાથે કેવો વ્યવહાર કરીએ છીએ તેના ઉપર નિર્ભર છે. સફળતા પરિશ્રમ કે સંઘર્ષ વગર હાંસલ થઈ શકતી નથી!

કુહાડીને ધારદાર રાખો!

ગઈ કાલે સ્નાતક બનેલો યુવાન...

જો આજે નવું શીખવાનું છોડી દે,

તો આવતી કાલે, એ પુનઃ અશિક્ષિત બની જવાનો!

જહોન નામનો એક કઠિયારો એક કંપનીમાં પાંચ વર્ષથી કામ કરતો હતો, પણ એને કદી બઢતી ન મળી. કંપનીએ બીલ નામના કર્મચારીને કામે રોક્યો અને એક વર્ષમાં તો એને બઢતી મળી ગઈ. આને કારણે જહોનને દુઃખ થયું અને એ પોતાના ઉપરી પાસે હૈયું ઠાલવવા ગયો. એના ઉપરીએ કહ્યું, “પાંચ વર્ષ પહેલા તું જેટલાં ઝાડ કાપતો હતો તેટલાં જ આજે પણ કાપે છે. અમારી તો પરિણામ-લક્ષી કંપની છે. એટલે જો તું તારું કામ વધારીશ તો અમે તને બઢતી આપવા રાજી થઈશું.”

જહોને પાછા ફરીને વધારે સમય આપીને સખત મહેનત આદરી, તેમ છતાંય એ વધુ ઝાડ કાપી ન શક્યો. પોતાના વડા પાસે પાછા પહોંચીને એણે પોતાની મૂંઝવણ રજૂ કરી. ઉપરીએ એને બીલ પાસે જઈ વાત કરવા કહ્યું. “કદાચ એવું બને કે જે હું અને તું ન જાણતા હોઈએ, તેવું કશુંક એ જાણતો હોય!”

જહોને બીલને પૂછ્યું, તો બીલે જવાબ વાળ્યો, “દરેક ઝાડ કાપી લીધા બાદ હું બે મિનિટ થોભી જઈ મારી કુહાડીની ધાર તેજ કરું છું. તે તારી કુહાડીની ધાર છેલ્લે ક્યારે કાઢી હતી?”

આ પ્રશ્ને જાણે મર્મ પર ઘા કર્યો અને જહોનને એનો જવાબ મળી ગયો.

‘છેલ્લે તમારી કુહાડીની ધાર તમે ક્યારે કાઢી હતી?’ તમે જીવનમાં જો પ્રગતિ ઇચ્છતા હો તો પુરાણી પૂંજ પર કામ ન ચાલે. તમારે તમારા જ્ઞાન, બુદ્ધિ-કૌશલ્ય અને આવડતને નિરંતર ધારદાર બનાવતા રહેવું જોઈએ, પછી ભલેને તમે ગમે તે પ્રવૃત્તિ કરતા હો!

જીવનમાં મહાન અને ઉદાત્ત કાર્યો કરવા હું આતુર છું. પરંતુ મારી મુખ્ય ફરજ એ છે કે મને મળેલાં નાનાં કામોને પણ મહાન અને ઉદાત્ત માનીને જ હું તેમને પાર પાડું.

- માર્ટિન લ્યૂથર કિંગ, જૂનિયર

તરતા રહો!

બે દેડકાં મલાઈ ભરેલા વાડકામાં પડી ગયાં.
એમાંનો એક આશાવાદી જીવ હતો.

પરંતુ બીજાએ તો રોદણાં આદરી દીધાં.

“હવે આપણે ડૂબી મરવાના!”

અને અંતિમ દર્દનાક ચીસ પાડીને
પોતાના પગ ઉડાડીને બોલ્યો, “આવજે મારા ભાઈ!”

પેલા બીજા દેડકાએ મક્કમ અવાજે કહ્યું,
“બહાર તો હું પણ નીકળી નથી શકતો, પણ હું હાર માનીશ નહીં.
શક્તિના છેલ્લા બુંદ સુધી હું તરતો રહીશ,
પછી મરીશ, તો પણ સંતોષથી.”

એણે પોતાની યોજના પાર પાડવા
હિંમતથી ગોળ ગોળ તરવાનું ચાલુ રાખ્યું.
અને એની હલચલને પરિણામે મલાઈમાં
જાણે વલોણું ફરવા લાગ્યું.

જેમ જેમ એ તરતો ગયો, એના પગ ફરતા રહ્યા,
તેમ તેમ મેળવેલી મલાઈ માખણમાં વલોવાતી ગઈ.

અંતે માખણની ટોચ પર એ આવી ઊભો
અને ઝટ દઈને એ વાડકા બહાર કૂદી પડ્યો.

બોધપાઠ સ્વયંસ્પષ્ટ છે! સહેજે સમજાય તેવો!

જો બહાર કૂદી શકો તેમ ના હો,
તો કમ સે કમ તરવાનું ચાલુ રાખો!

જગતમાં ખંત અને ધીરજની તોલે કશું ન આવે!

બુદ્ધિ તો નહીં જ, કારણ ઘણા બુદ્ધિશાળી લોકો

નિષ્ફળતાને વરે છે! તો પછી પ્રતિભા?

નહીં, નહીં! પ્રતિભાની પણ કદર થતી નથી...

એ તો જાણીતી કહેવત છે.

શિક્ષણ પણ નહીં...

કારણ કે દુનિયામાં ઘણા બહિષ્કૃત શિક્ષિતો છે.

એટલે માત્ર ખંત અને નિશ્ચય જ સર્વશક્તિમાન છે!

- પ્રેસિડન્ટ કાલ્વિન કુલિજ

એક-એક ડગલે મંઝિલ પહોંચાય!

એક કિશોર જંગલમાં રખડતાં રખડતાં ભૂલો પડ્યો અને એને એનું ભાન થાય તે પહેલાં તો ખાસ્સું અંધારું છવાઈ ગયું.

એ છોકરાએ ઝાડ નીચે એક વૃદ્ધને બેસેલા જોયા. એની પાસે જઈને તેણે કહ્યું, “હું જંગલમાં ભૂલો પડ્યો છું અને હવે તો રાત પણ પડી ગઈ છે! તમે મને ઘરે પહોંચવાનો રસ્તો બતાવશો?”

પેલા વૃદ્ધ માણસ પાસે એક સળગતી મીણબત્તી હતી. એ છોકરાને આપીને તેણે કહ્યું, “લે આ મીણબત્તી. એના અજવાળે અજવાળે તું ઘેર પહોંચી શકીશ.”

પેલો છોકરો બોલી ઊઠ્યો, “પણ દાદા, આ અજવાળું તો સાવ ઓછું અને ઝાંખું છે! આવા ગાઢ જંગલને હું પાર કેમ કરી શકીશ?”

વૃદ્ધ દાદાએ કહ્યું, “વ્હાલા બાળ! મીણબત્તીનું અજવાળું ભલે ઝાંખું અને ઓછું હોય, પરંતુ એક સાથે એક ડગલું ભરવા માટે પૂરતું છે. એકે-એક ડગલું ભરતાં તું ઘેર પહોંચી જઈશ.”

પેલા છોકરાએ દાદાજીની સલાહ માની અને ઘનઘોર જંગલમાં મીણબત્તીના અજવાળે એક-એક ડગલું ભરતાં, રસ્તાનાં વિઘ્નોને પાર કરતાં, તે અંતે સહીસલામત ઘેર પહોંચી ગયો.

સફળ જીવનનો ચમત્કાર જ એ છે કે સફળતા તરફનું દરેક નાનકડું ડગલું, વધુને વધુ સફળતાને ખેંચી લાવે છે.

સફળતા એ તો યાત્રા છે, એ કાંઈ મુકામ કે મંઝિલ નથી!

જ્ઞાન અને વિદ્યાના ઉજાસનો સહારો લઈને, આપણે એક-એક ડગલું ભરતાં અને વાટમાં આડે આવતા અંતરાયોને પાર કરતાં જીવનયાત્રામાં આગળ વધી શકીએ!

પુરાણી ચીની કહેવત યાદ રાખો:

‘હજારો માઈલોની યાત્રા પણ...

આરંભાય તો છે, કેવળ એક ડગથી!’

ધીરજ અને ખંત

ધીરજ અને ખંત અંગેની એક માન્યામાં ન આવે તેવી વાત જાણો છો? એક માણસે આ સાબિત કરી દેખાડ્યું.

એ જ્યારે સાત વર્ષનો હતો, ત્યારે કાયદાકીય ગૂંચને કારણે એના માબાપને ઘરમાંથી બહાર ધકેલી મૂકવામાં આવ્યાં હતાં અને તેમને ટેકો કરવા એને કામ શોધવું પડ્યું હતું. નવ વર્ષની વયે, એની મા નું અવસાન થયું અને બાવીસમા વર્ષે, એક દુકાનના ગુમાસ્તા તરીકેની તેણે નોકરી ગુમાવી દીધી. એને કાયદાનો અભ્યાસ કરવાની ઈચ્છા હતી, પરંતુ એ સારો અભ્યાસ પણ ન કરી શક્યો.

ત્રેવીસ વર્ષનો થયો ત્યારે એક નાનકડી દુકાનમાં ભાગીદારીમાં જોડાવા તેણે દેવામાં ફસાવું પડ્યું. છવ્વીસમા વર્ષે એનો ભાગીદાર પાછળ મોટું દેવું મૂકીને ગુજરી જતા, તેને ચૂકવતા વર્ષો લાગ્યાં. અઠ્યાવીસમા વર્ષે, ચાર વર્ષથી પરિચયમાં આવેલી છોકરીને તેણે પરણવા માટે પુછ્યું, તો એણે નન્નો ભણી દીધો!

સાડત્રીસ વર્ષની ઉંમરે, ત્રીજા પ્રયત્ને એ કોંગ્રેસમાં ચૂંટાઈ આવ્યો, પરંતુ બે વર્ષે પછી ફરી પાછો હારી ગયો. એકતાલીસમા વર્ષે એનો ચાર વર્ષનો દીકરો ગુજરી ગયો. પિસ્તાલીસની વયે તે સેનેટ માટે ઊભો રહ્યો અને હાર્યો. સુડતાલીસમા વર્ષે, પોતાના પક્ષના ઉપપ્રમુખની ઉમેદવારીમાં હાર્યો. ઓગણપચાસમા વર્ષે સંસદમાં જવા ઊભો રહી, તેણે ફરી હાર ખાધી. એકાવનમા વર્ષે એ અમેરિકાના પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયો.

એનું નામ અબ્રાહમ લિંકન! વિશ્વના મહાન નેતાઓમાંના એક!

ખંતપૂર્વક લાગ્યા રહેવાની કેવી પ્રેરક વાત? લિંકને પોતાના જીવનની અસફળતાઓને રસ્તા વચ્ચેના વિઘ્નરૂપ પથરા ન ગણ્યા, એણે તો એને પાયાના પથ્થર રૂપે જોયા.

આમાં તમારા માટે શું બોધપાઠ છે? પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન દ્વારા તમે પોતે પણ સામે આવી ઊભેલી મુશ્કેલીઓમાંથી રસ્તો કાઢી, તમારાં વિઘ્નોને પાર કરી શકો અને પ્રભુની સહાયથી ઠેઠ ટોચ સુધી પહોંચી શકો!

એકાગ્રતા

ગમે તેટલી મહાન શક્તિ હોય, પરંતુ જો તે અનેક વિષયોમાં વેરવિખેર વાપરવામાં આવે તો એમાંથી કશું નીપજતું નથી. ભૌતિકશાસ્ત્ર મુજબ, જો શક્તિને યોગ્ય માર્ગે વાળી કેન્દ્રિત કરવામાં આવે, તો એ મીણબત્તીને પણ એક ઇંચના પૂંઠામાંથી આરપાર કરી શકે.

મનુષ્યનું મન પણ બિલોરી કાચ જેવું છે, જેના કિરણો જેમ જેમ કેન્દ્રિત થતાં જાય તેમ તેમ વધુ દાહક થતાં જાય. જેમ કાચમાંથી પસાર થતાં કિરણો કોઈ એક બિંદુ પર સઘનપણે કેન્દ્રિત થતાં તેને સળગાવી ઊઠે છે, એ જ રીતે મનની શક્તિ પણ જ્યારે કોઈ એક વિષય પર એકાગ્રતાથી કેન્દ્રિત થાય, ત્યારે એ વિજ્ઞાન, સાહિત્ય કે વ્યાપાર-વ્યવસાયના જગતને પ્રકાશથી રોશન કરે છે.

આકાશમાં ઊંચે ચઢતી વરાળનાં વાદળો કરતાં વધારે શક્તિહીન બીજું શું હોય? મોડી રાત્રે આકાશમાંથી પૃથ્વી પર પડતાં ઝાકળબિંદુ સમાં એ પણ શક્તિહીન છે. તેમ છતાં, એ વરાળનું સઘન કે ઘટ્ટ સ્વરૂપ જ્યારે સ્ટીમ બોઈલરમાંથી પ્રગટ થાય છે, ત્યારે પાકા ખડકોને તોડવા, અણુ જલાજોને ચલાવવા તેમજ દેખીતી રીતે અશક્ય એવા અનેક કામોને પાર પાડવા ઉપયોગી થાય છે.

લેસર એ ઊર્જાનો નબળો સ્ત્રોત છે. પ્રકાશના સીધા પ્રવાહમાં એનાં જ કિરણોને કેન્દ્રીભૂત કરવા લેસરને ખૂબ થોડી ઊર્જાની જરૂર પડે છે. પરંતુ એ જ લેસરથી, તમે હીરામાં છેદ પાડી શકો અથવા તો કેન્સરને ભેદી શકો. આપણે પણ જ્યારે જીવનમાં એકાગ્રતા ધારણ કરીએ, ત્યારે આવાં જ પરિણામો લાવી શકીએ છીએ.

તમારે જો વજન ઓછું કરવું હોય તો એકાગ્ર થવું પડે! સંપત્તિ એકત્રિત કરવી હોય કે સફળ લગ્નજીવન જીવવું હોય તો પણ એકાગ્રતા કેળવવી પડે! ઈશ્વરની ઉપાસના માટે પણ એકાગ્ર થવું જરૂરી છે! એકાગ્રતા જ સમગ્રતા છે! ફોક્સ કે કેન્દ્રીકરણ વગર તમે સાવ મામૂલી કક્ષાનું જીવન જીવી શકશો.

તમારા માટે જે મહત્વની બાબતો હોય, તેના પર જ્યારે તમે એકાગ્ર થાઓ છો ત્યારે તમારાં જીવનમૂલ્યો, મનોવલણ, પસંદગીઓ કે દૃઢ નિર્ધાર, તમામ એકસાથે કાર્યરત બની જાય છે!

- જેમ્સ બ્રાયન્ટ કોનન્ટ

છોડશો ન મેદાન કદી!

ક્યારેક એવું બને પણ ખરું કે તમામ પાસાં અવળાં જ પડે,
આગળ વધવાની વાટ પર આકરાં ચઢાણ જ સામાં પડે!

આવક ઓછી હોય અને દેવાં વધતાં જાય,
હસવા તો ઘણુંય ઈચ્છો, પણ નિસાસા સિવાય કશું ન જડે!

ચિંતા માથે ચઢી ઘગધગે, તમે હતાશ થઈ બેસી પડો,
ત્યારે ભલે થોડો વિસામો લઈ લો, પણ છોડવાનું નામ ન લો!

આનું જ નામ તો છે જીંદગી, વાંકી-ચૂંકી અને અટપટી,
આપણે સૌએ ક્યારેક તો, આટલો પાઠ શીખવો જ રહ્યો.

પરંતુ ઘણા લોકો, આવે સમયે પીછેહઠ કરી દે છે.
થોડીક ધીરજ ધરી હોત તો, સફળતાના મુકામે પહોંચ્યા હોત!

ઘણીવાર હારેલા-થાકેલાને દૂર લાગે,
તેથી વધુ નજીક હોય છે, અંતિમ મંજિલ!

ઘણીવાર લડવૈયો એ જ ક્ષણે હાર માને છે,
જે ક્ષણે એ વિજયને વર્યો હોત!

પરંતુ એ વાતની ખબર તો મોડી પડે છે,
કે પોતે સોનેરી તાજથી કેટલો નજીક હતો!

નિષ્ફળતાને સવળી કરો, એ જ છે સફળતા,
જેમ શંકાના વાદળોને રૂપેરી છાંટ હોય છે.

તમે કદી કદી ન શકો કે કેટલા સમીપ છો,
ઘણું દૂર ભાસે તો પણ તમે સાવ સમીપ હો!

એટલે ગમે તેટલું આકરું લાગે તો પણ લડે રાખો,
બાજી હાથમાંથી સરી જતી લાગે,
તો પણ છોડશો ન મેદાન કદી!

- એડ્વિન માર્કહમ

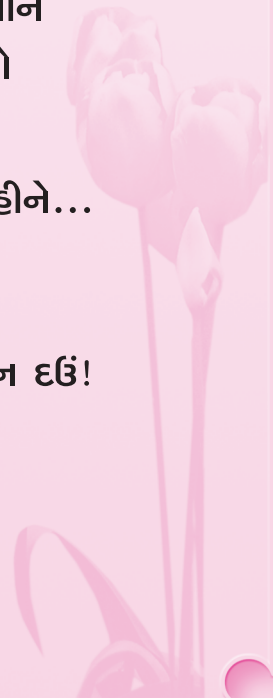
ભલે ને, સામો પર્વત આવીને ઊભો રહે!
હું પાછું પગલું નહીં ભરું!

હું સતત પ્રયત્નશીલ રહીશ...

જ્યાં સુધી
ઉપર ચઢીને કે
આરપાર નીકળીને કે
નીચેથી બોગદું બનાવીને
પસાર થવાનો રસ્તો
શોધી ન લઉં...

અથવા ત્યાં જ અડગ રહીને...
પ્રભુની સહાયથી
આખા પર્વતને
સોનાની ખાણમાં ફેરવી ન દઉં!

- ડૉ. રોબર્ટ શુલર

ખંખેરી નાંખો અને ઉપર ચઢો!

એક ખેડૂત પાસે એક ઘરડું ખચ્ચર હતું. એક દિવસે એ ખચ્ચર ખેડૂતના કૂવામાં પડી ગયું. ખેડૂતે એની ચીસો સાંભળી. ખચ્ચર માટે સહાનુભૂતિ પણ થઈ, પરંતુ ખચ્ચર કે કૂવાને બચાવવાની તકલીફ લેવા જેવું ન લાગ્યું.

એના બદલે એણે પોતાના પાડોશીઓને બોલાવીને સૌને થોડી રેતી લઈ આવવા વિનંતી કરી, જેથી પેલા ખચ્ચરને કૂવામાં ડાટી એને પીડામુક્ત કરી શકાય.

આરંભે તો ખચ્ચર તોફાને ચઢ્યું! પરંતુ ઉપરથી રેતીનો મારો એની પીઠ પર પડવા લાગ્યો, ત્યાં તેને એક યુક્તિ સૂઝી. ઉપરથી તગારાની રેતી ઠલવાઈને જેવી એની પીઠ પર પડે, ત્યારે તરત જ એને ખંખેરી નાંખીને તેની ઉપર ચઢી જવું! આમ એણે દરેક વખત કર્યા કર્યું.

“ખંખેરી નાંખ અને એની ઉપર ચઢી જા” - પોતાને હિંમત આપવા એ આવું બોલતું રહ્યું. ઉપરથી રેતી ફેંકાય એનો માર તો જબરો લાગે. તેમ છતાંય એ ઘરડા ખચ્ચરે સંઘર્ષ ઝીલીને રેતી ખંખેરવાનું અને તેના ઉપર ચઢતાં જવાનું ચાલુ રાખ્યું.

તમારું અનુમાન સાચું છે! આમ કરતાં, થાકીપાકીને પણ ખચ્ચર કૂવાની પાળ સુધી પહોંચી ગયું અને પછી તો કૂવાની દિવાલ કૂદીને ગૌરવભેર બહાર! એને દાટી દેવા માટેની જ વસ્તુ, એની તારણહાર બની. આફત સામે ઝઝૂમવાની તેની હિંમતે તેને બચાવ્યું!

ઘણીવાર આપણા જીવનમાં જે થઈ રહ્યું હોય છે, તેને આપણા મનમાંથી આપણે ખંખેરી શકતાં નથી. આપણાં તમામ ખુશી, આનંદ અને મનની શાંતિ હણાઈ જાય છે. ભૂતકાળના ઘા મનમાં કડવાશ, વ્યથા, ગુસ્સો અને બદલાની ભાવના જગાડતા રહે છે. આ લાગણીઓના ભાર હેઠળ તો દુઃખના કૂવામાં આપણે દટાઈ જ મરીએ!

પરંતુ આપણી પાસે વિકલ્પ છે.... ખંખેરી નાંખવું અને ઉપર ચઢતા રહેવું. જે કાંઈ બન્યું તેને સ્વીકારીને, પરિસ્થિતિનો કયાસ કાઢી, તેમાંથી યોગ્ય પાઠ શીખી, ખંખેરી નાંખીને ઉપર ચઢતા રહો! તમને પહોંચેલી ઈજા તમને વધુ કડવા (bitter) કે વધુ બહેતર (better) બનાવે... શું પસંદ કરશો?

તમારું ભાવિ તમારા જ હાથમાં!

મનુષ્ય નિર્માયો છે સિદ્ધિ માટે,
કંડારાયો છે સફળતા કાજે, અને
વિભૂષિત છે મહાનતાનાં બીજ થકી!

આ ઉક્તિમાં તમને શ્રદ્ધા બેસી જાય તો પછી તમારી કોઈ પણ સમસ્યા માટે તમારે ક્યારેય કોઈ બીજાનો વાંક કાઢવાનો ન રહે. ટૂંકમાં, તમે પોતે જ તમારી સફળતાના પંથે ચડી ગયા હશો, કારણ કે તમને આટલી તો પ્રતીતિ થઈ જ ગઈ હશે કે તમારી બાંયના છેડે આવેલો તમારો જ હાથ તમને સૌથી મોટી સહાય કરી શકે છે. જીવનમાં જેમને સફળતા ન મળી હોય તેવા લોકો તમને મળશે, પરંતુ જીવનમાં સફળતા પામી જ ન શકે તેવી કોઈ વ્યક્તિ ભાગ્યેજ મળે.

આ એક સરળ પરંતુ શાશ્વત સત્ય યાદ રાખો...

‘તમારું ભાવિ સમર્થ હાથોમાં છે.... એ હાથ છે તમારા!’

કદાચ આને અનુરૂપ એક કથા આ મુદ્દો સમજવા મદદ કરશે.

ઈટાલીની સુંદર નગરી વેનિસની એક ઊંચી ટેકરીની ટોચ ઉપર એક વડીલ સજ્જન રહેતા હતા. એવું કહેવાતું કે એમને કોઈ પણ પ્રશ્ન પૂછ્યો તો એનો જવાબ તમને મળી રહે. બે સ્થાનિક છોકરાઓને થયું કે ચાલો, આ વડીલની મજાક ઉડાવીએ. એક નાનકડું પંખી પકડીને તેઓ વડીલના ઘરે ચાલ્યા. એક છોકરાએ પોતાના બે હાથની વચ્ચે પંખી રાખીને પૂછ્યું કે, “કહો, આ પંખી જીવતું છે કે મરી ગયેલું?”

જરા પણ અચકાયા વગર વડીલે કહ્યું, ‘બેટા, જો હું તને કહું કે પંખી જીવતું છે, તો તું મને ખોટો ઠેરવવા તારા બે હાથ વચ્ચે એને દબાવીને મારી નાંખીશ. જો હું કહું કે પંખી મરી ગયેલું છે, તો તું તારા હાથ ખુલ્લા કરી દઈશ અને પંખી ઊડી જશે. એટલે બેટા, તારા જ હાથમાં જીવન અને મૃત્યુ બંનેની તાકાત છે!’

કોઈ પણ પ્રકારના માનસિક સંકોચ વગર આટલી વાત સમજી લો કે, નિષ્ફળતાનાં કારણો કે મહાનતાની ક્ષમતા, બંનેનાં બીજ તમારા જ હાથમાં છે.’ તમારા હાથ સમર્થ છે અને તેનો ઉપયોગ સાચી રીતે કરવો જોઈએ, જેથી પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય તમામ સિદ્ધિઓ તમે હાંસલ કરી શકો.

ખંત

અસાધારણ પ્રતિભા, જે સામાન્ય જનની આંખો આંજી મૂકે છે,
તે વાસ્તવમાં તો ધૂપાયેલા ખંતનું પ્રતીક છે.

સેંકડો વાર પછડાયાં-કૂટાયાં છતાં
અથાગ પ્રયાસ જ શક્તિ પ્રેરે છે ઊંચે ચઢવાની!

હાર-જીત વચ્ચેની ભેદ-રેખા એટલી સુક્ષ્મ હોય છે,
કે ક્યારેક તો મનુષ્ય તેને અડીને પણ પારખી નથી શકતો.

બસ, એક ડૂબકી ઓર અને મોતી જ્યારે હાથમાં આવી શકે,
બસ એ જ ઘડીએ કેટલાય ઝઝૂમનાર હાથ ઊંચા કરી દે છે!

- એડવર્ડ હેલ

હામ કદી ન હારશો હામ જ છે રામ!

હિંમતે મર્દા તો મદદે ખુદા!

સમર્થ વૃક્ષો સહજ નથી ઊગતા,

ઝંઝાવાતને ઝીલીને જ મજબૂત બને છે વૃક્ષો!

સદાસર્વદા સર્વોત્તમની ઝંખના!

માઈકલએન્જેલો એક પ્રતિભા ઘડવા દિવસોથી રચ્યા-પચ્યા હતા.
ઝીણી ઝીણી બાબતોને લક્ષ્યમાં લઈ કાંટછાંટની મથામણ કરતા.
એન્જેલોને એમના એક શિષ્યે પૂછ્યું કે આવા મહાન શિલ્પકાર આવી
નજીવી ઝીણી બાબતોમાં શા માટે આટલો બધો સમય વેડફી રહ્યા
હતા.

માઈકલએન્જેલોએ જવાબ આપ્યો, 'ઝીણી ઝીણી બાબતો જ
પૂર્ણતા લાવે છે, પણ પૂર્ણતા એ કોઈ ઝીણી બાબત નથી!

કોઈ પણ સર્જન ઉત્તમ ત્યારે જ બને છે જ્યારે એનો સર્જક
એને સર્વોત્તમ બનાવવા ગૌરવ અનુભવે છે. પ્રત્યેક કૃતિ એના સર્જનહારની
પ્રતિકૃતિ છે, પછી ભલેને એ સર્જન ગમે તેટલું નાનું કે મોટું હોય!
બસ, તમારી કૃતિ નીચે 'સર્વોત્તમ'ના હસ્તાક્ષર માંડો! સદાસર્વદા સર્વોત્તમને
જ ઝંખતા રહો!

સમસ્ત વસુંધરા તમારી જ છે!

તમે જાળવી શકો સમતુલન જ્યારે તમારી આસપાસના સૌ,
તે ગુમાવીને તમને ગુનેગાર ઠેરવે.

તમે આત્મવિશ્વાસ રાખી શકો જરાય ડગ્યા વગર,
જ્યારે બધા લોકો તમારા વિશે શંકા કરે.

સ્વપ્ન તમે જોતા રહો, પણ ન થવા દો એને તમારા પર હાવિ,
વિચારતાં રહો તમે, પણ વિચારો જ ન બની જાય લક્ષ્ય.

જીવનમાં સુખ અને દુઃખને ભેટીને,
તમે એ બંને છદ્મ-વેશીને એક સમાન ગણી શકો.

જો તમે તમારી તમામ જીવનની કમાણીનો ઢગલો કરી,
એને સિક્કા-ઉછાળના દાવમાં મૂકી શકો.

અને બધું ગુમાવી બેસી, ફરી એકડ એકથી આરંભો,
છતાં તમારી ખોટ અંગે હરકેય ન ઉચ્ચારો.

તમારા હૈયા, રગેરગ અને સ્નાયૂની શક્તિ,
તમારી સેવામાં લગાડેલા રાખી શકો.

અને જ્યારે તમારામાં કશું જ શેષ ન રહે,
ત્યારે સંકલ્પશક્તિ એમને કહે 'વળગી રહો!'

ભીડમાં રહીને પણ તમારા મૂલ્યોને જો તમે જાળવી શકો,
રાજાઓની સંગતમાં પણ, સાધારણ જનને ભૂલો નહીં.

ન વેરી, ન વહાલાં દુઃખ કદી તમને પહોંચાડી શકે,
સૌ લોકોની તમે ગણના કરો, પણ કોઈ અતિ વિશેષ નહીં.

જીવનની દોટની હરેક મિનિટમાં,
સાઠ સેકંડના અર્થપૂર્ણ અંતર ને ભરી શકો.

તો એના તમામ વૈભવ સમેત, સમસ્ત વસુંધરા તમારી જ છે,
એટલું જ નહીં, મારા લાલ તું સિદ્ધ કરીશ તારું મનુષ્યત્વ!

- રડયાર્ડ કિપ્લીંગ

ભયનો સામનો કરો!

આપણે કશાયથી પણ ડરવાનું હોય તો 'ડર' થી જ!

- ફ્રેંકલીન ડી. રૂઝવેલ્ટ

સફળતાની વાટે ભય વિઘ્ન બની શકે. જો ભય માથા પર ચડી બેસે તો આપણી વિજયયાત્રાના ડગલેને પગલે એ કાયમી અંતરાય બનીને આપણને આગળ જ વધવા ન દે. માણસના જીવનમાં ભય કેવો મોટો ભાગ ભજવી શકે તેને સમજો.

ભય નિષ્ક્રિયતાને પોષે છે. નિષ્ક્રિયતાને કારણે બિનઅનુભવી રહેવાય છે. અનુભવોથી વંચિત થવાથી યોગ્યતા કેળવાતી નથી અને અયોગ્યતાને કારણે ભય પેદા થાય છે. ભય સામો આવીને ઊભો રહે ત્યારે તમારી સમક્ષ ત્રિભેટાના ત્રણ રસ્તા ખૂલે છે.

પહેલો રસ્તો એ કે તમે એની ઉપેક્ષા કરવાનો પ્રયત્ન કરી શકો. પરંતુ એનો અર્થ તો એ થાય કે તમારે કેટકેટલા માણસ, સ્થાન, વસ્તુ કે પરિસ્થિતિથી સતત દૂર ભાગતા રહેવું પડે! આમ કરવું અવ્યવહાર કે લાભદાયી નથી.

બીજો રસ્તો એ છે કે ડર જતો રહેશે એવી આશા સેવ્યા કરો. પરંતુ આ તો કોઈ આકાશપરી આવીને તમને બચાવી લેશે એવી કપોળકલ્પના થઈ!

પણ સદ્ભાગ્યે, ભયનો સામનો કરવાનો એક ત્રીજો રસ્તો પણ છે, અને તે છે એનો સામનો કરી એને જીતી લેવો. અંતે તો આ જ એક માત્ર કારગર ઉપાય છે.

આપણા રોજરોજના મોટા ભાગના ભયો હકીકતો પર ટકેલા નથી હોતા, પરંતુ આપણી લાગણીઓને કારણે ઉદ્ભવેલા હોય છે. દાખલા તરીકે, મિશિગન યુનિવર્સિટીએ એક અભ્યાસ દ્વારા કાઢેલાં તારણો તપાસીએ.

- * આપણા ભયોના ૬૦ ટકા સાવ ભ્રામક હોય છે. અને તે કદી સાચા ઠરતા નથી.
- * આપણા ભયોના ૨૦ ટકા ભૂતકાળ સાથે જોડાયેલા છે, જેના પર આપણો કોઈ અંકુશ નથી.
- * આપણા ભયોના ૧૦ ટકા એવા ક્ષુલ્લક હોય છે કે જેથી આપણા જીવનમાં કોઈ ફરક પડતો નથી.
- * બાકીના ૧૦ ટકામાંથી ફક્ત ૪ કે ૫ ટકા જ ભય યોગ્ય કહી શકાય તેવા હોય છે.

ઉપરોક્ત આંકડા સૂચવે છે કે ભય પાછળ તમે ૮૫ ટકાનો જે સમય અને શક્તિ ખર્ચો છો, તે નર્ચો વ્યય છે.

તમને પાણીમાં તરવાની, વિમાનમાં ઉડવાની કે ઈન્ટરવ્યુ આપવાની બીક લાગે છે? તો નીચેનો ઉપાય અજમાવી જૂઓ જે કદાચ આશ્ચર્યજનક પરિણામો લાવી શકે:

જો તરવાનો ડર લાગતો હોય તો દિવસમાં ત્રણથી ચાર વાર પાંચથી દસ મિનિટ શાંત બેસી રહેવાનું શરૂ કરો અને ધારી લો કે તમે તરી રહ્યા છો. આ એક પરોક્ષ અનુભવ છે. તમે માનસિક રીતે પાણીમાં પડ્યા છો. તમે પાણીનો સ્પર્શ પણ અનુભવો છો અને તમારા હાથ-પગ ઉછળી રહ્યા છે તેવી હલચલનો પણ!

આ બધી મનની સાચી, વૈવિધ્યપૂર્ણ અને આનંદદાયી પ્રવૃત્તિઓ છે. આ કાંઈ પ્રમાદી દીવાસ્વપ્ન નથી, કારણ કે તમે જાણો છો કે આજે જે તમે કલ્પના દ્વારા ધારણ કરો છો તે આગળ જતાં તમારા અજ્ઞાત મનમાં દાખલ થશે. પછી એ અજ્ઞાત મનમાં કંડારાયેલા છબીચિત્રો પ્રત્યક્ષપણે પ્રગટ થવા તત્પર બનશે. અજ્ઞાત મનનો આ નિયમ જ છે.

સુવિખ્યાત ફિલસૂફ અને કવિ રાલ્ફ વાલ્ડો ઈમર્સને કહ્યું છે, “જેનાથી બીતા હો તે જરૂર કરો, એથી ભયનું મોત નિશ્ચિત છે.” જ્યારે તમે હકારાત્મક રીતે ભયોને જીતવા અંગે વિશ્વાસ ધરાવતા હો અને તમારા જાગૃત મનમાં ચોક્કસ નિર્ણય પર આવતા હો ત્યારે તમારી અંતરચેતનામાંથી સર્વશક્તિમાન શક્તિ પ્રગટ કરો છો, જે તમારા વિચારના પ્રતિસાદ રૂપે વહેતી થાય છે. **આટલું હંમેશાં યાદ રાખો કે તમને જે બાબતોનો ડર લાગે છે તે વાસ્તવમાં હોતો જ નથી, હોય છે માત્ર મનના વિચારોની ભૂતાવળ!**

-જહાંન સી. મેક્સવેલ

આપણી મહાન યશગાથા...ક્યારેય નિષ્ફળ ન થવું તેમાં નહીં,
પરંતુ પડ્યા પછી પણ ઉભા થઈને આગળ વધવામાં રહેલી છે!

- ઓલિવર ગોલ્ડસ્મિથ

કરુણાની ઉષ્મા

મહાન યાણાય છે,
હાથથી...

પણ

ઘર રચાય છે,
હૃદયથી!

વસ્તુઓ વગર પણ
તમે જીવી શકો...

જો જીવનમાં
એવું કોઈ હોય...

જેના માટે
જીવવાનું મન થાય!

કરુણાની ઉષ્મા

સ્મિત...

વળાંકવાળી

એક એવી

સૌમ્ય રેખા છે...

જે...

અટપટી બાબતોને પણ,

સહજતાપૂર્વક

સીધી કરી શકે છે!

ઘર એ, જ્યાં પ્રેમનો પોકાર!

ઘર એ કાંઈ કેવળ ચાર ચોરસ દિવાલો નથી,
જેના પર સોને મઢેલાં ચિત્રો ટીંગાયલાં હોય.
ઘર તો એ છે, જ્યાં પ્રેમનો પોકાર છે,
જેમાં હૃદય દ્વારા નિર્મિત જીવનમંદિર છે!

ઘર! જઈને જૂઓ પેલું વફાદાર પારેવું,
જે સ્વર્ગથી સીધું અહીં ઊતરી આવ્યું છે!
ઘર એ સ્થાન છે, જ્યાં કોઈને યાહવાનું છે!
ઘર એ મંદિર છે, જ્યાં કોઈ આપણને યાહે છે!

ઘર એ કાંઈ માત્ર છત કે ઓરડો નથી,
આપણને એ વહાલું લાગે તે માટે ત્યાં કોઈ જોઈએ.
ઘર એ છે, જ્યાં હૃદય-કમળ ખીલી ઊઠે,
જ્યાં સ્નેહાળ હોઠ પ્રસન્નતા પ્રસરાવે!

કોઈ મળવા આતુર ન હોય,
ન આવકારવા, ન સત્કારવા, તે ઘર કેવું?
ઘર તો નર્યું મધુરું સુમધુરું ધામ,
જ્યાં એવું કોઈ, જેને મળવાની આપણી ઉત્સુક યાહત હોય!

- ચાર્લ્સ સ્વેન

ઘરનો આનંદ મળી શકે નાનીશી બાબતોમાં,
ચાની પ્યાલીમાં ભાગ પડાવતા મિત્રોમાં!
યુગ-યુગ જૂનાં સપનાં જગાડતાં ગ્રંથોમાં,
અને સ્મરણોના સ્પર્દન સળવળાવતાં ગીતોમાં!

- આલ્ફ્રેડ ટેનીસન

કોઈક માટે કશુંક તો કરો!

જીવનમાર્ગે ચાલતાં ચાલતાં,
કોઈને માટે ક્યાંક કશુંક તો કરો!
કોઈ ભાર ખેચનારાને ટેકો કરો,
અને જૂઓ કે તમે થયાં હળવા-ફૂલ!
કોઈને માટે કશુંક કરો, રાજીપુશીથી,
તમારી તમામ ચિંતાને એ મીઠી બનાવશે.
બીજાનાં દુઃખોમાં સમભાગી બનીને,
તમારાં કષ્ટો સુસઘ્વ બની જશે.
રસ્તો લાંબી રઝળપાટ લાગે ત્યારે
મદદ ઝંખતા કોઈક માટે કશુંક કરો,
તડપતાં કોઈ શોક-સંતપ્ત હૈયાંને,
નાનકડું ગીત ગાઈ પ્રસન્ન કરો.
ભલે તમારી નાતજાત ગમે તે હોય,
કોઈ માટે કશુંક કરતાં રહો, સદાસર્વદા,
તમારી વહારે આવે તેવું અન્ય કશું ના, આ જગે,
જેવું છે આ કરુણા-કાર્ય!

- હરોલ્ડ એબોટ

જગતમાં લોકોના બે પ્રકાર છે...
એક છે આપનારા!
અને બીજા છે લેનારા!
લેનારા પામીને પેટ ભરે...
જ્યારે આપનારાને મીઠી ઊંઘ મળે!

કોઈનું સર્વાધિક ભલું...

ન્યુયોર્કનો એક વેપારી પેન્સીલ વેચતા એક ફેરિયાના પાત્રમાં ડૉલર નાંખીને સબ-વે ટ્રેનમાં બેસવા ઉતાવળે આગળ વધ્યો. પરંતુ મનમાં અચાનક કશુંક સૂઝતા એ ગાડીમાંથી નીચે ઊતરી પેલા ફેરિયા પાસે પહોંચ્યો અને એના પાત્રમાંથી કેટલીક પેન્સીલ લીધી.

એણે માફી માગતાં ફેરિયાને ખુલાસો કર્યો કે ઉતાવળમાં પેન્સીલ લેવાનું રહી ગયું અને તેથી તેણે ખોટું નહીં લગાડ્યું હોય! “ગમે તેમ તોય તું પણ મારા જેવો જ એક વેપારી છે. તારી પાસે વેચવાનો માલ છે અને એ પણ વ્યાજબી કિંમતે!” એમ કહીને વેપારીએ બીજી ગાડી પકડી.

થોડાક મહિના પછીના એક સમારંભમાં, એક સ્વચ્છ-સુઘડ સેલ્સમેને પેલા વેપારી પાસે જઈને કહ્યું. “કદાચ તમને હું યાદ નહીં હોઉં. તમારું નામ પણ હું જાણતો નથી. છતાંય હું તમને ક્યારેય નહીં ભૂલું. તમે મારું આત્મ-સન્માન મને પાછું અપાવ્યું. તમે મને મળ્યા નહોતા, ત્યાં સુધી હું પેન્સીલ વેચીને ગુજારો કરતો એક ભિખારી માત્ર હતો, પરંતુ તમે મને ‘વેપારી’ કહ્યો!”

એક શાણા માણસે કહ્યું છે - “ઘણા લોકો જીવનમાં તેમણે ધાર્યું હોય તેથી પણ વધુ આગળ નીકળી શક્યા છે, કારણ કે ભલે એમણે નહીં, પણ એમના વતી બીજાએ ધાર્યું હતું કે તેઓ આમ કરી શકશે.”

કોઈનું સૌથી મોટું ભલું, એ માત્ર આપણી સંપત્તિ એની સાથે વહેંચવામાં જ નથી, પરંતુ એની પોતાની સંપત્તિના મૂલ્યનું એને ભાન કરાવવામાં રહેલું છે!

બીજાના ભલા માટે તમે જે પણ આપશો!

સમય... પ્રેમ... કે ધન!

ઈશ્વર તેના બદલામાં તમને,

કણનાં મણ કરીને આપતા જ રહેશે.

- ધ યુનીવર્સલ લાઈ ઓફ ગીવીંગ

આપીને હું પામું છું!

જીવનના ઘૂઘવતા વિશાળ સાગરપટ પર
મેં મારા સ્મિતને વહેતું કર્યું,
એ તો દૂર... સુદૂર રેલાતું રહ્યું!
અને હું ગણી શકું તેના કરતાં પણ વધુ
બદલામાં મારી પાસે વહેતાં આવ્યાં.

‘વાદળ અવશ્ય વિખરાશે’ એમ ગણગણી
મેં એનો હાથ સ્નેહથી હાથમાં લીધો.
અને એ આખા દિવસ દરમ્યાન,
મેં મારા જીવનની ધન્યતા સતત અનુભવી.

જ્યાં તાતી જરૂર હતી ત્યાં
પ્રસન્નતા ભર્યો એક વિચાર રેલાવ્યો,
તરત જ મેં જોયું કે,
મારો આનંદ અનેકગણો વધી ગયો.

મહેનતથી કમાયેલા સોનાના સિક્કાના
મારા અલ્પ શા સંગ્રહની વહેંચણી કરી.
અને એમાં સો ગણા વધારા સાથે
એ ઝડપભેર મારી પાસે પાછી ફરી.

મેં અન્યને ટેકરી ચડવામાં મદદ કરી,
કેવી નાનકડી એવી બાબત.
તેમ છતાં અમૂલ્ય એનું ફળ મળ્યું,
મળી નવી દોસ્તીની દોલત.

હર પ્રભાતે ઊઠતાં હું વિચારું
કેમ કરીને કાંઈ સિદ્ધ કરી શકું.
સેવા કરીને ઉન્નતિ કરું હું,
કાંઈક આપીને જ હું પામી શકું!

- થોમસ ગેઈન્સ

બીજાને મદદ કરો!

એક માણસને પોતે છેવટે ક્યાં જવાનું પસંદ કરશે તેનો નિર્ણય કરવામાં મદદરૂપ થાય, તે માટે સ્વર્ગ અને નરક બંને સ્થળનો પ્રવાસ ગોઠવાયો. નરકનું પહેલું દૃશ્ય જ ખૂબ અજબ હતું, કારણ કે ત્યાં ભોજનના મેજ આસપાસ જમવા બેઠેલા લોકો સામે જાતજાતનાં વિવિધ પકવાન પીરસાયાં હતાં. પરંતુ પેલા માણસે જ્યારે દરેકના ચહેરા તરફ ઝીણવટથી જોયું તો કોઈના મુખ પર પ્રસન્નતા નહોતી. મેજ સામે બેઠેલા લોકો નિસ્તેજ અને ઉદાસીન હતા. યાત્રીએ જોયું કે દરેકના જમણા હાથમાં લાંબા કડછા જેવા ચમચા કોણી સુધી બાંધ્યા હતા. દરેક ચમચાના હાથા ચાર ફૂટ જેટલા લાંબા હતા, જે માં સુધી વળી શકે તેવા નહોતા. આમ, ભાતભાતનાં ભાવતાં ભોજન સામે ધરાયાં હોવા છતાં, તેઓ ભૂખે મરતા હતા.

હવે સ્વર્ગે જવાનો સમય આવ્યો. ત્યાં પણ યાત્રિકે નરક જેવું જ દૃશ્ય જોયું! એ જ ભાતભાતના ભોજન અને ચાર ફૂટના હાથાવાળા મોટા કડછા! પરંતુ ફેર એટલો હતો કે અહીંનાં સૌ રહેવાસી હસતાં-ગાતા હતા અને ખૂબ પ્રસન્ન હતા. યાત્રિક તો ઘડીભર મૂંઝાઈ ગયો. એને થયું કે બેઉ સ્થળે બાહ્ય પરિસ્થિતિ સાવ એક સરખી, અને છતાંય પરિણામમાં આટલો બધો તફાવત? નરકમાં લોકો ભૂખે ટળવળતાં દુખિયારાં જન હતાં, જ્યારે સ્વર્ગના લોકો બાધે-પીધે સુખી અને આનંદી લોકો જણાતાં હતાં.

પરંતુ એટલામાં જ એને જવાબ મળી ગયો. નરકમાં દરેક જણ ચમચામાં કોળિયો લઈ પોતાના માંમાં નાખવા મથતો હતો. કોણીથી હાથ વળે જ નહીં, કોળિયો મોંઢે સુધી પહોંચે કેવી રીતે? જ્યારે સ્વર્ગમાં સૌ જમનારા મેજ ઉપર સામસામા ગોઠવાઈ, પોતાની સામે બેઠેલા માણસના મોંઢામાં કોળિયો ધરતા હતા. આમ એકમેકને સહાય કરીને તેઓ પોતાની વ્હારે ધાયા હતા. સૌ પેટ ભરીને જમ્યા હતા અને એથી સૌ પ્રસન્ન હતા.

જીવનમાં જે ઝંખો તે બધું જ તમે મેળવી શકો,
જો બીજા જે ઈચ્છતા હોય,
તે મેળવી આપવામાં તમે પોતે મદદરૂપ થઈ શકો!

ક્ષમા શું કામ?

તમારી સાથે ખોટું કરનારાને માફ કરી દો. એ માણસ જરાય માફીને લાયક નથી એવું કદાચ તમે તારવ્યું પણ હોય. તેમ છતાંય, એ વાત પરમાત્મા પર છોડી દો. કોણ માફી માટે લાયક છે કે નાલાયક, તે પ્રભુને જ નક્કી કરવા દો!

સામેનો માણસ માફીને લાયક હોય કે ન હોય, પરંતુ તમારે તો એને ક્ષમા કરવી એટલે જરૂરી છે કારણ કે જ્યાં સુધી તમે એવું નહીં કરો ત્યાં સુધી સામેનો માણસ તમારા જીવન પર કાબૂ ધરાવ્યા કરશે. એ માણસે ભૂતકાળમાં તો તમારા સામે નકારાત્મક વલણ દાખવ્યું જ છે. પરંતુ હવે તમારા વર્તમાન કે ભવિષ્ય પર એના પડછાયા પડે તેવું તમે નહીં જ ઈચ્છો.

અને યાદ રાખો. પર્વતારોહકો પોતાની સાથે ઇંટો લઈ જતા નથી. એ જ રીતે તમારે પણ ક્ષમા દ્વારા ક્રોધ, તિરસ્કાર અને વિરોધની ઈંટોના ભારને હળવો કરવો પડશે. જેટલો બોજો ઓછો હશે, તેટલું જ ઊંચે તેમજ આગળ જવા માટેની તમારી ગતિ વધારી શકાશે.

તમને એ પણ સમજાશે કે ક્ષમા આપીને તમે ભૂતકાળ સાથે મિત્રતા બાંધી શકશો અને વર્તમાન ઉપર લક્ષ્ય સેવી શકશો. આવા વલણને પરિણામે તમારો વિકાસ થશે અને તમારી ક્ષમતા મુજબની યોગ્યતા તમે સિદ્ધ કરી શકશો. એથી તમારું ભાવિ ઉજ્જવળ બનશે અને તમે પૂર્ણતાની દિશામાં આગળ વધી શકશો.

જે માણસ અન્યને માફ કરી નથી શકતો, તે એવા સંતુને તોડી પાડે છે, જેના પરથી કદાચ એને પોતાને ચાલવાનું થાય!

કોઈનો પ્રેમ મેળવવાની આશા ત્યારે જ પૂરી થાય

જ્યારે તમે માંગવાનું બંધ કરો...

અને આપવાનું શરૂ કરો!

તમે પ્રેમ ત્યારે જ પામો છો,

જ્યારે તમે બીજાને પ્રેમ આપો છો.

- ડેલ કાર્નેગી

પરસ્પર હૂંફ અને ભાગીદારી

જો આપણો કોઈક નાનકડો શબ્દ,
કોઈના જીવનમાં અજવાળાં પાથરી શકે.
આપણું કોઈક નાનકડું ગીત,
કોઈના હૈયાને હળવું કરી શકે.
ઈશ્વર આપણને એવો શબ્દ બોલવા સહાય કરે
અને આપણા નાનકડા ગાનને વહેતું કરે...
અને કોઈ એકાંત ખીણમાં એને ફેંકે
જેના પડઘા ચોમેર રણકી ઊઠે!

જો આપણો થોડોક પ્રેમ,
કોઈના જીવનને મીઠડું કરી શકે.
આપણી જરીક અમથી કાળજી
બીજાનાં ડગલાંમાં જોમ પૂરી શકે.
સ્હેજ સરખી મદદ હળવો કરે
અન્ય કોઈનો મબલખ ભાર,
તો પ્રભુ અમને એ પ્રેમ, કાળજી અને શક્તિ આપ
જેથી અમે પરસ્પર સહાય કરી શકીએ!

જો આપણો કોઈ નાનકડો વિચાર
કોઈ એકનું જીવન સમૃદ્ધ બનાવી શકે.
આપણું કોઈક આનંદી સ્મિત
પ્રસન્નતા પ્રસરાવી શકે.
તો પછી એ વિચારને આજે જ વાચા આપીએ
મૃદુ આંખોને ચમકાવીને,
એટલે પ્રભુ, કોઈ થાક્યાપાક્યાના જીવનબાગમાં
પ્રસન્નતાનાં બીજ વાવી શકે!

જીવન-યાત્રામાં
પસાર થવાનું
તો
એક જ વાર છે!

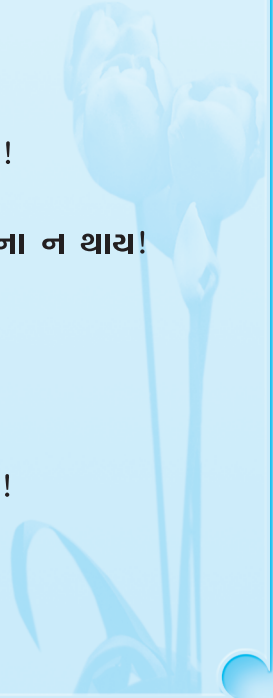
તો પછી
જે કાંઈ સ્નેહ અને સદ્ભાવ
હું દર્શાવી શકું...
અથવા
બીજું કાંઈ પણ સદ્કાર્ય
જે હું મારા બંધુઓ માટે કરી શકું...

કાલે નહીં...
મને આજે જ અને
હમણાં જ તે કરવા દો!

તેમાં કોઈ જ વિલંબ કે અવગણના ન થાય!

કારણ કે
આ જીવનવાટે
ફરી કોઈવાર
હું પસાર થવાનો નથી!

- વિલિયમ પેન

બીજામાં પ્રમાણિક રસ લેવો!

‘મિત્રોને કેવી રીતે જીતવા અને લોકોને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરવા?’ આ પુસ્તક શા માટે વાંચવું? એના કરતાં જગતે ‘મિત્રોના મહાન વિજેતા’ તરીકે જેને જોયો-જાણ્યો છે તેની જ પદ્ધતિ શા માટે ન અપનાવવી?

એ કોણ છે? કદાચ કાલે તમે એને શેરીમાંથી પાછો ફરતો જુઓ. એનાથી દશ ફૂટ દૂર તમે હો, ત્યાં એ પોતાની પૂંછડી પટપટાવા માંડશે. તમે રોકાઈને એને સહેજ અમથો પંપાળશો તો જાણે પોતાની ચામડી ચીરીને બહાર આવતો હોય એ રીતે તમારા તરફ ફૂટીને, એ બતાવવાનો પ્રયત્ન કરશે કે તમે એને કેટલા ગમો છો! અને તમે જાણો છો કે એના પ્રેમના આ પ્રદર્શન પાછળ બીજા કોઈ ગુપ્ત હેતુઓ નથી. એને ન તો કોઈ સ્થાવર મિલકત તમને વેચવી છે કે ન તો એ તમને પરણવા માંગે છે.

તમને ક્યારેય આવો વિચાર આવ્યો છે કે કૂતરો જ માત્ર એવું પ્રાણી છે, જેને પોતાની આજીવિકા માટે કામ નથી કરવું પડતું. મરઘીને તો ઈંડાં મૂકવાં પડે. ગાયને દૂધ આપવું પડે અને કેનરી પક્ષીને તો ગાવું પડે. પરંતુ કૂતરો તો પોતાની આજીવિકા માત્ર પ્રેમ આપીને જ મેળવી લે છે!

બીજા લોકોને તમારામાં રસ લેતા કરી, બે વર્ષમાં તમે જેટલા મિત્રો કરી શકો તેના કરતાં વધારે મિત્રો, તમે બીજા લોકોમાં પ્રમાણિક રસ દાખવી માત્ર બે મહિનામાં જ બનાવી શકો.

છતાંય તમે અને હું એવા લોકોને જાણીએ છીએ કે જે બીજા લોકો પોતાનામાં રસ લે, તે માટે આખી જિંદગી તેમનો જીવ ખાતા રહેવાની મૂર્ખામી કરતા રહે છે. અલબત્ત, તેથી કશું વળતું નથી. લોકોને તમારામાં રસ પડતો નથી. તેમને મારામાં પણ રસ નથી. તેમને તો પોતાનામાં રસ છે, સવાર, બપોર અને સાંજ, આખો વખત!

એટલે બીજા લોકોમાં પ્રમાણિક રસ લેવો એથી વધારે અસરકારક અને પરિણામદાયી બીજું કશું જ નથી.

- ડેઈલ કાર્નેગી

બીજાની નજરે જોતાં શીખો!

ગયા વર્ષે મારે એક અંગત મદદનીશની જરૂર હતી, અને મેં છાપામાં બોક્સ નંબર દ્વારા જાહેરાત આપી. મને ત્રણ હજાર અરજીઓ મળી! મોટા ભાગની અરજીઓના આરંભે આવું કાંઈક લખેલું હતું - “બોક્સ નં. ૨૯૯માં સન્ડે ટાઈમ્સમાં છપાયેલી તમારી જાહેરાતના અનુસંધાનમાં આ પત્ર છે. તમે સૂચવેલા સ્થાન પર હું જોડાવા માંગુ છું. મારી વય છવ્વીસ વર્ષની છે... વગેરે... વગેરે.”

પણ એક સ્ત્રી ચાલાક હતી. એણે પોતાની શી માંગ છે, તે વિષે કશું ન લખ્યું. એણે તો મારી જરૂરિયાત અંગે જ લખ્યું હતું. એનો પત્ર આ મુજબ હતો -

“સાહેબશ્રી,

તમારી જાહેરાતના જવાબમાં તમને કદાચ બસોથી ત્રણસો પત્રો મળશે. તમે વ્યસ્ત વ્યક્તિ છો. તમે કાંઈ એ બધા વાંચી નહીં શકો. એટલે આ વાંચીને તરત જ જો વેન્ડરબીલ્ડ ૩૦૧-૫૨૭૯ પર ફોન કરશો, તો તમારી પાસે આવી, પત્રો ખોલી, નકામા પત્રો કચરાટોપલીમાં પધરાવીને, બાકીના તમારા મેજ પર મૂકી શકીશ. મને પંદર વર્ષના કામનો અનુભવ છે...”

પછી જે મહત્વની વ્યક્તિઓ સાથે એણે કામ કરેલું તેમના વિષે લખેલું. એ પત્ર મળ્યો કે તરત જ મને ટેબલ ઉપર નાચવાનું મન થયું. મેં તરત જ ફોન નંબર જોડીને, એને આવવાનું જણાવ્યું, પરંતુ હું મોડો પડ્યો હતો. બીજા કોઈએ એને રોકી લીધી હતી. આવી સ્ત્રીને તો સમગ્ર વેપારી આલમ પગે પડે.

તમારા ગ્રાહકો, તમારા કુટુંબીજન કે તમારા મિત્રો સાથે તમારે વધારે સફળ સંબંધો બાંધવા હોય તો હંમેશાં બીજા લોકોના દૃષ્ટિકોણથી જોતાં શીખો.

બીજા લોકોને મન શું મહત્વનું છે એ જાણવા સમજવા માટે સૌથી પહેલા તમારી જાતમાંથી બહાર આવો!

- ડેઈલ કાર્નેગી

કુટુબચન મત બોલ રે!

અવિચારી શબ્દ સંઘર્ષને જન્માવી શકે,
નિષ્ફૂર વાણી જીવન વિનાશ સર્જી શકે.

કડવો શબ્દ તિરસ્કારને પોષી શકે,
નિર્દય વાચા તો સંહાર પણ કરી શકે.

માયાળુ શબ્દ માર્ગને અડચણ મુક્ત બનાવી શકે,
પ્રસન્ન વાણી કોઈ જીવનને આનંદમય કરી શકે.

સમયસરનો શબ્દ તાણ ઘટાડી શકે,
પ્રેમાળ વાચા દર્દ મટાડી મીઠી દુવા આપી શકે.

જ્યારે તમે ખીણની ધાર ઉપર ઉભા હો,
ત્યારે કુનેહ એ અકળાવનારી તિરાડ પૂરી જાણે છે.
તમે જે કાંઈ વિચારો તે બોલી નાંખો,
એના કરતાં જે કાંઈ બોલો તે વિચારીને...
...એમાં સમાયેલી છે સાચી કુનેહ!

નાની શી વાત!

“હા, તેં આ કર્યું!”... “ના, મેં હરગીજ નહીં!”

આમ તકરારની શરૂઆત થઈ,
આવા થોડા કડવા શબ્દોની આપ-લે
અને બે દિલોજાન મિત્રો છૂટા પડ્યા.

“હું દિલગીર છું?”... “હું પણ!”

આમ તકરાર ત્યાં જ પતી ગઈ,
બે મીઠા પ્રેમાળ બોલ અને
બે હેતાળ હૈયાં જોડાઈ ગયાં.

અર્પણ અને ક્ષમાપન

જીવનને જીવવાજોગ બનાવે છે
આપણાં અર્પણ અને ક્ષમાપન!
સદ્ભાવનાં નાનાં એવાં કામ,
જે અનેરી પ્રસન્નતા પ્રસરાવી જાય.
અને નજીવી કડવાશોને ક્ષમી દેવા
એકાદો યોગ્ય શબ્દ સક્ષમ બને.
કારણ કે આપણને દેખાય છે તે કરતાં
નાની લાગતી ચીજો હોય છે ઘણી મોટી.
જીવનને જીવવાજોગ બનાવે છે
આપણાં અર્પણ અને ક્ષમાપન!

- થોમસ ગ્રાન્ટ સ્પ્રિંગર

આપવા માટેની સૌથી અઘરી એવી ચીજ છે સદ્ભાવ...
કારણ કે મોટાભાગે તે આપણને પાછી વળાય છે.

- માર્ક ઑર્ટમેન

હૃદય તૂટતું ખચાવો!

જો એક પણ હૈયું તૂટતું હું રોકી શકું,
તો જીવન મારું મિથ્યા નહીં ઠરે.
હું કોઈ જીવનું દુઃખ મટાડી શકું,
કે તેની પીડા શમાવી શકું;
કે કોઈ એકલા અટુલાનો હાથ પકડી
એના જીવનમાં આનંદનો સંચાર કરી શકું.
આટલું જો હું કરી શકું,
તો મારું જીવન સાર્થક થશે.

- એમીલી ડિકિન્સન

માનવીય સંબંધોના પારંગત બનો!

સ્ટીલના ઘંધામાં કામ કરનારા ચાર્લ્સ સ્કવોબને વાર્ષિક લાખો ડોલરોનો પગાર ચૂકવાતો હતો, લોકો સાથે વ્યવહાર કરવાની એની વિશિષ્ટ શક્તિને કારણે. કલ્પના તો કરો! વર્ષના દસ લાખ ડોલર, કારણ કે એ લોકો સાથેના વ્યવહારમાં પારંગત હતો.

એક દિવસ બપોરે ચાર્લ્સ પોતાના કારખાનામાંથી પસાર થતો હતો ત્યાં ‘અહીં ધૂમપાનની મનાઈ છે’ના પાટિયા નીચે જ બેસીને કેટલાક લોકો સીગરેટ પીતા હતા.

તમે શું એમ માનો છો કે ચાર્લ્સ પેલું પાટિયું બતાવીને તેમને પૂછ્યું હશે કે, “આ પાટિયું વાંચતા નથી?”

જરા પણ નહીં! માનવીય સંબંધોનો નિષ્ણાત તો આવું કહે નહીં.

એમણે તો એ માણસો સાથે મૈત્રીપૂર્ણ વાતો શરૂ કરી અને ‘ધૂમ્રપાનની મનાઈ’ના પાટિયા નીચે તેઓ ધૂમ્રપાન કરી રહ્યા છે તે વિષે હરફેય ઉચ્ચાર્યો નહીં.

છેવટે છૂટા પડતાં એ લોકોને થોડી સીગરેટ આપતાં, આંખમાં ચમકારા સાથે ચાર્લ્સે કહ્યું, “આ તમે બહાર જઈને પીશો તો મિત્રો, મને એ ગમશે.”

બસ, એણે આટલું જ કહ્યું. એ લોકોને પણ ભાન થયું કે તેમણે નિયમ તોડ્યો છે એ વાત જાણતા હોવા છતાં ય ચાર્લ્સે તેમને હલકા ન પાડ્યા. તેણે એવી ખેલદીલી જાળવી કે બદલામાં એમની ખેલદીલી બતાવવાનું પણ એમને મન થયું.

**જીવનમાં સફળતા મેળવવી હોય તો...
માનવીય સંબંધોમાં તમારે પારંગત બનવું જ રહ્યું!**

ટીમમાં આત્મ-વિશ્વાસનું નિર્માણ

એડોલ્ફ સેલ્ઝ, ફિલાડેલ્ફીયા વાહનોના એક શોરૂમમાં વિકેતા હતો. અચાનક એવા સંજોગો ઊભા થયા કે પોતાના નિરાશ અને વેરવિખેર થઈ ગયેલા સાથીગણમાં ઉત્સાહ પ્રેરવાની તાતી જરૂરિયાત ઊભી થઈ ગઈ.

એણે સેલ્સ મીટિંગ બોલાવીને તેના સાથીદારોની પોતાની પાસે શી અપેક્ષા છે તે પૂછ્યું. તેઓ જેમ જેમ કહેતા ગયા તેમ તેમ એ બધું બ્લૅકબોર્ડ ઉપર લખતો ગયો. પછી એણે કહ્યું, “તમે જેની મારી પાસે અપેક્ષા રાખો છો, તે બધી જ યોગ્યતા હું પૂરી પાડીશ. પરંતુ હવે મારે તમારી પાસે શી અપેક્ષા રાખવી તે વિષે તમે કાંઈ કહો તે ઈચ્છું છું.”

એક પછી એક જવાબો ઝડપભેર આવવા મંડ્યા - “વફાદારી, પ્રામાણિકતા, પહેલ, આશાવાદ, સંયોજન, સમર્પણ...”

મીટિંગ પૂરી થઈ ત્યારે નવી પ્રેરણા અને જુસ્સાની સૌએ અનુભૂતિ કરી. કેટલાક સાથીદારોએ તો રોજના ચૌદ કલાક કામ કરવાની સ્વેચ્છા દાખવી. ત્યાર પછી શ્રી સેલ્ઝનો અહેવાલ પણ બહાર પડ્યો કે તે વર્ષે અદ્ભુત વેચાણ થયું.

સેલ્ઝે કહ્યું, “જાણે એ બધાએ મારી સાથે નૈતિક સોદાગીરી કરી હતી. જ્યાં સુધી મેં મારી બોલી જાળવી રાખી, ત્યાં સુધી તેઓએ પણ તેમના વચન પાળવાનો નિર્ધાર કર્યો હતો. જરૂર હતી એમની ઈચ્છાઓ અને અપેક્ષાઓ વિષે તેમને વિશ્વાસમાં લેવાની અને એ વાત જ બધું કામ કરી ગઈ.”

તમારી ટીમમાં આત્મવિશ્વાસ જગાવવા માટે

પ્રત્યેક તકનો લાભ ઊઠાવો!

સફળતાનું રહસ્ય

સફળતાની વ્યાખ્યા
એ છે કે...

પૈસા જે કાંઈ ખરીદી શકે
તેમાંનું
ઘણું બધું મેળવવું...

અને
પૈસા જે ખરીદી ન શકે
તે બધું જ
પ્રાપ્ત કરવું!

સફળતાનું રહસ્ય

પાણીને
માત્ર પરખવા માટે...
એમાં શું કામ ઉતરવું?

મોજાં ઉછાળવાની
તમન્ના સાથે...
પાણીમાં જરૂર પ્રવેશો!

વિજયી વિરુદ્ધ પરાજયી

વિજયી કહે છે : “ભલે એ મુશ્કેલ હોય, પણ શક્ય તો છે જ,”
પરાજયી કહે છે : “ભલે એ શક્ય હોય, પણ બહુ મુશ્કેલ છે.”

વિજયી શક્ય બનાવે છે,
પરાજયી જે થાય તે થવા દે છે.

વિજયી જોરદાર દલીલો કરે, પરંતુ સૌમ્ય ભાષામાં,
પરાજયીની દલીલો દમ વગરની, પણ ભાષા ભારે આકરી.

વિજયી કહે છે, “લાવો, તમને હું કરી આપું!”
પરાજયી કહે છે, “આ કાંઈ મારું કામ નથી!”

વિજયી દરેક સમસ્યાનો ઉકેલ શોધે છે,
પરાજયીને દરેક ઉકેલમાં પણ સમસ્યા દેખાય છે.

વિજયી પાસે હંમેશા કાર્યક્રમ હોય છે,
પરાજયી પાસે માત્ર બહાનાબાજી!

વિજયી સૌ કોઈના માટે જીત ચાહે છે,
પરાજયી માને છે કે તેમણે જીતવા અન્યએ હારવું જરૂરી છે.

વિજયી ટીમના ભાગ બને છે,
પરાજયી રહે છે ટીમથી દૂર.

વિજયી કહે છે, “મારે કાંઈક કરવું જોઈએ!”
પરાજયી કહે છે, “કશુંક થવું જોઈએ!”

વિજયી શું બોલવું તે પસંદ કરે છે,
પરાજયીને પસંદ પડે તે જ બોલે છે.

વિજયી ભૂલ કરે તો કહે છે, “હું ખોટો હતો!”
પરાજયી ભૂલ કરીને કહે છે, “આમાં મારો કાંઈ વાંક ન હતો!”

સીંચી દો સર્વોત્તમ...અને જીત છે તમારી!

ભલેને તાલીમ વર્ષો લે,
પરંતુ સ્પર્ધા પૂર્ણ થાય છે ક્ષણોમાં,
મહેનત અને અશ્રુનું મૂલ્ય
એ કેવળ જીત માત્ર માટે નથી.

ગડગડાટ તાળીઓના ભૂલાઈ જશે,
અને પુરસ્કારો પણ ખોવાઈ જશે,
પરંતુ પ્રશિક્ષણના લાંબા-કપરા કલાકો
નહીં ક્યારેય વેડફાશે.

કારણ કે વિજય માટેનો પ્રયાસ કરતાં
તમારું કૌશલ્ય વધે છે,
આટલું તો તમે શીખી જ લો છો કે,
ઈચ્છાશક્તિ પર જીતાય છે!

તમે કેટલી જીત મેળવી એ કાંઈ
તમારા વિકાસનો આંક નથી,
તમે કેટલી શક્તિ રેડી તે પરથી
તમારી પ્રગતિ અંકાય છે.

એટલે કોઈ પણ નવો પડકાર ઝીલો ત્યારે,
સીંચી દો સર્વોત્તમ...અને જીત છે તમારી!

આ જ છે સાચી સફળતા!

પ્રભુના સિંહાસન પાસે બિરાજી
એક બિયારાએ માથું ઝુકાવી એકરાર કર્યો કે, “હું હાર્યો!”
પણ ત્યારે પ્રભુ બોલી ઊઠ્યા,
“હરગીઝ નહીં. તારાથી શક્ય શ્રેષ્ઠ તોં કર્યું...
અને આજ છે સાચી સફળતા!”

આ સફળતા-નિષ્ફળતા શું છે?

સફળતા... આપણે ન તો એને ટોકીએ, ન રોકીએ, ન એને ખોલીએ. પરંતું સફળતા અને નિષ્ફળતા છે શું એ તો પહેલા સમજીએ.

સફળતા અને નિષ્ફળતા: એ રમતની હાર-જીત કરતાં કાંઈક વિશેષ છે? હા. કારણ કે સફળતા એ એક પ્રક્રિયા છે. રમતના પાટિયા પર લખાય તે કરતાં એ વધારે છે. રમત પૂરી થાય અને પ્રેક્ષકો ઘેર જાય પછી હાર કે જીત અટકતા નથી. આપણે ઘણાય એવા વિજેતા જોયા છે જે રમત જીતીને ફૂલાઈને ફાળકો બની જાય છે. એમની જીત એમની પડતીનું કારણ બને છે. અને આપણે એવા પણ પરાજીતો જોયા છે કે જેઓએ ખેલીદીલી અને સૌજન્યતાપૂર્વક પોતાની હારને માથે ચઢાવી તેને પોતાની અંગત જીત બનાવી દીધી હોય.

સફળતા/નિષ્ફળતા: એ શું લક્ષ્યાંકો નક્કી કરી એને મેળવવાની મથામણ છે? હા. પરંતુ છાપામાં જે કાંઈ આવે તે કરતાં એ ઘણું વધારે છે. કારણ કે, સાચી સફળતા એ છે, જેમાં તમે ઈશ્વર-દત્ત અવસરોને સ્વીકારી તમારા ઈશ્વર-પ્રેરિત લક્ષ્યાંકો સિદ્ધ કરવા, તમારી સર્વોત્તમ શક્તિના સો એ સો ટકા કામે લગાડો. હારી જવાની અંતિમ ક્ષણ સુધી પણ જીત તમારાથી સંતાતી રહે. વાંસ પર ઊંચો કૂદકા લગાવનારો જ્યાં સુધી પોતાના માર્ગના ઊંચામાં ઊંચા વિઘ્નો દૂર ન કરે ત્યાં સુધી એ મંજિલ સર ન કરી શકે. હારતા હારતા જ તે જીતના ઉંબરે પહોંચે છે.

તમારી ક્ષમતાને શોધવી અને વિકસાવવી તેમજ રોજેરોજ તમારી આસપાસ ઊભી થતી નવી તકોને અજમાવવી એમાં જ સફળતા છે.

સફળતા/નિષ્ફળતા: શું એ સમસ્યાઓને ઉકેલવી અને મુશ્કેલીઓને દૂર કરવી એ છે? હા. પરંતુ સફળતાની પ્રક્રિયા કદી અટકવી ન જોઈએ, તે યાદ રાખો. તમારો એક પ્રશ્ન ઉકેલાયો? આ સફળતા બીજા પ્રશ્નો ઊભા કરશે. તમે કોઈ એક મુશ્કેલી પાર કરી? આ સફળતા બીજી ઢગલો મુશ્કેલીઓ ઊભી કરશે. એટલે સાચી સફળતાનું માપ તો એમાં જ નીકળે કે આ આખી પરિવર્તનની પ્રક્રિયા દરમ્યાન તમે કેટલા આનંદી, વિનયી, વિધાયક અને ગૌરવશીલ રહ્યા?

સફળતા/નિષ્ફળતા: શું એ કીર્તિ અને પ્રારબ્ધ કમાવા વિષે છે? હા અને ના! સત્તા અને સંપત્તિના અનેક મોટા માંઘાતા

જગતના સૌથી વિરાટ માનવો તરીકે નામના પામ્યા છે જ્યારે બીજા અનેકને તો ઈતિહાસમાં ધૂળ ચાટતા પણ કરાયા છે. જ્યાં સુધી કીર્તિ અને ધન-સંપત્તિ બીજાને મદદરૂપ થવાનાં સાધનરૂપ ન બને, ત્યાં સુધી તેને ક્ષુદ્ર આકાંક્ષા જ ગણી શકાય.

એટલે સરવાળે સફળતા એટલે શું? શું એ દિવાલ પર ટીંગાડાયેલી ડિગ્રી કે ડિપ્લોમા છે? કે કબાટમાં શોભતી ટ્રોફી છે? બેંકનો પૈસો કે ધંધાકીય માનપાન? હા, આ બધી સફળતા છે, પરંતુ તેમાં આથી વિશેષ આ પણ છે કે તમે તમારી મનની આરસીમાં તમારી જાતને જૂઓ અને તમે જે કાંઈ સિદ્ધિ હાંસલ કરી છે, તે બદલ ગૌરવ અનુભવો.

શક્ય હતું તે તમામ શ્રેષ્ઠ તમે કર્યું! ઈશ્વરે તમને બક્ષેલ જીવન, સ્વતંત્રતા, તકો અને અવસરોના તમે સારા પ્રયોજક બન્યા, તેનું જ્યારે તમને આત્મગૌરવ થાય, તે સૌથી ઉમદા સફળતા છે. તમારા સાથી માનવ બંધુઓનું સન્માન જાળવવાની સાથે, પોતાનું આત્મગૌરવ સ્થાપવામાં સફળતા છે. આ જ કારણસર, જગતમાં સૌથી વધુ પ્રેમ અને સન્માન આવા લોકોને પ્રાપ્ત થયા છે, પછી ભલેને તેમની ભૌતિક સંપત્તિ સાધારણ રહી હોય. આવા લોકો સૌથી વધુ સફળ ગણાયા છે. તેઓ દરિયાવદિલના છે! સાચે જ, તેઓ દિવ્યાત્મા છે! તેઓ સાચે જ, સુંદર જન છે - પછી ભલેને એમની પાસે ફેશન, કારકિર્દી કે વૈભવશાળી જીવનશૈલી ન હોય!

- ડૉ રોબર્ટ શુલર

સફળતાનું રહસ્ય

“સફળતાનું રહસ્ય શું?” સ્કિન્કસે પૂછ્યું.

“આગળ ધપાવતા રહો”, બટને કહ્યું.

“ક્યારેય દોરાવો નહીં”, પેન્સીલે કહ્યું.

“પરિશ્રમ કરતા રહો”, બારીએ કહ્યું.

“હંમેશા મગજ ઠંડુ રાખો”, બરફે કહ્યું.

“સદા સુસજ્જ રહો”, પીપે કહ્યું.

“પ્રકાશિત કરતા રહો”, અગ્નિએ કહ્યું.

“બળપૂર્વક કાર્યરત રહો”, હથોડીએ કહ્યું.

“તમારા તમામ વ્યવહારમાં ધારદાર રહો”, ચપ્પુએ કહ્યું.

“સારી વસ્તુ શોધીને એને ચોંટી રહો”, ગુંદરે કહ્યું.

હાર માને તે બીજા!

માઉન્ટ એવરેસ્ટ પર સૌથી પહેલા પહોંચનારા આરોહક હતા - સર એડમન્ડ હિલેરી. ૧૯૫૩ની ૨૯મી મેએ તેઓ માઉન્ટ એવરેસ્ટ ચઢ્યા. ૨૯,૦૦૦ ફૂટનું સીધું ચઢાણ! માણસની જાણમાં સૌથી ઊંચો પર્વતરાજ! એના પર ચઢાણની અનેરી સિદ્ધિ બદલ એ બિરદાવાયા. આ કારણોસર અમેરીકન એક્સપ્રેસ કાર્ડની જાહેરાતોમાં પણ તે ચમક્યા.

પરંતુ જ્યાં સુધી એમનું પુસ્તક ‘ઉન્નત સાહસ’ વાંચીએ નહીં, ત્યાં સુધી એ આવી સફળતાને શી રીતે પામી શક્યા, તે સમજી ન શકીએ.

૧૯૫૨માં એમણે માઉન્ટ એવરેસ્ટ ચઢવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પણ તેમાં ફાવ્યા નહીં. થોડાં અઠવાડિયાં બાદ ઇંગ્લેન્ડના એક સમૂહે એના સભ્યો સમક્ષ કશુંક કહેવા એમને બોલાવ્યા. તાળીઓના ગડગડાટ વચ્ચે હિલેરી મંચ સુધી પહોંચ્યા. શ્રોતાગણ એમના આ પ્રયાસને પણ મહાન ગણાવતા હતા, પરંતુ એડમન્ડ હિલેરી પોતાને નિષ્ફળ માનતા હતા.

લાઉડ-સ્પીકરને દૂર હટાવી એ મંચની ધાર સુધી આવ્યા. પોતાની મૂઠી ભીડી એમણે પર્વતરાજના ચિત્ર ભણી ઉગામી. મોટા અવાજે લલકારતા એ બોલ્યા, “માઉન્ટ એવરેસ્ટ, ભલે પહેલા પ્રયાસમાં તે મને હરાવ્યો, પરંતુ બીજા પ્રયાસે તું જોઈ લેજે! કારણ કે તારે તો જેટલા ઊંચા વધવાનું હતું, તે તું વધી ચૂક્યો છું, જ્યારે હું તો હજી આગળ વધી રહ્યો છું!”

જ્યારે સારા માણસો સાથે

કાંઈક ખોટું ઘટે તો

તેમનું શું થાય?

એ જ... કે તેઓ વધુ સારા માણસો બને!

નિષ્ફળતાના માર્ગની બહાર નીકળો!

સુવિખ્યાત પ્રાધ્યાપકો ગેરી હેમલ અને સી. કે. પ્રહલાદે વાંદરાંના જૂથ સાથે કરાયેલા એક પ્રયોગ વિષે લખ્યું છે.

ચાર વાંદરાંને એક એવા ઓરડામાં પૂરવામાં આવ્યા, જેની વચ્ચોવચ એક ઊંચો થાંભલો હતો. એ થાંભલાની ટોચ પર કેળાની લૂમ લટકાવેલી. એક ભૂખ્યા વાંદરાએ કેળું ખાવા થાંભલા પર ચઢવાનું શરૂ કર્યું અને જ્યાં એ પેલી લૂમ પર ઝાપટ મારે તે પહેલાં જ એના પર ઠંડા પાણીનો મારો ચલાવાયો. થર થર થર કાંપી ઊઠીને એ તત્ક્ષણ નીચે ઊતરી ગયો અને એણે કેળું ખાવાના પ્રયાસને છોડી દીધો. એકેએક વાંદરાએ ઉપર ચઢી જોયું, પરંતુ એ બધાં પાણીના મારા સાથે નીચે ઊતરી આવ્યાં. આમ અનેક પ્રયત્નો કર્યા બાદ, છેવટે એમણે ઉપર ચઢવાનું જ છોડી દીધું.

પછી પ્રયોગવીરોએ તે ઓરડામાંથી એક વાંદરાને ખસેડી એના સ્થાને એક નવા વાંદરાને મૂક્યો. આ નવાંગતુકે થાંભલા પર ચઢવાનું શરૂ કર્યું કે તરત જ બીજા ત્રણેએ એના પર હુમલો કરી એને નીચે ખેંચીને ભોંય પર પટક્યો. તેમ છતાંય એણે વારંવાર પ્રયત્ન ચાલુ રાખ્યો, પરંતુ દરેક વખતે એની એ જ ગતિ થવાને કારણે અંતે એણે પણ થાંભલા પર ચઢવાનું છોડી દીધું.

ધીરેધીરે એકેક કરીને બધાં વાંદરાં બદલાઈ ગયાં અને દરેક વખતે જ્યારે નવો વાંદરો આવતો, ત્યારે એને ખેંચીને નીચે પટકવાની ઘટના દોહરાતી. થોડા જ વખતમાં ઓરડો એવાં વાંદરાંથી ભરાઈ ગયો, જેમણે પાણીનો મારો વેઠવો નહોતો. એમાંનું કોઈ થાંભલા પર ચઢવા જ તૈયાર નહોતું, પણ કોઈ જાણતું નહોતું કે શા માટે?

કમભાગ્યે, જે લોકો નિષ્ફળતાથી ટેવાઈ ગયા છે, તેઓમાંના ઘણા આ વાંદરાં જેવા હોઈ શકે. તેઓ વારંવાર એક જ ભૂલ બેવડાવ્યા કરે છે, પરંતુ તેના કારણ વિષે એમને નિશ્ચિત ખબર નથી. પરિણામે તેઓ નિષ્ફળતાને ક્યારેય અંતિમ તીલાંજલિ આપી નિષ્ફળતાના માર્ગની બહાર નીકળી શકતા નથી.

આ પુરાણી કહેવત સાચી છે કે...

**હંમેશા જે કરતાં આવ્યા છો, તે જ કરતાં રહો તો,
સદા જે પામતા રહ્યા છો, તે જ પામતાં રહેશો!**

સફળતા

કોઈની પ્રશંસાના બે બોલ કહેવા, એ છે સફળતા,
અન્યના કાર્યને પ્રોત્સાહિત કરવામાં
અને કોઈ પણ કાર્ય કે આયોજન
ઉત્તમ પ્રકારે કરી ઘૂટવામાં છે સફળતા!

તમારી વાણી કોઈને દૂભવે ત્યારે મૌન સેવવું,
તમારા પાડોશીની તોછડાઈ સામે વિનમ્ર રહેવું,
વહેતી નિંદાઓ સામે દુર્લક્ષ અને
બીજાના દુઃખો પ્રત્યે સહાનુભૂતિ, એ છે સફળતા!

કર્તવ્ય પોકારે ત્યારે વફાદારી
આપત્તિ ટાણે હિંમત દાખવવી,
કેમે કર્યો સમય જાય નહીં, ત્યારે ધીરજ,
વિનોદ-હાસ્યમાં અને ગીતમાં જડેલી છે સફળતા.

મને દુનિયા જે આપે છે,
માન-આદર, પ્રશંસા કે સુવર્ણ, એમાં એ નથી,
એ તો છે, જગતને હું જે આપું છું તેમાં
જેથી બીજા કાંઈક બની શકે.

જીવનમાં મારા કૃત્ય દ્વારા
કોઈ જીવમાં પ્રાણ ફૂંકી શકું,
તો પ્રશસ્તિ કે સુવર્ણ દ્વારા જે ન થઈ શકે
તે હું સિદ્ધ કરી શકું.

સરળ શબ્દમાં એક સરળ વિચાર
જન્મ આપે એક મહાન,
અને જો એ વિચાર હોય મારા થકી
કૃતાર્થ જીવન હું જીવી શક્યો!

- રીચાર્ડ એફ. વુલ્ફ

મન ભરીને હસવું અને હસવું વારંવાર...

જીતવો બુદ્ધિવાનોનો આદર

અને બાળકોનો પ્રેમ અપાર...

નિખાલસ વિવેચકોની

પ્રશંસા મેળવવી...

અને દગાબાજ મિત્રોનો

દ્રોહ પચાવવો...

સુંદરતાની કદર કરવી...

કોઈક સ્વસ્થ બાળ કે લીલા બાગ

કે

કાંઈક સામાજિક સુધારો કરી

દુનિયાને થોડીક પણ બહેતર બનાવી

અલવિદા કહેવું...

તમારા જીવન થકી

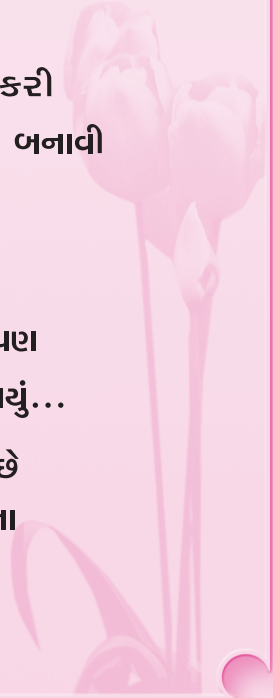
કોઈક એકાદ જીવનને પણ

જીવવા યોગ્ય બનાવી શકાયું...

આ બધામાં જ રહેલી છે

જીવનની સાચી સફળતા

- રાજ્ વાલ્ડો ઇમર્સન

કરચલાથી દૂર રહો!

રોજના હજારો કરચલા પકડવામાં આવે છે કારણ એમની પાસે પણ માણસજાતની કેટલીક લાક્ષણિકતા છે. એમને પકડવા માટે ઉપર કાણાવાળું તારનું એક પાંજરું હોય છે. પાંજરામાં કરચલા લલચાવવા કાંઈક ખાવાનું મૂકાય છે અને પછી તે પાણીમાં ઉતારાય છે. એક કરચલો આવીને પાંજરામાં દાખલ થાય છે અને બચ-બચ ખાવા માંડે છે, ત્યાં બીજો આવે છે અને પછી ત્રીજો...

છેવટે ખાવાનું તો બધું પૂરું થઈ જાય છે અને કરચલા ધારે તો પાંજરાની બાજુ પરથી ઉપર ચઢી કાણામાંથી બહાર જઈ શકે, પરંતુ એવું તેઓ કરતા નથી. એ પાંજરામાં જ રહી પડે છે. ખાવાનું ખલાસ થઈ ગયા પછી પણ બીજા કરચલા પાંજરામાં આવતા રહે છે.

જો કોઈ એકાદ કરચલાને થાય કે હવે આ પાંજરામાં વધારે રહેવાને કાંઈ કારણ નથી અને એ બહાર નીકળવા મથે તો બીજા કરચલા એના પર તૂટી પડી એને રોકે છે. એ બધા એને ખેંચીને પાંજરા તરફ રાખે છે. તેમ છતાંય જો એ મથામણ ચાલુ રાખે તો બીજા બધા એના પંજા તોડી નાંખે છે, જેથી એ ઉપર ચઢી ન શકે. હજુ પણ જો એ છટકવાનો પ્રયાસ ન છોડે તો બધા ભેગા મળી એને મારી નાંખે છે.

બહુમતીના જોરે બધા કરચલા પાંજરામાં એક સાથે રહે છે. પછી તો પાંજરું ઉપર ખેંચી લેવાય છે અને બધા કરચલાં રંધાઈ જાય છે અને કાંઠા પર કરચલાના ભોજનની મિજબાની થાય છે.

આ કરચલા અને માણસજાતમાં મુખ્ય ફરક એટલો જ છે કે એ પાણીમાં રહે છે અને માણસો જમીન પર. માનવ-કરચલા મોટા ભાગે ભૌતિક શક્તિનો ઉપયોગ નથી કરતા, છતાંય તેનાથી સાવ બાકાત છે તેવું પણ નથી જ. પરંતુ મોટા ભાગે તેમને એવી જરૂર નથી પડતી. એમની પાસે બીજી, વધારે અસરકારક પદ્ધતિઓ છે. જેવી કે, વકોકિત, શંકાકુશંકા, હાસ્યાસ્પદતા, ઉપહાસ, મજાક-મશકરી, વ્યંગ, ઠપકો, કટાક્ષ, કોઈને હલકા પાડવાં, માહું લગાડવું, મહેણાં-ટોણાં મારવા, ચીડવવું, જૂઠું બોલવું વગેરે. આવી તો બીજી અનેક રીતો છે, જેનો શબ્દકોશમાં પણ સમાવેશ નથી.

જીવનમાં જો સફળતા મેળવવા યાહતા હો, તો આવા કરચલા અને આવી કરચલાની માનસિકતાથી દૂર રહો!

જબ્યા જીતવા માટે, જીબ્યા ગુમાવવા માટે!

મરઘીનાં બચ્ચાંના માળામાં ગરુડનું એક ઇંડુ મૂકી દેવામાં આવ્યું. સેવાઈને ઇંડુ ફૂટ્યું અને ગરુડનું નાનકડું બચ્ચું પોતાને મરઘી સમજીને જ મોટું થવા લાગ્યું. બીજાં બચ્ચાં જેમ કરે તેમ એ પણ કરતું. વધારે ઊંચું તે ઊડી શકતું નહોતું, કારણ કે મરઘીનાં બચ્ચાંની ત્રેવડ એટલી જ હોય છે.

એક દિવસ એણે આકાશમાં ગરુડને ભવ્યતાપૂર્વક સડસડાટ ઊંચે ઊડતાં જોઈ, મરઘીનાં બચ્ચાંને પૂછ્યું. “પેલું સુંદર પંખી કયું છે?” ત્યારે જવાબ મળ્યો કે “એ ગરુડ છે. પરંતુ તું એના જેવું ઊડી ન શકે, કારણ કે તું તો મરઘીનું બચ્ચું જ છે!” ત્યારબાદ ગરુડના બચ્ચાંને જે કહેવાયું હતું તે તેણે સાચું માની લીધું. પોતાની જાતની સાચી ઓળખ ન થવાને કારણે માત્ર મરઘી બનીને એ જીવ્યું અને મર્યું. કેવી વ્યર્થતા! એ જન્મ્યું હતું જીતવા, પણ તેના જીવતરે એને જબરદસ્ત હાર આપી.

આપણામાંના ઘણા ખરા લોકો માટે આ જ વાત સાચી છે. આપણી પોતાની સાચી ઓળખ નહીં હોવાના કારણે આપણે ઉત્તમતા સિદ્ધ નથી કરી શકતા. ગરુડની જેમ ઊડવું હોય તો ગરુડની રીત-રસમ જ અપનાવવી પડે!

તમે જીવનમાં સફળતાનાં પગથિયાં ચઢવા માંડો છો, ત્યારે એવા ક્ષુદ્ર લોકો પણ હશે જે તમને તોડવા, તમને નીચે ખેંચવાનો પ્રયત્ન કરશે. પરંતુ જો તમે એમની અવગણના કરો તો તમે જીતી જશો. બેકાર હલકા લોકો સામે લડવા તમારે એમના સ્તરે નીચે ઊતરવું પડે છે! એ લોકો આ જ વાત ઇચ્છે છે. કારણ કે તો જ તમે એમનામાંના એક બની જાઓ છો! એટલે નકામા લોકો તમને નીચે ખેંચી જઈ શકે, તેવું ન થવા દેશો.

જો તમે સફળ લોકો સાથે જોડાશો તો તેમનામાંના એક થશો. વિધાયક ચિંતકો સાથે જોડાશો, તો તેમનામાંના એક ગણાશો. જો તમે હલકા લોકો સાથે જોડાશો, તો તેમનામાંના એક ઠરશો.

આટલું ધ્યાનમાં રાખો કે માણસની ઓળખ માત્ર એના સોબતીઓથી જ થાય છે એવું નથી, બલકે, જે સોબતથી એ દૂર રહેવા માંગે છે તે પરથી પણ થાય છે.

સ્વ-સંચાલન માટે રચનાત્મક તનાવ!

સર્વસાધારણ રીતે એમ મનાય છે કે માનસિક તનાવ સારો નથી પરંતુ હકીકતે એવું નથી. તાણ વગર તમે કશું ન કરી શકો. શાંતિ અને મૌન ઇચ્છનીય છે. હકીકતમાં, તો રોજ ધ્યાન માટે સમય કાઢવો એ અત્યંત જરૂરી પણ છે.

પરંતુ વચ્ચે વચ્ચે વિધાયક તાણવાળા થોડા ગાળા આવવા જોઈએ, નહીંતર તમે પ્રમાદી બની શકો. ઘડિયાળના ચંત્રમાં તાણ હોય છે તેને કારણે જ ઘડિયાળ ચાલે છે.

કામનો વિધાયક બોજો ઘણાં રૂપ લઈ શકે. કામ પૂરું કરવાની કોઈ એક નિશ્ચિત તારીખ નક્કી થવી જોઈએ, તમારા કામની પરીક્ષા થશે તેનું ભાન રહેવું જોઈએ, બીજા સાથે હરિકાઈની ભાવના પણ રાખવાની જરૂર છે. પરિસ્થિતિનાં આ બધાં દબાણો, માણસમાં જે શ્રેષ્ઠ છે તે પ્રગટ કરે છે અને સમયનો સર્વોત્તમ સદુપયોગ થાય તે માટે પડકારતા રહે છે.

તમારી નીચે કામ કરનારા લોકો સાથેના સંબંધમાં, ચોક્કસ પ્રમાણમાં રચનાત્મક તાણ અને દબાણ રાખવાં એ સારા વ્યવસ્થાપનનું એક લક્ષણ મનાય છે. કોઈ પરિણામ લાવવા માટે, પોતાના પર પણ થોડો બોજો પડે તેવા ઉપાયો શોધવા એ સારા સંચાલનનું લક્ષણ છે. પહેલેથી એ કામ કરતાં આવ્યા હો, તેમ છતાંય એ કામની જાહેર જવાબદારી લેવી, એ પોતાના પર સાચું દબાણ લાવવાની એક રીત છે.

અલબત્ત, નકારાત્મક તનાવ યોગ્ય નથી. એનાથી નુકશાનકારક તાણ ઊભી થાય છે. માથાનો દુઃખાવો અને તાણ સાથે જોડાયેલા બીજા ઉપદ્રવો એ સમય સંચાલનની ખરાબ પદ્ધતિઓને કારણે પેદા થતી હતાશાની લાગણીનાં પરિણામો છે. અનિર્ણિત મનોદશા, એકાગ્રતાનો અભાવ, પ્રાથમિકતા નક્કી કરી ન શકવી, પૂર્વાયોજન ન કરવું, યોગ્ય પ્રતિનિધિત્વ કરાવી શકવામાં નિષ્ફળતા, કોઈની ડખલગીરી ન થાય અને જેમાં તમે સૌથી વધારે મહત્વનાં કામો કરી શકો તેવા શાંત ગાળાના પૂર્વાયોજનનો અભાવ, જેવા નકારાત્મક દબાણોને તો કોઈ પણ કિંમતે દૂર કરવા જોઈએ.

- એડવીન સી. બ્લિસ

આગળ વધવા માટેની નિષ્ફળતા!

હાર કાંઈ એટલી બૂરી નથી, જો તે હૃદય પર ચઢી ન બેસે તો!

જીત પણ બરાબર છે, જો એ મગજની રાઈ બની ન જાય તો!

સફળતાનો અર્થ એ તો નથી ને કે નિષ્ફળતાથી બચતાં રહેવું? હરગીઝ નહીં! આપણે સૌ નિષ્ફળ થતાં રહીએ છીએ. પ્રવાસ કરીએ ત્યારે આપણે સૌ ખાડામાં અથડાઈએ છીએ, ખોટા વળાંકો લઈએ છીએ અથવા તો રેડિએટર તપાસવાનું ભૂલી જઈએ છીએ. એ જ માણસ નિષ્ફળતાને સદંતર દૂર રાખી શકે જે પોતાના ઘરની બહાર જ નીકળતો નથી.

એટલે હાર ખાવી તે મૂળ મુદ્દો નથી. મુદ્દો એ છે કે સફળતાપૂર્વક હારવું છે કે નિષ્ફળતા તમને કાયમનો દેશવટો આપી દે તેવું કરવું છે? સફળતાપૂર્વક હારવું એટલે હારમાંથી પણ નફો તારવવો! નેક્સન બોસવેલ કહે છે તેમ “મહાનતા અને સર્વસાધારણતા વચ્ચે ફરક એમાં જ પડી જાય છે કે માણસ ભૂલોને કેવી રીતે મૂલવે છે.” તમારે જો સફળતાની વાટે આગળ વધવું હોય તો હાર ખાઈને પણ આગળ વધતાં શીખવું જોઈએ. લાંબો કૂદકો મારતાં પહેલાં આપણે બે ડગલાં પાછળ હટતાં નથી?

નિષ્ફળ નીવડેલા માણસો ઘણીવાર હારથી એવા ડરી જાય છે કે તેઓ જીવનભર જોખમોથી દૂર રહે છે અને હાર ખવડાવે તેવા નિર્ણયો કરતા જ નથી! તેઓ એટલું પણ સમજતાં નથી કે સફળતાનો આધાર તો હાર ખમવાની, અને ફરી-ફરી મથતા રહેવાની શક્તિ પર નિર્ભર છે. જો તમારું વલણ સાચું હોય તો, નિષ્ફળતા કદી ઘાતક કે અંતિમ નથી હોતી. હકીકતે તો એ સફળતા માટેનું લચીલું પાટિયું બની શકે.

સફળ વ્યક્તિઓ નિષ્ફળતાના નકારાત્મક પરિણામો પર અટકી જવાને બદલે, ‘કિન્તુ-પરંતુ’ અને ‘જો-તો’ ના વિચારમાં ખોવાઈ જવાને બદલે સફળતાનાં પરિણામો તરફ ધ્યાન આપે છે. પોતાની ભૂલોમાંથી બોધપાઠ લઈને પોતાની જાતને અને પરિસ્થિતિઓને સુધારવાનું વિચારે છે!

જીવનમાં નિષ્ફળતા તમારો પગ ખેંચીને તમને નીચે પછાડશે કે તમારી વિજયયાત્રામાં સફળતા અપાવશે, તેનો આધાર તમારા મનોવલણ પર છે.

- જહાંન સી. મેંક્સવેલ

સફળતા અનુભવતાં

સજાગ પ્રયત્ન દ્વારા, તમે તમારા મનમાં કોઈ ઘટનાને વિગતવાર બનતી સક્રિયપણે કલ્પી શકો છો અને પછી ધીરેધીરે તમારા સ્મૃતિ-ભંડારમાં એ અમીટપણે અંકાઈ જાય છે.

તમારે જેની તાતી જરૂર છે તેવી સફળતા કદાચ તમને રોજરોજના પ્રત્યક્ષ અનુભવો દ્વારા ન પણ મળે. તમે સફળતાને અનુભવવા માંગો છો, તો કૃત્રિમ-પરોક્ષ અનુભવ દ્વારા પણ તમે સરળતાથી સફળતા અનુભવી શકો.

વૈજ્ઞાનિક અભ્યાસ બતાવે છે કે તમારું મગજ વાસ્તવિક જીવનના પ્રત્યક્ષ અનુભવ અને કાલ્પનિક ક્ષેત્રના ‘કૃત્રિમ’ કે ‘બનાવટી’ અનુભવ વચ્ચે ભેદ પાડી શકતું નથી. બંને પરિસ્થિતિઓમાં તમારા સ્મૃતિકાશમાં તમે નવી માહિતી ભરો છો. કૉમ્પ્યુટરમાં જે રીતે ડમી પ્રોગ્રામ ભરાય છે, તેવું જ કાંઈક આમાં થાય છે. સર્જનાત્મક કલ્પના એ પ્રાથમિક સાધન છે, જેનો ઉપયોગ જીવનવિકાસ માટે કરવાનો હોય છે.

‘રીસર્ચ ક્વોર્ટરલી’માં નોંધાયેલા એક અહેવાલ મુજબ, બાસ્કેટબૉલની રમતમાં માનસિક કલ્પનાશક્તિનો આધાર લઈ સ્કોરનો આંક વધારી શકાયો હતો. ઉચ્ચ વિદ્યાલયના સમકક્ષ કુશળતા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને ત્રણ જૂથમાં વહેંચી દેવાયા.

૧. પહેલું જૂથ : એમને રોજ વીસ મિનિટ માટે, સતત વીસ દિવસ સુધી જિમ્નેશિયમમાં આવી છૂટા દડા નાંખવાનો મહાવરો કરવાનું કહેવાયું.
૨. બીજું જૂથ : એમને વીસ દિવસ સુધી છૂટા દડા નાંખવાનો અભ્યાસ ન કરવાનું કહેવામાં આવ્યું.
૩. ત્રીજું જૂથ : આના સભ્યોને રોજ વીસ મિનિટ માટે, વીસ દિવસ સુધી મનોમન, કલ્પનાશક્તિ દ્વારા છૂટા દડા નાંખવાનું કહેવામાં આવ્યું. તેમણે એવી કલ્પના કરવાની હતી કે દરેક શૉટ સાથે એ ‘પરફેક્ટ બાસ્કેટ’ નાંખી રહ્યા છે.

પહેલા અને છેલ્લા દિવસે લેવાયેલી કસોટીના આધારે, પહેલા જૂથે ૨૪ ટકાનો સુધારો કર્યો, બીજા જૂથે કોઈ સુધારો ના નોંધાવ્યો અને ત્રીજા જૂથે ૨૩ ટકાનો સુધારો દર્શાવ્યો.

હવે તો નવી શોધ પણ થઈ છે કે તમારા અજ્ઞાત મનમાં અમુક ધારણાઓ દૃઢ થઈ ગઈ હોય, તો તેને બદલવા માટે આવા કાલ્પનિક અનુભવોના પ્રયોગો હેતુપૂર્ણ અને અસરકારક બની શકે. જીવનના કોઈ પણ ક્ષેત્રની કોઈ પણ પ્રવૃત્તિમાં આ તકનીક તમારી રજૂઆતમાં નોંધપાત્ર સુધારો કરી શકે છે, પછી એ જાહેર વક્તૃત્વ હોય કે ટેનિસ રમવાની વાત હોય!

રમતવીરો, અવકાશયાત્રીઓ અને વિવિધ ક્ષેત્રના તમામ સાહસવીરો હવે તો પોતાની એકાગ્રતા અને પ્રસ્તુતિ સુધારવા માટે પ્રત્યક્ષ રજૂઆત કરતાં અગાઉ પોતપોતાના મનમાં એનો પૂર્વપ્રયોગ કરી લે છે. પછી ઘરઆંગણાની રમત હોય કે ચંદ્ર પર ઉતરવાની વાત હોય! ભવ્ય રજૂઆત પહેલાનો આ એક માનસિક કાલ્પનિક પૂર્વપ્રયોગ છે, જેનાથી આત્મવિશ્વાસ અને સંયોજનકળા વિકસી શકે છે.

અભ્યાસનું તારણ આ પણ છે કે કાલ્પનિક અને વાસ્તવિક કાર્યસિદ્ધિ વચ્ચે સીધો ભૌતિક સંબંધ પણ છે. માણસ જ્યારે પોતાની પ્રવૃત્તિના કાલ્પનિક ચિત્રો નિહાળે છે ત્યારે જ્ઞાનતંતુઓની ગતિવિધિને આખા શરીરમાંથી પસાર થતી માપી શકાય છે. બીજા શબ્દોમાં કહેવું હોય તો, પ્રત્યક્ષ પ્રસ્તુતિકરણ વખતે મગજના જ્ઞાનકોષોનો જે પ્રભાવ આલેખાય છે, તેવો જ આલેખ મનોમનના કાલ્પનિક નિદર્શન વખતે પણ અંકિત થતો જોવા મળે છે.

પોતાના ભવિષ્યને આવી સ્પષ્ટતાપૂર્વક સક્રિય કલ્પનાશક્તિ દ્વારા જોવાની ક્ષમતા એ મનની મહાન અજાયબી છે! તમારા બાળપણના ઘણા અનુભવો આદર્શથી ઉણા ઉતરનારા હતા. મુશ્કેલી આ વાતની છે કે તમે જીવનમાં સફળતા કરતાં નિષ્ફળતાનો અનુભવ જ વધારે કર્યો છે, અને હવે આ બનાવો તમને પાછળ ખેંચતા રહે છે. પરંતુ આ બધાની કોઈ ફિકર કરવાની જરૂર નથી.

આ નવી તકનીક દ્વારા, તમારા અનુભવને તમે સફળતાની દિશામાં લઈ જઈ શકો. હવે તમારા ભૂતકાળની કોઈ નકારાત્મક અસરો પોતાનો પ્રભાવ કારગર સિદ્ધ નહીં કરી શકે. નકલી અનુભવો દ્વારા તમારા પર અંકુશ સ્થપાય છે અને તમે જ્યારે તમારા વિચારોને હવાલે હો છો ત્યારે તમારું વર્તન તમારા અંકુશમાં હોય છે. તમારી વર્તમાન પ્રસ્તુતિ અને તમારી મૂળભૂત ક્ષમતા વચ્ચેના મોટા ખાડા વચ્ચે સેતુ બાંધવામાં એ મદદગાર થાય છે.

- ડૉ. વૉલ્ટર સ્ટેપ્લ્સ

સુખનું ઝરાણું

કદી ભૂલશો નહીં

કે

તમારી સંમતિની મહોર ન
લાગે

ત્યાં સુધી

કદી કોઈ તમને

દુઃખી બનાવી ન શકે!

સુખનું ઝરાણું

સુખનું ઘર
યાત્રામાં છે,

મુઝામમાં નહીં!

સુખનું મૂહુર્ત
આજે જ છે,

આવતી કાલે નહીં!

સુખ યાત્રામાં છે... મંઝિલમાં નહીં!

ઘણા લોકોને મન સુખ એટલે કોઈ નિર્દિષ્ટ મંઝિલ છે! કેમ જાણે હજુ હવે, ભવિષ્યમાં આવનારી એ ચીજ છે. કશુંક જાણે બનવાનું છે. આવા અભાગી લોકો માટે કેમ જાણે મેઘધનુષ્યના છેવાડે સોનાનું પાત્ર રખાયું ન હોય! આ લોકો મેઘધનુષ્યની શોધમાં જીવન આખું ખર્ચી કાઢે છે. માણસ જે રીતે પોતાના પડછાયા પાછળ ભટકતો રહે અને ક્યારેય કશું હાંસલ ન કરી શકે. કારણ એ જે શોધે છે, તે તો એની ભીતર જ વસે છે.

જેણે પોતાની સાચી ઓળખ મેળવી હોય, તે જ માણસ સુખી છે. એ માણસ સુખી છે, જે પરમાત્માને જાણે છે. સુખી એ છે, જેનામાં ઉન્નત અને ઉમદા આકાંક્ષાઓ છે! જગતમાં જે વધુને વધુ ઊંચે ચઢતો જાય છે, તે જ છે સાચો સુખી. પોતાની આસપાસના લોકોને સુખી બનાવનાર માણસ સુખી છે. જે આ જગતને વધારે રહેવા લાયક બનાવી જાણે છે તે સુખી છે. જેનાં કામ, જેની દિનચર્યા જેની તમામ પ્રવૃત્તિનું પ્રેરક બળ પ્રેમ છે, જે પ્રેમતત્ત્વને ચાહે છે, જિંદગીને ચાહે છે, તે સુખી છે. જે સ્વયં સુખી છે, એ જ સાચો સુખી છે!

સુખ પ્રત્યેક દિનમાં છે. આ ક્ષણમાં એ વસે છે. સુખ મંઝિલમાં નહીં, યાત્રામાં રહેલું છે!

સુખ એ મનની એક સ્થિતિ છે. આપણી આસપાસના ભૌતિક પદાર્થોમાં એ શોધ્યું નહીં જડે. સંપત્તિ-પ્રતિષ્ઠા કે પદમાં સુખ છે જ નહીં. જે લોકો જરૂર કરતાં વધારે ધન ભેગું કરવા આખી જિન્દગી કાઢી નાંખે છે, તેઓ ભ્રમિત અને હતાશ માણસો છે. એમને જ્યારે સમજાય છે કે જીવનમાં પૈસો સુખનું કણ પણ ખરીદી નહીં શકે, ત્યારે તો ઘણું મોડું થઈ ગયું હોય છે!

અત્યારે આપણી પાસે જે કંઈ છે તેના વિષે સંતોષ અને કદરદાનીનો ઉદ્ગાર એ જ સુખ છે. સુખ વર્તમાનમાં છે. સુખ પ્રત્યક્ષ ક્ષણમાં છે. પ્રત્યેક નવું પરોઢ નવા ઉજ્જવળ દિવસની જાહેરાત કરે છે, જેમાં આપણે પ્રેમ, સંતોષ, ઉલ્લાસ અને નિઃસ્વાર્થ સેવાની આપ-લે કરી શકીએ!

- અબ્રાહમ લિંકન

સુખી ભવ!

આપણી ભાષામાં આ બે શબ્દો સૌથી વધુ શક્તિશાળી છે.

નિરાશાથી એવી માનસિકતા નિર્માણ થાય છે, જે રચનાત્મક વિચારના પ્રવાહને રૂંધી મૂકે છે. તમે જ્યારે નિરાશા અને શોકના સાગરમાં ડૂબી ગયા હતા તે ગાળાને યાદ કરો. ત્યારે કશુંક મહાન કરવાની પ્રેરણા હતી? તમારી સમૃદ્ધિમાં વધારો કરી શકે એવો કોઈ નવો વિચાર ત્યારે તમને સૂઝ્યો હતો? નવી કેડીઓ પાડવાની મહત્વાકાંક્ષા જાગી હતી? આ તમામ પ્રશ્નોનો એક જ જવાબ છે - જી નહીં!

એ દિવસો યાદ કરો જ્યારે પ્રચંડ શક્તિ ઉભરાતી હતી અને તમારી હસ્તીનું પ્રત્યેક કણ આનંદ-ઉલ્લાસથી થનગનતું હતું. ત્યારે વિવિધ સ્થળે જઈ અને કાંઈક અવનવું કરવાની ઉત્કંઠા અંદરથી નહોતી આવતી? એ ઘડીએ સામાન્યતઃ જે યોજનાઓ પાર પાડવી ભગીરથ લાગે ત્યારે એની જાણે કશી વિસાત જ નહોતી!

સુખી થાઓ! તમારે કાંઈ સમસ્યાઓ હોય (અને કોને એ નથી હોતી?) તો ય સુખ અનુભવો કે તમને મળેલા જ્ઞાન વડે તમે એને ઉકેલી લેશો. એ પ્રશ્નોને તમારા માથા પર ચઢી જવા નહીં દો.

ઘણીવાર આપણને સાંભળવા મળે છે કે - ‘બાપ રે! આટઆટલી ઉપાધિઓમાં હું સુખી કેવી રીતે રહી શકું?’ નિરાશા અને ઉદ્વેગ તો તમારી મુક્તિનો રસ્તો જ બંધ કરી દેશે. એના કરતાં સુખ મેળવવાના ઉપાયો શોધવામાં શક્તિ લગાડવી બહેતર નથી?

છાપું વાંચો એમાં તમારી આસપાસના લોકોની અસંખ્ય કહાણીઓ મળશે, જેમણે તમારી પરિસ્થિતિમાં સુખ પ્રાપ્ત કર્યું છે. એ વાંચીને તમને થશે કે તમારી સ્થિતિ તો ઘણી સારી છે! પછી તમને સુખનો પ્રકાશ ફેલાવવાનું અઘરું નહીં લાગે, જેથી વિકટ પ્રશ્નો તમારો વિકાસ રૂંધી શકે તે પહેલાં જ તમે તેના પરનો અંકુશ મેળવી શકો!

હેરોલ્ડ એબૉટની આ કડીઓ યાદ રાખવા જેવી છે...

“પગમાં જૂતાં નહોતાં, તેથી હું ખુબ દુઃખી હતો,

જ્યાં સુધી શેરીમાં, કોઈ અપંગને મેં જોયો નહોતો!

- બેન સ્વીટલૅન્ડ

સ્મિત જાય સર્વત્ર!

સ્મિત ચીજ છે એવી ચિત્ર-વિચિત્ર,
તમારા ચહેરા પર લઈ આવે કરચલી...
અને સંતાવાની એની ભાળ ન મળે,
એમ ગુપ-ચુપ જાય એ ચાલી!

પણ આથીય વધુ અદ્ભૂત તો એ છે,
સ્મિત શું શું એવું કરી શકે...
કોઈ સામે સ્મિત રેલાવો, સામું એ પણ રેલાવે,
આમ એક સ્મિત, બે સ્મિત સર્જી શકે!

તમારા સ્મિતથી પ્રેરાઈ, એ અન્યને પણ આપે સ્મિત,
અને પછી પેલો પણ સ્મિત સામું પાછું વાળે...
અને પછી તો હિસાબ માંડી ન શકાય,
તેટલા સ્મિતોનો ગુણાકાર થાય ભારે!

કરે ચિંતાગ્રસ્તોના હૃદય ઉલ્લાસિત,
છે સ્મિતનાં એવાં સુંદર કામ...
તો ચાલો સ્મિતને રેલાવતાં રહીએ,
સ્મિત જાય સર્વત્ર, ન ભૂલીએ એનું નામ!

- ડગ્લાસ મેલોક

હાસ્ય તો જિંદગીની રોટી પરનો મુરબ્બો છે.
એ ઉમેરે છે એવો વિશિષ્ટ સ્વાદ,
રોટીને શુષ્ક થતી અટકાવે છે, અને
ગળે ઉતારવામાં તેને સહજ બનાવે છે!

- ડાયન જહોન્સન

આપણે કેટલા ગરીબ છીએ!

એક દિવસ એક ધનવાન પિતા પોતાના પુત્રને ગામડાના પ્રવાસે લઈ ગયો. ગરીબી કોને કહેવાય એ તેના છોકરાને દેખાડવાનો એનો ઈરાદો હતો.

ગામડામાં એક અત્યંત ગરીબ કુટુંબના ખેતરમાં એમણે દિવસ અને રાત ગાળ્યા. પ્રવાસેથી પાછા ફર્યા ત્યારે બાપે દીકરાને પૂછ્યું, ‘બેટા, પ્રવાસ કેવો રહ્યો?’

“બહુ સરસ, પપ્પા” છોકરાએ જવાબ વાળ્યો.

“તેં જોયું ને કે લોકો કેટલા ગરીબ હોય છે?”

“હા, પપ્પા!”

“તો તું શું શીખ્યો?” પિતાએ પૂછ્યું.

દીકરો બોલ્યો, “મેં જોયું કે આપણા ઘરે એક કૂતરો છે, અને તેમની પાસે ચાર. આપણો સ્વિમિંગ પૂલ સો મીટર લાંબો છે, જ્યારે તેમના ઝરણાને તો કોઈ અંત જ નથી. આપણા બગીચામાં પચાસ ઈમ્પોર્ટેડ લેમ્પ છે, ત્યારે એમની પાસે તો અગણિત ચમકતા સિતારા છે. આપણી અગાશી આગળના આંગણા સુધી પહોંચે છે, જ્યારે એમની પાસે તો સમસ્ત ક્ષિતિજ છે!”

છોકરાએ પૂરું કર્યું ત્યારે એના પિતા અવાક બની ગયા.

એના દીકરાએ વાત સમેટી, “પપ્પા, તમારો હાર્દિક આભાર! આપણે કેટલા ગરીબ છીએ તે દેખાડવા બદલ!”

પૈસો ભોજન ખરીદી શકે... પણ ભૂખ નહીં!

દવા... પણ સ્વાસ્થ્ય નહીં!

પથારી... પણ નિંદ્રા નહીં!

ઓળખાણો... પણ મિત્રો નહીં!

નોકરો... પણ વફાદારી નહીં!

મોજમજા... પણ શાંતિ કે સુખ નહીં!

લોભ ન જાણે થોભ!

એક માલદાર ખેડૂતની વાત છે, જેની સમક્ષ દરખાસ્ત મૂકાઈ કે આખા દિવસમાં એ જેટલી જમીન પર ચાલી શકે, તે બધી જમીન એની! પણ શરત એટલી કે સાંજે સૂરજ ડૂબે ત્યારે પોતાના પ્રારંભિક સ્થળે એ પાછો પહોંચી ગયો હોવો જોઈએ. બીજી સવારે વહેલા નીકળી ખેડૂતે ઝડપભેર ચાલવાનું શરૂ કરી દીધું, કારણ કે એ વધારેમાં વધારે જમીન મેળવવા ઈચ્છતો હતો. થાકીને લોથપોથ થઈ ગયો હોવા છતાં આખી બપોર એણે ચાલવાનું ચાલુ રાખ્યું, કારણ કે મબલખ ધન ભેગું કરવા મળેલી જીવનની આ એક અનેરી તક એ ગુમાવવા માંગતો નહોતો!

મોડી બપોર પછી એને ભાન થયું કે સૂરજ આથમે તે પહેલાં પ્રારંભના સ્થાને પહોંચી જવાની શરત રાખવામાં આવી હતી, પરંતુ એની લોભવૃત્તિ એને ખૂબ દૂર લઈ ગઈ હતી. એણે ઝડપભેર વળતી યાત્રા શરૂ કરી. એની નજર સતત સૂરજ ભણી હતી. જેમ જેમ સૂરજ ક્ષિતિજમાં ડૂબતો ચાલ્યો, ગાંડોતૂર બનીને હાંફતો હાંફતો એ દોડવા લાગ્યો. હાંફ ચડી જવાને કારણે એ ઢગલો થઈ ગયો અને પછી તો સહનશક્તિની માઝા ઓળંગી ગયો. શરૂઆતના સ્થળે પહોંચી એ ઢગલો થઈને નીચે પટકાયો અને અતિશ્રમને કારણે અવસાન પામ્યો. સૂરજ ડૂબે તે પહેલાં એ પાછો તો આવી ગયો, પરંતુ એનો કાંઈ અર્થ ન રહ્યો. પછી એની દફનવિધિ થઈ અને એ માટે એને જમીનના માત્ર નાનકડા ટૂકડાની જરૂર પડી!

આ કથા એ પાઠ શીખવે છે કે જીવનમાં વધારે પડતો લોભ આપણને ક્યાં પહોંચાડી દે છે! પૈસા પાછળ ગાંડોતૂર થઈને તમે પડ્યા હશો, તો એને તમે ક્યારેય માણી નહીં શકો!

દુનિયામાં એટલું બધું પડ્યું છે આપણા માટે,

માત્ર એને પરખવાની નજર જોઈએ...

ચાહવા માટે હૃદય જોઈએ...

અને જાતે પ્રાપ્ત કરવા માટે બે હાથ જોઈએ!

- લ્યુસી માંડ મોન્ટગોમેરી

મજની શાંતિ ઝાજે...

માણસોની હોજરીમાં ચાંદા પડે છે...
એમણે જે ખાધું તેના કારણે નહીં,
પરંતુ, જે એમને ખાતું રહ્યું... તેના કારણે!

માણસ પાસે ઘર, ધનવૈભવ, પ્રસન્ન પરિવાર હોય, તેમ છતાં આ બધી ચીજો એને ફિક્કી લાગે, કારણ કે જીવનની દોડમાં એના અન્ય સ્પર્ધાઓએ એને વિજયરેખાથી દૂર રાખ્યો હોય. એની જરૂરિયાત પૂરી થાય તે માટે એની પાસે બધું હોવા છતાં બીજા લોકો પાસે તેથી પણ વધુ છે તે એને સંતાપે છે, એનું પોતાનું સત્વ હણે છે અને એની સાચી સિદ્ધિઓનું અવમૂલ્યન કરે છે. આ કેન્સર જ એના ચિત્તની શાંતિને ખાતું રહે છે!

હવે એવો સમય પાકી ગયો છે, જ્યારે માણસે પોતાની જાતને કહી દેવું જોઈએ કે, “બીજા લોકો પાસે કેટલી સત્તા-સંપત્તિ છે, તે હું નથી જોવાનો. બસ, મને તો મારા પરિવાર અને મારી સુરક્ષિતતા અને આત્મગૌરવ માટે પર્યાપ્ત મળી રહે તે ઘણું છે. મારે હવે આ વિષયકમાંથી બહાર નીકળવું છે, જે હંમેશાં તુલનાત્મક ભાષામાં જ પ્રશ્ન પૂછ્યા કરે કે - ‘મોટું કોણ? કોણ વધુ પૈસાદાર? કોની પાસે વધારે છે?’ હવે તો બીજા પાસે ઉછીનાં લેવાને બદલે, હું જ મારાં લક્ષ્યાંક નક્કી કરીશ. હવે સફળતા અંગેની પુખ્ત સમજ કેળવવા હું મથીશ, જે સાચા વિકાસ અને સાચી સિદ્ધિ ભણી મને લઈ જાય તેમજ મિથ્યા, બનાવટી, વ્યર્થ શણગારેલી અને ગર્વોન્મત્ત કરનારી પ્રાપ્તિની વાસનાથી મને દૂર રાખે.”

આવો જ માણસ આપણા યુગના ઉન્માદી ભૌતિકતાવાદથી દૂર રહી શકે.

પાંચ-પચીસ મકાનો અને ઢગલાબંધ જર-ઝવેરાત, ગાડી-મોટર અને રેફ્રીજરેટર, બૉન્ડ અને શૉર એકઠા કર્યે જવાની સ્પર્ધામાંથી બહાર નીકળી આવી, માણસે હવે પોતાની સાચી સંપદા તરફ ધ્યાન આપવું જોઈએ અને એ મૌલિક સમૃદ્ધિ દ્વારા જે કાંઈ સંસિદ્ધિ થાય તેનાથી પરિતૃપ્ત થતાં શીખવું જોઈએ. આવું થાય, તો જ સ્વસ્થતા સિદ્ધ થઈ શકે!

- જોશુઆ લોથ લીબ્મેન

સુખમાં શ્રદ્ધા

તમારે સુખમાં શ્રદ્ધા રાખવી જ રહી,
નહીંતર સુખ કદીય નહીં મળે!

પંખીને રોટીનું નાનું બટકું મળે,
તોય એ આનંદથી કેવું ચીં...ચીં.. કરી ઊઠે છે!

શ્રદ્ધા તમારે રાખવી જ રહી કે કળી કાલે ખીલશે,
હિમ પડે ત્યારે ઘાસની હાલતમાં શ્રદ્ધા રાખવી!

અરે, એટલે સ્તો, તેના અંધકારમય દિવસોમાં પણ
પંખી ગાઈ શકે છે, વસંતમાં એના વિશ્વાસથી!

તમારે સુખમાં શ્રદ્ધા રાખવી જ રહી,
એ કાંઈ બાહ્ય ચીજ નથી!

વસંત ક્યારેય કોઈ ગીત નથી બનાવતી,
એ તો મધુરાં કલરવ જ વસંત સર્જે છે!

અરે, રસ્તે પસાર થતાં ઉછળતાં આનંદ-કિલ્લોલ જોઈને,
કેટ કેટલાં હૈયાં પરિતૃપ્ત થઈ શકે!

જ્યારે હૃદય સંતપ્ત હોય, આગળ તો આનંદ છે,
બસ જરૂર છે તમારે સુખમાં શ્રદ્ધા રાખવાની!

- ડગ્લાસ મેલોક

જો તમે તમારો પડછાયો જોઈ શકતા હો તો,

જરા મારી આટલી વાત યાદ રાખશો...

સૂરજ તો ઝળહળી રહ્યો છે,

માત્ર તમે છો હજુ માર્ગમાં!

ચિંતાઓ ઓસરશો, કાર્ય સિદ્ધ થઈને રહેશો...

જે સૂર્યની સામે રહે, તેને કોઈ પડછાયો નડે નહીં!

- સંબર્ટ ફારલે

સુખનું એક દ્વાર
અંધ થતાં જ
બીજું દ્વાર ખૂલે છે...

પરંતુ ઘણીવાર, આપણે
અંધ બારણા સામું જ
એટલું લાંબું

અને

ખેદપૂર્વક
તાક્યા કરીએ છીએ..

કે આપણા માટે
ખોલાયેલું નવું દ્વાર
આપણે
જોતાં જ નથી!

- હેલન કેલર

તમારો મિજાજ

એક ગરમ મિજાજનો છોકરો હતો. એના પિતાએ એને થેલો ભરીને ખીલા આપ્યા અને કહ્યું કે જ્યારે જ્યારે એને ગુસ્સો ચડે ત્યારે પાછળની વાડમાં એણે એક ખીલો ઠોકી દેવો. પહેલા જ દિવસે, છોકરાએ ૩૭ ખીલા ઠોકી બેસાડ્યા. પછી ધીરેધીરે એ ઓછા થતા ગયા. એને સમજાયું કે વાડમાં ખીલા ઠોકવા, તે કરતાં તો તેના મિજાજને કાબૂમાં રાખવાનું વધુ સહેલું છે.

અંતે એક દિવસ એવો ઉગ્યો જ્યારે એ છોકરાએ એકવાર પણ ગુસ્સો ન કર્યો. એણે પોતાના પિતાને આ વાત કરી, ત્યારે પિતાએ પેલી વાડમાંથી રોજ એક ખીલો બહાર કાઢી લેવાનું સૂચવ્યું. એ મિજાજ જાળવી શકે છે એના પ્રતીકરૂપ આ કસરત હતી. દિવસો વીતતા ગયા અને છેલ્લે એવો દિવસ આવ્યો, જ્યારે દીકરાએ બાપને કહ્યું કે હવે બધા ખીલા બહાર નીકળી ગયા છે.

પિતાએ દીકરાને વાડ ભણી દોરી જતાં કહ્યું, “બેટા, તેં સરસ કામ કર્યું. પરંતુ વાડમાં પડેલાં કાણાં તને દેખાય છે? હવે આ વાડ અગાઉ જેવી ક્યારેય નહીં બની શકે. તમે જ્યારે ગુસ્સામાં કશુંક કહી નાંખો છો, ત્યારે આ જ રીતે અંતરમાં ચીરા પડી જાય છે. માણસની અંદર તમે છરી મૂકીને, પાછી બહાર કાઢી શકો. પરંતુ તેમ છતાંય એણે પાડેલા ઘાનાં નિશાન તો રહી જ જશે, પછી ભલેને તમે લાખવાર દિલસોજી કેમ ન દેખાડો! અને છરીના ઘા કરતા શબ્દોના ઘા વેઠવા વધુ આકરા હોય છે.”

તમે જ્યારે કોંઈ ભરાઓ છો... ત્યારે
તમે માત્ર મિજાજ નથી ગુમાવતા!
સદા યાદ રાખો...

ગુસ્સો (Anger)... ભય (Danger) થી કેટલો સમીપ છે!

પ્રસન્નચિત માનવ

પ્રસન્નતા એ મનનું કાયમી સ્નેહન-તત્ત્વ છે.
પુશીની એ એવી સ્નિગ્ધતા છે, જે ઘર્ષણ, ચિંતા, ઉપાધિઓ અને
પ્રતિકૂળ સંજોગોની તીવ્રતા હળવી કરે છે.

આનંદી માણસ પાસે એવી સર્જનાત્મક શક્તિ હોય છે, જે રોતલ માણસ પાસે નથી હોતી. જીવનમાં આટલી બધી મીઠાશ, બીજી કોઈ ચીજથી આવી ન શકે. પ્રસન્નતા બધી કડવાશને પી જાય છે. પ્રવાસમાં માર્ગ પર લાગેલા તમામ ઝટકા-આંચકાને એ આરામથી મટાડી દે છે. આનંદી ચિંતક પાસે, નિરાશ કે ખિન્ન ચિંતક કરતાં અનંતગણું વધારે સામર્થ્ય હોય છે.

આરોગ્ય જાળવવા અને રોગ-દુરસ્તી માટે પણ પ્રસન્નતાનું અનેરું મહત્ત્વ છે. શરીરના કોષોને દવાની જેમ એ કૃત્રિમ રાહત પહોંચાડતું નથી. કેટલીક દવાઓમાં તો પાછળથી વધારે ખરાબ પ્રતિક્રિયાઓ પણ થાય છે. પરંતુ, પ્રસન્નતાનું આવું નથી. પ્રસન્નતાનો પ્રભાવ તો પ્રત્યક્ષ જીવનદાયક પ્રભાવ છે, જેનું પરિણામ શરીરની આખી સંરચના અને અંગપ્રત્યંગ પર પડે છે. આંખોમાં તેજ પૂરાય છે, ચહેરા પર સુરખી છવાય છે, પગમાં લચીલાપણું અનુભવાય છે અને અંદરથી અપાર જોમ અનુભવાય છે, જેના આધારે જીવન ટકે છે. રક્તાભિસરણ મોકળાશથી થાય છે, કોષોમાં પ્રાણવાયુ સંચરે છે, આરોગ્ય સુધરે છે અને રોગ દૂર્મંતર થઈ જાય છે.

ઘણા લોકો 'હાસ્ય-ચિકિત્સા' દ્વારા સાજા થઈ નિરામય થયા છે અને ચિંતા ફરિયાદ અને તુમાખીને સ્થાને આનંદ પ્રસ્થાપિત કરીને રોગને હટાવ્યો છે. જ્યારે પણ કોઈ માણસ ફરિયાદ કરે કે કોઈના દોષ જૂએ ત્યારે એ પોતાના વેરીઓની શક્તિને જ પ્રમાણે છે, જે એને પોતાને જકડી રાખે છે, એના જીવનને અસ્વસ્થ અને પ્રતિકૂળ બનાવે છે. સુખના આ દુશ્મનોથી મુક્ત થવાનો એક જ ઉપાય છે. એમના અસ્તિત્વનો ઈન્કાર! મનમાંથી એમનો સદંતર દેશનિકાલ! કારણ કે એ નરી ભ્રમણા જ છે! સુસંવાદ, આરોગ્ય, સૌન્દર્ય, સફળતા... આ જ બધી યથાર્થતા છે, વાસ્તવિકતા છે!

- ઓરિસન સ્વેટ માર્ડન

આફતોને ટીંગાડો ઝાડ પર!

તમારા રોજેરોજના જીવનમાં ઊભી થતી મુશ્કેલીઓ સામે અસરકારક પગલાં કેવાં લઈ શકાય તેની વાત નીચેની આ કહાણીમાં છે.

એક સજ્જન ભારે મોટા વ્યવસાયમાં લાગેલા હતા, જેમાં અનેક પડકારો ઝીલવા પડતા. પરંતુ એ પડકારો ગમે તેટલા મોટા કેમ ન હોય, એ જ્યારે ઘેર પાછા ફરે ત્યારે હંમેશાં પ્રસન્ન ચિત્ત હોય. જ્યારે આનું રહસ્ય પૂછવામાં આવ્યું, ત્યારે એમણે કહ્યું, “મારા આંગણાના મુખ્ય દરવાજા પાસે કોંપર બીચનું એક ઝાડ છે, એને હું મારી ‘અંગત આફતોનું વૃક્ષ’ કહું છું. રોજ રાતે જ્યારે હું ઘેર આવું છું ત્યારે મારા આખા દિવસની મુસીબતોને હું એ ઝાડ પર લટકાડી દઉં છું અને એમને કહું છું, ‘રાતભર અહીં જ ટીંગાયેલા રહો. સવારે કામ પર જઈશ ત્યારે તમને સાથે લઈ જઈશ.’”

“મજાની વાત તો એ છે કે બીજી સવારે જ્યારે હું ઘર છોડું છું ત્યારે ઝાડ પર જોઉં છું કે મેં જેટલી મુશ્કેલીઓ ગઈ સાંજે ઝાડ પર લટકાવી હતી, તેમાંથી મોટા ભાગની તો રાતે જ હવામાં ધૂમંતર થઈ ગઈ હતી. ઝાડ પર જે બાકી રહી ગયેલી તકલીફો હોય છે, તે દેખાય તેટલી મુશ્કેલ કે ચિંતાપ્રદ નથી હોતી, જેટલી ગઈ સાંજે ઘેર આવ્યો ત્યારે દેખાતી હતી.”

મનોવિજ્ઞાન કહે છે કે મોટા ભાગની સમસ્યાઓ તો આપણા મનની જ ભૂતાવળ હોય છે અને વાસ્તવમાં આપણા જીવનમાં તે ક્યારેય ઉભી થતી નથી!

છે બધું તમારા હાથમાં!

તમારા પંથે જતાં જતાં, થોડુંક હસો અને ગાઓ!
થોડુંક કામ કરો, થોડુંક રમો! રોજેરોજ આ કરો!

થોડુંક આપો, થોડુંક લો,
મીઠું સ્મિત વેરીને સૌ કોઈને આવકારો!

થોડુંક હસો, થોડુંક ચાહો, ગગન સદા નીલું છે!
પ્રત્યેક વાદળને રૂપેરી કોર છે, પણ
બધું તમારા હાથમાં છે!

સુખ છે એક મનોવલણ!

તમે જે છો એનાથી સુખી ન હો તો...

તમારી પાસે શું છે તેના કારણે તમે ક્યારેય સુખી નહીં થઈ શકો!

ઘણા લોકો માને છે કે એમનું ઘરનું ઘર બંધાય, ત્યારે જ તે સુખી થાય. પરંતુ એમ થતું નથી. પછી કહેશે કે હવે તો ઘરનું દેવું ચૂકવાય. પછી હવાઈની સફરે જઈ શકાય. આ બધું થાય તો જ મહાસુખ મળે, એવું તેઓ માને છે. પણ આવું બનતું નથી. સુખ દૂરનું દૂર જ રહી જાય છે, કારણ કે જ્યાં પહોંચો છો ત્યાં, તમે તો તેના તે જ રહી જાઓ છો! તમને ગમે તેટલું મળે, પરંતુ વધુને વધુ પામવાની તમારી ઈચ્છાઓનો અંત જ આવતો નથી!

ડેનીસ પ્રેગરે મોજમજા અને સુખ વચ્ચે ભેદરેખા આંકતા કહ્યું છે કે...

ભોગવો ત્યારે જ જે માણી શકો તે છે મોજ અને મજા.

જ્યારે સુખ તો ભોગવી લીધા બાદ પણ અનુભવી શકાય છે.

લાગણીઓ સાથે જોડાયેલો ઊંડો ભાવ છે એ!

કોઈ બગીચામાં જવું કે રમત રમવી, અથવા તો ફિલ્મ જોવી કે ટી.વી. જોવું... આ બધી મોજમજાની પ્રવૃત્તિઓ છે. એ કરવાથી આપણે થોડી હળવાશ અનુભવી શકીએ, થોડોક હાસ્ય-વિનોદ કરી શકીએ, પરંતુ આ બધું આપણને સુખ ન આપી શકે, કારણ કે એનો આનંદ તો જ્યાં સુધી તમે એ માણતા રહો ત્યાં સુધી જ ટકતો હોય છે.

વળી, જ્યાં સુધી આપણે આપણી જાત સાથે સુખી નથી હોતા, ત્યાં સુધી સુખ અનુભવવું મુશ્કેલ છે. સુખ એ તો મનોવલણ છે. વિલ રોજર્સે સાચું જ કહ્યું છે કે - “મોટા ભાગના લોકો પોતે જેટલું ધારે તેટલું જ સુખ પામી શકે છે!”

મોજમજા ભરેલી, બેફિકરી જિંદગી જ સાચું સુખ છે એવી માન્યતાને વળગેલા માણસો, જીવનમાં સાચું સુખ પ્રાપ્ત કરવાના અવસરો પણ ઘટાડતા જાય છે. જો આનંદ-મોજ એ જ સુખ હોય, તો તો પછી પીડાને દુઃખ સાથે જ સરખાવવી જોઈએ. પરંતુ હકીકતે તો, આથી વિરોધી બાબત જ સાચી છે. ઘણીવાર જીવનમાં સુખ પામવાના રસ્તે પીડા જ ભોગવવાની છે. એટલે આ સનાતન સત્ય છે કે મોજમજા એ કાંઈ સુખ નથી.

- ઝીગ ઝીગલર

આપણી નજરવિહોણી આંખો!

જીવનનું સૌન્દર્ય સર્વત્ર ફેલાયેલું છે આ હકીકતની આપણને કદર હોવી જોઈએ. તમારા મિત્રો અને પ્રિયજનોના ચહેરા પર, બાળકોના ખિલખિલાટ હાસ્યોમાં, સાગરનાં મોજામાં અને ગગનના વાદળમાં એ જડી શકે. એ બગીચાના ઘાસમાં, ફૂલ-ઝાડમાં પણ પથરાયેલું છે. તમારી ચોમેર એ છવાયેલું છે! બસ, એને પામવા ‘દૃષ્ટિ’ જોઈએ!

ફેઝીયર હંટે ‘આપણી દૃષ્ટિવિહીન આંખો’ નામે એક લેખ લખ્યો હતો, જેમાં હેલન કેલર સાથેનો એનો એક હૃદયંગમ અનુભવ વર્ણવાયો હતો.

“જુલાઈની એક સાંજે, કેનેડાના પહાડી પ્રદેશમાં હેલન કેલરના ઘર ભણી મારી ગાડી હંકારી ગઈ. જે સ્ત્રી પોતાની કાજળકાળી, નિરવ ખોલીમાં જીવનભર કેદ હતી તે સ્ત્રીને જંગલની કેડી પર ચાલી આવતી જોઈને તો હું સ્તબ્ધ થઈ ગઈ. મારી નજર સામે જ જંગલ વટાવીને એ ખૂલ્લા મેદાનમાં પહોંચી ગઈ અને સરૂની લાંબી ડાળીઓના ઝૂંડને કારણે અટકી ગઈ. પોતાના હાથમાં એ ડાળીઓને પકડી પોતાના ઊંડા શ્વાસમાં એની સુગંધ ભરી, એની નજરવિહોણી આંખો દ્વારા, ઉપર સૂરજ સામું જોઈ રહી અને એના હોઠ પરથી માત્ર એક શબ્દ સરી પડ્યો. ‘સુંદર!’ અને પછી, હસતી-હસતી એ મારી પાસેથી ગુજરી ગઈ.

મેં મારી અપાત્ર આંખોમાંથી આંસુ લૂછ્યાં. મને તો આ પહાડો ક્યારેય આટલા સુંદર નહોતા દેખાયા. જંગલનું, આકાશનું અને પહાડોનું અખૂટ સૌન્દર્ય જોઈ શકવાની આંખો મારી પાસે હતી, ખળખળ વહેતા ઝરણાનો નિનાદ અને વૃક્ષની ટોચ પરથી વહી જતી હવાનું સંગીત સાંભળવાના કાન મારી પાસે હતા. પરંતુ આ બધામાં સૌન્દર્ય મને દેખાડ્યું એ અસાધારણ સ્ત્રીની દૃષ્ટિવિહોણી આંખોએ અને શ્રવણહીન કાનોએ!”

તમારા વિચારો અને લાગણીઓ પર કાબૂ મેળવવાની તમારી શક્તિ અજમાવવા નીચેનો સાદો પ્રયોગ કરી જુઓ. ઘડીભર તમારી આંખો બંધ કરી દો, થોડા ધીમા-ઊંડા શ્વાસ લો અને પ્રસન્નતા અનુભવવા પ્રયત્ન કરો.

સાથોસાથ, ભૂતકાળના કોઈ સુખદ્ સ્મરણને યાદ કરો, અથવા તો તમારા જીવનની ધ્યેયસિદ્ધિના આનંદની મનોમન કલ્પના કરો. તમારા ચહેરા પર ચમકતું સ્મિત રેલાવા દો. થોડીવાર થોભી જાઓ અને અંતરમાં કેવી વિધાયક લાગણીઓ અનુભવાય છે તે જૂઓ! અને હવે પરિસ્થિતિ બદલો. મનોમન ઉદાસી અનુભવો. ભૂતકાળના કોઈ નિરાશાભર્યા બનાવને વાગોળો અથવા તો ભવિષ્યમાં કોઈ નિષ્ફળતાને કારણે પેદા થઈ શકે તેવી પીડાની કલ્પના કરો! તમારા ચહેરા પર શોકનું વાદળ છવાઈ જવા દો! ઘડીભર થોભો, અને અંતરમાં કેવી નકારાત્મક લાગણીઓ અનુભવાય છે, તે તપાસો!

નોંધો કે બાહ્ય પરિસ્થિતિમાં કશો ફેરફાર નથી થયો અને છતાંય તમે ભિન્ન પ્રકારની લાગણીઓ અને સંવેદના અનુભવો છો. માત્ર તમારા અંતર સાથે સંવાદ સાધવાની રીતમાં જ ફેર કરાયો છે. તમારા અંતર્જગતને જોવા-તપાસવાની પ્રક્રિયામાં જ ફેર કરાયો છે!

- ડૉ. વૉલ્ટર સ્ટેપલ્સ

સાચો આશ્વાદ
સમસ્યાઓને જાણે છે...

પણ

એના નિવારણને પણ પીછાણે છે!

આડે આવતા અંતરાયોની એને જાણ છે...

પણ એને શ્રદ્ધા છે કે એ પાર પાડી શકાશે!

નકારાત્મકતા જૂએ છે... પણ ઉચ્ચારણ કરે છે હકારાત્મક!

અધમનું દર્શન, પણ અપેક્ષા છે સર્વોત્તમની...

ફરિયાદનાં પૂરતાં કારણ છે...

પણ પસંદગી ઢળે છે સ્મિત પર!

- વિલિયમ આર્થર વૉર્ડ

સમયનો ખજાનો

ગઈકાલ તો છે સ્વપ્ન માત્ર
અને
આવતીકાલ માત્ર કલ્પના!

પરંતુ આજનો દિવસ
જો સુંદર જીવાય...

તો
પ્રત્યેક ગઈકાલને
સુખનું અનેરું સ્વપ્ન

અને
પ્રત્યેક આવતીકાલને
આશાનું દર્શન બનાવી શકાય!

સમયનો ખજાનો

ગઈ ઢાલ તો છે
રદ થયેલો ચેક...

અને

આવતી ઢાલ,
ચેક પ્રોમિસરી નોટ!

આજનો દિવસ જ છે
તૈયાર રોકડ...

તેનો પૂર્ણ ઉપયોગ કરો!

એક સાથે એક દિવસ!

એક સાથે એક દિવસ, ભય અને નિષ્ફળતાના શત્રુ,
એના આઘાતો અને ભૂલો, નબળાઈઓ અને અશ્રુ...
એની પીડાનો ભાગ અને ચિંતાનો ભાર,
એક સાથે એક દિવસનો આપણે કરીએ સ્વીકાર!

એક સાથે એક દિવસ શીખવે ધૈર્ય અને દૃઢતા,
કસોટી સમયે શાંતિ અને અનિષ્ટ સામે મધુરતા...
આમ કરવાથી દૂર થાય થાક અને પીડા પણ શમતી,
અંધકાર સાથે એનો અંત અને રાત્રિ લાવે નીરવ શાંતિ!

એક સાથે એક દિવસ, પરંતુ લાંબો એનો વખત,
નથી હૈયું એટલું સાબૂત અને જીવ એટલો સશક્ત...
હે દયાળુ પરમાત્મા, તું રહે સમીપને કરીએ દિન પસાર,
તું આપે દિવસભરની હિંમત, ધૈર્ય અને શક્તિ અપાર!

નહીં કોઈ ડર કે અનિશ્ચિતતા આવનારા કાલના,
નહીં બોજો કે ભાર વહન કરવા વીતેલા કાલના...
શા માટે આગળની આશ અને પાછળના વિશ્વાસ,
મળી રહેશે કૃપા તારી આજમાં, અમે રાખીએ વિશ્વાસ!

એક સાથે એક કરીએ તો બને હર દિન પ્રભુનો,
કરીએ ઉતાવળ કે ઢીલ, પરંતુ સમય તો છે ગણતરીનો...
નથી આપણે એકલા, છે પ્રભુની કૃપા પણ સંગ,
જેમ આપે દિવસ સૌને એમ આપે અનેરો શક્તિરંગ!

- નિક્સન વોટરમેન

ગઈકાલનાં બારણાંને કરી બંધ,
ફેંકી દીધી છે મેં એની ચાવી...
નથી કોઈ ભય મને આવતીકાલનો
કારણ આજ છે મને મળી આવી!

કરો અત્યારે જ!

તમારે સખત મહેનત કરવાની હોય તો,
કરો અત્યારે જ!
આજે આકાશ ખૂલ્લું અને નીલું પણ છે,
કાલે પાછાં વાદળ ઘેરાઈ શકે.
તમારા માટે ગઈકાલ તો હવે છે નહીં;
માટે, જે કાંઈ કરો તે કરો અત્યારે જ!

તમારે જો ગીત ગાવાનું હોય,
તો વાર શેની?
આનંદના સૂરને વહેવા દો,
પંખીના વસંતગાન સમા.
જો રોજેરોજ સંગીત પ્રગટાવવું હોય તો,
ગીત ગાઓ અત્યારે જ!

તમારી પાસે બે મીઠા બોલ હોય તો,
હમણાં જ કહી દો!
આવતી કાલને એની અડફેટે ન ચડાવો,
કરી શકો તેમ હો ત્યારે ભલાઈ કરો.
પ્રિયજનો ગમે ત્યારે વિદાય લે,
માટે મીઠાં બોલ બોલો અત્યારે જ!

વેરવા માટે તમારી પાસે સ્મિત હોય,
તો રેલાવો આ જ ક્ષણે!
હૈયાંને ઠારો, ગુલાબોને ખીલવા દો,
મિત્રોને પ્રતીતિ થવા દો,
તમારા પ્રેમને, એમની વિદાય પહેલાં,
પ્રગટ કરો અત્યારે જ!

- એડગર ગેસ્ટ

ભીષણમાં ભીષણ આગ
ઓલવાઈ શકી હોત...
...જો રેડાયો હોત
પાણીનો એક પ્યાલો સમયસર!

સમયનું મૂલ્ય સમજો!

એક વર્ષ એટલે શું, જાણવું છે એનું મૂલ્ય?
તો પૂછો એ વિદ્યાર્થીને...
જે અંતિમ પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ નથી થયો!

એક મહિનાનું મૂલ્ય સમજવા,
આઠમા માસે પ્રસવેલા શિશુની માને પૂછો!

એક સપ્તાહનું મૂલ્ય જાણવા,
કોઈ સાપ્તાહિકના તંત્રીને પૂછો!

એક કલાકની ઘડી કેટલી,
પૂછો મળવા તત્પર પ્રેમીઓને!

એક મિનિટની કિંમત સમજવા,
બસ, ગાડી કે વિમાન ચૂકી ગયેલાને પૂછો!

એક સેકન્ડના મહત્ત્વને સમજવા,
અકસ્માતમાં બચી ગયેલા માણસને પૂછો!

એક મીલીસેકન્ડનું મૂલ્ય સમજવા,
પૂછો ઓલિમ્પિકમાં રજતચંદ્રક જીતનારને!

જીવનનું ઘડિયાળ

જીવનના ઘડિયાળની ચાવી એક જ વાર અપાય છે,
કોઈ એ ભાખી ન શકે કે
એના કાંટા ક્યારે ચાલતાં થોભી જશે...
મોડી રાત્રે કે વહેલી સવારે.

તમારી પાસે તો, માત્ર વર્તમાન છે,
જીવો, ચાહો, ફાવે તેમ કામ કરો.
આવતીકાલના ભરોસે ન રહેશો...
કારણ કે

ઘડિયાળ ગમે ત્યારે બંધ થઈ જઈ શકે!

રોજના રૂપિયા ૮૬,૪૦૦!

માની લો કે કોઈ એવી બેંક છે, જે રોજ સવારે તમારો હિસાબ ૮૬,૪૦૦ રૂપિયાથી માંડે છે.

આજની બચત એ કાલ પર રાખતી નથી. રોજ સાંજે દિવસ દરમ્યાન ન વપરાયેલી રકમને એ રદ કરી નાંખે છે! અને તમારો એના પર કોઈ હક્ક-દાવો નથી રહેતો!

આવી બેંક સાથે કેવો વ્યવહાર રાખશો?

ચોક્કસ વળી! એમાંથી એક એક પૈસો હાથવગો કરી લેવાનો. દરેક પાસે આવી એક બેંક છે, જેનું નામ છે - સમય!

રોજ સવારે એ તમને ૮૬,૪૦૦ સેકન્ડ આપે છે. આખા દિવસનું સરવૈયું રોજ રાતે નીકળી જાય. દિવસમાં વાપરવાનું જે કાંઈ બાકી રહી ગયું, તેની ખોટ તમારી! એમાં ન પાછળ જઈ બચત માંગી શકાય, ન આવતી કાલ પાસેથી ઉધાર લઈ શકાય.

આજનો હિસાબ આજ ચૂકતે! એટલે એને એ રીતે કામે લગાડો જેથી તમારા આરોગ્ય, સુખ અને સફળતા ઉત્તમ રીતે જળવાઈ શકે.

ઘડિયાળ તો ચાલતું રહે છે! એનો ફાયદો આજે જ ઊઠાવો!

સમયની આ દિવાલો પર કામ કરતાં

સૌ કોઈ છે ભાવિના શિલ્પી.

આપણે જે કાંઈ ઈમારત રચીએ

સમયની સાધનસામગ્રી પણ એમાં પૂરાશે.

આપણી આજ અને ગઈકાલ

પત્થર છે, જેનાથી મકાન રચાશે.

એટલે એને આજે જ બાંધો, મજબૂત અને પાર્કું

દૃઢ અને વિશાળ પાયા પર.

ઉપર જતી રચો એવી સલામત

જે ઈમારતમાં વસે આવતીકાલ!

- હેનરી ડબલ્યૂ લૉંગફેલો

મૂલ્ય-નિષ્ઠ જીવનશૈલી... સમય કૌશલ્યની કળા!

જો તમે કોઈ હેતુપૂર્ણ જીવન ન જીવી રહ્યા હો, જેમાં તમારા સમયનું હેતુલક્ષી સંયોજન કરાયું ન હોય, તો સંભવ છે કે તમારી આંતરિક સંભાવનાઓને સાકાર કરવા તમારી તમામ શક્તિનો તમે પૂર્ણ ઉપયોગ ન કરી શકો.

એક વાર જો તમે મૂલ્ય-નિષ્ઠ જીવનશૈલી જીવવાનું નક્કી કરો, તો તમારા જીવનના એવા સુંદર ઘાટ ઘડાતા જશે કે અલ્પસંતોષ, પ્રમાદ કે બહાનાબાજીને કોઈ અવકાશ જ નહીં રહે. પછી તમે આગળ જ વધશો, પાછળ નહીં. જીવનમાં સામનો પડકારોનો થશે, સમસ્યાઓનો નહીં. રસ્તા પરના પથ્થર તમારા માર્ગના અંતરાય નહીં બનતાં, તમારા ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટેના પગથિયાં બનશે. જ્યારે તમે ઉત્તમ જીવન જીવવા માંડો છો ત્યારે બધા નિયમો બદલાઈ જાય છે, કારણ કે તમારાં મૂલ્ય તમારા ચિંતનને શુદ્ધ કરતાં રહે છે.

જીવન ફલદાયક વ્યવહાર તમારા જીવનને સંગઠિત અને ચરિતાર્થ કરી શકે તેવી ભૂમિકા તૈયાર કરે છે. તમે જ્યારે તમારા સમયને સંયોજો છો, ત્યારે તમારાં મૂલ્યોને પણ સંયોજો છો. જ્યારે તમારાં મૂલ્યોનું સંયોજન થાય છે ત્યારે તમને આંતરિક શાંતિનો અનુભવ થવા માંડે છે, કારણ કે તમારું અને તમારા જીવનનું સઘળું સંવાદમય બની જાય છે. પછી સંઘર્ષ નથી રહેતો. જ્યારે તમારાં મૂલ્યો વિષે તમે સ્પષ્ટ હો, ત્યારે સમયને ક્યાં કેવી રીતે વાપરવો તે વિષે દ્વિધા રહેતી નથી. તમારે તો બસ, તમારી પ્રવૃત્તિઓને તમારાં મૂલ્યો સાથે જોડીને ચાલુ રાખવાની રહે છે.

જે લોકો પોતાના વિષે સંતોષ અનુભવે છે, તેઓ સારાં પરિણામો લાવે છે. વ્યવસ્થાતંત્રમાં, આત્મ-સન્માન અને સ્વવિકાસ અંગેની આપણી સમજ સાથેનો સીધો સંબંધ જળવાય, તે જાણીતો સિદ્ધાંત છે. વ્યક્તિમાં ઘણી બધી વ્યવહારૂં કાર્યકુશળતા હોય, અને એનો સરસ ઉપયોગ કરવાનું પણ એ જાણતો હોય, તેમ છતાંય પોતાના વિષેનું એનું આત્મ-સન્માન ઓછું હોય, એવું બની શકે. આવો માણસ કશું નવું શીખવાની વાત આવે ત્યારે, અથવા તો એની આસપાસના વાતાવરણમાં પરિવર્તન કરવાનું આવે ત્યારે એકદમ વિહ્વળ બની જાય છે.

બીજો માણસ, જેનામાં આત્મગૌરવ પૂરતા પ્રમાણમાં હોય પણ વ્યવહાર દક્ષતા ઓછી હોય, તેને નવું કશું શીખવામાં કે નવા વાતાવરણને અનુકૂળ થઈ જવામાં કોઈ ડર લાગતો નથી.

ધ્યેયયુક્ત જીવન જીવવા માટે, તમારે તમારા આત્મવિશ્વાસને પાકો કરી સંયમશીલ બનવું જોઈએ. તમે કાંઈ કરો ત્યારે સન્માન વધે છે, જ્યારે કરવાની ના પાડો છો, ત્યારે તે ઘટે છે. તમારા જીવનની ઘટનાઓ પર તમારો અંકુશ નહીં હોય, તો એ ઘટનાઓ તમને ગૂંગળાવશે. તમારો કાબૂ હોય ત્યારે તમારી ઉત્પાદકતા વધે છે અને જ્યારે તમે કાબૂ બહાર હો ત્યારે ઉત્પાદકતા ઘટે છે. આવી નબળી સ્થિતિમાં, તમે ખોટા નિર્ણયો લેતા થશો અને તમારો પ્રત્યેક ખોટો નિર્ણય તમારી ઉત્પાદકતા પર સીધી અસર કરશે.

સ્વસ્થ જીવન જીવવા માટે, તમારે જરૂર છે -

- * તમારા મૂલ્ય-વિષયક ક્ષેત્રોની પૂર્ણ જાણકારી
- * આ ક્ષેત્રોમાં તમે શું સિદ્ધ કરવા માંગો છો તેનો સ્પષ્ટ સંકલ્પ.
- * જરૂર લાગે તો આ ક્ષેત્રોમાં વધુ અસરકારક બનવા માટેની નવી આવડતોનું જ્ઞાન.
- * એવી પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન જે આ ક્ષેત્રોમાં પરિપૂર્ણતા મેળવ્યાનો સંતોષ આપે.
- * તમારા વ્યવહારમાં સાતત્ય જાળવી, તમારા કાર્યોને તમારા મૂલ્યો સાથે સુસંગત કરવા.

નિર્ણય શક્તિને સમય કે પૈસા સાથે સંબંધ નથી, એ તો મૂલ્યો સાથે જોડાયેલી બાબત છે.

આના પર ગણિત માંડો. અત્યાર સુધી જીવનમાં જે ન કરી શક્યા હો તે કરવા રોજ એક કલાક વહેલા ઊઠો અને રોજ એક કલાક મોડા સુઈ જાઓ. આને પરિણામે, દર વર્ષે તમને ૭૩૦ કલાક વધારાના મળશે, જેમાં તમે તમારાં ઉપયોગી કામ કરી શકશો. એમાં પાઈનું ય ખર્ચ નહીં થાય, પરંતુ આ માટે શિસ્તભર્યું જીવન જીવવાની પૂરી તૈયારી જોઈશે.

મનપસંદ જીવન જીવવા, સુગઠિત આયોજન, જવાબદારીની વહેંચણી તેમજ સમયપાલનની કળામાં તમારે નિષ્ણાત બનવું પડે. પછી તમારા અંતિમ ધ્યેયને સિદ્ધ કરવા તમારા એકમાત્ર પ્રેરકબળ તરીકે તમારાં મૂલ્યોને જ રાખવાના રહે!

- ટોડ ડન્કન

સમય કાઢો

હસવા માટે સમય કાઢો,
એ તો આત્માનું સંગીત છે.

રમવા માટે સમય રાખો,
અખંડ યૌવનનું એ રહસ્ય છે.

સપનાં જોવાં સમય ફાળવો,
તારલા પાસે એ પહોંચાડશે.

વિચારવાનો સમય કાઢો,
શક્તિનો એ સ્રોત છે.

વાંચવા માટે સમય રાખો,
શાણપણનો એ ઝરો છે.

મૈત્રી માટે સમય કાઢો,
સુખ-મુકામે એ પહોંચાડશે.

આપવા માટે પણ સમય આપો,
સ્વાર્થી થવાનું પાલવે નહીં.

પ્રેમ કરવા-મેળવવા રહો તત્પર,
એ ઈશ્વર-દત્ત અધિકાર છે.

કામ માટેનો સમય આપો,
સફળતાનું એ મૂલ્ય છે.

પ્રાર્થના માટેનો પણ સમય કાઢો,
એ તો પૃથ્વી પરનું મહાસામર્થ્ય છે!

- એક પુરાણી અંગ્રેજી પ્રાર્થના

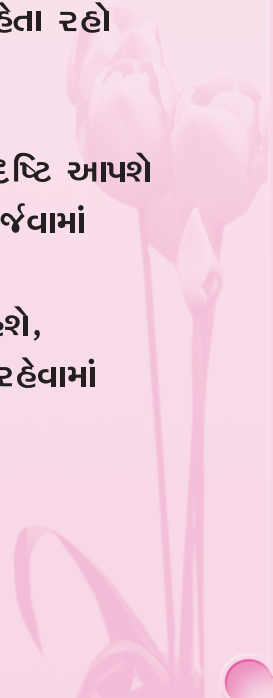
“આ પણ પસાર થઈ જશે!”

અદ્ભુત છે આ કથન
જીવનમાં ડગલેને પગલે
ગાંઠે વાળી રાખવા જેવું!

જ્યારે ચોમેર બધું ચોંકાવનારું હોય
કે ભયંકર રીતે ભડકાવનારું
અથવા તો બધું જ સરસ અને ભવ્ય,
આનંદમય અને પ્રસન્ન હોય...
ત્યારે પણ આ પાંચ શબ્દો કહેતા રહો
તમારી જાતને.

આ શબ્દો તમને અનોખી જીવનદૃષ્ટિ આપશે
અને સારપના શ્રેષ્ઠત્વને સર્જવામાં
મદદરૂપ થશે
તેમજ જે કાંઈ ખરાબ હશે,
તેમાં પણ શાંત અને સ્વસ્થ રહેવામાં
સહાયભૂત થશે!

- ક્લૅર રૅનર

તમામ સંપત્તિમાં સૌથી મૂલ્યવાન!

સવારે તમારી આંખ ખૂલે છે, અને વાહ!

તમારા થેલામાં જાણે જાદુથી ભરાયા છે...

તમામ સંપત્તિમાં સૌથી મૂલ્યવાન એવા ચોવીસ કલાક!

સમય એ સઘળી બાબતોનો મૂળભૂત પદાર્થ છે. એ છે, તો બધું શક્ય છે. એ નથી તો કશું જ નથી. સમયનો આ પુરવઠો, એ સાચે જ રોજેરોજ નિર્માણ થતો અદ્ભુત ચમત્કાર છે!

સમય તમારા તમામ વૈભવોમાં સૌથી વધુ કિંમતી છે. કોઈ પણ તમારી પાસેથી એ છીનવી ન શકે, ન કોઈ ચોરી શકે. વળી તમે જે સમય મેળવો છો તેનાથી ઓછો કે વધારે બીજા કોઈને પણ મળતો નથી.

સમયના સામ્રાજ્યમાં સંપત્તિ કે બુદ્ધિની અમીરાઈ મહત્ત્વની નથી. પ્રતિભાસંપન્ન વ્યક્તિને પણ દિવસમાં એક કલાક વધારાનો અપાતો નથી. અને અહીં કોઈ સજા-શિક્ષા પણ નથી. આ અત્યંત મૂલ્યવાન સાધનનો મનફાવે વેડફાટ કરો, તો પણ તમને પહોંચાડાતો સમયનો પુરવઠો કોઈ કાપી નહીં લે. વળી, તમે કશું ભવિષ્ય માટે બચાવીને પણ રાખી ન શકો. ઉધાર-ઉછીનું કશું ન મળે! વહી જતી ક્ષણને તમે વેડફી શકો, પરંતુ આવતીકાલને તમે આજે વાપરીને વેડફી ન શકો. એ તમારા માટે સુરક્ષિત છે.

તમારે રોજના આ ચોવીસ કલાક પર જીવવાનું છે. એમાં જ તમારા આરોગ્ય, સુખ, પૈસા, સંતોષ, માન-સન્માન અને તમારા અમર આત્માની ઉન્નતિ અંગે જે કાંઈ કરવાનું હોય તે માટે મથવાનું છે. એનો યથાર્થ અને સૌથી અસરકારક ઉપયોગ થાય તે જોવાનું ખાસ મહત્ત્વનું છે અને આ એક અત્યંત રોમાંચક વાસ્તવિકતા પણ છે. જીવનનું સર્વસ્વ એના ઉપયોગ પર નિર્ભર છે. પ્રપંચી એવા સુખ, જેની તમને સદાની ખેવના છે, તેનો આધાર પણ આના ઉપર જ રહેલો છે!

પોતાને મળેલા ચોવીસ કલાકનું સુવ્યવસ્થિત આયોજન કોઈ ન કરી શકે તો એનું આખું જીવન અનિશ્ચિત કાળ માટે ખોરવાઈ જવાનો સંભવ છે.

- આર્નોલ્ડ બૅનેટ

આજ છે

ગઈકાલની આવતીકાલ!

...અને આવતીકાલની ગઈકાલ પણ!

આજ એ ગઈકાલનું ફળ છે. તમે જો ગઈકાલે બરાબર આયોજન કર્યું હોય, એના એકેએક કલાકનો સરસ ઉપયોગ કર્યો હોય તો એનાં સારાં પરિણામો, પ્રાપ્તિ અને સિદ્ધિઓની સંભાવના આજે સાકાર થઈ શકે. ગઈકાલના એ કિંમતી સમયને તમે જો નાહક વેડફી નાંખ્યો હશે, તો આજે એનાં પરિણામો પણ એવા જ નિરાશાજનક આવશે. 'ગઈકાલ'ના પ્રયાસોનો પ્રભાવ જે રીતે આજ પર પડે છે, એ જ રીતે 'આજ' માં 'આવતીકાલ'ની સંભાવનાનાં બીજ પણ પડ્યાં જ હોય છે.

તમારે આવતીકાલ જેવી ઘડવી હોય તેવી ઘડવાની તક આજે મળી શકે તેમ છે. પ્રત્યેક દિન એ તમારા અગાઉના પ્રયાસોનાં પરિણામ અને સાબિતી સ્વરૂપ છે, તદુપરાંત ભાવિ પરિવર્તન માટેની અમૂલ્ય તક પણ! આજે જે કાંઈ પુરુષાર્થ આચરાશે, તે આવતીકાલે હકીકત બનીને પ્રગટ થશે. આવતીકાલે તમે ક્યાં હશો એનો આધાર તમે આજે મળેલા સમયનો ઉપયોગ કરવામાં કેટલું શાણપણ દાખવ્યું તેના ઉપર છે!

એટલે પ્રત્યેક દિવસને રચનાત્મક વલણથી આરંભો. તમારા જીવનઆદર્શો પર બધું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો. કાળજીપૂર્વક આયોજન કરો. એ બધું જોઈએ તો, વિગતે લખી નાંખો. તમારા ધ્યેયને પહોંચી વળવા રોજેરોજ કરી લેવાની બાબતોની યાદી બનાવો. તમારા આયોજનને સફળ બનાવવાની દિશામાં રોજનો પ્રત્યેક કલાક વાપરો.

રોજ દિવસ પૂરો થાય ત્યારે તમારી જાતને પૂછો:

મારી ઈચ્છા મુજબની આવતી કાલ ઘડવા

આજે શક્ય હતું તે તમામ મેં કર્યું?

જ્યારે તમે આ રોજિંદા પ્રશ્નનો જવાબ પૂરેપૂરી 'હા' માં આપી શકો, ત્યારે તમે જે સફળતા અને સિદ્ધિ ઈચ્છો છો, અને જે પ્રાપ્ત કરવાની તમારામાં યોગ્યતા પણ છે, તે હાંસલ કરવાની દિશામાં તમે મક્કમપણે આગળ વધી શકશો!

- હર્બર્ટ હૉરિસ

સમય સર્વોત્તમ સદાકાળનો!

ઘણા લોકો પોતાની ઉંમરના અનુસંધાને મને પત્રો લખે છે. એક ભાઈ લખે છે... “હું ૫૧ વર્ષનો છું. મારો પોતાનો ધંધો શરૂ કરવા માટે શું બહુ મોરું થઈ ગયું ગણાય?” જ્યારે બીજો એક યુવાન લખે છે... “મને ૧૮ વર્ષ થયાં. રસ્તા પર સેલ્સમેન બનીને જવા માટે શું હું ખૂબ નાનો ગણાઉં?”

પારણામાં ઝૂલતું બાળક સૌના આકર્ષણનું કેન્દ્ર છે. અને જો વ્યક્તિ સો વર્ષની થાય, તો ફરી એ લોકોના આકર્ષણનું કેન્દ્ર બને.

માણસના જીવનના પ્રત્યેક વર્ષમાં કાંઈકને કાંઈક વિશિષ્ટતા હોય છે. કેટલાક ગુણો બાળપણમાં જ જોવા મળે છે. પછી માણસ ૨૦નો થાય ત્યારે એ ગુણો જતાં રહે અને કેટલાક નવા ગુણો દેખાય. આજ રીતે, ૪૦, ૬૦ અને ૮૦માં વર્ષે પણ નવી નવી ખાસિયતો દેખા દે છે. કશુંક જાય અને કશુંક નવું આવે. માનસિક રીતે વ્યક્તિ જો સ્વસ્થ રહે, તો આવું સ્વાભાવિક રીતે બનતું રહે.

માણસની ઉંમર કેટલી છે, તે મહત્વનું નથી. કોઈ પણ ઉંમરે એ સર્જનશીલ અને પ્રભાવશાળી રહી શકે.

મોઝાર્ટે ૬ વર્ષની ઉંમરે સંગીતના જલસા શરૂ કરી દીધા હતા, તો માઈકલ એન્જલોએ ૮૭મા વર્ષે એની સર્વાધિક વિખ્યાત કૃતિ બનાવી હતી. પિટ્ટે ૨૪મા વર્ષે વડા પ્રધાન બન્યા, જ્યારે ગ્લૅડસ્ટોન ૮૩મા વર્ષે. કોલરિજે ૨૫મા વર્ષે એની જગવિખ્યાત કવિતા ‘ધ ઍન્શિયન્ટ મેરીનર’ રચી, અને લીઅનાર્ડો દ વિન્ચી ૭૭ના હતા, ત્યારે એમણે પ્રખ્યાત ‘ધ લાસ્ટ સપર’ ચિત્ર બનાવ્યું.

તો પછી ઉંમરનું આ ભૂત શું છે? શું આ નરી ભ્રમણા નથી કે કોઈ ઉપયોગી કામ કરવા માટે માણસ ખૂબ નાનો પડે છે અથવા તો ઘરડો પડે છે? માણસની સર્જનશીલ જિંદગીનો આરંભ ૮મે અથવા ૮૦મે વર્ષે પણ શરૂ થઈ શકે. મહાન માણસોનાં જીવનચરિત્ર વાંચીએ ત્યારે આ તથ્યનું આપણને ભાન થાય છે.

ઉંમરમાં તમે કેટલા નાના છો કે કેટલા મોટા,

તેનો કોઈ પ્રશ્ન હોઈ શકે નહીં!

ઉંમર તમારા માટે ક્યારેય બાધારૂપ બની શકે નહીં!

- હર્બર્ટ કેંસન

મનથી સદા યુવા!

મનથી સદા યુવા રહીને

ઉંમરે મોટા થતાં રહેવાનું ભવ્યાતિભવ્ય છે!

તમારું આંતરમન કદી ઘરડું થતું નથી. એ તો સમય, ઉંમર અને અંતથી સદા પર છે. એ તો ઈશ્વરી ચેતનાનો એક અંશ છે, જે કદી જન્મતો નથી કે મરતો નથી.

શાંતિ, પ્રેમ, આનંદ, સુન્દરતા, શાણપણ, સદ્ભાવના, સુમેળ અને સમજણ એ એવા ગુણ છે, જે કદી વૃદ્ધ થતા નથી કે નથી મરતા. જીવનમાં જો તમે આ સદ્ગુણોનો વિકાસ કરો તો મનથી તમે હંમેશાં ચિરયુવા રહેશો. તમારું શીલ, તમારા મનના સદ્ગુણો, તમારી શ્રદ્ધા અને નિષ્ઠા આ બધાં તો અવિનાશી તત્ત્વ છે.

આપણે જેને વૃદ્ધત્વ કહીએ છીએ, તેને આપણે આદરપૂર્વક સ્વીકારવું જોઈએ. વયસ્કતાને પોતાના ગૌરવ, સૌન્દર્ય અને ડહાપણ હોય છે.

રાહુ વાહુ ઈમર્સન કહે છે તેમ -

જ્યાં સુધી માણસ પાસે ગણનાપાત્ર બીજું કશું નથી હોતું
ત્યાં સુધી આપણે કદી માણસની ઉંમર ગણતા નથી.

ઉંમર તો એક માનસિકતા છે.

જો તમારી નજર ભાવિનું સ્વપ્ન જોઈ ન શકતી હોય,
જો તમારી મહેચ્છાઓ ઠંડીગાર થઈ ગઈ હોય...
તો સાચે જ, તમે વૃદ્ધ છો!

પરંતુ, જો તમે હજુ પણ જીવનનું સર્વોત્તમ દોહી શકો,
જો જીવનમાં હોંશ ભર્યો ઉત્સાહ દાખવી શકો,
પ્રેમ વડે રહો હર્યાભર્યા...
તો વર્ષો ભલેને વીતી જાય,
વર્ષગાંઠો આવે ને ઉડી જાય...
તમે ક્યારેય વૃદ્ધ નથી!

સદ્ભાગ્ય કે દુર્ભાગ્ય

ચીનની આ પ્રાચીન લોકકથા સૂચવે છે કે
જીવનની સફળતાને નસીબ સાથે કશી લેવાદેવા નથી.

એક વૃદ્ધ માણસ પાસે બધું હતું. વહાલો દીકરો હતો, રેસમાં જીતેલો ઘોડો હતો અને મોટાભાગના લોકો ઈચ્છે તે તમામ ભૌતિક સંપત્તિ એની પાસે હતી. પરંતુ એક દિવસે એની મોંઘેરી મિરાત સમો ઘોડો તબેલામાંથી ભાગી છૂટીને નજીકના પહાડોમાં જતો રહ્યો. એક જ પળમાં, એણે પોતાની આ કિંમતી સંપદા ગુમાવી.

આવી પડેલી આપત્તિ વિષે સાંભળતાં એના પાડોશી સહાનુભૂતિ દાખવવા મળવા આવ્યા. એમણે કહ્યું, “તમારો ઘોડો જતો રહ્યો! કેવું દુર્ભાગ્ય!” ત્યારે વૃદ્ધે સામું પૂછ્યું કે - “આ દુર્ભાગ્ય છે એવું તમે શી રીતે તારવ્યું?”

અને સાચેજ, થોડા દિવસોમાં ઘોડો ઘેર પાછો ફર્યો. એ પોતાની સાથે સરસ મજાના બાર જંગલી ઘોડા પણ લઈ આવ્યો હતો. ગામના લોકોએ જ્યારે આ વાત જાણી, ત્યારે આવીને કહેવા લાગ્યા... “વાહ! કેવું સદ્ભાગ્ય! તેર તેર ઘોડાનો ઘણી!” ત્યારે પણ પેલા શાણા વૃદ્ધે આટલું જ કહ્યું કે - “આ સદ્ભાગ્ય છે એવું તમે શી રીતે જાણ્યું?”

બીજા દિવસે એના એકના એક દીકરાએ એક જંગલી ઘોડા પર સવાર થવાનો પ્રયત્ન કર્યો. એ ફેંકાઈ ગયો અને એનો પગ ભાંગી ગયો તેમજ કાયમ માટે એ લૂલો પણ થઈ ગયો. અકસ્માતનું સાંભળીને ફરીવાર એ લોકો આવીને બોલ્યાં, “તમારો દીકરો કાયમ માટે અપંગ થઈ ગયો! ભારે ખોટું થયું! કેવાં કમનસીબ!” ત્યારે પણ પેલા શાણા માણસે આ જ પૂછ્યું કે, “તમે કેમ માનો છો કે આ કમભાગ્ય છે?”

અને બરાબર, એકાદ વર્ષ પછી યુદ્ધનો એક સેનાપતિ નગરમાં આવ્યો અને તમામ તગડા જુવાનિયાઓ વીણીવીણીને યુદ્ધ માટે લઈ ગયો. લડાઈમાં હાર થઈ અને બધા લડવૈયા મરી પરવાર્યા. ગામમાં માત્ર એક જ યુવાન બચ્યો હતો, અને તે હતો આ વૃદ્ધનો અપંગ દીકરો, કારણ કે અપંગતાને કારણે યુદ્ધમાં એની ભરતી નહોતી થઈ!

કોઈ ઘટના તમારા માટે સદ્ભાગ્ય કે દુર્ભાગ્ય લાવી છે. એ તમે જાણી નથી શકતા! એ તો સમય આવે જ ખબર પડે! એટલે તમારા ધ્યેયને પામવા માટે નસીબના ભરોસે રહેશો નહીં!

આવેગોને શમાવ... હે નાથ!

મારા આવેગોને શમાવ, મારા નાથ!

મારા હૃદય-ધબકારને ધીમા પાડ,
મારા મનને શાંત કરીને.

સમયની શાશ્વતીના દર્શનપૂર્વક
મારી હરણિયા ફાળને થોભાવ!

દિવસભરની અનેક ગૂંચવણો વચ્ચે,
અડગ પહાડોની સ્થિરતા તું આપ!

મારી સ્મૃતિમાં સળવળતાં સરોવરનાં ગાનનાં શાંત સંગીત થકી
મારી નસોનસ અને સ્નાયુનાં દબાણોને શમાવ!

કોઈ ફૂલ સામે પળભર જોવા માટે,
થોડુંક થોભી જવાની કળા મને શીખવ!

મિત્રો સાથે ગપ્પા મારવાનું, કે કૂતરાને પંપાળવાનું,
બાળ સામે હસી લેવાનું કે
કોઈ સારા પુસ્તકની થોડી પંક્તિઓ વાંચી લેવાનું,
તું મને શીખવ, મારા પ્રભુ!

હંમેશાં મને યાદ અપાવતો રહે કે,
જીવનમાં હંમેશાં દોડની જ સ્પર્ધા નથી હોતી!
વેગ-આવેગ વધારવા કરતાં
જીવનમાં બીજું ઘણું બધું હોય છે!

ઊંચા આ વૃક્ષો સામું મને જોવા દે,
અને મને એ જાણવા પણ દે કે
એ આટલા ઊંચા અને મજબૂત બની શક્યાં
કારણ કે
તેઓ ધીરે ધીરે અને સુદૃઢ પણે ઊગતાં રહ્યાં!

- વિલ્ફ્રેડ એ. પીટરસન

જીવનની દૃષ્ટિ

એક દિવસ

આપણા સૌનું મૂલ્યાંકન થશે...

આપણી જિંદગીના ગુણલક્ષણથી...

નહીં કે

આપણા જીવનધોરણથી!

આપણે કેટલું આપ્યું...

નહીં કે

આપણી સંપત્તિના પ્રમાણથી!

આપણી સહજ ભલાઈથી...

નહીં કે

આપણી મોટાઈના દેખાવથી!

જીવનની દૃષ્ટિ

પતંગિયા સામે
બંદૂક તાણશો નહીં!

નજીવી બાબતોને
હસી કાઢશો...

એને દુઃખદ ઘટનાઓ
બનાવશો નહીં!

જીવન એક દર્પણ

જગત ભર્યું છે ઉમદા દિલોથી, વીર જીવોથી,
નિર્મળ અને સંનિષ્ઠ આત્માઓ વસે છે આ જગમાં!
એટલે તમારામાંના સર્વોત્તમને બક્ષો જગને,
અને જગતનું શ્રેષ્ઠતમ પાછું આવી મળશે તમને!

પ્રેમ વરસાવો, અને તમ જીવનમાં વહીને આવશે એવો પ્રેમ,
જે શક્તિ સમાન સિદ્ધ થશે હર સંકટમાં!
શ્રદ્ધા સેવો, અને સેંકડો દિલોના શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ
તમારા શબ્દો અને કૃત્યોમાં છલકાશે!

સત્ય આચરો, અને સવાઈ ભેટ તમને આવી મળશે,
આદર સામે તમે પ્રતિ આદર પામશો!
અને મધ-મીઠું સ્મિત આપી તમે પામશો,
નિશ્ચિત એટલું જ સુમધુર સ્મિત!

શોકમાં ડૂબેલાને આપો દિલાસો-સહાનુભૂતિ!
વીણી શકશો ફૂલો તમે...

જર્જરિત વિચારોના વીખરાયેલાં બીજનું
ભલે વ્યર્થ એવું થયું હોય વાવેતર તો પણ!

કારણ, જીવન તો છે દર્પણ રાજા અને ગુલામનું,
આપણે જે છીએ અને કરીએ તેનું પ્રતિબિંબ!
એટલે તમારામાંના સર્વોત્તમને બક્ષો જગને,
અને જગતનું શ્રેષ્ઠતમ પાછું આવી મળશે તમને!

- મેરી ઍંગ દ વેર

લોકો તમને જેવા ધારે છે, તે છે તમારી પ્રતિષ્ઠા...
તમે જેવા દેખાઓ છો, તે છે તમારું વ્યક્તિત્વ...
પણ વાસ્તવમાં તમે જે છો, એ છે તમારું ચારિત્ર્ય!

માનપાત્ર માનવ!

ખુશ રહેવું તો છે સાવ સરળ,
જ્યારે ગીત બનીને જીવન વહેતું સરસર!
પણ જ્યારે સઘળાં પાસાં અવળાં પડે,
ત્યારે સાચો મરજીવો તો દિલથી હસી જાણે!

કારણ, જીગરની ખરી કસોટી છે આફત,
અને વર્ષો વીતવાં સાથે એ ઊતરી જ આવે!
અને પૃથ્વીની પ્રશસ્તિને પાત્ર છે એવું સ્મિત,
જે ટપકતા આંસૂઓ વચ્ચે પણ ચમકતું રહે સ્મિત!

જીવનમાં કશું લોભામણું ભ્રમિત કરનાર ન હોય,
ત્યારે વિચાર-વિવેક દાખવવો છે સહેલો!
જ્યારે આત્માને આમ-તેમ ભટકાવવા
પાપનો કોઈ પોકાર ન હોય!

પરંતુ, કસોટીની એરણે ન ચઢે,
ત્યાં સુધી એ છે માત્ર નકારાત્મક ગુણ!
વિશ્વમાં સાચા સન્માનને તો છે લાયક,
એ જીવન જે વાસના સામે ટક્કર ઝીલી શકે!

આજે તો જગતના રાજમાર્ગ ઉપર ઉભરાય છે,
વકદર્શી, હતાશ અને ગમગીન!
ઝઝૂમવાનું કશું કૌવત દેખાડી ન શકતા
એવાજ લોકો બનાવે છે જીવનના સરવાળા!

પરંતુ લાલસા ઉપર વિજય પામતી નીતિમત્તા,
અને વેદનાને ધૂપાવતું સ્મિત!
વિશ્વધરા પર વંદનીય છે આ સદ્ગુણ,
કારણ દર્શન એના છે ખરેખર દુલભ!

- ઈલા બ્હીલર વિલકોક્સ

સુવર્ણની શોધ

યુવાન સ્કોટિશ એંડ્રુ કાર્નેગી અમેરિકા આવ્યા અને ત્યાં નાના એવા કામ-ધંધાનો આરંભ કર્યો. અંતે આખા અમેરિકામાં લોખંડના ક્ષેત્રે એ સૌથી મોટા ઉદ્યોગપતિ તરીકે પંકાયો. એક સમયે એમની પાસે ૪૩ લાખોપતિ કર્મચારીઓ હતા. એ જમાનામાં લાખો ડૉલર હોવા ભારે મોટી બાબત હતી!

કોઈકે કાર્નેગીને માણસો સાથેના એમના વ્યવહાર અંગે પૂછ્યું તો કહે, “લોકો સાથેની આપણી વર્તણૂક એ સોનું ખોદવા જેવું છે. સોનાની ખાણમાં તમે ટનબંધી માટી ખોદો, ત્યારે કણભર સોનું મળે! પરંતુ જ્યારે તમે ખોદવાનું શરૂ કરો છો ત્યારે તમે માટી માટે ખોદતા નથી! તમારી ખોજ સોનું છે!”

તમારું કેન્દ્રબિન્દુ શું છે? સુવર્ણના ખાણિયા બનો. લોકોમાં તમે દોષો જ જોવા લાગશો તો, એ તો ઢગલાબંધ મળશે! તમારે જોઈએ છે શું? એંડ્રુ કાર્નેગીના જવાબમાં મહત્વનો સંદેશ છૂપાયલો છે.

પ્રત્યેક વ્યક્તિમાં અને પ્રત્યેક પરિસ્થિતિમાં, કાંઈકને કાંઈક વિધાયક હોય જ છે! ક્યારેક કશું વિધાયક પામવા આપણે ઊંડે સુધી ખોદવું પડે છે, કારણ કે નરી નજરે એ ન પણ દેખાય! વળી, આપણે લોકોની નબળી બાબતો જ જોવા એટલા બધા ટેવાઈ ગયેલા હોઈએ છીએ કે, સારી ચીજ આપણા ધ્યાનમાં જ આવતી નથી. કોઈકે સાચું કહ્યું છે કે ખોટકાઈ ગયેલી ઘડિયાળ પણ દિવસમાં બે વાર તો સાચી હોય જ છે!

એટલે યાદ રાખો કે સુવર્ણની શોધ હોય ત્યારે કણભર સોનું મેળવવા મણબંધ માટી ખોદવી જ પડે! તેમ છતાં, તમારી શોધ માટીની નથી, તમારી શોધ તો છે સુવર્ણકણની છે!

મકાન અને તેનો ઘડવૈયો

ઈમારતો બાંધનાર એક ઉંમરલાયક બિલ્ડરને નિવૃત્તિ લેવાનું મન થયું. એણે પોતાના ઠેકેદારને બોલાવીને ધંધામાંથી મુક્ત થઈને કુટુંબ સાથે આરામથી જીવવાની પોતાની ઈચ્છા વિષે વાત કરી.

ઠેકેદારને તો પોતાનો એક સાથી કાર્યકર વિદાય લે તે કેમ ગમે? એણે કેવળ એક ઘર વધારે બાંધી આપવા માટે વિનંતિ કરી.

બિલ્ડરે હા તો પાડી, પણ એનું દિલ કામમાં લાગતું નહોતું. એણે અણઘડ કારીગરોને રોક્યા અને માલ પણ બધો નબળો વાપર્યો. આવી ખરાબ રીતે પોતાની કારકિર્દીનો અંત લાવવો, તે કમભાગી તો હતું જ.

જ્યારે એણે કામ પૂરું કર્યું, ત્યારે પેલા ઠેકેદારે ઘરની ચાવી એને જ સોંપતા કહ્યું, “આ તમારું મકાન છે! મારા તરફથી તમને ભેટ!”

બાપ રે! કેવો આઘાત? અને કેવી શરમ? જો એ જાણતો હોત કે એ પોતાનું ઘર બાંધી રહ્યો છે, તો બધું જ એણે સાવ જુદી રીતે ન કર્યું હોત! હવે તો એને સાવ ભંગાર ઘરમાં જ રહેવાનું થયું!

આપણું પણ આવું જ છે! આપણે પણ આપણા જીવન પર ધ્યાન આપતાં નથી! એમાં સક્રિયતા કરતાં પ્રતિક્રિયાત્મકતા જ વધારે હોય છે, આપણું સર્વોત્તમ રેડતાં નથી. જ્યાં વધુ કાળજી દાખવવી જોઈએ ત્યાં આપણે બેધ્યાન રહીએ છીએ. સામે જે પરિણામ આવે છે, તે જોઈ આઘાત પામીએ છીએ અને પછી પેટ ભરીને પસ્તાઈએ છીએ!

મકાનના ઘડવૈયાના સ્થાને તમારી જાતને મૂકો. મકાનને સ્થાને તમારા જીવન ઘડતરને મૂકો. રોજ તમે જે ખીલી ઠોકો, પાટિયું મૂકો કે દિવાલ ચણો! જે કાંઈ રચો, તે સરસ રચો! રચવા માટે આપણને એક જ જીવન મળે છે!

એક દિવસ પણ વધુ જીવવા મળે, તો એ દિવસ સરસ રીતે, ગરિમાપૂર્વક જીવવો જોઈએ. દિવાલ પરનું લખાણ કહે છે : “જિંદગી ઘડવાની યોજના એ સંપૂર્ણતઃ તમારા હાથમાં છે!”

તમારું વર્તમાન જીવન એ તમારા ભૂતકાળના વલણો અને પસંદગીઓના પરિણામરૂપે છે. આજે તમે જે વલણો દાખવશો અને જે પસંદગીઓ ચૂંટશો, એના પર તમારી આવતી કાલનું જીવન નિર્ભર છે!

માંગો તેટલું જીવન આપે!

મેં જિંદગી સાથે સોદો કર્યો એક પૈસાનો,
અને જીવને એક પાઈ પણ વધુ ન આપી.
સાંજે, જ્યારે મેં મારો ખાલી ખજાનો જોયો,
વધુ માટે ઘણું કરગર્યો તો પણ!

કારણ, જીવન એ તો છે માત્ર માલિક,
માંગો તેટલું જ એ આપે.
પરંતુ એક વાર વેતન નક્કી કર્યુંને,
પછી તો, મળ્યું એ સ્વીકારવું જ પડે!

મેં બાંધી હતી એક ચાકરની રોજ,
પણ ધ્રાસ્કો પડ્યો મેં જાણ્યું ત્યારે.
જે કાંઈ વેતન મેં માંગ્યું હોત,
જીવન મને તે ખુશીથી આપત!

- જેસી રીટનહાઉસ

આંખોની દૃષ્ટિ હોય, પરંતુ જીવનદૃષ્ટિ ન હોય...
તેના કરતાં તો ઊલટી પરિસ્થિતિ વધુ સારી!
- હેલન કેલર

યથાર્થ જીવનનું વ્યાકરણ

તમારા વ્યાકરણને બરાબર સમજ લો! હંમેશાં 'સક્રિય કર્તૃવાચ્ય' માં રહો, 'નિષ્ક્રિય કર્મવાચ્ય' માં નહીં. તમારી સાથે જે બને તે કરતાં તમે પોતે જે કરો છો, તે પર વિશેષ ધ્યાન આપો. ભૂતકાળ માટે પસ્તાવો કર્યા વગર અથવા તો ભવિષ્યકાળ વિષે ચિંતા કરવાને બદલે, હંમેશાં 'વર્તમાનકાળ' માં જીવો.

હંમેશાં 'પ્રથમ પુરુષ' બની રહો. બીજાના દોષો જોયા કરવા કરતાં પોતાને તપાસતાં રહેવું સારું છે. 'એકવચન' માં જીવો, ટોળાની વાહ-વાહ મેળવવા કરતાં તમારા પોતાના અંતરાત્માના સ્વીકારનું વધુ મહત્વ છે.

સારા માર્ગદર્શિકા સાથમાં...

આપણાં સપનાં પાર પાડવા આપણી પાસે ઘણા ઉપાયો હોય છે. પુસ્તકો વાંચવા, ટેપો સાંભળવી, પરિસંવાદોમાં જવું અને જુદા જુદા પ્રશિક્ષણ વર્ગોમાં જવું. આ બધું તો સાડું, સાચું અને મહત્વનું છે. પરંતુ આપણા કામમાં અને જીવનમાં સાચા નિર્ણયો પર પહોંચીએ તે માટેનો સૌથી વેગીલો રસ્તો છે - સારો માર્ગદર્શક રાખવો. હજારો વર્ષોથી, લોકોના જીવન પર ભારે મોટો પ્રભાવ આવા સલાહકારો દ્વારા પડી રહ્યો છે.

સારો માર્ગદર્શક તમારા વિકાસ અને ઉત્થાનને ઝડપી બનાવશે અને અનુસરવા માટેનો એક સારો નમૂનો પણ રજૂ કરશે. તમારા ધ્યેયને હાંસલ કરવા જે કાંઈ જરૂરી પગલાં ભરવાં જોઈએ, તે ભરવામાં એ સાથે રહેશે. તમારો માર્ગદર્શક લીધેલા પગલાંનાં કોઈ બીજાં વિકલ્પો હશે તો તે સૂઝાડશે, આગળ પર ક્યાં ખાડા-ટેકરા આવી શકે તે વિષે તમને ચેતવતો રહેશે અને જો જરૂરી હશે તો પરિવર્તન માટેની પદ્ધતિ અને પ્રોત્સાહન બંને પૂરા પાડશે.

માર્ગદર્શક હશે તો તમે તમારા હેતુને વધુ ઝડપથી, વધારે કુશળતાપૂર્વક અને ઓછા પ્રત્યાઘાતો સાથે સિદ્ધ કરી શકશો. પ્રવાસમાં તમને એવો એક સાથીદાર મળશે જેની સાથે પ્રવાસનો આનંદ તો આવશે જ, તદ્દુપરાંત તે તમને કદી નુકશાન વેઠવા નહીં દે, અને તેના હૈયે તમારા તમામ હિતો વસ્યા હશે.

તમારા માર્ગદર્શક નક્કી કરવામાં તમારા વિકલ્પોને મર્યાદિત ન કરશો. એકી સાથે, એક કરતાં વધારે માર્ગદર્શક હોય, તો તે તમારા માટે ઉત્તમ છે, એવો તમને અનુભવ થશે. તમે આર્થિક ક્ષેત્ર, આરોગ્ય અંગે, આધ્યાત્મિકતા માટે અને વેપાર-વ્યવસાય માટે જુદા જુદા માર્ગદર્શકો રાખી શકો.

તમે જેને માર્ગદર્શક બનાવવા માંગો, તેને અન્ય કોઈએ માર્ગદર્શન આપ્યું હશે. એવી જ રીતે તમારું માર્ગદર્શન મેળવવા પણ કોઈ પ્રતીક્ષા કરતું હશે. તમને કશુંક મૂલ્યવાન શીખવા મળ્યું હોય, તો તે બીજાને આપવાની તમારી જવાબદારી છે. આમ અંતે આ 'અરસ-પરસની જીત'નો સંબંધ છે!

- ટોડ ડંકન

જીવન તો જેવું બનાવીએ તે!

ઉમદા કાર્યોની ચાલો વાત કરીએ
ન કરીએ વાત કોઈ ખોટા કામોની,
અને ગીત ગુનગુનાવીએ સુખી દિવસોના
ન ગાઈએ આપણા દુઃખના ગાણા.

નથી સર્જાયા આપણે ચીડાવા કે નિસાસા નાખવા
અને સૂતેલા વિષાદ-વ્યથાને જગાડવા.
ઉજ્જવળ આનંદ છે ઊભો આપણી પડખે,
જીવન તો જેવું બનાવીએ તે!

ચાલો શોધીએ માનવોનાં ઉજળાં પાસાં
અને રાખીએ એમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ.
છે દરેક જીવમાં કાંઈક એવો પ્રકાશ,
જે કષ્ટ ઉઠાવે છે એની જીત માટે.

અરે! પડી હોય છે સૌ કોઈમાં સુષુપ્ત ભલાઈ
અને જો તક ઉઠાવીએ એને જગાડવાની.
આપણા હાથમાં જ છે છડી જાદુઈ,
જીવન તો જેવું બનાવીએ તે!

વળી અહીં એવાં પ્રેમાળ હૃદય પણ
જે પ્રકાશ અને આનંદ પ્રસરાવે.
ધન્યવાદ છે એમને, જેમના વગર
ન જાણી શક્યા હોત અગણિત રત્નો.

આ બધાંની સાથે જોડાય છે
બને તેમની દુનિયા ધન્ય અને સુખી.
જો ન થઈ શકે એમ, તો ભૂલ છે આપણી જ
જીવન તો જેવું બનાવીએ તે!

- જ્યૉર્જ ઈલિયટ

ઓછાં સાધનો સાથે પણ સંતુષ્ટ રહી જીવવું...
વૈભવ-વિલાસ કરતાં સૌજન્યશીલ લાલિત્ય શોધવું...
અને ફેશન કરતાં સુરુચિપૂર્ણ સૌંદર્યની ખોજ...
માનનીય નહીં પણ આદરને પાત્ર બનવું...
અને બનવું સમૃદ્ધ, નહીં ધનવાન!

સઘન વિદ્યાપ્રાપ્તિ માટે, વિચારવું શાંત ચિત્તે...
સૌમ્ય સંવાદ, કાર્ય નિખાલસ...
તારલા અને પંખીડાને, બાળક અને મહાત્માને...
સાંભળવા ખુલ્લા દિલે અને મોકળા મને...

સૌને આનંદપૂર્વક સહી લેવા...
અને કરવું સઘળું કામ વીરતાપૂર્વક...

આ છે મારું જીવન દર્શન!

- વિલિયમ ચેલિંગ

દુનિયા બદલવા જતાં...

જ્યારે હું નવલોહિયો યુવાન હતો,
દુનિયાને મારે બદલવી હતી.
પણ મને દુનિયા બદલવાનું અઘરું લાગ્યું,
એટલે મેં મારા દેશને બદલવાનું નક્કી કર્યું.

પરંતુ મેં જોયું કે દેશ પણ હું બદલી શક્યો નહીં,
એટલે મેં ધ્યાન આપ્યું મારા શહેર ઉપર.
મારા શહેરને પણ ન બદલી શક્યો અને ઉંમર થતાં
મેં મારા કુટુંબને બદલવાનો પ્રયાસ શરૂ કર્યો.

હવે એક વૃદ્ધ તરીકે, મને સમજાયું છે કે
બદલી શકું તો હું કેવળ જાતને.
અને અચાનક એ પણ સમજાયું, કે જો વર્ષો પહેલાં
મેં મારી જાતને બદલી હોત તો
પાડી શક્યો હોત તેનો પ્રભાવ મારા કુટુંબ પર.

મારો પરિવાર અને હું બન્ને મળીને
અમારા નગર ઉપર પણ પ્રભાવ પાડી શક્યા હોત.
એની અસરથી બદલાયો હોત મારો દેશ
અને આમ, સાચે જ, હું દુનિયાને પલટી શક્યો હોત!

બહેતર ‘તું’ થી આરંભ કર!

“તારે બહેતર દુનિયા બનાવવી જોઈએ!” પ્રભુએ કહ્યું.

એણે પૂછ્યું, “શી રીતે?
જગત તો કેવું અદ્ભુત સ્થાન છે
અને સાથે કેવું ગૂંચવાયેલું!
અને હું તો સાવ નાનકો, વળી નકામો.
હું શું કરી શકું, નાથ?”

પરંતુ સર્વજ્ઞ અને કૃપાળુ પ્રભુએ જવાબ વાળ્યો,
“પહેલા બહેતર ‘તું’ નું સર્જન કર!”

- એલેક્ઝાંડર પોપ

પ્રભુ, આપ આવા માનવ!

પ્રભુ, અમને એવા માણસ આપ! આજના સમયને લાયક,
મજબૂત મનના, દરિયાવ દિલના,
હોય જેમની સાચી શ્રદ્ધા અને તત્પર હાથો.

એવા માણસો, જેમને અધિકારનો મોહ મારી ન શકે,
જેમને હોદ્દાની બદીઓ ખરીદી ન શકે,
એવા માણસો જેમને પોતાના અભિપ્રાય અને મનોબળ હોય
જેમને સ્વાભિમાન હોય, જે અસત્ય ન બોલે.

એવા માણસો જે લોકલાગણી ઉશ્કેરનારનો સામનો કરી
અને તેમની વિશ્વાસઘાતી પ્રશંસાનો મક્કમ પ્રતિકાર કરે!
મૂઠી ઊંચેરા માનવી, સૂર્ય-તાજ વિભૂષિત, ધુમ્મસથી રહેતા અલિપ્ત,
જાહેર સેવામાં તેમજ ખાનગી ચિંતનથી.

જ્યાં તોફાની ટોળાની અંગૂઠાછાપ માન્યતાઓ,
મોટા એમના દાવાઓ અને શૂન્યસમા કામો,
સ્વાર્થના સંઘર્ષમાં સદા અટવાયેલા...
જુઓ કેવી રડી રહી છે સ્વાતંત્ર્યની દેવી,
બદી રાજ કરે છે પૃથ્વી પર...
અને વિલંબિત ન્યાય ઉંઘે છે!

- જોસીયાહ ગિલબર્ટ હોલેન્ડ

માનવ નિર્માણ

અંધ છીએ આપણે સૌ જ્યાં સુધી ન નિહાળીએ...
શું છે માનવ આયોજન?
નથી કોઈ રચનાનો અર્થ...
માનવ નિર્માણ જો તે ન કરી શકે!

શાં માટે બાંધવાં આ ઝળહળતાં નગર...
જો માનવનું સર્જન ન થઈ શકે?
બાંધકામ આપણું વ્યર્થ બની શકે...
જો બાંધનારનું પણ ન થાય નિર્માણ!

- એડ્વિન માર્કહેમ

તમે ફરક પાડી શકો!

દરિયાકાંઠે દાદા સાથે ટહેલતા પૌત્રની આ વાત છે. દાદાજી વારંવાર પાણીમાં જઈ, કાંઠાના 'સેન્ડ-ડૉલર'ને પકડી પાછા દરિયામાં નાંખતા રહેતા હતા. આ બધું થોડો વખત જોતાં રહી, પૌત્રે અંતે પૂછ્યું, “દાદાજી, તમે આ શું કરો છો?”

તો હસીને દાદા બોલ્યા, “બેટા, વાત એમ છે કે આ 'સેન્ડ ડૉલર' જીવિત જળ-તત્ત્વો છે. એમને જો હું પાછા દરિયામાં ન નાંખી દઉં તો સૂરજના તાપમાં એ મરી જાય.”

ત્યારે પૌત્ર બોલ્યો, “પણ દાદાજી, આવાં તો હજારો જીવડાં કાંઠા પર પડ્યાં છે! તમે આટલું કરો, એથી શો ફરક પડે?”

દાદાજીએ એ જ ક્ષણે, નીચા વળીને એક જીવડાને હાથમાં લઈ દરિયામાં નાંખ્યું અને કહ્યું, “આ એક જીવડાને તો ભારે મોટો ફરક પડ્યો. કેમ ખરું ને?”

તમે જગત આખાને બદલી ન શકો, પરંતુ જ્યારે તમે તમારી પોતાની દુનિયા બદલી નાંખો ત્યારે બીજાની દુનિયા બદલવા તરફનું એક ભારે મોટું કદમ તમે ઊઠાવો છો! એ બીજા લોકો એવા હશે, જેમાંના ઘણાને તમે કદી જાણશો પણ નહીં, પરંતુ તમારા શબ્દો કે પ્રત્યક્ષ કૃત્યો દ્વારા એમના જીવનમાં પરિવર્તન આવી શકે. ડૉક્ટર જહોન મેક્સવેલ કહે છે કે સરેરાશ મનુષ્ય પોતાના જીવનકાળ દરમિયાન દસેક હજારથી વધુ લોકો પર પોતાનો પ્રભાવ પાડી શકે છે. આ સાવ નગણ્ય તો નથી જ!

કોઈકે ક્યાંક કહ્યું છે કે વરસાદનું કોઈ એક ટીપું પૂરની જવાબદારી લેતું નથી, પણ હકીકત એ છે કે દરેક ટીપું પોતાનો ભાગ ભજવે છે. કમનસીબે, મોટા ભાગના લોકો પોતાના હાથ ઊંચા કરી કહી દે છે કે - “એમાં હું શું કરી શકું?”

બીજું કાંઈ નહીં તો તમે કાંઠા પરનાં દરિયાઈ જીવડાંને પાછા દરિયામાં તો ફેંકી શકો, જેથી એ જીવી શકે. તમે મદદ ઝંખતા લોકો પાસે પહોંચી થોડા સહાયભૂત તો થઈ જ શકો. તમારી આસપાસના જ નહીં, પણ તેમના દ્વારા બીજા ઘણા બધા સાથે વાત કરીને તમે પ્રોત્સાહન આપી શકો. બીજું કશું નહીં, તો તમારું જીવન સ્વયં, એક સુવાક્ય બની શકે!

- ઝીગ ઝીગલર

તડવાળો ઘડો

ભારતમાં એક પનિહારા પાસે બે મોટા ઘડા હતા, જે વાંસની કાવડના બંને છેડે લટકેલા હતા. પોતાની ગરદન પર પાણીની આ કાવડ એ ગોઠવતો. એક ઘડો તડવાળો હતો, બીજો સાજોસમો હતો. સાજો ઘડો ઠેઠ નદીથી તે માલિકના ઘર સુધી બધું પાણી યથાવત્ ઘેર પહોંચાડતો હતો, જ્યારે તડવાળો ઘડો ઘેર પહોંચતો ત્યારે અડધો થઈ જતો!

બે વર્ષ સુધી આમ ચાલ્યું. અંતે એક દિવસ પેલા તડવાળા ઘડાએ પનિહારાને કહ્યું, “મને મારી શરમ લાગે છે અને હું તમારી માફી માંગુ છું.” ત્યારે પનિહારાએ પૂછ્યું, “કેમ, શેની શરમ લાગે છે?”

ત્યારે ઘડો કહે, “છેલ્લાં બે વર્ષથી હું અડધું જ પાણી ભરી શકું છું. કારણ કે તડને કારણે અડધું પાણી તો અમથું જ રસ્તા પર વેડફાઈ જાય છે. તમારે કામ તો પૂરેપૂરું કરવું પડે છે, પણ તેની પૂરી કિંમત તો તમને મળતી નથી!”

પેલા પનિહારાને જૂના તડવાળા માટલા માટે દિલગીરી થઈ પણ સહાનુભૂતિભર્યા અવાજે એ બોલ્યો, “આપણે આપણા માલિકને ઘેર પાછા જઈએ ત્યારે રસ્તા પરનાં સુંદર ફૂલો જોવા મારી તને વિનંતિ છે!” અને સાચે જ, જ્યારે તેઓ ટેકરી પર ચઢ્યા, પેલા તડવાળા માટલાએ જોયું કે રસ્તાની બાજુ પર ખીલેલાં સુંદર વન્ય ફૂલો પર હૂંફાળો સૂરજ ચમકતો હતો!

પનિહારાએ માટલાને કહ્યું, “તે જોયું કે આ ફૂલ માત્ર તારા તરફના રસ્તાની બાજુ પર છે અને બીજી તરફ નથી? એનું કારણ આ છે કે, જ્યારથી તારી તડમાંથી પાણી વહી જવાની મને ખબર પડી ત્યારથી મેં એનો ફાયદો ઊઠાવ્યો. મેં રસ્તાની તારી બાજુ પર ફૂલોનાં બી વાવ્યાં અને રોજ જ્યારે આપણે ઘેર પાછા ફરતાં ત્યારે તું એમને પાણી પાતો. છેલ્લાં બે વર્ષથી, આ સુંદર ફૂલો ચૂંટીને હું મારા માલિકના મેજને શણગારું છું. તું જેવો છું તેવો ન હોત તો, એમને એમના ઘરની શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરવા આ સુંદર ફૂલો ન મળ્યાં હોત!”

આપણા સૌમાં કોઈ ત્રુટિ રહેલી છે. આપણે સૌ પેલા તડવાળા ઘડા જેવા છીએ. પરંતુ જો આપણે આપણામાં રહેલી તડ અને ત્રુટિઓનો કલ્પનાસભર ઉપયોગ કરીએ, તો આપણા જીવન સાચે જ લાભદાયી બની રહે!

પાડ માનો!

પાડ માનો કે, તમે માંગો તે બધું તમારી પાસે નથી,
જો એ બધું મળ્યું હોત, તો શેની અપેક્ષા રહેત?

પાડ માનો કે તમે સર્વજ્ઞ નથી,
જેથી કશુંક શીખવાની તમને તક મળે છે!

પાડ માનો, સંકટ સમયનો,
તે દરમ્યાન જ, તમે વિકસી શક્યાં!

પાડ માનો, તમારી મર્યાદાઓનો,
કારણ કે એથી સ્તો તમને સુધરવાની તક રહે છે!

પાડ માનો, પ્રત્યેક નવા પડકારનો,
કારણ કે એ જ રચશે તમારાં જોમ અને શીલ!

પાડ માનો, તમારી ભૂલોનો,
એ જ શીખવશે તમને મૂલ્યવાન જીવનપાઠ!

પાડ માનો, જ્યારે થાક અને શ્રમ અનુભવો,
એથી તો સિદ્ધ થાય છે તમારા પ્રયાસ!

જીવનમાં સારી બાબતો માટે તો સૌ કોઈ આભાર માને!
પરંતુ જીવનની સમૃદ્ધ કૃતાર્થતા ત્યારે પ્રગટ થાય છે,
જ્યારે માણસ પોતાની પડતી માટે પણ કૃતજ્ઞ બને છે!

મિત્રોની સોગાદ!

આ શ્રમિત પૃથ્વીનાં તમામ દુઃખો, માનવોની પીડા અને ઉદ્વેગો,
બધાં એક્સામટાં ભેગાં કરાઈને અપાયાં હોત જો મને,
તો પણ મારી પાસે મારી કિંમતી દોલતનો ભાગ શેષ બચત!
ધન્યવાદ પ્રભુનો મિત્રો માટે, કે વર્ષો વધતાં મિત્રો પણ વધે છે,
જ્યારે ધન-વૈભવ, આશા-અરમાનનું કરે છે ખંડન,
ત્યારે જમીન-સોના કરતાં પણ કિંમતી, ભવ્ય વરદાન સિદ્ધ થાય છે,
પછી ભલેને બધું લૂંટાઈ જાય, સાચી મૂડી તો છે મુજ મિત્રો!

હે જીવન નાથ! કૃપા વરસાવો અને બક્ષો મને...
જીવનપથના સાચા સાથી એવા મિત્રોની સોગાદ!

તમે ટોચ ઉપર છો, જ્યારે...

૧. તમે બરાબર સમજો છો કે, નિષ્ફળતા એ ઘટના છે, વ્યક્તિ નથી! વળી એ કે, ગઈ રાતે ગઈ કાલ તો પૂરી થઈ ગઈ અને હવે ‘આજ’ એ તો સાવ નવોનકોર દિવસ છે!
૨. ભૂતકાળ સાથે દોસ્તી બાંધી, તમે હવે વર્તમાન પર કેન્દ્રિત થયા છો અને તમારા ભવિષ્ય અંગે આશાવાદી છો!
૩. તમે જાણો છો કે સફળતા તમને બનાવતી નથી અને નિષ્ફળતા તમને તોડતી નથી.
૪. તમે શ્રદ્ધા, આશા અને પ્રેમ વડે સભર છો અને ક્રોધ, લોભ, અપરાધભાવના કે ઈર્ષ્યા-વેરઝેર વગર જીવો છો.
૫. તમારા વિરોધીઓને તમે તમારા મિત્ર બનાવ્યા છે અને જેઓ તમને સૌથી વધારે જાણે છે, તેમના પ્રેમ અને આદર તમે પ્રાપ્ત કર્યા છે.
૬. તમે સમજો છો કે બીજા તમને સુખ આપી શકશે, પરંતુ સાચો આનંદ તો ત્યારે જ અનુભવાય છે, જ્યારે આપણે બીજા માટે કશુંક કરી છૂટીએ છીએ.
૭. તમે કઠોર લોકો પ્રત્યે આનંદી, અસભ્યો પ્રત્યે મળતાવડા અને જરૂરતમંદો પ્રત્યે ઉદાર બનો છો.
૮. ચાહવા મુશ્કેલ તેવા પર પણ તમે પ્રેમ ઢોળી શકો છો, નિરાશામાં ડૂબેલાને આશા, મિત્રવિહોણાને મૈત્રી અને હતાશ થયેલાઓને તમે પ્રોત્સાહન આપો છો.
૯. ક્ષમા આપવામાં પાછળ, આશા સેવવામાં આગળ, કરુણામાં નીચે અને આભારવશતામાં તમે ઉપર જોઈ શકો છો!
૧૦. તમે પારખી શકો છો, કબૂલ કરી શકો છો, વિકાસ કરી શકો છો અને તમારી ઈશ્વરદત્ત શારીરિક, માનસિક અને આધ્યાત્મિક શક્તિઓને ઈશ્વરની કીર્તિ સ્થાપવામાં અને માનવજાતિના લાભ માટે વાપરી શકો છો.
૧૧. વિશ્વના સર્જનહાર સમક્ષ તમે ખડા રહો છો અને એ તમને બિરદાવે કે - “શાબાશ બેટા, મારા ભલા અને વફાદાર સેવક! તેં સરસ કામ કર્યું!”

- ઝીગ ઝીગલર

ડહાપણનો ભંડાર

હવે પછી શું કરવું
એ જાણવું...
તે છે ડહાપણ!

તે કેવી રીતે કરવું
એ જાણવું...
તે છે કાર્યકુશળતા!

અને જાણ્યા પછી
તેનું આચરણ કરવું
એ જ છે સાચો સદ્ગુણ!

ડહાપણનો ભંડાર

પવનની દિશા
આપણે ભલે ન બદલી શકીએ...

પરંતુ
સાનુકુળ સદ
તો જરૂર તાણી શકીએ!

તમારું વહાણ
તમારા સુધી પહોંચે...
તેની રાહ ન જૂઓ...

ત્યાં સુધી તરી જવાની
તૈયારી રાખો!

સંઘ-ભાવના

સંઘ ભાવનાના પ્રેરક પાઠ શીખવા માટે, આકાશમાં ઊડતા કલહંસો (Geese)ની હારની રસપ્રદ રીતને ધ્યાનપૂર્વક જોવી જોઈએ.

હંસોની એ હાર હંમેશા V આકારમાં જ કેમ ઊડે છે? એનો વૈજ્ઞાનિક ખુલાસો એ છે કે જ્યારે દરેક પક્ષી પોતાની પાંખો હવામાં વીંઝે છે ત્યારે એને અનુસરતા પંખીને તે ઉચ્ચત કરે છે.

જે લોકો કોઈ એક સમૂહના ભાગરૂપ હોય અને એક જ દિશામાં ગતિ કરે, તો તેઓ પોતાની મંજિલે વધારે ઝડપભેર અને સુગમતાથી પહોંચી શકે છે, કારણ કે તેઓ પરસ્પરના વિશ્વાસે ચાલે છે.

વચ્ચે ક્યાંક કોઈ હંસ V આકારમાંથી આડોઅવળો થવા માંડે તો તરત જ એ એકલા ઊડવાની દિશામાંથી વિરોધી ખેંચાણ અનુભવે છે અને એ પાછો V આકારમાં આખા સમૂહની શક્તિનો લાભ લેવા પહોંચી જાય છે.

આપણામાં જો હંસ જેટલી વિવેકબુદ્ધિ હોય, તો આપણી જ દિશામાં આગળ જતાં લોકો પાસેથી માહિતીની આપ-લેનો લાભ મેળવવો જોઈએ.

જ્યારે આગળનો હંસ થાકે ત્યારે એ પાછળ સરકી જઈ બીજાને પોતાનું સ્થાન આપે છે.

નેતૃત્વ લેવામાં વારાફરતી ભાગીદારી નોંધાવીને અઘરા કાર્યો પાર પાડી શકાય.

પાછળના હંસો આગળના હંસોની ગતિ વધારવા કાંઈક ને કાંઈક અવાજ કરતા રહે છે.

આપણી આગલી હરોળમાં જે હોય, તેમને ટેકો અને પ્રેરણા આપે તેવા પોકારો કરતા રહેવાથી તેમનો થાક અને બોજો ઓછો થાય છે.

સમૂહમાંનું કોઈ એક પંખી માંદું પડે કે કોઈ પિસ્તોલની ગોળીથી નીચે પડી જાય તો બીજા બે પંખી પણ બહાર નીકળી જઈ ઘાયલ હંસ પાસે પહોંચી જાય છે અને એને મદદ કરી સાચવે છે.

કપરા સંજોગો આવી જાય ત્યારે આપણે એકમેકને સહાયભૂત થવું!

એટલે ફરીવાર જ્યારે તમે હંસોની હાર જૂઓ ત્યારે યાદ રાખજો કે કોઈ જૂથ કે ટોળકીના સભ્ય બનીને પોતાનો ભાગ ભજવવો એ સુંદર પડકાર, અધિકાર અને પુરસ્કાર છે!

ગુણવત્તાની ચાવી

એક વ્યવસ્થાપક પોતાના એકેએક કર્મચારીઓ કેટલા મહત્વના છે તે દર્શાવવા નીચે મુજબનું લખાણ કરતો. કોઈ પણ જૂથ કે સંસ્થાનો એકેએક માણસ પોતાની કિંમતી ભૂમિકા કેવી રીતે ભજવે છે તે આ લખાણમાં સરસ રીતે દર્શાવાયું છે. તદ્દુપરાંત, આખું જૂથ સાથે મળીને કામ કરે અને એક એકમ તરીકે જ સફળતાને વરે તે જોવાનું કામ જે-તે વ્યક્તિનું છે, આ વાત પણ સ્પષ્ટ કહેવાઈ છે.

કોઈ એકાદો માણસ પણ (આ દૃષ્ટાંતમાં 'ક') જો બરાબર કામ ન કરે તો ઉત્પાદનની ગુણવત્તા પર કેવી અવળી અસર પડે છે તે તપાસો! નીચેના ટાઈપોમાં 'ક'નું બટન ખોટકાઈ ગયું છે એટલે 'ક' ને સ્થાને X કરવું પડ્યું છે.

દરેX માણસ મહત્વનો છે.

મારું ટાઈપ રાઈટર જૂનું થઈ ગયું છે તો ય એ સારું XIમ આપે છે. માત્ર એXજ બટન તેમાં બગડ્યું છે, એ બટન છે Xનું. તમને થશે કે બીજા બધાં બટનો બરાબર XIમ આપતાં હોય તો એX બગડેલા બટનથી ખાસ ફરX ન પડે, પરંતુ એX બટન પણ સરખું ન ચાલે તો XIમની બધી મજા બગડી જાય છે!

તમે તમારી જાતને Xહી શકો. અરે, હું એXલો માણસ સારું XIમ નહીં કરું તો Xીંછનું ધ્યાન નહીં જાય, પરંતુ એથી ચોXXસ ફરX પડે છે, Xીરણ X સંગઠનમાં Xીંછ પણ પરિણામ લાવવું હોય તો પ્રત્યેX વ્યXિતની ઉત્તમોત્તમ શXિત પ્રગટ થાય તેની સXિય ભાગીદારી નોંધાવી જોઈએ.

એટલે ફરીવાર જ્યારે વિચારો X તમારું Xીંછ મહત્વ નથી, ત્યારે મારું આ જૂનું ટાઈપરાઈટર યાદ Xરજો. તમે 'XI' પર્સન છો, ચાવીરૂપ છો!

બાળક શીખે આ રીતે!

બાળક જો નિંદાકૂથલી વચ્ચે જીવે તો એ અવગણતાં શીખે.

જો એ પ્રશંસા વચ્ચે જીવે તો એ કદર કરતાં શીખે.

બાળક જો વેરઝેરમાં ઉછરે તો એ ઝઘડાખોર બની જાય.

પણ જો એ સહિષ્ણુતા સાથે જીવે તો એનામાં ધીરજ વિકસે.

બાળકની જો મશ્કરી થતી રહે તો એ શરમાળ બને.

અને જો એને શાબાશી મળતી રહે તો એનામાં આત્મવિશ્વાસ પ્રગટે.

જો બાળકને હરઘડી શરમાવું પડે તો એનામાં અપરાધભાવના જાગે.

પણ જો એને અનુમોદન મળતું રહે તો એનામાં આત્મગૌરવ ઉભરે.

બાળક સાથે જો સદ્વ્યવહાર થાય, તો એ ન્યાયભાવના કેળવે.

જો એની સરસ સંભાળ લેવાય, તો શ્રદ્ધા રાખતાં શીખે.

બાળકના સહજ સ્વીકાર સાથે જો મૈત્રી કેળવાય

તો જગતમાં એ પ્રેમ પામતાં શીખે.

જવાબદાર કોણ?

એક ન્યાયાધીશે ગુનેગારને લૂંટ ચલાવવા માટે સજા ફરમાવીને પૂછ્યું, “તારે કાંઈ કહેવાનું છે?”

ત્યારે પેલા ગુનેગારે કહ્યું, “હા, નામદાર સાહેબ, મારા મા-બાપને પણ જેલની સજા ફટકારો!”

ન્યાયાધીશે એનું કારણ પૂછ્યું.

ત્યારે એણે જવાબ આપ્યો, “હું જ્યારે નાનો હતો ત્યારે શાળામાંથી એક પેન્સીલ ચોરી આવ્યો. મારા મા-બાપને એની ખબર હતી પણ તેઓ એક શબ્દ પણ ન બોલ્યા. પછી તો નિશાળમાંથી અને અડોસપડોસમાંથી હું ઘણું બધું ચોરતો થઈ ગયો અને ધીરે ધીરે મારા માટે ચોરી એ વળગણ થઈ પડ્યું. મા-બાપ આ બધું જાણતા હતાં, પણ આંખ આડા કાન કરતા રહ્યા. એટલે જેલમાં મારી સાથે કોઈ હોવા જોઈએ તો તે મારાં મા-બાપ છે.”

ખોટું કરવા બદલ સંતાન તેની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થતું નથી, તેમ છતાં પોતાની જવાબદારીઓ અદા કરવામાં કસૂરવાર મા-બાપ પણ એટલા જ દોષી છે.

નાનકડી આંખો જૂએ છે તમને!

બે નાનકડી આંખો, સતત રાત અને દિવસ
ટીકી-ટીકીને જોઈ રહી છે તમને.

એવા જ નાના બે કાન, ઝડપભેર ઝીલી રહ્યા છે
તમારા એક-એક બોલને.

બે નાનકડા હાથ છે, તમે જે કાંઈ કરો
તે કરવા આતુર.

અને સપનાં જોતું એ નાનું બાળક
મોટું થઈને થવા માંગતું તમારી માફક.

એ નાનકડા બાળના તમે છો દેવાધિદેવ,
એને મન છો તમે શાણપણના રાજા.

એના નાનકડા મનમાં તમારા વિશે
ક્યારેય કોઈ પ્રકારની શંકા ન ઉદ્ભવે.

ભક્તિભાવભરી શ્રદ્ધા સાથે, તમે જે કાંઈ કહો કે કરો,
તેને એ સદૈવ માથે ચડાવે.

તમારા જેવો મોટો થશે જ્યારે એ
ત્યારે એ પણ બોલશે-ચાલશે તમારા પગલે.

વિસ્મયી નયનો ધરાવતો એ બાળ
તમે જ સદા સાચા એવી અતૂટ એની શ્રદ્ધા.

એની આંખો સતત ટીકી રહે છે
દિવસ-રાત જોતો એ તમને અને તમને જ.

રોજ જે કાંઈ કરો છો તમે, તે દ્વારા
બેસાડો છો એક દાખલો એના મનમાં,

પેલા નાનકડા બાળ માટે, જે ઝંખે છે
મોટા થઈને બનવું એને તમારા જ જેવું!

પુસ્તકોની દુનિયા

પુસ્તકોનું આ વિશ્વ એ તો છે માનવનું આગવું સર્જન!

બીજું જે કાંઈ એ રચે, તે ટકી ન શકે સદાકાળ.

સ્મારકો પડી ભાંગે, રાષ્ટ્રો નાશ પામે,

સભ્યતાઓ પુરાણી થઈ મરી પરવારે.

અને અંધકારના લાંબા યુગ બાદ, નવા લોકો નવસર્જન કરે!

જ્યારે પુસ્તકોની દુનિયામાં તો એવા ખંડોને ખંડો છે,

જેઓ સાક્ષીરૂપ છે આવી ઘટનાઓનાં પુનરાવર્તનના.

હજુય એ જીવ્યે જ જાય છે, નિત્ય નવાં બનીને.

લખાયાં ત્યારે હતાં, તેવાં જ સ્ફૂર્તિદાયક અને પ્રેરણાશીલ

સૈકાઓ અગાઉ મૃત્યુને વરી ચૂકેલા

લોકોના દિલની વાત હજુ આજે પણ

કરી રહ્યાં છે, આ નિત્ય નૂતન ગ્રંથ!

સદ્ગ્રંથોનો સ્વાધ્યાય કરો!

સદ્ગ્રંથ એવી અજબ ચીજ છે, જે જીવાત્માને પ્રવાસ કરાવે છે.

અવનવી રોમાંચક રાહો ખેડી,

સ્વપ્નેય ન કલ્પેલાં નવાં દ્વાર ખોલવાની.

ચક્ષુ સમક્ષ ખોલે એ ભાવિની ઝાંખી,

જ્યાં પાર કરવાના દૂરસ્થિત સુખદ અંતર.

બહાર નીકળીને કોઈ પંથ પકડે ત્યારે,

રોજ-બરોજની ચિંતાઓ એ ઉપાડી લે.

અરે, સાચેજ, સારું પુસ્તક લઈને,

ઘેર રહીને પણ, હૈયું કરી શકે જગની સેર.

બસ જોઈએ, એક મેજ, દીવો અને ખુરશી,

અને ડૂબી જઈએ આપણે કોઈ કાવ્ય કે રહસ્ય કથામાં.

મશગુલ થઈને એક પૃષ્ઠના શબ્દોમાં

ઓ પ્રશ્નાર્થી યુવા, ઓ ખોળતી અવસ્થા.

વાંચો પુસ્તકોને, સદ્ગ્રંથોનો સ્વાધ્યાય કરો

અને તમે મેળવશો સાહસસભર નૂતન વિશ્વની રૂપરેખા!

વસાવો ઘરનું પુસ્તકાલય!

મને બતાવો માણસના ઘરનું પુસ્તકાલય...

કેવાં પ્રકારનાં પુસ્તકોનું વાંચન કરે છે એ...

અને એ માનવીનું ચારિત્ર્ય હું વધુ સારી રીતે જાણી શકીશ.

સાથોસાથ સારી એવી ચોકસાઈથી,

હું તેનું ભાવિ પણ ભાખી શકીશ!

જીવનમાં ઉદાત્ત આદર્શો અને ઉમદા હેતુઓ સર કરવા માટે આત્મ-પુરુષાર્થ લક્ષી અને પ્રેરણાદાયી પુસ્તકો, એ માનવીના પ્રયત્નોમાં સૌથી મૂલ્યવાન એવું સાધન છે. પ્રત્યેક ઘરમાં ચોપડીઓ માટેની અભરાઈ તો જોઈએ જ, જેમાં આધ્યાત્મિક, માનસિક અને ભૌતિક સિદ્ધિઓ માટેનું દિશાસૂચન સંઘરાયેલું હોય.

વાંચનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે તમને મનનું વિશાળ જ્ઞાન તેમજ માહિતીનો એવો ભંડાર આપવાનું, જેનો વ્યવહારુ ઉપયોગ તમે રોજંદા જીવનમાં કરી શકો. વાચકના ચારિત્ર્યને દૃઢ કરી શકે, તેમજ સુધારીને ઉજ્જવળ કરી શકે તે આ સ્વાધ્યાયનું પ્રયોજન છે.

આધ્યાત્મિક પુસ્તકો, શબ્દકોશ, વિશ્વકોશ અને સ્વયંશિક્ષણ કરાવતા ગ્રંથો વગરનું ઘર, એ બારી વગરના મકાન જેવું છે, જેમાંથી અજવાળું આવી ન શકે.

નાના, કુમળાં મન જ્યાં ઘડાય અને જીવન માટે કંડારાય છે તે સ્થાન વિશ્વવિદ્યાલય નથી, પરંતુ એ છે - ઘર!

- બર્ટ્રાન્ડ ર્સેલ

પુસ્તકો

કદીય દગો ન દેનારા, મિત્રો છે એ મારા...

જેમની સાથે કરું ગોળિંદ, હું તો રોજ-બરોજની!

- રોબર્ટ સથી

અહંકાર

જ્યારે ઉન્મત્તતા અને બળૂકાઈ અનુભવો
અને તમારો અહં છાપરે ચઢે;
જ્યારે તમે સ્વર્ગના રાજા થઈને મ્હાલો, પોતાને
સૌના સ્વપ્નનો રાજકુમાર માનો.

ત્યારે થોડું થોભી જાઓ, અને તપાસી લ્યો કે
તમે કાંઈ જગત માટે અનન્ય નથી;
ત્રિપંખી લલિંગ સમા તમે વિરલ પણ નથી,
ડગલા કરતાં વધારે તમારો કશો ઉપયોગ નથી!

એક બાલ્ટી લો, એમાં વરસાદનું પાણી ભરો,
કોણી સુધીના હાથ તેમાં ડૂબાડો
પાછા ખેંચી લો એ હાથ અને તપાસો એ ખાડો
તમારી ખોટ કેવી પૂરાઈ જાય છે તે માપો.

જગતે જ્યારે આવ્યા, ચીસો પાડીપાડીને રડ્યા.
ચોમેર, બસ શોરબકોર!
પરંતુ જ્યારે જગેથી વિદાય થશો, જાણીને અચરજ થશે કે,
જગત તો એવું જ છે, જેવું અગાઉ હતું.

એટલે તારણ સ્વયંસ્પષ્ટ છે,
થાય તે કાંઈ કરી છૂટો;
નમ્ર અને ન્યાયી બનો, એકાદું આંસુ લૂછો
કદી ન માનો કે તમે અનિવાર્ય છો!

- ડિગોન્ડાસ

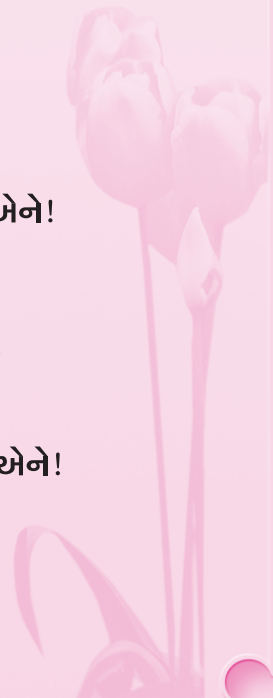
જે કાંઈ જાણતો નથી,
અને એટલું પણ જાણતો નથી
કે તે જાણતો નથી...
તે મૂર્ખ છે... છોડો એને!

જે કાંઈ જાણતો નથી,
અને જાણે છે
કે તે જાણતો નથી...
તે સરળ છે... શીખવો એને!

જે જાણે છે
પરંતુ જાણતો નથી
કે તે જાણે છે...
તે ઉંઘતો છે... જગાડો એને!

જે જાણે છે
અને એ પણ જાણે છે
કે તે જાણે છે...
તે જ્ઞાની છે... અનુસરો એને!

- સ્વામી વિવેકાનંદ

નિંદ્રા તો સુવર્ણમુદ્રા!

તમારું અજ્ઞાત મન તો હંમેશાં સક્રિય જ હોય છે. એ કદી સૂતું કે જંપતું નથી. તમે ઊંઘો છો ત્યારે એ વધુ ઝડપભેર કામ કરે છે, કારણ કે તમારા જ્ઞાત મન તરફથી કશી ડખલગીરી એને થતી નથી. તમે જ્યારે ઊંઘો છો ત્યારે અજ્ઞાત મન પાસેથી તમને મહત્વના પ્રત્યુત્તરો મળે છે! તમારી નિંદ્રામાંથી તમે સર્વોત્તમ મેળવી શકો, તે માટેનાં આ વ્યવહારુ સૂચનો યાદ રાખો:

- ❑ મનની શાંતિ અને શરીરની તંદુરસ્તી માટે ઊંઘ જરૂરી છે. ઊંઘની કમી ચીડ, ગ્લાનિ, ઉદ્વેગ અને માનસિક અવ્યવસ્થા ઉપજાવી શકે. નિંદ્રા દરમ્યાન આધ્યાત્મિક રીતે તમારામાં વિદ્યુતસંચાર થાય છે. પ્રસન્નતા અને શક્તિ-સંચય માટે પર્યાપ્ત ઊંઘ જરૂરી છે.
- ❑ તમે સમયસર જાગી નહીં શકો તેવો ડર હોય તો, સૂતાં પહેલાં તમારા અજ્ઞાત મનને સૂચવો કે તમે ક્યારે ઊઠી જવા માંગો છો! તો તે તમને જગાડી દેશે. એને ઘડિયાળની જરૂર નથી.
- ❑ તમે કોઈ પુસ્તક લખતાં હો, અથવા તો સંશોધનનું કોઈ કાર્ય કરતાં હો તો રાતે તમારા અજ્ઞાત મનને કહો કે એની શક્તિ, જ્ઞાન અને એની બુદ્ધિ થકી જ સુંદર પુસ્તક લખી શકશો, અથવા તો પૂર્ણ સંશોધન કરી શકશો. તમને આનાં આશ્ચર્યજનક પરિણામ જોવાં મળશે!
- ❑ તમારી જાતને અને બીજા સૌ કોઈને, સૂતાં પહેલાં માફ કરી દો અને ઝડપભેર રૂઝાયેલા ઘાના ઉપચાર સાથે સવારે તો તમે પુનર્જન્મ પામ્યા હો, તેવા સ્ફૂર્તિસભર બનીને જાગો છો!
- ❑ નિંદ્રા તમારી સાથે પરામર્શ કરે છે. ઊંઘતા પહેલા, પાકું કરો કે તમારા અજ્ઞાત મનની અગાધ શક્તિ તમને દોરવાની છે. સર્વોત્તમની અપેક્ષા સેવો અને તમે જોશો કે સર્વોત્તમ જ અચૂકપણે તમારી પાસે ખડું થશે.
- ❑ તમારા અજ્ઞાત મન પર અખૂટ વિશ્વાસ રાખો. ઘણીવાર તમારો અંતરાત્મા અત્યંત સ્પષ્ટ સ્વપ્ન દ્વારા કે ઝાંખી દ્વારા પ્રત્યુત્તર વાળે છે. એ જ રીતે, સ્વપ્નમાં તમને ચેતવણીના પૂર્વસંકેત પણ મળે છે!
- ❑ જ્યારે દિવસ આખાનાં કષ્ટો અને સંઘર્ષોથી ત્રાસ પામો ત્યારે તમારા જ્ઞાત મનના ચક્રને શાંત પાડી દો અને તમારા અજ્ઞાત મનના શાણપણ અને પ્રજ્ઞાને વાગોળો, જે તમને ટેકો કરવા તત્પર છે. આથી તમને શાંતિ, શક્તિ અને વિશ્વાસ સાંપડશે.

માનસપટનો નકશો

તમારા કુટુંબ માટે જો તમે નવું મકાન બંધાવતા હોત તો તમને તમારા ઘરનો નકશો બનાવડાવવામાં કેટલો ઊંડો રસ પડ્યો હોત તે તમે જાણો છો. પહેલાં તો તમે એ જોશો કે ઠેકેદારે નકશાને બરાબર સમજી લીધો છે. તમે બધી માલસામગ્રી તપાસી લેશો અને સારામાં સારું લાકડું અને લોખંડ તથા બીજી તમામ વસ્તુઓ ઉત્તમ જ ખરીદશો.

પરંતુ તમારા અંતર્ગૃહ તથા પ્રેમ અને સમૃદ્ધિના આંતરિક નકશાનું શું? તમારા જીવનના તમામ અનુભવો અને જીવનમાં જે કંઈ આવે તે બધાનો આધાર તમે તમારું અંતર ઘડવામાં કેવી સામગ્રી વાપરો છો, તે પર નિર્ભર છે.

તમારા માનસિક નકશામાં જો ચિંતા, ભય અને ઉપાધિની ભાતો ઉપસી હશે, અને જો તમે નિરાશ, શંકાશીલ કે વકદર્શી હશો તો તમારા મનમાં જે કંઈ તાણાવાણા વણાશે તેમાંથી ચિંતા, તનાવ, ઉપાધિ અને મર્યાદાઓ જ બહાર આવશે.

તમે બધો વખત તમારા માનસિક ઘરના અંતર્ગૃહને ઘડતા હો છો. તમારા વિચારો અને કલ્પનાઓ દ્વારા એનો નકશો બને છે. તમારા વિચારો દ્વારા તમે આરોગ્ય, સફળતા અને સુખ પ્રાપ્ત કરી શકો. તમારી માન્યતાઓ અને અંતરપટ પર ઝીલાતી છબીઓનો પણ પ્રભાવ પડે છે. અંતરની આવી ઈમારતની રચના પર તમારું વ્યક્તિત્વ ઘડાય છે, લોકોમાં તમારી ઓળખ સર્જાય છે અને પૃથ્વી પરનું તમારું સમગ્ર જીવન નિર્ભર છે.

એટલે તમારા માનસપટનો નકશો બરાબર દોરો! વર્તમાન ક્ષણમાં શાંતિ, સંવાદિતા, આનંદ અને મંગળભાવના સેવીને એનું ચૂપચાપ નિર્માણ કરો. આ બધા સદ્ગુણો પર સ્થિર થશો અને એમને આત્મસાત્ કરશો તો તમારું અજ્ઞાત મન તમારા નકશાને સ્વીકારી અને સાકાર કરી આપશે.

- ડૉ. જોસેફ મર્ફી

શબ્દોની અદ્ભુત શક્તિ!

હાલરડાનાં મધુર શબ્દો બાળકને ઊંઘાડી શકે...

ઉત્તેજક વાણી ટોળાને હિંસક બનાવી શકે...

પ્રખર વક્તવ્ય લશ્કરને કૂચ કરીને મૃત્યુના મોં
ભણી ધસવા પ્રેરશે...

પ્રોત્સાહક ઉદ્દગારો પ્રતિભાની જ્વાળાને ફૂંકી શકે
રેમ્બ્રાન્ટ અથવા તો લિંકન સમી...

શક્તિશાળી શબ્દો લોકમાનસને ઘાટ આપી શકે,
જે રીતે શિલ્પકાર સર્જે છે માટીમાંથી મૂર્તિ...

શબ્દો છે ગતિશીલ પરિબળ!

શબ્દોમાં અણુબોમ્બની વિસ્ફોટક શક્તિ પણ છે અને ઘર્ષણ પર સ્નેહન કરવાની તૈલી શક્તિ પણ છે. એ યુદ્ધની હાકલ પણ કરાવી શકે, અથવા શાંતિની ઘોષણા પણ કરી શકે.

બીજા લોકોના આપણા વિષેના પ્રત્યાઘાત કેવા હશે, તેનો મોટો આધાર તેમની સાથેની આપણી વાતચીત પર છે. જીવન એ એક એવી વિશાળ ગૌલરી છે, જેમાં આપણા શબ્દો પ્રચંડપણે પડવાય છે.

કેટલાય શબ્દો સાથે આપણા વિચારોની રૂઢિગ્રસ્તતાને કારણે એક એવો માનસિક સંદર્ભ રચાયેલો હોય છે કે, એ શબ્દો વાપર્યા વગર આપણા માટે વિચારવું અશક્ય થઈ પડે છે.

એટલે આપણે શબ્દોની પસંદગીમાં ખૂબ ઝીણવટથી ધ્યાન આપવું જોઈએ. માત્ર સારી અભિવ્યક્તિ માટે જ નહીં, બલકે સ્પષ્ટ ચિંતન રજૂ કરવા માટે પણ ઉત્તમ શબ્દોની પસંદગી થવી જોઈએ.

અસરકારક શબ્દોની પસંદગી કરવા અને એનો ઉત્તમોત્તમ ઉપયોગ કરવા માટે, સર્વપ્રથમ તો તમારી પાસે વિશાળ શબ્દભંડોળ જોઈએ. આવો વિશાળ શબ્દભંડાર ધરાવનાર પોતાની વાતને સ્પષ્ટ અને પ્રભાવકારી રીતે કહી શકશે.

આજના દિવસ માટે આટલું નક્કી કરવું ફાયદાકારક અને આનંદદાયી નીવડશે કે તમારા શબ્દભંડોળને સમૃદ્ધ કરવા તમે રોજ એક નવો શબ્દ જાણો. બાર મહિનાના અંતે ઉદ્દપ નવા શબ્દો ઉમેરી તમારા શબ્દકોષને તમે સમૃદ્ધ કરી લીધો હશે.

સ્વાધ્યાયની ડળા

અભ્યાસ માટેનો લગાવ એ જિંદગીનો સૌથી સુંદર આનંદ છે. અભ્યાસ એટલે જેના વિષે જાણવું હોય, તે વિષય પર આપણા મનને એકાગ્ર કરવું. શૈક્ષણિક પ્રક્રિયાનો આ એક ભાગ છે અને વાચન, નિરીક્ષણ, પ્રશ્નોત્તરી દ્વારા એની પરિપૂર્તિ થાય છે.

સફળ અભ્યાસ એ વાચન કરતાં ઘણું બધું વધારે છે. સફળતાપૂર્વક અભ્યાસ કરવા માટે, મનને આંતરશિસ્ત વડે કેળવી વાંચવામાં લગાડવું જોઈએ. આપણા અભ્યાસ દ્વારા આપણને જે જ્ઞાન મળ્યું હોય તેને અમલમાં મૂકી એનો પરિણામદાયી ઉપયોગ કરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરવી એ સ્વાધ્યાયનું અંતિમ લક્ષ્ય છે.

કશું સમજ્યા વિચાર્યા વગર ઉતાવળે વાંચ્યે જવું, અથવા તો મન આમતેમ ભટકતું હોય અને આંખો અક્ષરો પર ફરતી હોય, તો આવા નિષ્ક્રિય વાચનથી કશું નીપજતું નથી. આનાથી વિચારને કશો અભિક્રમ મળતો નથી કે નથી કોઈ માહિતી સંધરાતી. વાચનને અભ્યાસ કે સ્વાધ્યાયમાં ત્યાં સુધી નહીં ગણાય, જ્યાં સુધી વાચક પોતે જે કાંઈ વાંચે તેને વાગોળી પ્રત્યક્ષ જીવનમાં આચરણમાં મૂકવાનો નિર્ણય ન કરે.

પુસ્તકોમાંથી સર્વોત્તમ ચીજ સારવવી હોય તો પંદરેક મિનિટ વાંચો અને પિસ્તાલિસ મિનિટ સુધી જે કાંઈ વાંચ્યું તે પર ચિંતન-મનન કરો.

અનુકૂળ બેઠક પર સીધા બેસી સામે મેજ પર પુસ્તક રખાય તો સારો અભ્યાસ થઈ શકે છે. વાંચવાના સ્થળ પર ઓછામાં ઓછી ડખલગીરી જોઈએ. આંખો ખેંચાય નહીં તે માટે પૂરતો પ્રકાશ જોઈએ. ઓરડાનું તાપમાન મધ્યમસરનું હોવું જોઈએ, જેથી એકાગ્રતા સાધી શકાય.

તમારા અભ્યાસ દરમ્યાન, અગત્યના ભાગ પર ચિંતન કરવા નીચે લીટી દોરો. હાંસિયામાં પણ નાની નાની નોંધો કરી લેવાય અને સારરૂપે થોડોક સારાંશ અંકિત કરી લેવાય, તો વાંચેલું પચાવવામાં સરળતા થશે.

- ઇમર્સન

શાળાના આચાર્યને અબ્રાહમ લિંકનનો પત્ર

ઉમદા વિચારો અને આદર્શોવાળા અમેરિકાના સોળમા પ્રમુખ અબ્રાહમ લિંકનની, દુનિયામાં આજ સુધી થઈ ગયેલા નામાંકિત રાજદ્વારી વિચારકોમાં આગવી ગણતરી થાય છે.

લિંકનનો પુત્ર શાળામાં ભણતો હતો, ત્યારે તેના આચાર્યશ્રીને અનોખી શૈલીમાં બહુ જ સમજપૂર્વકનો તેમણે પત્ર લખ્યો હતો. શાળામાં શું શીખવવું જોઈએ તે અંગે આ પત્ર ઘણા જ ઉમદા વિચારો દર્શાવે છે. આ પત્ર શિક્ષકો, વિદ્યાર્થીઓ, તેમજ તેમના વાલીઓ માટે પ્રેરણાદાયક અને હૃદયસ્પર્શી બની જશે.

“હું જાણું છું કે તેણે શીખવું પડશે કે બધા માણસો ન્યાયપૂર્વક વર્તતા નથી અને બધા માણસો સાચા હોતા નથી. પણ તેને એ શીખવજો કે સમાજમાં જેમ લુચ્ચા માણસો હોય છે તેમ સારા માણસો પણ હોય છે જ, અને સ્વાર્થી રાજદ્વારી માણસો હોય છે તેવી જ રીતે સમર્પણની ભાવનાવાળા આગેવાનો પણ હોય છે જ. એને એ પણ શીખવજો કે દુશ્મનો હોય છે તો સાથે સાથે મિત્રો પણ હોય છે. બની શકે તો એને શીખવજો કે સાચી રીતે કમાયેલો ડોલર મફતમાં મળેલા પાંચ ડોલર કરતાં અનેકગણો કિંમતી છે. એને ખેલદિલીથી હારતાં શીખવજો અને જીતવાનો આનંદ માણવાનું પણ શીખવજો. તમારાથી બની શકે તો તેને પુસ્તકોની અજાયબ દુનિયાની સમજ આપજો. એને થોડોક નિરાંતનો સમય પણ આપજો કે જેથી તે શાંતિથી એકસો બેસીને આકાશમાં ઊંચે ઊડતાં પક્ષીઓ, સૂર્યના પ્રકાશમાં ગણગણતી મધમાખીઓ અને સુંદર લીલીછમ ટેકરીઓ ઉપર ઊગેલાં અનુપમ પુષ્પોનું શાશ્વત રહસ્ય શોધવાનો આનંદ માણી શકે.

“શાળામાં એને એટલું તો જરૂર સમજાવજો કે પરીક્ષામાં ચોરી કરી પાસ થવું તેના કરતાં નાપાસ થવું એ ઘણું વધારે માનભર્યું છે. બીજા બધા એના વિચારો ખોટા છે એમ કહે તોપણ જો એ ખરેખર માનતો હોય કે એના વિચારો ખરા છે, તો એમાં શ્રદ્ધા રાખતાં એને શીખવજો. એણે સારા માણસો સાથે સલુકાઈથી વર્તવાનું અને આકરા માણસો સાથે આકરી રીતે વર્તવાનું શીખવજો. મારા પુત્રમાં એ શક્તિ પણ રોપજો કે બધાં જ જ્યારે પવન પ્રમાણે પીઠ

બદલતાં હોય, ત્યારે ટોળાને અનુસરવાને બદલે તે એકલવીર બની શકે. એને બધાની જ વાત શાંતિથી સાંભળવાની ટેવ પાડજો, પણ એ શીખવજો કે તેમાંથી સત્યની ચાળણીમાંથી ચાળીને જે સારું હોય એ જ ગ્રહણ કરે.

“તમારાથી બને તો તેને દુઃખમાં પણ હસતાં શીખવજો અને એ પણ સમજાવજો કે આંસુ પાડવામાં કોઈ શરમ નથી. વક દૃષ્ટિવાળા માણસને તરછોડવાનું અને ખુશામતિયાઓથી ચેતતા રહેવાનું પણ શીખવજો. એને પોતાની બુદ્ધિ અને શક્તિની વધારેમાં વધારે કિંમત ઉપજાવતાં શિખવાડજો પણ પોતાના આત્મા અને હૃદયને પૈસા માટે વેચી ન દે તેવું પણ શીખવજો. ટોળાની બૂમોથી ઝૂકી ન પડે અને તે સાચો છે એમ માનતો હોય તો અડગ ઊભો રહી લડત આપે તેવું શિખવાડજો.

“એને મદ્દુતાથી સંભાળજો પણ વધુ પડતાં લાડ લડાવી બગાડશો નહીં, કારણ કે અગ્નિમાં તપીને જ લોખંડ પોલાદ બની શકે છે. એને અસહિષ્ણુ બનવાની હિંમત આપજો અને તેનામાં શક્તિશાળી બનવાની ધીરજ પણ કેળવજો. પોતાની જાતમાં અડગ વિશ્વાસ રાખતાં પણ શિખવાડજો, કારણ કે તેથી જ માનવજાતમાં એને અડગ વિશ્વાસ આવશે.

“હું જાણું છું કે આ બધું જ શીખવવું અતિશય મુશ્કેલ છે પણ તમારાથી જે કાંઈ કરી શકાય તે જરૂર કરજો. કારણ કે મારો પુત્ર એક મજાનો માણસ છે.”

અમર આત્માની તપ્તી પર...

આરસના પથ્થરને કંડારો, વહેલો-મોડો એ નાશ પામશે,

તાંબા પર શિલ્પકામ કરો, તો એના પર પણ કાળનો પ્રભાવ પડશે,
મંદિરો ઊભાં કરીશું, તો એ પણ જમીનદોસ્ત થશે.

પરંતુ જો આપણે માનવના અમર આત્મા પર કામ કરીએ...

ઉન્નત વિચારોથી એને ભરી દઈએ.

ઈશ્વરના ન્યાયી ભયથી અને બાંધવોના પ્રેમથી... ભરી દઈએ.

આત્માની આ તપ્તી પર, એવા અક્ષર કોરીએ, જેને કાળ ભૂંસી ન શકે,
અને ઉત્તરોત્તર એ વધુને વધુ ઝગારા મારે અનંતકાળ સુધી!

- ડેનિયલ વેબ્સ્ટર

કૃપા પરમાત્માની

હે પ્રભુ!

આટલું યાદ રાખવામાં
તું મને મદદ કર...

... કે આજે
એવું કશું નથી બનવાનું...

જે, તું અને હું
સાથે મળીને
પાર પાડી ન શકીએ!

કૃપા પરમાત્માની

પ્રભુ!

જેને હું બદલી ન શકું
તે સ્વીકારવાની
મને સ્વસ્થતા આપજે!

જેને હું બદલી શકું,
તેને બદલવાની
મને હિંમત આપજે!

... અને
આ બન્નેની ભેદરેખા
સમજવાનું
શાણપણ મને આપજે!

વાત છે તમારી અને પરમાત્મા વચ્ચે!

લોકો ઘણીવાર વિવેકહીન, અવ્યવહાર
અને સ્વકેન્દ્રી બની જાય છે...
આવા લોકોને ગમે તે રીતે ક્ષમા કરી દો!

તમે ભલા હો તો પણ,
લોકો તમને સ્વાર્થી અને હિતવાંછુ કહે...
તેમ છતાંય ભલા બની રહો!

જો તમે સફળ હશો તો,
કેટલાક વિશ્વાસઘાતી મિત્રો મળશે
અને કેટલાક કટ્ટર દુશ્મન પણ...
તેમ છતાંય સફળ થતાં રહો!

તમે પ્રામાણિક અને નિષ્ઠાવાન હશો,
તો લોકો તમને છેતરશે...
છતાંય પ્રામાણિક અને સંનિષ્ઠ બન્યા રહો!

જે નિર્માણ કરવામાં તમને વર્ષો લાગ્યાં,
બીજાઓએ રાતોરાત એનો નાશ કર્યો....
તો પણ સર્જન કરતા રહો!

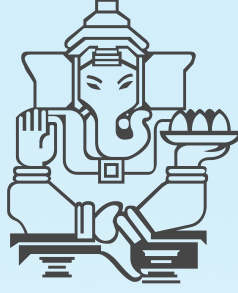
જો તમે શાણા અને સુખી હશો,
તો કેટલાક ઈર્ષ્યા પણ કરશે...
છતાંય સુખી બન્યા રહો!

તમારાં સત્કાર્યો
મોટા ભાગે ભૂલાઈ જવાનાં...
છતાંય એ કર્યાં કરો!

તમારું સર્વોત્તમ આપતાં રહો,
અને ક્યારેય એ પર્યાપ્ત ન પણ બની રહે...
છતાંય ઉત્તમને પીરસ્યા કરો!

**અંતે તો ખરી વાત છે તમારી અને પરમાત્મા વચ્ચેની!
તમારી અને એ લોકો વચ્ચેની વાતનો કોઈ સવાલ જ નથી!**

પ્રેરણામૂર્તિ ગણેશ

ગણેશજીનું મોટું મસ્તક પ્રેરે છે આપણને,
વ્યાપક અને નફાકારક ચિંતન કરવાનું...

એમના વિશાળ કર્ણ પોકારે છે કે,
આપણે ધ્યાનપૂર્વક કાન માંડીએ
નવા વિચારો, નવા સંકેતો ભણી...

એમની ઝીણી ઝીણી આંખો ઉત્તેજે છે આપણને,
આપણાં કામો સફળતાથી પૂર્ણ કરવા
લક્ષ્યવેધી એકાગ્રતાથી...

એમનું લાઠું નાક પ્રેરે,
સૂઘતા રહીએ જીજ્ઞાસાથી
જ્ઞાનભંડાર મેળવવાને...

એમનું નાનું મોટું સૂચવે,
બોલો ઓછું અને સાંભળો વધુ...

એમનું વિશાળ પેટ યાદ કરાવે,
જે કાંઈ સાંભળીએ તે સમાવી રાખીએ આપણા પેટમાં...

એમના હાથમાં લાડુ પ્રેરે,
સૌની સાથે વહેંચીએ મીઠાશ...

રિદ્ધિ અને સિદ્ધિ, એમની બે જીવન સંગિની,
શીખ આપે આપણને,
કે જીવનમાં મહત્ત્વનાં છે વિદ્યા તેમજ સંપત્તિ!

જગાડ મારા દેશને, હૈ તાત!

ચિત્ત જ્યાં હોય ભયશૂન્ય
અને મસ્તક જ્યાં ઉન્નત,
જ્યાં જ્ઞાન હોય બંધનમુક્ત...

જ્યાં સાંકડી ઘરેલુ દિવાલોથી
વિશ્વને ટુકડાઓમાં ખંડિત ન કરાયું હોય...

શબ્દો ઝરે જ્યાં સત્યના ઊંડાણોથી...

જ્યાં કર્મનો અથાક પ્રવાહ
પૂર્ણતા તરફ ફેલાવે હાથ...

જ્યાં બુદ્ધિનું નિર્મળ ઝરણું
રગશિયા જીવનની સૂકી રણ-રેતમાં વિલોપાયું ન હોય...

જ્યાં સદા વિસ્તરતા વિચાર-આચાર પ્રતિ
મનને આગળ ધપાવતા તમે સારથી બની...
આવા અનોખા સ્વાતંત્ર્યના સ્વર્ગે, હૈ તાત...
જગાડ મારા દેશને!

- સ્વીન્દ્રનાથ ટાગોર

વૈશ્વિક પ્રાર્થના

હે પ્રભુ! તારી શાંતિનું વાદ્ય બનાવ મને!

જ્યાં તિરસ્કાર છે ત્યાં વરસાવું હેત...
જ્યાં કરાય હુમલો ત્યાં બક્ષું ક્ષમા હું...
હોય જ્યાં સંશય ત્યાં વિશ્વાસ રોપું...
નિરાશા જ્યાં વસે ત્યાં પ્રગટાવું આશા...
જ્યાં રહે વિષાદ ત્યાં આનંદ વસાવું...

હે પરમાત્મા! મને સાંત્વન, સમજદારી અને પ્રેમની
ઝંપના ન કરતાં... આ સદ્ગુણો હું કેળવું તે શીખવાડજે...

કારણ, આપવાથી જ આપણને મળી શકે છે!

- સેન્ટ ફ્રાન્સિસ ઓફ અસીસી

ભીતરમાં ડોકિયું

હિંદુ દંતકથા મુજબ, પૃથ્વી પર એવો યુગ હતો જ્યારે લોકોમાં પ્રભુનું જ્ઞાન અને ગુણ હતાં. પરંતુ ભૌતિક સુખસગવડનો અંતરપટ, માણસજાતને આ વારસાથી દૂર કરતા ગયા.

બ્રહ્માને થયું કે આવા મૂલ્યવાન ખજાનાને તરંગી માણસોના હવાલે રાખવો યોગ્ય નથી. એટલે એમણે માત્ર કોઈ વીરલો જ શોધી શકે તેવી સલામત જગ્યાએ એને સંતાડવાનું નક્કી કર્યું.

“ચાલો આપણે એને પૃથ્વીના પેટાળમાં ઊંડે દાટી દઈએ,” એક દેવે સૂચન કર્યું.

“નહીં! લોકો પૃથ્વીને ખોદીને પણ એ શોધી કાઢશે,” બ્રહ્માએ જવાબ આપ્યો.

“તો પછી ચાલો એને આપણે સાગરને તળિયે સંતાડી દઈએ,” બીજાએ કહ્યું.

બ્રહ્માએ એ વિચારને પણ ન સ્વીકાર્યો. એમણે કહ્યું, “લોકો ઊંડી ડૂબકી મારીને ક્યારેક ત્યાંથી પણ એને શોધી શકશે.”

ત્રીજા દેવે પૂછ્યું “તો પછી આપણે એને સૌથી ઊંચા પર્વતની ટોચ ઉપર કેમ ન સંતાડીએ?”

ત્યારે બ્રહ્માએ કહ્યું, “બિલકુલ નહીં, લોકો તો ઊંચામાં ઊંચા પર્વત પર પણ આરોહણ કરી જાણે છે! પણ મારી પાસે એક બહેતર સ્થાન છે. ચાલો, આપણે એને માણસમાં જ ઊંડે સંતાડી દઈએ. ત્યાં શોધવાનું કદી કોઈને સૂઝશે જ નહીં!”

અને આમ, યુગયુગાંતરથી માણસ અહીં-તહીં ફાંફા મારતો નિરર્થક ભટક્યા કરે છે. એને જરીકે ભાન નથી કે સાચું જ્ઞાન અને પરમ આનંદ તો એની પોતાની અંદર જ છૂપાયેલાં છે.

માત્ર કેટલાક સદ્ભાગી આત્મા, જેમને ‘આત્મસાક્ષાત્કાર’ થયો છે, તેમણે જીવનનું આ પરમ ધ્યેય પ્રાપ્ત કર્યું છે!

અનંત શક્તિ...

... અનંત સાથે એકતાર થકી!

આપણે અનંત શક્તિના છીએ આત્મસ્વરૂપ,
જેટલા પ્રમાણમાં આપણી અભિમુખતા હોય
તેટલા અંશે પરમશક્તિ પ્રગટે આપણી ભીતર
પ્રભુ સાથે અનુસંધાન કેળવાય, તો બધું જ શક્ય છે જીવનમાં!

આપણી અંદરની શક્તિનું સાચું રહસ્ય પરમતત્ત્વ સાથે અનુસંધાન કેળવવામાં છે. જેટલા પ્રમાણમાં આ અનુસંધાન જળવાઈ રહેશે, તેટલા પ્રમાણમાં આપણે આપણી પ્રત્યેક સંભવિત મર્યાદાઓને ઓળંગી જઈ શકીશું.

તો પછી, શક્તિ મેળવવા માટે આમતેમ ભટક્યા કરવાની શી જરૂર છે? કેડીઓમાં, ખીણોમાં અને અન્ય ઢોળાવોમાં રખડ્યા કરવાને બદલે સીધા પર્વતના શિખરે જ શા માટે ન પહોંચી જવું? વિશ્વના તમામ ગ્રંથોમાં આ વાત કહેવાઈ છે કે શરીરે બળવાન માણસમાં નહીં, પણ આધ્યાત્મિક મનુષ્યમાં જ સર્વોપરી શક્તિ છૂપાયેલી છે. દાખલા તરીકે, મનુષ્ય કરતાં ઘણાંય વિશાળ અને શક્તિશાળી જાનવરો હોય છે, પરંતુ માણસ આ લોકો પર પણ પોતાનું વર્યસ્વ સ્થાપી શકે છે એ માટે એને કુદરત તરફથી મળેલી માનસિક, બૌદ્ધિક અને આધ્યાત્મિક શક્તિનો ઉપયોગ કરવો પડે છે, જે સૌથી મહાન શક્તિ છે.

ભૌતિક રીતે જે સાધી ન શકાય, તે આધ્યાત્મિક રીતે સાધી શકાય છે. જેટલા પ્રમાણમાં માણસને એની આ આત્મશક્તિનું ભાન થાય છે અને તદનુસાર પોતાનું જીવન ગોઠવી જાણે છે, તેટલા પ્રમાણમાં એની આ શક્તિનો સ્ફોટ થાય છે. જગતના તમામ સદ્ગ્રંથો આપણે જેને ચમત્કાર કહીએ છીએ, તેવા દાખલાઓથી ભર્યા પડ્યા છે. આ કોઈ લોકોત્તર માણસો નહોતા. એ તો બસ, ઈશ્વર સાથેની પોતાની અભિન્નતા પામી જઈ, પ્રભુના માણસ બન્યા હતા, જેથી અપાર્થિવ પરિબળો તેમના દ્વારા કામ કરી શકે.

તો ચમત્કાર એટલે શું? શું એ કોઈ અલૌકિક ઘટના છે ? સામાન્ય માણસો સામાન્ય સંજોગોમાં જે કામ કરી શકે તેના કરતાં કશુંક ઊંચા પ્રકારનું બને તેને ચમત્કાર કહી શકાય. ચમત્કારનો અર્થ આના સિવાય બીજો હોઈ ન શકે. જે માણસને પોતાના સ્વરૂપનું સાચું ભાન થઈ ગયું છે અને સર્વવ્યાપી, સર્વજ્ઞાતા, સર્વશક્તિમાન પરમ સત્તા સાથે જેણે તાદાત્મ્ય સિદ્ધ કરી લીધું હોય, તે માણસ ઈશ્વરી નિયમો અને શક્તિઓનો જ્ઞાનપૂર્વક સદુપયોગ કરી જાણે છે.

હા, આવા પ્રભુના માણસ અલૌકિક શક્તિઓને આત્મસાત્ કરી મોટા ભાગના લોકો કરતાં મૂઠી ઊંચેરા બની જાય છે. પરંતુ જે વાત એક માણસ માટે શક્ય છે, તે તમામ માટે શક્ય છે. જીવનમાત્ર માટે એક જ કાનૂન લાગુ પડે છે. આપણે પણ વીર્યવાન અથવા નપુંસક બંને બની શકીએ. જે ક્ષણે માનવને ભાન થાય કે એ ઊંચો ચડી શકે છે, તે ક્ષણે એની તમામ મર્યાદાઓ તૂટી પડે છે અને એ ઊંચો ચડી જાય છે. પછી તો એ પોતે બાંધે તે સિવાયની કોઈ મર્યાદાઓ રહી શકતી નથી. મઠમાં નવનીત ઉપર તરી જ આવે, કારણ કે નોખા તરી આવવું એ માખણનો ગુણધર્મ છે.

વિશ્વમાં શક્તિનો એક જ સ્રોત છે. તમે ચિત્રકાર, વક્તા, સંગીતકાર, લેખક, ગુરૂ કે ગમે તે હો, તમારે સમજી લેવું જોઈએ કે શક્તિનું રહસ્ય જાણવું એટલે પરમ શક્તિ સાથે જોડાવું! જેથી એ સતત કામ કરી શકે અને તમારા દ્વારા પ્રગટ થઈ શકે.

તમે તમારી જાત માટે ગમે તેટલો ઊંચો આંક ધરાવતાં હો, પરંતુ જ્યાં સુધી તમે માત્ર ભૌતિક, શારીરિક, બૌદ્ધિક સ્તર પર જીવ્યા કરશો, ત્યાં સુધી તમે તમારી જાતને મર્યાદાઓથી બાંધી રાખશો.

તેમ છતાં, જ્યારે તમે અનંતજીવન અને પરમશક્તિ સાથે તમારા વ્યક્તિત્વને એકાત્મ થયેલું અનુભવો અને તમારા દ્વારા એ પરમ શક્તિ ને કાર્યરત થતી અનુભવો ત્યારે તમે જીવનના એક નવા જ તબક્કામાં પ્રવેશ કરશો જ્યાં ઉર્ધ્વગામી શક્તિઓ માત્ર તમારી જ હશે!

- રાજ્જ વાલ્ડો ટ્રાઈન

પાદચિહ્ન!

એક રાતે,
મને સપનું આવ્યું
કે
સાંગરકાંઠે હું પ્રભુ સાથે ટહેલતો હતો.
દૂર આકાશમાં
મારા જીવનની અનેક ઘટના
દર્શાવાઈ રહી હતી.

ક્યારેક એમાં બે પગલાંનાં ચિહ્ન દેખાતાં
તો ક્યારેક ચાર!

આથી મને મૂંઝવણ થઈ, કારણ મેં નોંધ્યું કે
મારા જીવનના કપરા કાળમાં,
જ્યારે દુઃખ, પીડા અને પરાભવથી
હું દુઃખી દુઃખી હતો, તે ગાળામાં જ મેં જોયું કે
નિશાન
માત્ર બે પગનાં હતાં.

એટલે
મેં પ્રભુને કહ્યું, “આવું કેવું, નાથ!”
તમે તો મને વચન દીધું હતું કે,
જો હું તમને અનુસરતો રહીશ
તો તમે સદા મારી સાથે જ હશો!
પરંતુ મેં બરાબર જોયું, દેવ
કે મારા જીવનના કપરા સંકટકાળમાં જ
રેતી પર બે પગનાં નિશાન જ છે.
આમ કેમ? જ્યારે મારે તમારી તાતી જરૂર હતી
ત્યારે જ તમે મારો સાથ છોડી દીધો?”

ત્યારે પ્રભુએ જવાબ વાળ્યો,
“તારા દુઃખના દહાડાના કસોટી કાળમાં જ,
જ્યાં તને બે પગનાં નિશાન જ દેખાય છે, તે મારા પગનાં છે,
કારણ,
ત્યારે મારે તને ઊંચકી લેવો પડેલો!”

ઈશ્વરે
આપણ સહુને
એના પોતાના બીબામાં ઢાળ્યા.

એનું પોતાનું બધું,
થોડું-થોડું આપણામાં મૂક્યું....
એનો પ્રેમ,
એની ભવ્યતા,
એની તાકાત...

કમભાગ્યે,
આ છેલ્લું સ્થાન છે,
જ્યાં
આપણામાંના મોટા ભાગના લોકોને
સૂઝે છે
આ બધું
શોધવાનું!

- વોલ્ટર સ્ટેપલ્સ

ફેર પાડ્યો મારી પ્રાર્થનાએ!

એક સવારે સફાળો ઊઠીને
તરત જ કામે ચડી ગયો
એટલાં બધાં કામ ચઢી ગયાં હતાં કે,
પ્રાર્થના કરવાનો સમય જ ન રહ્યો....

પ્રશ્નો ચોમેરથી મને ઘેરી વળ્યા
અને પ્રત્યેક કામ બોજીલું બનતું ગયું
“ભગવાન કેમ વ્હારે ધાતો નથી?” મને નવાઈ લાગી.
એ બોલ્યો, “તેં મદદ ક્યારે માંગી?”

મને આનંદ અને સૌન્દર્યની ખોજ હતી
પરંતુ દિવસ આખો લોથપોથ;
આશ્ચર્ય ઈશ્વર કેમ કશું કરતો નથી?
ત્યાં એ બોલ્યો, “પરંતુ તેં માંગ્યું જ ક્યારે?”

ઈશ્વરના સાંનિધ્યને અનુભવવા,
બધી ચાવીઓ અજમાવી જોઈ
પ્રભુ ધીમેથી પ્રેમપૂર્વક ગણગણ્યા,
“તેં ખખડાવ્યું નહોતું, મારા બાળ!”

એટલે પછી આજે સવારે વહેલો ઊઠી ગયો,
અને પ્રાર્થના માટે સમય કાઢ્યો
અને તરત બધું બદલાઈ ગયું,
કારણ આજે, સોનાનો સૂરજ ઊગ્યો હતો!

પ્રાર્થના

એ આપણું અંતિમ શરણ બનવાને બદલે...
...આપણી પ્રથમ પસંદગી બનવી જોઈએ!

- મહાત્મા ગાંધી

પ્રાર્થનાના ચમત્કાર!

પ્રાર્થના એ માણસની ભક્તિભાવની સૂક્ષ્મ અભિવ્યક્તિ છે, માણસની શક્તિનો આ સર્વોત્તમ પ્રકાર છે. શરીરમાં રસ ઝરતા અંગનું જે કાર્ય છે, તેના જ જેવું કાર્ય પ્રાર્થનાનું માનવમન પર છે. પ્રાર્થનાનો પ્રભાવ વિવિધ ક્ષેત્રે મૂલવી શકાય. એ તમારી તારણ-શક્તિ પર પણ પ્રભાવ પાડે, તમારી બૌદ્ધિક ક્ષમતાને પણ વધારે, નૈતિક સત્વશીલતા પણ જાળવી શકે અને માનવીય સંબંધોની વાસ્તવિકતાઓ અંગેની ઊંડી સમજ પણ વિકસાવી શકે.

તમે ઉત્કટ પ્રાર્થનાની ટેવ પાડી દો તો તમારું જીવન નખશિખ બદલાઈ જશે. પ્રાર્થના આપણાં કૃત્યો, આચરણ અને વ્યવહાર નીચે સહીસિક્કા કરી આપે છે. માનવીય ચેતનાની ગહરાઈઓમાં એક જ્યોત ઝળહળે છે અને માણસ પોતે એ અનુભવી શકે છે. એના અજવાળે, એ પોતાનો સ્વાર્થ, પોતાનું અભિમાન, ભયો, લોભ અને પોતાની ભૂલો જોઈ શકે છે. એનામાં નૈતિક કૃતજ્ઞતાનો અને બુદ્ધિનિષ્ઠ નમ્રતાનો ભાવ જાગે છે. આમ આત્માની પરમાત્મા ભણીની યાત્રા આરંભ થાય છે.

પૃથ્વીના ગુરુત્વાકર્ષણ જેવું જ પ્રબળ પરિબળ આ પ્રાર્થના છે. એક ચિકિત્સક તરીકે મેં એવા માણસોને જોયા છે, જે તમામ ચિકિત્સા પદ્ધતિઓ અજમાવીને હાર ખાધા પછી, પ્રાર્થનાના સ્વસ્થ પ્રયોગ દ્વારા રોગ અને ચિંતામાંથી સદંતર બહાર નીકળી આવ્યા હોય! વિશ્વમાં 'કુદરતના કાનૂન'ને પેલે પાર જવા માટે ફક્ત પ્રાર્થના એક જ શક્તિ છે. પ્રાર્થનાના આવા નાટકીય પ્રભાવને 'ચમત્કાર' રૂપે જોવાય છે.

ઘણાં બધાં લોકોને મન પ્રાર્થના એટલે અમુક શબ્દાવલિના રટણનું રોજિંદુ કામ છે, અથવા તો દીનહીન લોકો માટેનો આશરો છે કે પછી ભૌતિક બાબતોની માંગણી કરતું મામૂલી અરજીપત્રક છે. આપણે પ્રાર્થનાને આવી દૃષ્ટિએ જોવા માંડીએ છીએ ત્યારે અત્યંત દુઃખદ રીતે આપણે પ્રાર્થનાનું અવમૂલ્યન કરીએ છીએ.

પ્રાર્થના એ પૂર્ણ-વિકસિત ચિત્તનો પૂર્ણચંદ્ર છે. માત્ર પ્રાર્થનામાં જ, માણસની કાયા, મન અને આત્માનું એક એવું સંપૂર્ણ અને સંવાદમય સંયોજન થાય છે જે માણસના નબળા, હાલકડોલક થતાં રહેતા વ્યક્તિત્વને અડગ અને સ્થિર રહેવાની શક્તિ સિંચે છે.

- એલેક્સીસ કેરેલ

પરમ સૌભાગ્યની અનુભૂતિ!

આજે બસમાં મેં એક સુંદર છોકરી જોઈ,
અને મને થયું કે હું પણ એટલો રૂપાળો હોત!
એ એટલી બધી પ્રસન્ન લાગી, મને એની ઈર્ષ્યા થઈ!
અને ત્યાં તો અચાનક જવા માટે એ ઊભી થઈ
અને મેં એને લથડાઈને ગબડી જતી જોઈ, મેં જોયું કે,
એને માત્ર એક જ પગ હતો, બીજો હતો બનાવટી
પરંતુ પસાર થઈ ત્યારે એ મલકતી હતી!
હે પ્રભુ! મારા અફસોસ માટે ક્ષમા કર.
મારે તો બંને પગ છે! સાથે જ હું કૃતાર્થ છું! દુનિયા મારી પોતાની છે!

ત્યાર બાદ શેરીમાંથી ગુજરતાં
એક ભૂરી આંખવાળા માણસને મેં જોયો.
પરંતુ એ કેવળ કિનારે ઊભો રહ્યો અને બીજાને રમતાં જોતો રહ્યો!
એટલે ક્ષણવાર થોભીને મેં પૂછ્યું, “તમે રમતમાં કેમ જોડાતા નથી!”
ત્યારે એક પણ શબ્દ બોલ્યા વગર એ સામે જોતો રહ્યો
અને પછી મેં જાણ્યું કે તે બહેરો હતો.
હે પ્રભુ! મારા અફસોસ માટે મને ક્ષમા કર,
મારે તો બેઉ કાન છે! સાથે જ હું ધન્ય છું! પૃથ્વી મારા પગમાં છે!

અને સમી સાંજે, થોડીક મીઠાઈ ખરીદવા હું રોકાયો
મીઠાઈ વેચતો છોકરો ભારે મીઠડો હતો.
મેં એની સાથે વાતો કરી.
મોડું થાય તો પણ મને એની પરવા નહોતી!
પરંતુ જવા માટે જેવો હું ફર્યો, તેણે મને કહ્યું
“ભાઈ, ખૂબ આભાર તમારો. તમે ખૂબ ભલા છો!
તમારા જેવા લોકો સાથે વાત કરવી ગમે છે!
પરંતુ મને માફ કરો, હું અંધ છું!”
હે પ્રભુ! મારા અફસોસ માટે ક્ષમા કર.
મારે બે આંખો છે. સાથે હું ઉપકૃત છું. વિશ્વ મારા હાથમાં છે!

ગમે ત્યાં જવા ચાહું, બે પગ છે મારા
જાણવા ઇચ્છું તે સાંભળવા બે કાન છે મને,
આથમતા સૂરજના આછા ઉજાશને જોવા બે આંખ છે મારે,
હે પ્રભુ! મારા અફસોસ માટે ક્ષમા કર.
સાથે જ હું પુરસ્કૃત છું! સૃષ્ટિ મારે હવાલે છે!

- ઓગ મેન્ડિનો

સહન કરનાર માટે જીવન-સંદેશ!

ઈશ્વર પાસે મેં શક્તિ માંગી,
કે હું સિદ્ધિ હાંસલ કરી શકું!

પરંતુ

મને મળી નબળાઈ, જેથી નમ્રતાપૂર્વક હું શરણ માંગી શકું!

મેં ધનવૈભવ માંગ્યા કે હું સુખી થઈ શકું,
મને મળી ગરીબાઈ, જેથી હું શાણો બની શકું!

મેં માંગી સત્તા, જેથી લોકોમાં માન મેળવી શકું,
પણ મને મળી નિર્બળતા, જેથી ઈશ્વરની મને જરૂરત રહે!

મેં ઘણુંબધું માંગ્યું, જેથી જીવનને હું માણી શકું,
પણ મને મળ્યું જીવન, જેથી બધી ચીજોને હું માણી શકું!

મેં જે માગ્યું, તે મને કદી ન મળ્યું,
પરંતુ જે માટે આશા રાખી, તે બધું મળી રહ્યું.

મારી ઉપરવટ થઈને,

મારી બધી વણબોલી પ્રાર્થનાઓ સ્વીકારાઈ હતી.
સાચે જ, બધા લોકોમાં, હું સૌથી વધુ કૃતાર્થ છું!

આ જીવનના પરિવર્તન અને તકોને

ભયપૂર્વક ન જૂઓ...

બલકે

એમને શ્રદ્ધા અને આશાની નજરે નિહાળો,

કારણ કે જ્યારે એ ઘટિત થશે ત્યારે,

જેના તમે છો, તે ઈશ્વર

તમને એમાંથી બહાર કાઢશે.

કાં તો સંકટ સામે ઢાલ બનશે...

અથવા તો,

એને સહવા તમને પ્રબળ સહનશક્તિ આપશે!

નિષ્ફળતાનો ભાસ થાય ત્યારે...

પ્રભુ! તમે મને કાંઈ કહેવા માંગો છો?

કારણ, હાર તે કાંઈ મારી હાર નથી...

મારે હજુ જીતવાનું બાકી છે, એટલો જ એનો અર્થ છે!

નિષ્ફળતાએ મને કાંઈ નથી આપ્યું એવું થોડું છે?

કાંઈક તો હું જરૂર શીખ્યો છું, એટલો જ એનો અર્થ છે!

પરાજય મને મૂર્ખ થોડો સાબિત કરે છે?

પ્રયોગો માટે મારામાં પૂરતો વિશ્વાસ છે, એટલો જ એનો અર્થ છે!

હાર્યો તેથી મારા પર કશી અવકૃપા થઈ તેવું થોડું છે?

અજમાયશની હામ ભીડી, એટલો જ એનો અર્થ છે!

નિષ્ફળતા એટલે કાંઈ કાયમ માટે ચોકડી નથી મરાતી,
હવે મારે કાંઈક જુદી રીતે કરવાનું, એટલો જ એનો અર્થ છે!

હારનો અર્થ હું ઊતરતો છું, તેવો નથી.

પૂર્ણતા પામવાનું હજુ બાકી છે, એટલો જ એનો અર્થ છે.

પરાજિત થયો એટલે સમય વેડફાયો નથી...

ફરી ફરી આદર્યા કરવાનું છે, એટલો જ એનો અર્થ છે!

હાર્યો તેથી હવે બધું છોડી દેવાનું, તેવું તો કાંઈ નથી...

વધુ મહેનત કરવાની એટલો જ એનો અર્થ છે.

એકવાર હાર્યો તેથી કદી નહીં જીતું, એવો એનો અર્થ નથી...

મારે વધુ ધીરજ દાખવવાની છે, એટલો જ એનો અર્થ છે.

પરાજય તે તમે મને છોડી દીધાનો સંકેત નથી...

તમારી પાસે કોઈ વધારે સારો વિકલ્પ હશે,

એટલો જ એનો અર્થ છે!

પ્રારંભ

સમાપ્તિ એ આરંભના બીજ છે.

સમય થયે કાલ ઉગવાની જ.

નિરાશામાં પણ આશાનું બીજ છે,

અને નાના બીજ પણ ઉપર ચડી શકે છે.

પરંતુ નાના બીજે ઉગતા વૃક્ષ તરીકેની તેની યાત્રામાં,
પોતાના પૂર્વરૂપને ખોવું પડે છે.

જીવનમાં ચઢિયાતા થવાના તમારા અનુભવોમાં પણ
તમે અગાઉનાં સ્વપ્નોને ત્યજી નથી દીધાં?

પ્રત્યેક વાદળ ખૂલે છે સૂરજના સ્મિત સામે,
અને ઓટ પણ ભરતીમાં ઉભરાય છે.

અંદર અને બહાર જવાનો દ્વાર તો છે એકજ,
તેમાંથી ગૌરવભેર પસાર થવું એ છે તમારી મૂલ્યપત્રિકા.

ચોરસ બનાવવા માટે બે ત્રિકોણોએ પોતાનું
આત્મસમર્પણ કરવું જ પડે.

જીવનની પ્રત્યેક શોધ માટે પણ, તમે કાંઈક
માન્યું હોય તેને જતું કરવું પડે.

પતંગિયું બનવા ઈચ્છે પણ તેનો કોશેટો છોડવો પડે,
રાજા બનવું હોય તો તમે પણ ભૂતકાળ ત્યજી દો.

પાછું વળીને નથી જોતા તેવાજ અશ્વો શ્રેષ્ઠ દોડે છે,
આગળ ઘપીએ જીવનમાં નવી ઊંચાઈઓ સિદ્ધ કરવા.

ગગનમાં ઊંચે ઉડવા કાંઈક અગવડો તો વેઠવી જ પડે.
પરંતુ ખોટાનો અંત, શું સાચાની યોગ્ય શરૂઆત નથી?

એટલે અંત જ્યાં શરૂ થાય છે, તે સ્થળે તમે ઉભા છો
ભૂતકાળથી બંધાયેલા કે પછી બંધનમુક્ત,
એક માર્ગ તમે જ્યાં હતા ત્યાંજ તમને લઈ જશે,
તો બીજો બનશે તમારી મુક્તિનો પંથ.

એટલે, ઊગતા સૂર્યની જેમ ઊંચે ચઢતા રહો,
પવન જેમ ઊંચકે છે શાંત દરિયાને.

વસંતની વાવણીની જેમ, અંતરમાં રોપો આશાનું બીજ,
અને માંડો ડગ આગળ, નૂતન નિયતિ ભણી!

કૃપા પરમાત્માની

જીવનમાં
સામનો કરવાની પ્રત્યેક આફતને
બે પાંખિયો રસ્તો હોય છે...

તમારે જ પસંદગી કરવાની છે...

આફત સામે
તમે ભાંગી પડો...

... કે પછી
આફતને ભાંગી
તમે નીકળો આરપાર!

મહા-માનવોની જીવન ગાથા સ્મરણ કરાવે હર પળ,
ઉન્નત જીવન જીવી જાણીએ આપણે પણ ગૌરવ સભર...

... અને વિદાય લેતા જી વનથી, મૂકી જઈએ પાછળ,
અમીટ નિશાન આપણાં પગલાંનાં સમય તણી રેત પર!

આપણા જીવન
સૂર્યની ગતિ-દિશા સમાન છે.

સૌથી અંધકારમય એવી ઘડીએ જ...
સૂર્યપ્રકાશનું વચન આપે છે!

ભાવિ એમની સાથે જ જોડાયેલું છે...

જે તેમના સ્વપ્નના સોનેર્યમાં વિશ્વાસ રાખે છે!

તમે જ છો ટાંકણું...
તમે જ શિલ્પકાર...
અને તમે જ છો પથ્થર!

જીવન એ જ છે...
જેવું તમે એને ઘડો!

મન, શરીર અને આત્માના વિકાસ માટે જીવનમાં 'પ્રેરક વાંચન' સમું બીજું કોઈ અમૃત નથી! પછી એ અસ્ખલિત ગદ્યનો જાદુ હોય કે મુગ્ધ કરનાર પદ્યની કાવ્યકલા! એકવાર તમારા અંતરને સ્પર્શી જાય... પછી એ સદાકાળ માટે પરમ આનંદ અને સ્વર્ગીય સુખનો અનન્ય અનુભવ કરાવે છે!

હતાશ થયેલાઓમાં શક્તિ અને હિંમત સીંચવા, નિરુત્સાહી બનેલાઓમાં આશા અને આનંદનો સંચાર કરવા તેમજ દુઃખી થયેલા લોકોને સ્વસ્થતા અને સાંત્વન બક્ષવા... આના જેવું સામર્થ્ય અન્ય કોઈ ચીજમાં નથી!

જુસ્સાસભર વ્યક્તિઓ માટે પણ 'પ્રેરક વાંચન'... એમને પ્રેરણા, પ્રોત્સાહન તેમજ નવજીવન બક્ષનાર જડીબુટ્ટી બની રહે છે... જેના દ્વારા તેઓ સિદ્ધિના ઉત્તુંગ શિખરો સર કરી સાર્થક અને પરિપૂર્ણ જીવન જીવવા શક્તિમાન બને છે!

જીવનપ્રેરક ચિંતન રત્નો

પ્રેરક કાવ્યો, બોધ કથાઓ તેમજ મનનીય ચિંતનકથિકાઓનું
સુંદર અને કલાત્મક સંકલન...

જે તમારા મન તેમજ આત્માના પુષ્ટિકરણ સાથે...

કલ્પનાતીત ક્ષિતિજો ખોલી... તમારા જીવનને સદાબહાર બનાવશે!